

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

KIRSAL KESİMDEKİ NÜFUS HAREKETLERİNİN ORMAN VARLIĞI
ÜZERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI
(TRABZON ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Orm. Yük. Müh. Sevim İNANÇ

NİSAN 2011

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

KIRSAL KESİMDEKİ NÜFUS HAREKETLERİNİN ORMAN VARLIĞI ÜZERİNE
ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

(TRABZON ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ)

Orm. Yük. Müh. Sevim İNANÇ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"Doktor (Orman Mühendisliği)"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 05.07.2010
Tezin Savunma Tarihi : 21.04.2011

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin AYZ
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Devlet TOKSOY
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Hasan AYYILDIZ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Aytuğ AKESEN

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Trabzon 2011

ÖNSÖZ

“Kırsal Kesimdeki Nüfus Hareketlerinin Orman Varlığı Üzerine Etkilerinin Araştırılması (Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü Örneği)” adlı bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı’nda doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Öncelikle, Türkiye ormancılığı ve ormanları için önemli bir yer tutan orman köylülerinin köylerinden göçün konu edildiği bu güncel ve özgün tez konusunun seçilmesi ve araştırmasının yürütülmesinde bana önderlik eden, çalışmanın şekil, içerik ve kaynak bakımından geliştirilmesini sağlayan, her konuda destek ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Hüseyin AYZAZ’a sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Çalışmalarımın tüm aşamalarında değerli görüş ve önerileriyle çalışmamı yönlendiren ve her zaman ilgi ve desteğini gördüğüm Sayın Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ, Prof. Dr. Aytuğ AKESEN, Doç. Dr. Devlet TOKSOY ve Yrd. Doç. Dr. Hasan AYYILDIZ’a teşekkür ederim.

Bu çalışma bölgesel bir çalışma olduğundan bölgesel verilerin elde edilmesinde birçok kurum ve kuruluştan yardım sağlanmıştır. Başta Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü olmak üzere, Bölge Müdürlüğü’ne ait tüm taşra teşkilatında çalışan görevlilere ve özellikle her zaman yardım ve desteğini benden esirgemeyen Orman Mühendisleri Özge AYDIN, Gülistan ERDEM, Bilal EYÜBOĞLU, Osman ZENGİN’e ve çalışma arkadaşlarımdan Arş. Gör. Aydın KAHRİMAN’a sonsuz teşekkürleri sunarım.

Bu çalışmanın hazırlanmasında 2007.113.001.10 kodlu projesi ile maddi destek sağlayan KTÜ Bilimsel Araştırma Projeleri birimine her türlü katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmalarım süresince bana destek olan anneme, babama, kardeşlerime ve yeğenim Taylan İNANÇ’a sonsuz teşekkür ve sevgilerimi sunarım.

Sevim İNANÇ
Trabzon 2011

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XI
SEMBOLLER DİZİNİ.....	XV
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Türkiye’deki Orman Alanları	2
1.3. Orman Köyü ve Köylüsü Tanımları	3
1.4. Orman Köylüsüne Tanınan Haklar	5
1.5. Göç ve Kırsal Göç.....	7
1.5.1. Kırsal Göçün Nedenleri.....	10
1.5.2. Göç Yaklaşımları.....	11
1.5.2.1. Fayda Maliyet Teorisi.....	11
1.5.2.1.1. Klasikler.....	12
1.5.2.1.2. Neoklasikler.....	13
1.5.2.2. İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı.....	13
1.5.2.2.1. İtici Güçler Yaklaşımı.....	13
1.5.2.2.2. Çekici Güçler Yaklaşımı.....	14
1.5.2.3. Seçkinlik Yaklaşımı.....	15
1.5.3. Kırsal Göçün Sonuçları.....	16
1.5.4. Kırsal Göçün Önlenmesinde Alınan Önlemler.....	16
1.6. Araştırmanın Amacı.....	18
1.7. Literatür Özeti.....	19
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	26
2.1. Çalışma Bölgesi’nin Tanıtımı.....	26
2.1.1. Coğrafi Durum.....	26

2.1.2.	İklim.....	27
2.1.3.	Nüfus.....	27
2.1.4.	Ekonomik Durum.....	29
2.1.5.	Orman Durumu.....	30
2.1.6.	Orman Köyü ve Köylüsü Durumu.....	33
2.2.	Materyal ve Yöntem.....	35
2.2.1.	Yararlanılan Bilgi ve Belgeler.....	35
2.2.2.	Çalışma Bölgesi'nin Belirlenmesi.....	36
2.2.3.	Çalışma Bölgesi'ndeki Orman Köylerinin Belirlenmesi.....	36
2.2.4.	Anket Uygulanacak Kişi (Hane) Sayısının Belirlenmesi	42
2.2.5.	Anket Sorularının Hazırlanması.....	43
2.2.6.	Anket Sorularının Uygulanması.....	44
2.2.6.	Arazi Kullanım Durum Tespiti İçin Haritaların Oluşturulması	45
2.2.7.	Anket Formları ile Elde Edilmiş Verilerin Değerlendirilmesi	48
2.2.7.1.	Ki-kare Testi.....	48
2.2.7.2.	Korelasyon Analizi.....	49
2.2.7.3.	Bağımsız Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova).....	49
3.	BULGULAR VE İRDELEME.....	50
3.1.	Çalışmanın Yürütüldüğü Köylerin Genel Özellikleri	50
3.1.1.	Çalışmanın Yürütüldüğü I. Grup Orman Köyleri.	50
3.1.2.	Çalışmanın Yürütüldüğü II. Grup Orman Köyleri.	54
3.1.3.	Çalışmanın Yürütüldüğü III. Grup Orman Köyleri.	57
3.2.	Çalışmanın Yürütüldüğü Köylerin Sosyo Ekonomik Yapısı.....	62
3.2.1.	Demografik Özellikler	62
3.2.2.	Medeni Hal.....	63
3.2.3.	Eğitim Durumu.....	64
3.2.4.	Hane Reislerinin Meslek Grupları	65
3.2.5.	Hane Genişliği.....	66
3.2.6.	Gelir Düzeyi.....	67
3.2.7.	Ailede Yaşanan Göç Durumu.....	68
3.2.8.	Göç Konusunda Düşünceler.....	70
3.2.9.	Göç Kararı Alınmasına Neden Olan Faktörler	72

3.2.10.	Hayvancılık.....	77
3.2.11.	Köylerde Sahip Olunan Arazi Varlığı	79
3.2.12.	Nüfus ve Arazi Niteliği Değişimi.....	80
3.2.12.1.	1971–1973 Yılları Arasında Arazi Nitelik Durumu.....	84
3.2.12.2.	1986–1987 Yılları Arasında Arazi Nitelik Durumu.....	86
3.2.12.3.	2000–2007 Yılları Arasında Arazi Nitelik Durumu.....	89
3.2.12.4.	Yıllar İtibari İle Arazi Nitelik ve Nicelik Değişimi.....	92
3.2.13.	Nüfus Değişimi İle Orman Varlığı Değişimi Arasındaki İlişki.....	97
3.2.14.	Nüfus Değişimi İle Verimli Orman Varlığı Değişimi Arasındaki İlişki....	97
3.2.15.	Nüfus Değişimi İle Bozuk Orman Varlığı Değişimi Arasındaki İlişki.....	100
3.2.16.	Nüfus Değişimi İle Tarım Alanı Değişimi Arasındaki İlişki.....	101
3.2.17.	Gruplar Düzeyinde Köylerin Arazi Nitelik Durumları ve Değişimi.....	102
3.2.17.1.	I. Grup Köylerde Yıllara Göre Değişen Arazi Nitelik Durumları.....	102
3.2.17.2.	II. Grup Köylerde Yıllara Göre Değişen Arazi Nitelik Durumları.....	105
3.2.17.3.	III. Grup Köylerde Yıllara Göre Değişen Arazi Nitelik Durumları	107
3.2.17.4.	Grupta Yer Alan Köylerin Arazi Nitelik Değişimi Bakımından Karşılaştırılması	109
3.2.18.	Köylülerin Göç Edenlerle İlgili Düşünceleri.....	111
3.2.19.	Köylünün Ormanla İlgili Düşünceleri.....	112
3.2.19.1.	Ormanlık Alanların Değişimi.....	112
3.2.19.2.	Köylülerin Geçim Kaynakları.....	112
3.2.19.3.	Köylülerin Orman Kaynakları ile Olan İlişkileri	113
3.2.19.4.	Köylülerin Isınma Kaynakları	114
3.2.19.5.	Köylülerin Ormancılık Örgütüyle ile Olan İlişkileri	114
3.2.20.	Çalışmanın Yürütüldüğü Köylerdeki Orman Suçlarının Değişimi.....	116
3.3.	Göç Eden Ailelerin Sosyo Ekonomik Yapısı.....	121
3.3.1.	Demografik Özellikler.....	121
3.3.2.	Medeni Hal	122
3.3.3.	Eğitim Durumu	122
3.3.4.	Meslek Grupları	124

3.3.5.	Hane Halkı Genişliği	124
3.3.6.	Hane Gelir Düzeyi	125
3.3.7.	Göçmen Ailelerin Kente Geliş Zamanları ve Göç Nedenleri	128
3.3.8.	Göçmenlerin Köyle İlişkileri	131
3.3.9.	Göçmenlerin Kentle Bütünleşme Süreci	132
3.4.	Araştırma Varsayımlarının Test Edilmesi	134
3.4.1.	Yaş ile Köyden Göç Etmeyi Düşünme Arasındaki İlişki	135
3.4.2.	Eğitim Durumu İle Göç Etmeyi Düşünme Arasındaki İlişki	135
3.4.3.	Medeni Durum İle Göç Etmeyi Düşünme Arasındaki İlişki	136
3.4.4.	Köyde Arazi Sahibi Olma İle Göç Etmeyi Düşünme Arasındaki İlişki	137
3.4.5.	Aileden Göç Eden Birey Varlığı İle Göç Etme Eğilimi Arasındaki İlişki...	138
3.4.6.	Köyden Kente Göç Zamanı ve Köyde Arazi Varlığı Arasındaki İlişki	138
3.4.7.	Köyden Kente Göç Zamanı İle Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki	139
3.4.8.	Köye Gidiş Sıklığı İle Köyde Arazi Varlığı Arasındaki İlişki.....	140
3.4.9.	Köyden Kente Göç Zamanı İle Köylere Geri Dönme Eğilimi Arasındaki İlişki.....	141
3.4.10.	Köyden Kente Göç Zamanı İle Kentte Ev Sahibi Olma Arasındaki İlişki...	142
3.4.11.	Eğitim Durumu İle Kentsel Bütünleşme Arasındaki İlişki.....	143
3.4.12.	Gelir Düzeyi İle Köye Geri Dönme Eğilimi Arasındaki İlişki	144
4.	TARTIŞMA VE SONUÇLAR	145
5.	ÖNERİLER.....	158
6.	KAYNAKLAR.....	161
7.	EKLER.....	170
	ÖZGEÇMİŞ	200

ÖZET

Türkiye’de özellikle 1980’li yıllardan itibaren kırsal alanlardan kentlere, yurt genelinde de sanayi bölgelerine ve büyük kentlere doğru göçler yaşanmaktadır. Göç veren coğrafyalardan birisi de Doğu Karadeniz Bölgesi (DKB)’dir.

Bu araştırma DKB.’den yaşanan göçün nedenleri, göç eğiliminin durumu ve göç sonucu orman varlığında meydana gelen değişimi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma, Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içinde bulunan 85 orman köyünde 850 orman köylüsüyle ve bölgeden göç etmiş büyük kentlerde yaşayan hane reisleriyle yüz yüze anket çalışması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programında yer alan istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, son 30 yıl içinde orman köylerinden %55 seviyesinde dışa göç yaşanmış olup köylerde kalan hane reislerinin %83,6’sı artık göç etmeyi düşünmemektedir. Göçe nedeni olarak %98,5 ile geçinememe (yoksulluk, fakirlik) ilk sırada yer almaktadır. Bireyin yaşının genç olması, bekar olması, eğitim düzeyinin yüksek olması, köyde sahip olduğu arazi varlığının az olması ile aileden göç eden bireylerin bulunması gibi özelliklerin göç eğilimini tetiklediği görülmüştür. Orman köylerinden dışarıya yaşanan göçle, bir taraftan doğal kaynakların atıl kalmasına neden olunurken diğer taraftan orman varlığının son 20 yılda %9 seviyelerinde artışına da etkili olduğu belirlenmiştir. Sürecin devam edeceği ve ormanlaşmanın daha da artacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma sonucunda, göçmen hane reislerinin göç sonrası ekonomik durumlarının köylerde yaşayan hane reislerine göre daha iyi olduğu ve mevcut koşullarda köye geri dönme eğilimlerinin çok düşük seviyede (%0,9) kaldığı belirlenmiştir.

Bölgede orman köylerinin kalkınmasına yönelik ORKÖY vb. kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Orman köylerinde bir miktar genç nüfusun tutulabilmesi için gelir getirici yeni kaynaklar yaratılmalıdır. Bunun için, ormancılık etkinliklerinde daha fazla iş olanakları yaratılması, ormanların korunmasında daha aktif görevler verilmesi düşünülebilir. Ayrıca, bölgede doğal olarak yetişen odun dışı ürünlerin toplanması ve pazarlanması, kültüre alınması konularında da gelir sağlayıcı çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Orman Köyü, Orman Köylüsü, Kırsal Göç, Geri Dönme Eğilimi, Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü.

SUMMARY

Research For The Influences of The Rural Population Activies on The Existence of Forest (Trabzon Regional Forestry Directorate Sample)

There has been a heavy surge of rural populations into urban areas industrialized regions and big cities since the early 1980s in Turkey. Eastern Black Sea Region is one of the highly depopulated regions.

In this study, it was aimed to characterize the reasons of migration, situation of migration trend and changes on forest existence due to migration in the Eastern Black Sea Region. Survey was carried out face to face 850 people living in 85 forest villages and people migrated to big cities. Data obtained were evaluated by using SPSS statistical packet programs.

According to results, a great majority of the loandowners 83,6% currently living in the villages do not have plan to migrate after dense migration. Poverty is one of the biggest factor 98,5% depopulation of the areas. It was seen that the factors, such on being young, having high level of education, being single, having a limited land in the village and having a relatives immigrated before are accelerated the migration tendency.

It was determined that migration from village causes naturel resources inactive but in the same time forest area increased 9% in the last two decades. The study also indicate that, the economic power of immigrant household heads is higher than those living in the villages and their tendency to return to their villages is very low (0,9%).

The works conducted by ORKÖY and some other public institutions remain insufficient in Region. In order to keep young population in the region, new profitable sources of income should be created. For this reason, it can be conceived that more job oppurtunities can be created for the people living in the villages, and that they can play a more active role in the protection of the forests. In addition, some sources of income such as collecting non-wood forest products, and cultivating these products can be generated.

Key Words: Forest Village, Forest Villagers, Rural Immigration, Tendency to Return, Trabzon Regional Forestry Directorate.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Trabzon OBM'nin Türkiye'deki konumu	26
Şekil 2. Çalışma bölgesine ait Landsat uydu görüntüsü	48
Şekil 3. I. Grup köylerde ORKÖY kredileri dağılımı.....	53
Şekil 4. II. Grup köylerde ORKÖY kredileri dağılımı.....	57
Şekil 5. III. Grup köylerde ORKÖY kredileri dağılımı.....	60
Şekil 6. 1971–2007 yılları arasında nüfus ve orman varlığı değişim.....	83
Şekil 7. Köylerin konumları ve 1971–1973 yıllarındaki arazi kullanım durumu....	84
Şekil 8. 1971–1973 yıllarına ait arazi kullanım durumu	86
Şekil 9. Köylerin konumları ve 1986–1987 yıllarındaki arazi kullanım durumu....	87
Şekil 10. 1986–1987 yıllarına ait arazi kullanım durumu.....	88
Şekil 11. Köylerin konumları ve 2000–2007 yıllarındaki arazi kullanım durumu...	90
Şekil 12. 2000–2007 yıllarına ait arazi kullanım durumu.....	91
Şekil 13. 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	93
Şekil 14. 1971–2007 yılları arasında arazi nitelik dağılımı ve değişimi	94
Şekil 15. 1971–2007 yılları arasında orman alanlarında nitelik değişimi	95
Şekil 16. 1971–1973 Yıllarında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri	97
Şekil 17. 1986–1987 Yıllarında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri	97
Şekil 18. 2000–2007 Yıllarında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri	98
Şekil 19. 1971–2007 Yılları arasında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri..	98
Şekil 20. Nüfus değişimi ile verimli orman arasındaki ilişki.....	99
Şekil 21. Nüfus değişimi ile bozuk orman varlığı arasındaki ilişki.....	100
Şekil 22. Nüfus değişimi ile tarım alanları arasındaki ilişki.....	102
Şekil 23. I. Grup köylerde 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	103
Şekil 24. I. Grup köylerde nüfus ve orman varlığı değişimi.....	104
Şekil 25. II. Grup köylerde 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	106
Şekil 26. II. Grup köylerde nüfus ve orman varlığı değişimi.....	107
Şekil 27. III. Grup köylerde 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	108

Şekil 28.	III. Grup köylerde nüfus ve orman varlığı değişimi.....	109
Şekil 29.	Gruplar düzeyinde köylerde bulunan orman varlığının durumu ve değişimi	110
Şekil 30.	Türkiye’de 1996–2008 yılları arasında kayıtlarda yer alan orman suçu sayısı	118
Şekil 31.	TOBM’de 1996–2008 yılları arasında işlenen orman suçlarının sayısı	119
Şekil 32.	İşlenen orman suçlarının yıllara göre dağılımı	120
Şekil 33.	1971–2000 yılları arasında nüfus ve orman suç sayısı değişimi	121

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. 1927–2007 yılları arasında Türkiye'nin köy ve kent nüfusu	2
Tablo 2. Türkiye'de yıllara göre orman köylüsü nüfusu ve Türkiye nüfusu	4
Tablo 3. Araştırma bölgesindeki illerin köy ve kent nüfusları	28
Tablo 4. TOBM'de ormanlık ve ormansız alanların işletmelere dağılımı.....	31
Tablo 5. TOBM'nin 1984–2009 yıllarına ait orman alanı.....	31
Tablo 6. TOBM'nin 1984–2009 yıllarına ait artım ve servet değerleri.....	32
Tablo 7. Çalışma bölgesindeki orman köylüsü nüfus durumu ve değişimi	33
Tablo 8. TOBM'deki orman köyü ve orman köylüsü sayısı	34
Tablo 9. TOBM'deki orman köylüsü nüfusunun genel ve kırsal nüfusa oranları....	34
Tablo 10. Göç oranına göre her ilden alınacak orman köyü sayısı.....	39
Tablo 11. Anket yapılacak köylerin gruplara ve illere göre dağılımı.....	39
Tablo 12. TOBM'de anket uygulanan I. grup orman köyleri	40
Tablo 13. TOBM'de anket uygulanan II. grup orman köyleri	40
Tablo 14. TOBM'de anket uygulanan III. grup orman köyleri	41
Tablo 15. Yıllara göre çalışma yapılan I. grup köylerin nüfus durumu ve değişimi...	51
Tablo 16. Çalışmanın yürütüldüğü I. grup köylerde ORKÖY kredisi kullanan köyler ve kullanılan kredi türleri.....	53
Tablo 17. Yıllara göre çalışma yapılan II. grup köylerin nüfus durumu ve değişimi..	55
Tablo 18. Çalışmanın yürütüldüğü II. grup köylerde ORKÖY kredisi kullanan köyler ve kullanılan kredi türleri.....	56
Tablo 19. Yıllara göre çalışma yapılan III. grup köylerin nüfus durumu ve değişimi.	58
Tablo 20. Çalışmanın yürütüldüğü III. grup köylerde ORKÖY kredisi kullanan köyler ve kullanılan kredi türleri	61
Tablo 21. Hane reislerinin yaş dağılımı	62
Tablo 22. Hane reislerinin medeni hal tablosu	63
Tablo 23. Araştırma bölgesi ve Türkiye'nin eğitim durumu	64
Tablo 24. Hane reislerinin eğitim durumu	65
Tablo 25. Hane reislerinin meslek dağılımı.....	66
Tablo 26. Araştırma bölgesinde hane genişliği	66
Tablo 27. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde hane genişliği	67

Tablo 28. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde gelir düzeyi	68
Tablo 29. Ailede yaşanan göç durumu	69
Tablo 30. Hane reislerinin göç konusundaki düşünceleri.....	70
Tablo 31. Temel özelliklere göre göç eğilimi	71
Tablo 32. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı	72
Tablo 33. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı	74
Tablo 34. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı.....	75
Tablo 35. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı.....	76
Tablo 36. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı.....	77
Tablo 37. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde hane başına beslenen büyükbaş hayvan sayısı dağılımı	78
Tablo 38. Köylülerin sahip olduğu arazi miktarı	79
Tablo 39. Kadastro sırasında devlet ormanı olarak tespit edilmiş sahipli arazi büyüklüğü.....	80
Tablo 40. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde nüfus durumu ve değişimi	81
Tablo 41. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde orman durumu ve değişimi	82
Tablo 42. Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde 1971–1973 yıllarına ait arazi kullanım durumu	85
Tablo 43. Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde 1986–1987 yıllarına ait arazi kullanım durumu	88
Tablo 44. Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde 2000–2007 yıllarına ait arazi kullanım durumu	91
Tablo 45. 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi.....	92
Tablo 46. I. grup köylerde 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	103
Tablo 47. II. grup köylerde 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	105
Tablo 48. III. grup köylerde 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi	107
Tablo 49. Gruplar düzeyinde köylerde bulunan orman varlığının genel alan içindeki durumu ve değişimi	110
Tablo 50. Köylülerin göç edenler hakkında düşünceleri	111
Tablo 51. Köylülerin ormanlar hakkında düşünceleri	112
Tablo 52. Köylüler için geçim kaynağı olarak ormanın yeri	113
Tablo 53. Köylülerin orman kaynakları ile olan ilişkileri.....	114
Tablo 54. Köylülerle ormancılık örgütü ile arasındaki iletişim.....	115

Tablo 55. Orman teşkilatının aldıkları kararlarda köylülerin payı	116
Tablo 56. Türkiye’de 1996–2008 yılları arasında kayıtlarda yer alan orman suçları .	117
Tablo 57. TOBM’de 1996–2008 yılları arasında kayıtlarda yer alan orman suçu sayısı ve dağılımı.....	118
Tablo 58. Göçmen hane reislerinin yaş dağılımı	121
Tablo 59. Göçmen hane reislerinin medeni durumu	122
Tablo 60. Göç edilen illerde ve Türkiye’de eğitim durumu	123
Tablo 61. Göçmen hane reislerinin eğitim durumu	123
Tablo 62. Göçmen hane reislerinin meslek dağılımı	124
Tablo 63. Göç edilen 5 ildeki hane genişlikleri	124
Tablo 64. Hane halkı genişliği	125
Tablo 65. Göçmen hane reislerinin gelir durumu	125
Tablo 66. Göçmen hane reislerinin göç sonrası ekonomik durumu	126
Tablo 67. Kentte yaşayan göçmen hanelerde çalışan sayısı	127
Tablo 68. Göçmen hane reislerinin yaşamak istedikleri yer	127
Tablo 69. Göçmen hane reislerinin kente geliş zamanları	128
Tablo 70. Göçmen hane reislerinin köylerinden göç etme nedenleri	128
Tablo 71. Göç edilen yerin belirlenmesinde etkili olan faktörler	130
Tablo 72. Göçmen hane reislerinin köye gidiş sıklığı	131
Tablo 73. Göçmen aile çocuklarının köye gidiş sıklığı.....	131
Tablo 74. Göçmen hane reislerinin köyde kalan arazilerini değerlendirme şekilleri..	132
Tablo 75. Kentte yapılan etkinliklere katılma durumu.....	133
Tablo 76. Göçmen aileleri kentte zorlayan şartlar	133
Tablo 77. Göçmen hane reislerinin ailelerinin geleceği hakkında düşünceleri	134
Tablo 78. Yaş ile köyden göç etmeyi düşünme arasındaki ilişki.....	135
Tablo 79. Eğitim ile köyden göç etmeyi düşünme arasındaki ilişki.....	136
Tablo 80. Medeni hal ile göç etmeyi düşünme arasındaki ilişki	137
Tablo 81. Köyde arazi sahibi olma ile göç etmeyi düşünme arasındaki ilişki.....	138
Tablo 82. Ailede göç eden birey varlığı ile göç etme eğilimi arasındaki ilişki.....	138
Tablo 83. Köyden kente göç zamanı ve köyde arazi varlığı arasındaki ilişki.....	139
Tablo 84. Köyden kente göç zamanı ile gelir düzeyi arasındaki ilişki.....	140
Tablo 85. Köye gidiş sıklığı ile köyde arazi varlığı arasındaki ilişki.....	141

Tablo 86. Köyden kente göç etme zamanı ile köylerine geri dönme eğilimi arasındaki ilişki.....	141
Tablo 87. Köyden kente göç zamanı ile kentte ev sahibi olma arasındaki ilişki.....	142
Tablo 88. Köyden kente göç zamanı ile kentte araba sahibi olma arasındaki ilişki...	143
Tablo 89. Eğitim durumu ile kentsel bütünleşme arasındaki ilişki	143
Tablo 90. Gelir düzeyi ile köye geri dönme eğilimi arasındaki ilişki	144

SEMBOLLER DİZİNİ

OBM: Orman Bölge Müdürlüğü

TOBM: Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü

ORKÖY: Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü

DKB: Doğu Karadeniz Bölgesi

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

TUIK: Türkiye İstatistik Kurumu

DOİM: Devlet Orman İşletme Müdürlüğü

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Ülkemizde uzun yıllardan beri ekonomik ve sosyal nedenlere dayalı nüfus hareketleri yaşanmaktadır. Türkiye’de sosyal ve ekonomik kalkınma sürecinde, modernleşme, sanayileşme ve sosyo-ekonomik dönüşüm çabaları sürdürülmektedir. Bununla birlikte kentsel ve kırsal alanlar arası gelişmişlik farklılıkları halen önemini korumaktadır. Bu süreçte, kırsal alanlar kentsel alanların göstermiş olduğu gelişme ivmesini yakalayamamıştır. Türkiye ekonomisinin sanayi ve hizmet sektörleri lehine yapısal dönüşümü, bölgeler arası ve kırsal alanlardan kentlere gerçekleşen göç bunun temel nedenleri arasında bulunmaktadır (Anonim, 2005).

Kırsal alanlardaki nüfusun hızlı ve kontrolsüz şekilde artması sonucu yaşanan nüfus artışı ile kırsalda geçinemeyen, fakirlik çeken halk çareyi daha büyük kentlere göç etmekte bulmakta ve yaşadıkları köyleri terk etmektedir. Böylelikle nüfusu zaten fazla olan kentler, kırsaldan gelen nüfusla beraber daha da kalabalıklaşmakta ve yeni çevresel problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca kırdan kente kontrolsüz gerçekleşen bu göç hem kırsaldaki hem kentteki bireylerin gelirlerini azaltmakta hem de kentlerde vasıfsız işgücünün artmasına neden olmaktadır (Fan ve Stark, 2008).

Kent ve köy nüfuslarının yıllara göre değişimlerini daha net görebilmek için 1927-2007 yılları arasında yapılan nüfus sayım sonuçları ile kent ve köy nüfusları Tablo 1’de verilmiştir (DİE, 2007).

1927 yılında Türkiye nüfusunun %24,22’si (3 milyon 306 bini) il ve ilçe merkezlerinde, %75,78’si (10 milyon 342 bini) ise köy ve beldelerde yaşamaktaydı. Aradan geçen 80 yıllık süre sonrasında ise 2007 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı %70,5’e yükselirken, köy ve beldelerdeki nüfus oranı %29,5’a gerilemiştir (DİE, 2007). Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de kentleşme oranı hızlı bir şekilde artmaktadır. Türkiye’nin kent nüfusunun artışı yıllar içinde istikrarlı bir seyir izlerken, en yüksek artışlar 1980 yılı sonrasında meydana gelmiştir. 1980–2007 yılları arasında kent nüfusu 2,5 kat, yani başka bir ifadeyle 30,1 milyon kişi artmıştır.

Tablo 1. 1927–2007 yılları arasında Türkiye'nin köy ve kent nüfusu (DİE, 2007).

Sayım Yılı	Nüfus	Kent Nüfusu	%	Köy Nüfusu	%
1927	13.648.270	3.305.879	24.22	10.342.391	75.78
1940	17.820.950	4.346.249	24.39	13.474.701	75.61
1950	20.947.188	5.244.337	25.04	15.702.851	74.96
1960	27.754.820	8.859.731	33.69	18.895.089	68.08
1970	35.605.176	13.691.101	38.45	21.914.075	61.55
1980	44.736.957	19.645.007	43.91	25.091.950	56.09
1990	56.473.035	56.473.035	59.01	23.146.684	40.99
2000	67.803.927	67.803.927	64.90	23.797.653	35.10
2007	70.586.256	49.747.859	70.5	20.838.397	29.5

2007 yılına gelindiğinde ülke nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan 20,8 milyon kişinin (%29,5) hala köy statüsündeki yerleşimlerde yaşamakta olduğu görülmektedir.

Zor koşullara sahip olan kırsal kesimden yıllar itibari ile kentlere doğru yaşanan yoğun göç; kentlerde varoşların oluşmasına yol açarak bu bölgelerde yeni ve çarpık yerleşimlerin meydana gelmesine neden olmuştur (Güreşçi ve Yurttaş, 2008). Göç sonucu kırdan kente gelen halkın yaşadığı sorunların yanında, göç hareketinin hedefi konumundaki kentler ve bu kentlerde yaşayan insanlar da göç olayından olumsuz etkilenmiş ve her kesim için kentsel yaşam sorunları artmıştır (Anonim, 2006).

1.2. Türkiye'deki Orman Alanları

31.08.1956 tarihinde kabul edilerek 08.09.1956 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanununun 1. maddesinde orman; “Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaçlık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır” şeklinde ifade edilmiştir.

1930'lu yıllarda 10 milyon ha olduğu tahmin edilen ülke ormanlarının 1973 yılında tamamlanan amenajman planlarına göre (1963–1972 envanter verilerine göre) gerçek alanının 20,2 milyon ha olduğu belirlenmiştir. Ancak 2007 yılı verilerine göre ise bu miktarın 21,2 milyon hektara yükseldiği açıklanmıştır (URL–1, 2007). Görüldüğü üzere, geçen bu zaman dilimi içerisinde ormanlık alanlarımızda 1 milyon hektar civarında artış meydana geldiği belirtilmektedir. Bu artışın nedenleri arasında; odun hammaddesi

değerinin azalması, odunun yerine alternatif kaynakların ortaya çıkması, orman köylüsü ile birlikte hayvan sayısının azalması, yakacakların çeşitlenmesi ve halkın ormanın parasal ölçülemeyen değerlerinin de farkına vararak çevre konusunda bilinçlenmesi sayılabilmektedir (Alkan ve Toksoy, 2008).

Ülkemiz genel alanı 77.945.200 hektardır. Orman alanlarının ülke genel alanına oranı % 27 olup dünya ortalaması olan % 30'a yakındır (URL-1, 2007). Ancak ülkemiz ormanlarının nitelik durumu incelendiğinde durumun çok da iç açıcı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Zira ülkemiz ormanlarının yarısı bozuk yapıdadır.

1.3. Orman Köyü ve Köylüsü Tanımları

Ülkemiz mevzuatına göre orman köylüsü olmak iki farklı biçimde açıklanmaktadır. Birincisi, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 31. ve 32. maddelerinde yapılan sınıflandırmadır.

31. Madde'de yapılan tanıma göre, "Mülki hudutları içinde verimli yani üretime konu olan Devlet ormanı bulunan köyler",

32. Madde'de yapılan tanıma göre; "Mülki hudutları içinde verimsiz yani üretim yapılması planlanmamış Devlet ormanı bulunan köylerdir".

Bu kapsamda bir köyün ormanlardan sağlanan imtiyazlardan yararlanabilmesi için köy mülki sınırları içerisinde mutlak surette orman olması gerekmektedir.

İkincisi ise, 6831 sayılı Kanun uyarınca çıkarılan, Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği'nin Deyimler başlıklı 5 inci maddesinde yapılan tanım;

Orman içi köy: Mülki sınırlar içinde orman olması şartıyla evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız olarak devam eden arazileri dört yönden ormanlarla çevrili köyleri,

Ormana bitişik köy: Mülki sınırları içinde orman olması şartıyla evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız olarak devam eden arazileri herhangi bir yönde ormanlara bitişik olan köyleri,

Orman Köyü: Orman içi veya ormana bitişik köylere denmektedir.

Orman Köylüsü: Orman köyü nüfusuna kayıtlı olup sürekli bu köylerde oturan halka denir.

Orman içi köy olan bir yerleşim birimi ormanlardan üretim yapılıp yapılmamasına göre 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 31. veya 32. Maddesi kapsamında kalabilir. Benzer

şekilde ormana bitişik köy de 31. veya 32. Madde kapsamında kalabilir.

Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği'ne göre orman köyünün tanımlanmasında belirleyici özellik sınırları içinde devlet ormanı olması veya ormana olan yakınlık durumudur. Bu tanımlamalarda herhangi bir kültürel, toplumsal ve ekonomik ölçüt kullanılmamıştır. Doğal olarak, hukuksal tanımda herhangi bir nedenden dolayı yapılan değişiklik orman köyü ve köylüsü sayılarının da değişmesine sebep olmaktadır. Ayrıca, orman köyü ve köylüsü tanımı orman sayılan alanlara ilişkin konumu gibi son derece basit ve kolay ölçülebilir bir değişkeni temel almakla birlikte, bu tanımdaki yerlerin belirlenmesi sırasında da nesnel ölçütlerden yararlanılmamakta ve aynı yıl içerisinde farklı sayılar verilebilmektedir (Çağlar, 2001).

Yıllar itibariyle sayısal olarak artan orman köylerinde nüfus ta önceleri artmıştır. Ancak 1980'li yıllardan itibaren orman köyü nüfusu gittikçe azalmaktadır. Ülkemizde orman köylüsü nüfusunun yıllara göre durumu ve değişimi Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Türkiye'de yıllara göre orman köylüsü nüfusu ve Türkiye nüfusu (ORKÖY, 2007).

Yıllar	Orman Köyü Sayısı	Orman Köylüsü Nüfusu	Türkiye Nüfusu	Orman Köyü Nüfusunun Türkiye Nüfusuna Oranı %
1970	16.003	7.954.071	35.605.000	22,3
1980	17.568	10.161.152	44.737.000	22,7
1990	19.062	8.848.501	56.473.000	15,6
2000	19.577	7.379.000	67.804.000	10,9
2007	21.216	7.093.902	70.586.256	10,1

2007 yılı genel nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusun %70,5'i kentlerde %29,5 (20,8 milyon kişi) ise kırsalda yaşamaktadır. Kırsalda yaşayan bu 20,8 milyon kişinin %34'ü ise (7 milyon kişi) orman köylerinde yaşamaktadır. 1975 nüfus sayımı sonuçlarına göre 9.332.006 olan orman köylerinin nüfusu, 1980 yılında 10.161.151'e çıkmış iken, 1990 sayımına göre 8.848.501'e düşmüştür (ORKÖY, 2007). Buna göre orman köylerinde özellikle 1980 yılından sonra göz ardı edilmeyecek bir nüfus hareketinin varlığından söz etmek mümkün olmaktadır. Kırsal alandan kentlere doğru yaşanan göçün özellikle 1980 yılı sonrasında arttığı görülmektedir.

Ülkemizde 36.127 kırsal yerleşim biriminin yaklaşık %59'unu (21.216 adet) oluşturan orman köyleri, diğer köylere göre daha engebeli, dağlık, il ve ilçe merkezlerinden daha uzakta bulunmaktadır (URL 2, 2009). Ülke nüfusunun %10'unu, köy nüfusunun %34'ünü oluşturan 7.093.902 orman köylüsü buldukları konum itibariyle diğer yerleşim yerlerinde yaşayanlara göre sosyo-ekonomik ve kültürel bakımlardan daha geri bir yaşam düzeyinde bulunmaktadır. Ekonomik gelir bakımından Türkiye ortalamasının altında olan orman köylüleri ormana yakın olmaları sonucu bu alanlarla daha yakın ilişkiler içerisindedir.

1970 yılında 7.954.071 olan orman köylüsü nüfusu ülke nüfusunun %22,3'ünü oluştururken 2007 yılı sayım sonuçlarına göre 7.093.902 kişi ile bu oran %10,1'e gerilemiştir. 1970–1980 yılları arasındaki dönemde orman köylüsü nüfusunda bir artış olduğu (OMO, 1988), ancak 1980 yılından sonra bir azalış süreci yaşandığı ve orman köylüsü nüfusunun yaklaşık 7 milyon kişiye indiği görülmektedir. Nüfusta meydana gelen bu azalmanın en başlıca nedeni köylerden kentlere göçün yoğunlaşması olarak belirtilmektedir.

1.4. Orman Köylülerine Tanınan Haklar

Orman köylüsünün ormanla olan ilişkisini iyileştirmek amacıyla çeşitli önlemlere başvurulmuştur. Bunda amaç orman köylüsünün ekonomik gücünü artırmak ve böylece onların ormanı tahrip etmelerini önlemektir. 1839 Tanzimat Fermanı ile birlikte ormanlardan yararlanmanın düzenlenmesi uğraşısı içerisine ve cibalı mübaha anlayışına son verilmek istenmesine karşın başarılı olunamamıştır. 1858 yılında yürürlüğe konan Arazi Kanunnamesi ile 1870 yılında yürürlüğe giren Orman Nizamnamesi'nde Tanzimat sonrasında orman ve ormancılıkla dolaylı ve doğrudan ilişkili, iki önemli yasal düzenlemesini oluşturmaktadır (Tümer, 1992).

Cumhuriyet sonrasında ormancılığımızı ve ormanlardan yararlanmayı düzenleyen kapsamlı ilk mevzuat 1937 tarihli 3116 Sayılı Orman Kanunudur. Bu kanun ile prensip olarak, kimseye ormandan parasız yararlanma hakkı tanınmamış ve var olanlarda kaldırılmıştır. Kaldırılan haklar karşılığında köylerin müşterek tesislerine, muhtaç köylülere tam tarife ile zati ihtiyaçlar için indirimli tarifelerle tomruk, kereste ve yakacak odun verilmesi kabul edilmiştir. İşletme hizmetlerinin, orman köylülerine ve civar halka yaptırılması esası getirilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı ve sonrası dönemin neden olduğu sorunların etkisi altında hazırlanan 1945 tarihli 4785 Sayılı Orman Kanunu ile ormancılığımız yeni bir döneme girmiştir. Ormanların devletleştirilmesi esasının benimsendiği bu kanun ile orman tanımı yeniden düzenlenerek, istisnaların kapsamı daraltılmıştır. Diğer yandan, ormanlardan faydalanmayı düzenlemek ve üretim imkânlarını artırmak için “Vahidi fiyat ve Girdi- Çıktı Usulleri” ilk olarak bu dönemde uygulanmıştır (Tümer, 1992).

4785 Sayılı Kanunun neden olduğu sorunları ortadan kaldırmak ve dönemin siyasi özellikleri nedeniyle 1950 tarihinde 5653 ve 5658 Sayılı Kanunlar çıkartılmıştır. Bu kanunlar faydalanma esaslarına ilişkin bir yenilik getirmemiş, sadece muhtaç köylülerin zati ve müşterek ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bir takım kolaylıklar getirmiştir.

1956 yılında çıkartılan 6831 Sayılı Orman Kanunu’nda orman köylülerinin kalkındırılmalarına yönelik ilk düzenlemeler yer almış ve faydalanmaya ilişkin yeni esaslar getirilmiştir. Bu kanun ile orman köylülerine sağlanan hakları üç ayrı grupta toplamak mümkün görülmektedir. Birincisi orman köylülerinin uygun yerlere nakli, ikincisi kredilendirme ve orman niteliğini kaybeden yerlerde ön alım hakkı, üçüncüsü ise orman mal ve hizmetlerinden öncelikle ve düşük bedellerle yararlanma hakları olarak gruplandırılmıştır.

Orman köylülerinin uygun yere naklini sağlayan üç yasal düzenleme sözkonusudur. Bunlardan biri Anayasanın 170. maddesi olup, bu madde; orman köylüleri halkının kalkındırılmasını, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin orman sınırları dışına çıkartılmasını ve orman köylülerinin bu yerlere yerleştirilmesini öngörmektedir.

İkinci yasal düzenleme 6831 Sayılı Orman Kanunu’nun 2/A maddesidir. Bu maddeye göre; orman köylüleri halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi amacıyla, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından yarar görülmeyen aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar görülen yerler orman sınırları dışına çıkartılır. Bu yerlerin orman köylülerinin yeni yerleşim yerleri olarak kullanılmasına izin verilir.

Üçüncü yasal düzenleme, yine Orman Kanunu’nun 13. maddesinde “orman köylülerinin kalkındırılması ve nakledilmesi” başlığı altında orman köylülerinin uygun yerlere nakli konusuna yer verilmiştir. Bu yasa maddesi ile buldukları yerlerde kalkındırılmaları mümkün görülenleri, bu kanunun ek 3.maddesinde belirtilen fondan öncelikle faydalanılmasına, yerinde kalkındırılmaları mümkün görülmeyenleri ve

buldukları yerden başka yerlere nakilleri zorunlu olan bu köylülere öncelikle 2/A maddesiyle orman dışına çıkartılan yerlere, mümkün değilse diğer yerlere yerleştirilmelerine imkan sağlanmaktadır.

Orman Kanunu'nun 31, 32, 34, 37, 39, 40 ve 66 maddeleri ile orman köylülerine orman mal ve hizmetlerinden öncelikle ve düşük bedellerle yararlanma hakları sağlanmaktadır. Tüm bunların yanında orman köylüsüne destek olmak amacıyla ORKÖY tarafından köylülere düşük faizli krediler verilmektedir.

Orman köylüsünün sosyo-ekonomik yönden kalkınmasına yönelik olarak uygulanan projelerde belli oranda başarı elde edilmesine rağmen plan hedeflerinin çok gerisinde kalmıştır (Çolak, 1993).

Orman halk ilişkilerinin düzenlenmesi ve dolayısıyla ormanların korunması bakımından köylü halka tanınan bu türlü yararlanma hakları devlet ormanları üzerinde ağır bir yük oluşturmaktadır. Kaldı ki, ormanlarla iç içe yaşayan halka devlet ormanlarından sağlanan bu türlü yararlanma hakları tek başına orman halk ilişkilerinin düzenlenmesinde ve ormanların korunmasında da yeterli olmamaktadır. Zira, orman köylerinin içinde bulunduğu doğal, ekonomik ve sosyal koşulların elverişsizliği bu konuda önemli bir etkidir.

Orman içi ve civarı köylerde yaşayan halk genellikle geçimini, büyük kısmı ormandan açılmış ve çoğu verimsiz bulunan topraklar üzerinde teknolojiden uzak bir teknikle yaptıkları tarım ve hayvancılığa bağlamıştır. Mevcut doğa koşullarının elverişsizliği ekonomik imkânların yetersizliği nedeniyle orman köylüleri geçim sıkıntısı içindedir. Bu durum bir yandan köylerden kentlere olan göçlerde orman köylülerinin payını artırmakta, öte yandan da orman köylülerinin ormanlarda tarla açma, hayvan otlatma, izinsiz ağaç kesme, yerleşme ve orman yakma gibi girişimlere neden olmaktadır.

Sonuç olarak, ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve genişletilmesi hedeflerine ulaşmak, orman içinde ve kenarında yaşayan halkın ormanlar üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek için gündeme getirilen orman köylerinin kalkındırılması, yerinde kalkındırılmaları olanaksız olan köylerin nakledilmesi sorunu; bugüne kadar yasal düzenlemeler ve teşkilatlı çalışmalar yapılmasına rağmen giderilememiştir (Yağmur, 1994).

1.5. Göç ve Kırsal Göç

Göç, birçok ülke ve araştırmacılar için neden ve sonuçları üzerinde hassasiyetle durulduğu tartışmalı bir konulardan biridir (Lewer and Berg, 2008, Card. 2001, Borjas,2003). Kişinin yeni koşullara daha iyi uyum sağlayabilmek amacıyla ya da doğal, ekonomik, siyasal zorunluluklar nedeniyle yaşadığı toplumu ve yerleşim yerini değiştirmesi olayına göç denilmektedir (Güreşçi, 2007). Bir başka tanımda ise göç, nüfusun sürekli olarak yaşamış olduğu bölgeyi bireyler, aileler veya gruplar halinde terk edip, geçici veya sürekli yaşamak amacıyla, başka biryere hareket etmesi olarak tanımlanmıştır (Doğanay, 1994). Göçe neden olan temel faktör, insanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere gitmek ve burada iş bulmak, çeşitli olanaklardan faydalanmak ve yerleşmektir.

Göç konusunda hızlı nüfus artışının önemli ölçüde payı vardır. Hızla çoğalan nüfusun bulunduğu yere sığamayıp değişik amaç ve beklentilerle yer değiştirmesi ya da göç ettiği görülmektedir. Göç sonucunda gündeme gelen kentleşme ve kentlileşme gibi olgular sanayileşme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Kırsal kesimde nüfus artışı, toprakların parçalanması, tarımda ulaşılan makineleşme ve teknolojik gelişmeler sonucundaki işsizlik, gelecek kuşağı daha iyi yetiştirmek kaygısı gibi değişik nedenlerle göçe karar verilmekte ve özellikle iş bulma umudu daha yüksek olan sanayileşmiş batı kentlerine, büyük kentlere gidilmektedir.

Göçler arasında önemli bir ayırım da göçlerin isteğe bağlı ve zorunlu olup olmamasıdır. Coğrafya ve sosyoloji gibi bazı sosyal bilimlerde göçün nedeni, sonucu, süresi ve yönü gibi ölçütler dikkate alınarak göç farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanları, iç ve dış göçler, kırsal alandan kentsel alana veya kentsel alandan kırsal alana göçler, geçici veya mevsimlik göçler şeklinde olmaktadır (Güreşçi, 2007).

Yukarıdaki açıklamalardan sonra sosyo-ekonomik açıdan iç ve dış göç olmak üzere, göçü ikiye ayırmak mümkündür (Tekeli, 1997);

1. İç göç: Bir ülke sınırları içerisinde, bireyin, bir yıldan az olmamak kaydıyla, yaşadığı ortamı değiştirmesine iç göç denilmektedir.

2. Dış Göç: Birey ülke sınırlarının dışında her hangi bir ülkeye yaşadığı ortamı değiştirmek amacıyla gidiyorsa, bu durumda dış göç söz konusu olmaktadır.

Türkiye’de ekonomik ve sosyal yönden en etkili olan göç şekli iç göçlerdir. Bir ülke içerisinde belirli bir zaman diliminde ve belirli bir yaşam alanında yaşayanların, yaşadıkları yerleri terk edip yine o ülke içinde, başka bir yere gitmeleri iç göç şeklinde tanımlanmaktadır (Tekeli, 1997). Gelişmekte olan ülkelerde iç göçler kapsamında en dikkat çeken kırsal göçlerdir.

Kırsal alanlardan kentsel yaşam alanlarına doğru yapılan göçlere kırsal göç denilmektedir. Kırsal göç, gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de ekonomik, toplumsal gelişim ve değişimin en önemli belirleyicileri arasında yer almaktadır (Güreşçi, 2007). Kırsal göç tarımsal dönüşüm (ilkel tarımdan modern tarıma) ve ekonomik gelişmenin en genel sonuçlarından birisi olup, insanların tarımsal faaliyetlerden vazgeçip, kırsal bölgeleri terk etmeleri şeklinde ifade edilmektedir (Gounder 2005).

Kırsal alan; Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatının (DPT) VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde hazırlanan Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda geniş bir şekilde tanımlanmıştır. Bu tanımda özet olarak kırsal alan aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir (URL 3, 2007).

“Nüfus yoğunluğunun düşük, ekonomik hayatın daha çok tarıma dayalı, doğal koşulların ve geleneksel değerlerin, hayatın şekillendirilmesinde etkin ve eğitim, sağlık, haberleşme, sosyal güvenlik gibi sosyal ve kültürel olanakların yeterince gelişmemiş olduğu yerleşimler akla gelmektedir.”

Dünyada özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kırsal göç sonucu büyük kentlerin sayıca ve nüfusça artması, bu ülkelerde sosyo-ekonomik ve politik kaygılara neden olmaktadır (Beauchemin ve Schoumaker, 2005). Kırsal göç sonucu, nüfus hareketi kentlere doğru olmakta ve sonuçta dünyanın kentsel nüfus oranında ciddi artışlar meydana gelmektedir. 1800 yılında, dünya nüfusunun sadece %1,70’i nüfusu yüz bini aşan kentlerde yaşarken, bu oranın 1900’de %5,50’ye, 1970’te %22’ye yükseldiğini günümüzde ise %30’ların üzerine çıktığı görülmektedir (Keleş, 1990).

1960 yılında, dünya nüfusunun %66,40’ı kırsal alanlarda yaşıyor iken, bu oran 2000 yılında %53’e düşmüş ve 2030 yılında da %39,70’e düşeceği tahmin edilmektedir. 1960 yılında Afrika Kıtası’nda kırsal nüfus oranı %81,50 iken, 2030 yılında %45,50’ye düşebileceği ileri sürülmektedir. Bu oranlar, aynı dönemlerde sırasıyla, Asya Kıtası’nda %79,20’den %46,60’a, Latin Amerika’da %50,70’ten %16,80’e düşebileceği ifade edilmektedir. Dünya kırsal nüfusunun yaklaşık üçte ikisini barındıran Çin, Endonezya, Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Vietnam ve Nijerya’da bu nüfusun 2000–2030 yılları

arasında ciddi oranda azalacağı ileri sürülmüştür. Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında hazırlamış olduğu nüfus ile ilgili raporda, kırsal nüfustaki azalmanın en önemli sebebinin göç olduğu tespit edilmiştir (Bilsborrow, 2002). Söz konusu bu raporda, Türkiye'nin kırsal nüfusunun 2000–2030 yılları arasında, ortalama %1,16 oranında azalacağı da öngörülen gerçeklerden birisi olarak kabul edilmiştir (Güreşçi, 2007).

Kırsal göçler yoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde yaşanmakta ve beraberinde bazı sorunları da getirmektedir. Dünyada kırsal göçün en yoğun olarak yaşandığı ülke olan Çin bu göçün Çin'in ekonomik ve sosyal yapısının önemli ölçüde değişmesine neden olmuştur (Zhang ve Song, 2003).

1.5.1. Kırsal Göçün Nedenleri

Kırsal göç ile kentleşme ve bunun sonucunda toplumun sosyal ve ekonomik hayatındaki gelişim ve değişimi arasında yakın bir ilişki vardır (Gounder, 2005). Sanayileşme ile birlikte kırsal ve kentsel bölgelerde istihdam, yatırım, gelir ve sosyal olanaklar yönünde farklılık yaratan fırsatlar, kırsal göçün temel nedenleri arasında gösterilmektedir (Slee, 2006).

Kırsal göç, sanayileşme sürecinin ilk dönemlerinde hız kazanmakta ve sonuçta, sanayinin ihtiyacı olan işgücünü kaşılması açısından önemli olduğu kabul edilmektedir (Silveria, 2006). Nitekim Türkiye'de 1950'li yıllarda başlayan bu tür bir hareket, ekonomik gelişme ve kalkınmaya sağlayabileceği katkıdan dolayı desteklenmiştir (Yavuz vd, 2004). Bolivya'da ise yoksulluğu azaltmanın en düşük maliyetli yolu kırsal göç olarak görülmüş ve bu ülkede özendirilmiştir (Andersen, 2002).

Türkiye'de 1950'lerde belirginleşmeye başlayan kır-kent göçü, tarımda makinalaşmanın yaygınlaşması ile meydana gelen işgücü fazlalığı, toprak ve gelir dağılımındaki dengesizlikler, kırsal alandaki altyapı yetersizliği, bölgeler arası dengesizlik ve kentlerin sağladığı istihdam alanları dolayısıyla, artan eğilim göstererek sanayileşme ile birlikte kaçınılmaz bir eğilim olarak günümüze kadar devam etmiştir.

Türkiye'de kırsal göçün sadece ekonomik nedenlerden değil, aynı zamanda bu bölgelerdeki eğitim, sağlık, ulaşım vb. sosyal hizmetlerin yetersizliği gibi nedenlerden kaynaklandığı da ileri sürülmektedir. Söz konusu bu nedenler, gelişmekte olan diğer ülkelerle de benzerlik göstermektedir. Örneğin, Nijerya'da yapılan bir çalışmada, ülkede yaşanan kırsal göçün nedenleri arasında, bölgeler arasındaki gelir farklılığı ile birlikte

eğitim eşitsizliği de gösterilmektedir (Mberu, 2005).

Kırsal kesim özellikle 1980 yılı öncesine kadar ülke ekonomisinde önemli rol oynamaktaydı. Ancak 1980 yılı sonrasında hızlı ve yüksek teknolojinin kentlere hakim olması insanları kırdan kente çekmeye başlamıştır. Kırsal gn, hızlı ekonomik büyüme ve sanayileşme sürecinin ilk aşamasında ekonomiye katkıda bulunduğu kabul edilmektedir. Ancak zamanla kentlerin, kırsaldan göç eden bu nüfusu barındıramaması ile birlikte, kentlerde yaşanan işsizlik, asayişin bozulması ve kent varoşlarının oluşması sonucunu doğurmuş ve kentlerin yaşam alanını daraltmıştır. Kırsal gn meydana getirdiği sorunlar, g veren bölgelerde işgücü, sermaye ve beyin göçünün neden olduğu kalkınma problemi, g alan yerler için ise altyapı ve asayişin bozulması ve çarpık kentleşmenin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Akış ve Akkuş, 2007).

Türkiye’de kırsal gn hız kazanması, kentlerde sanayi ve hizmet sektörünün gereksinimi olan iş gücü talebinin üzerine çıkmış, artan işgücü talebi ve sağlıksız kentleşme ciddi bir ülke sorunu haline gelmiştir.

Literatürde g olgusunu ele alan belli başlı üç yaklaşım vardır. Bu yaklaşımlar; “fayda-maliyet yaklaşımı”, “itici ve çekici gler yaklaşımı” ile “seçkinlik yaklaşımı”dır. İ g olgusu, bu yaklaşımlar çerçevesinde sırasıyla incelenecektir.

1.5.2. G Yaklaşımları

1.5.2.1. Fayda–Maliyet Yaklaşımı

Bu yaklaşımın temel düşüncesi, bireylerin göç etme kararının, gn fayda ve maliyetlerine bağlı olduğudur. Buna göre bireyler, faydaların nisbeten daha büyük olması halinde g etmeyi düşünmektedirler. Yani, gn kazançlarının maliyetlerden büyük olması durumunda g edilmektedir (elik, 2005).

Fayda-maliyet yaklaşımı, iki ana başlık halinde incelenecektir. İlk olarak, bu yaklaşımın öncüleri olarak adlandırılan “Klasikler”, daha sonra da geleceğe ilişkin beklentilerin g kararına etkisini inceleyen “Neo-Klasikler” ele alınacaktır.

1.5.2.1.1. Klasikler

Göç konusunda beşeri sermaye yaklaşımının uygulanmasını klasikler başlatmışlardır. Bu yaklaşımın öncüsü T. W. Schultz'dur. Bu yaklaşıma göre, göç beşeri sermaye kavramı ile incelenebilmektedir. Bu akıma göre göçün maliyetleri; parasal ve parasal olmayan maliyetler olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Buna göre parasal maliyetler göçün gerektirdiği ulaşım, yiyecek gibi harcamaları içermektedir (Sjaastad, 1962). Bir başka deyişle parasal maliyet, kentlerdeki daha yüksek yaşam maliyetini, iş fırsatları hakkında bilgi sağlama maliyeti, ulaşım maliyeti ve göç ederken geçen zamanın fırsat maliyetini içerdiğini ifade etmektedir (Byerlee, 1974).

Parasal olmayan maliyetler ise kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. İlki, fırsat maliyetidir. Buna göre; göç, yeni bir iş öğrenme ve iş arama nedeniyle kaybedilen önceki kazançları içerir (Sjaastad, 1962). İkincisi ise, fiziki maliyet olup, göçmenlerin aile ve arkadaşlarından ayrılmasının yaratmış olduğu üzüntüyü içermektedir. Bu maliyet, bireylerin tanımadıkları yere göç etmesinden dolayı meydana gelmektedir.

Klasikler; bireylerin, fayda-maliyet analizi yaparak, gelirlerini maksimum yapacakları yere göç edeceğini belirtmektedir. Göçmenlerin, gelir elde edebilmesi için kentte iş bulması gerekmektedir. Ancak, yapılan araştırmalarda, kentsel işsizliğe rağmen, kırdan kente göçün devam ettiği belirlenmiştir (Çelik, 2005).

Ayrıca bu yaklaşıma göre fayda analizinde göç sonucu terk edilen bölge ile göç edilen bölge arasındaki gelir farklılığının belirlenmesinde en önemli unsur, eğitimin sağladığı ayrıcalıklardır. Diyer bir deyişle düşük gelirli bölgelerdeki eğitimin niteliğinin, düşük olabileceği belirtilmektedir (Greenwood, 1975). Dolayısıyla eğitim kalitesinin düşük olduğu bölgelerde yetişen bireyler, daha yüksek gelire sahip yerlerde büyüyen ve iyi eğitim alan bireylere göre birçok avantajdan mahrum bulunmaktadır.

Parasal olmayan kazançlar ise kentlerdeki sosyo-kültürel çekiciliklerdir (Byerlee, 1974). Kentlerde kırsal bölgelere oranla eğlence ve dinlenme gibi sosyokültürel faaliyetler ile eğitim olanakları çok daha gelişmiş durumdadır.

Kentlerdeki eğitim, göçün önemli bir nedeni olarak kabul edilebilmekte ve bireyler kendi eğitim seviyelerini geliştirmek veya çocuklarının daha iyi eğitim almalarını sağlayacak fırsatların daha çok olduğu yerlere göç etmektedir. Ayrıca kentteki yaşam kalitesi, konforun fazla olması da göçü etkileyen nedenler arasındadır.

1.5.2.1.2. Neoklasikler

Neo-Klasikler, göç kararının beklenen gelir farklılıklarına bağlı bir modelini geliştirmektedirler. Buna göre bireylerin beklemiş oldukları gelir farklılığı; göçmenin bir iş bulmasına bağlı olarak, elde edebileceği kentsel gelir ile kırsal gelir arasındaki farktır (Çelik, 2005). Bu akımın öncüsü M.P. Todaro'dur. Bölgeler arası ekonomik ve sosyo ekonomik farklılıklar ile eşitsizlikler göçü belirleyen ana etmenlerdir (Friedlander, 1992).

Bu akıma göre, bireylerin düşük ücretli yerlerden yüksek ücretli yerlere; istihdam fırsatlarının az olduğu alanlardan, çok olduğu alanlara hareket edeceği varsayılmakta ve bireylerin yüksek ücretli bölgelere göç etmesi beklenmektedir. Ayrıca göçü etkileyen diğer önemli bir değişken de kentteki istihdam fırsatıdır. Bir bölgedeki istihdam artışı göçe pozitif etki etmektedir.

1.5.2.2. İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı

1.5.2.2.1. İtici Güçler Yaklaşımı

Göç gerçeğinin ardındaki itici güçler deyince, kırsal kesimde yaşayanların buldukları yerden ayrılmaya iten güçler, nedenler anlaşılmaktadır. Nüfusu kente "iten" faktörler; köyde artan nüfus baskısı, yetersiz ve kötü dağıtılmış toprak, düşük verimlilik, doğal afetler, kan davaları, toprağın mirasla parçalanması, tarımda makineleşme ile kalan kitlelerin kente göçü köyün iticiliğini oluşturmaktadır.

1991 yılında Uluslar Arası Çalışma Örgütü'nce (İLO) yapılan ve Türkiye'de 4 ayrı bölgede seçilen köylerde uygulanan anketlerden elde edilen sonuçlara göre 3 önemli itici etken belirlenmiştir. Bunlar, içinde bulunan koşullardan hoşnut olmamak ya da işsiz bulunmak, refah gelir farklılığı, başka bir deyişle göç edenlerin tüketim düzeylerinin farklı olduğunu görmeleri, kendilerinden sonraki genç kuşaklarına ya da çocuklarına daha iyi bir gelecek daha iyi bir yaşam koşulları hazırlamak, eğitim olanaklarını sağlamak istemeleridir (Avşar, 1995).

Çoğu zaman doğal afetler de itici neden sayılabilmektedir. Örneğin; yaşanan büyük depremler sonrasında insanlar yaşadıkları yerleri terk ederek ya daha önce yaşadıkları yerleşim merkezlerine yani kendi memleketlerine ya da hiç bilmedikleri yerlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Kırsal kesimde yaşayanların içinde buldukları koşulların

yetersizliği ve elverişsizliği, doğum oranının ölüm oranından fazla olması dolayısıyla aşırı nüfus fazlalığı, tarımsal alanların bu kalabalığı besleyememesi ve geçindirememesi, artan işsizlik, daha iyi bir geleceğe duyulan özlem ve daha iyi yaşama isteği gibi gerekçe ve beklentilerle insanlar kırdan kente itilmektedir (Avşar, 1995).

1.5.2.2.2 Çekici Güçler Yaklaşımı

Çekici güçler, kırsal kesimde yaşayan insanların içinde buldukları durum dışında, göç etmek istedikleri yerin çekiciliğidir. Nüfusu kente "çeken" faktörler; köy-kent gelir farklılıkları, daha iyi ve ileri eğitim olanakları, şehrin cazibesi, iş bulma ümidi, daha yüksek hayat standardı, ulaşım imkanları, kentlerdeki sosyal ve kültürel imkanlardan yararlanma isteğidir. Bu konuda yine uluslararası çalışma örgütü (İLO) Türkiye'de 4 ayrı bölgeden seçilen köylerde yürüttüğü anket çalışmaları sonucu elde edilen verilere göre, en başta gelen 3 çekici nedeni belirlemiştir. Bu nedenler; iş bulma isteği, daha iyi yaşam koşullarına erişme, daha iyi bir yaşam standardı yakalama isteği, çocuklara daha iyi bir eğitim ve gelecek bırakma düşüncesi, kırsal kesimin iticiliği ve kentin çekiciliği birbirini tamamlayan karşılıklı etkileşim içinde olan ve bir araya geldiklerinde nüfusu hareketlendiren etkenlerdir (Avşar, 1995).

Kentlerde iş ve eğitim olanaklarının çeşitliliği insanları birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede de kentlere çekmektedir (Beauchemin ve Schoumaker, 2005; Bilsborrow, 2002; Haas, 2006; Lu ve Song, 2006). Nüfus yoğunluğunun kentsel bölgelerde artması, bu bölgelerin kırsaldaki insanları kendisine doğru çekmesine neden olmaktadır. Öyle ki, kırsaldaki birçok kişi için yakın akrabalarının kentlerde yaşıyor olması bile başlı başına kentin çekici gücünü oluşturmaktadır (Güreşçi ve Yurttaş 2008; Yavuz vd, 2004; Soysal vd, 1998).

Özellikle büyük kentlerde sanayi sektörünün gelişmiş olması kırsal kesim halkını kentlerde iş bulma ümidiyle yönlendirmektedir. Ülkemizde 1950'lerde kırdan kente göçler başlamış 1980'lerden sonra ise daha da hızlanmıştır. Özellikle İstanbul, İzmir, Kocaeli, Adana, İzmit gibi kentlerimiz yoğun göçler almaktadır. Ayrıca kentlerdeki eğitim olanakları da bunlara eklenince göçler daha da artış göstermektedir. Çocuğunun daha iyi bir eğitim almasını isteyen köylü halk kentlere göç etmek istemektedir.

Köylerindeki yaşam koşulları hiç de iyi olmadığı, yoksulluk, işsizlik, topraksızlık ve her türlü olanaksızlıklar ve olumsuzluklar bir arada bulunduğu için kentlerdeki, köye göre

daha iyi olan yaşam koşulları insanlara çekici gelmekte ve bunu yakalama umuduyla kentlere koşmaktadırlar. Özetle, başta ekonomik zorunluluklar olmak üzere, toplumsal kültürel yoksunluklarla beslenen umut ve beklentiler, daha iyi iş, daha çok kazanç umudu, eğitim görme ve statü değiştirme umudu insanları kente çekmektedir.

Kırdan kente göç akımında önemli rol oynayan diğer bir etmen de iletici faktörlerdir. Bu faktörler; ulaşım ve haberleşme olanaklarının gelişmesi ve yaygınlaşmasıdır (Barcus, 2004). Gelişen teknolojiyle birlikte iletişim ve ulaşım araçlarının ucuzlaması kırsaldaki insanlar kentlere daha kolay ve ucuz gidebilmekte, göç kararını daha cesur alabilmektedir.

Ülkemizde özellikle 1950'lerden sonraki yıllarda gelişen ulaşım olanakları, fiziksel hareketliliği hızlandırarak göç ve kentleşme konusunda etkili olmuştur. Yolların niteliklerinin gelişmesinin yanında taşıma araçlarının da nitelik ve nicelik bakımından gelişmesi ve değişmesi ulaşımda kolaylık sağlamıştır. Sağlanan bu iyileşme kırsal nüfusun kentlere gidişini kolaylaştırmıştır.

Yine 1970'lerden sonra insan hayatına girip 1980'lerden sonra büyük gelişmeler gösteren haberleşme olanakları iletici nitelikleriyle ortaya çıkmaktadırlar. İşitsel ve görsel iletişim araçlarının getirdiği kolaylıklar kırsal kesim insanlarına kent yaşamı hakkında doğrudan haber alma olanakları sağlamıştır. Böylelikle kırdaki yaşayan halk kent hayatından haberdar olmuş, kent dünyasını tanımıştır (Avşar, 1995).

1.5.2.3. Seçkinlik Yaklaşımı

Seçkinlik yaklaşımının öncüleri Simon Kuznets ve Dorothy Thomas'tır (Çelik, 2005). Bu yaklaşıma göre, göç eden bireyler göç etmeyen bireylere göre daha eğitimli, daha genç ve nitelikli bireylerden oluşmaktadır.

Bu yaklaşım, eğitim, yaş ve cinsiyet'in göç kararında önemli rol oynadıklarını söylemektedir. Bireylerin eğitim düzeyinin göç kararında önemli bir değişken olduğu ve eğitim ile göç etme ihtimali arasında doğrusal bir ilişki olduğu savunulmaktadır (Long, 1973). Bu ilişkiye göre, bireylerin eğitim seviyesi ile birlikte göç etme eğilimi de artmaktadır.

Diğer bir faktör olan yaş, bireylerin göç kararını etkilemektedir. Yapılan çalışmalarda yaş ve göç etme eğilimi arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Göç eden bireylerin gençlerden oluştuğu düşünülmektedir. Thomas yaptığı analizle, 20–30 yaş

grubundaki bireylerin göç etme eğiliminin daha yüksek olduğunu belirlemiştir (Çelik, 2005).

Cinsiyet ise, kadın ve erkek için farklı sosyal rolleri ifade etmektedir (Erdoğan, 1989). Göçün cinsiyet seçkinliği, erkeklerin göç etme eğiliminin kadınlara göre nisbeten daha yüksek olduğu ileri sürülmektedir.

1.5.3. Kırsal Göçün Sonuçları

Göç, sadece sebepleriyle değil sonuçları itibariyle de önemli bir toplumsal olaydır. Göç hareketleri dün olduğu gibi bugün de sosyal değişimin dinamiklerinden biridir. İnsanların bir yerden diğerine göç etmesi göçmenlerin kendileri üzerinde çeşitli sonuçlara yol açtığı gibi, göç ettikleri alan ve toplum ile ayrıldıkları alan üzerinde de önemli sonuçlara neden olmaktadır (Oğrak, 1998).

Göçün sonuçlarına göçü veren yer açısından bakıldığında, özellikle ekonomik ve sosyo psikolojik sonuçların öne çıktığı görülmektedir. Göç ile beraber kırsal bölgelerden kentlere doğru hızlı bir işgücü akışı yaşanmakta ve bununla birlikte kırsal üretim azalmakta ve kırdaki üretim potansiyeli atıl hale gelmektedir. Göçü alan yerler açısından bakıldığında ise, kentlerde artan nüfusa bağlı olarak işsizliğin artması, konut sıkıntısının yaşanması ve gecekondulaşmanın oluşmasının yanı sıra göçün en önemli sonuçlarından birisi de kültürel yayılma ve kültürel etkileşim olduğu görülmektedir (Gezgin, 1994).

Farklı kültürel özelliklere sahip gruplar arası yaşanan ilişkiler sonucu kültür gruplarında değişimler ortaya çıkmaktadır. Bu kültürel alışveriş veya kültür karşılaşmaları bir kültürel uyumla sonuçlanabileceği gibi farklı sonuçlar da ortaya çıkabilir (Türküne 1992). Aynı ülkede yaşayan insanlar arasında da kültürel farklılıklar olabilmektedir. Bu farklılıklar farklı etnik, dinsel grupların sahip olduğu farklılıklar olabileceği gibi daha alt düzeydeki yerel ve alt grupların kültürel farklılıkları da olabilmektedir.

1.5.4. Kırsal Göçün Önlenmesi Konusunda Alınan Önlemler

Dünyada kırsal göçün önlenmesi yönünde atılan adımların hareket noktasını, kır ve kent yaşam farklılığının azaltılması oluşturmaktadır. Bunun için kırsal tedbirlerin yanı sıra, kentsel alanda da birtakım yeniliklerin getirilmesi gerekmektedir. Ancak göçün

önlenmesinde, kırsal bölgelerin kalkındırılması, kentsel alanlarda alınacak önlemlerden daha çok ön plana çıkmaktadır. Bunun için tarımsal tedbirlerin yanı sıra tarım dışı çalışmalardan olan altyapı hizmetlerinin sağlanması, kredi olanaklarının geliştirilmesi, sağlık hizmetlerinin ulaştırılması toprak reformunun yapılması da önem kazanmaktadır (Beauchemin ve Schoumaker, 2005; Elands ve Wiersum, 2001).

Çin’de kırsal göçü önlemek için Hukou sistemi adı verilen bir sistem kullanılmaktadır. Bu sistem bir bakıma ev kayıt sistemi olup, bu sistemle kırsalda yaşamaya devam edenlerle, kırsaldaki yerleşim alanlarına göç edenlere özel konumlarından kaynaklanan parasız konut yardımı, tıbbi bakım, çocukların eğitimi ve diğer birçok alanda sosyal yardımlar sağlanmaktadır. Ayrıca bu sistem özellikle kırdan kente niteliksiz işçi göçünü kısıtlayan etkin bir araç olarak görülmektedir. Bununla birlikte kırdan kente göç edemeyecek kadar ekonomik durumu kötü olan yoksul halk için son derece önemli fırsatlar sunmaktadır (Fan ve Stark, 2008).

Yine Çin’de kırsal göçü önlemek adına alınan diğer bir önlem ise, nitelikli işçilerin devlet tarafından yüklü bir maaş ve birçok avantaja sahip olanaklarla kırsal alanlara yerleştirilmesidir. Kırsal bölgelere yerleştirilen nitelikli işçiler sayesinde bilinçli şekilde yapılan üretim sonucunda toplam üretim çok daha büyük ve verimli olmaktadır. Devlet kırsaldaki nitelikli işçiyi kaçırmamak ve kentteki tecrübeli, bilgili bireyleri kırsala çekmek için çeşitli maddi destekler sağlamak koşuluyla kırsaldaki göçü önleme yoluna gitmektedir (Chan ve Zhang, 1999; Wu ve Treiman, 2004; Au ve Henderson, 2006).

Türkiye’de kırsal göçün önlenmesi yönünde atılan adımların yetersiz olması, bu sorunun güncelliğinin korunmasında ve günümüze değin katlanarak artmasında önemli bir etkidir (Gökçe 1994). DPT’nin Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde hazırlanan Nüfus, Demografi ve Göç İhtisas Komisyonu Raporu’nda; göçün önlenmesi için kısa dönemde (2001–2005) ve uzun dönemde (2005 sonrası) alınması gereken önlemler hedefler sıralanmıştır. Bunlardan kısa dönem için öngörülen hedefler, ekonomik koşulların iyileştirilmesi, yerel kaynakların harekete geçirilmesi, özel sektörün desteklenmesi, yoğun göç olan bölgelerde yol, su, kanalizasyon gereksiniminin sağlanması vs. bazılarıdır. Uzun dönemde ise; yatırımlara öncelik verilmesi, tarım dışı sektörlerin ve köy tipi sanayinin geliştirilmesi vs. tedbirler sıralanmıştır (URL 3, 2007).

Türkiye’de yapılan bazı önemli çalışmalardan birincisi bölgesel planlardır. Bu planlar, bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltarak kırdan kente doğru yaşanan göçün önlenmesi konusunda yapılan planlardır. Bölge ölçeğinde hazırlanan planlar, bölgesel

kalkınmayı gerçekleştirmeye yönelik çok yönlü planlardır.

İkinci önemli çalışma ise, köy-kent projeleridir. Bu projeler, kırsal alanların bir kalkınma modeli olarak algılanmaktadır. Köy-kent; kırsal kesim nüfusunun oluşturduğu, toplumsal ve ekonomik gereksinimleri karşılayacak biçimde donatılmış kırsal yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır. Kırsal alanlardaki dağılımlılığı giderip daha toplu halde olmayı sağlayarak kırsal ve kentsel yaşam biçimlerini birleştirme düşüncesinden yola çıkılarak oluşturulan köy-kent projeleri kırsal bölgedeki hayatın olumsuzluklarını giderecek fırsatlar sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu proje kırsal alana götürülen hizmetlerde etkinlik sağlama, işsiz ve gizli işsiz nüfusun bir bölümüne iş olanakları sağlama, büyük kentlerdeki sağlıksız kentleşmenin sakıncalarını giderme, büyük kentlere göçü önleme, bölgesel gelişmişlik farkını azaltma ve buna bağlı olarak da ikili yapı sorununu ortadan kaldırma amacını gütmektedir (Avşar, 1995).

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amaçları 2 grupta toplanabilir. Birincisi;

— Orman köylerinde özellikle 1970’li yıllardan itibaren yükselişe geçen göçle birlikte kentlere doğru yaşanan nüfus hareketinin durumu,

— Bu köylerin sosyo ekonomik yapıları, köyde kalanların vasfi-niteliği, kırsal alandan göçe neden olan faktörler, devletin nüfus hareketlerini etkileyen müdahaleleri, göç eğiliminin devam edip etmediği,

—Köyden göç eden köylülerin köyle olan ilişkileri, köye geri dönme eğilimlerinin olup olmadığı, göç etmiş olanların buldukları yerlerdeki sosyal ve ekonomik durumlarının incelenmesi olarak belirlenmiştir.

İkincisi ise;

—Orman köylerinde yaşanan nüfus hareketlerinin arazi kullanımı ve özellikle orman varlığı üzerine etkilerinin ortaya konulması olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

—Devlet tarafından orman köylülerine sağlanan haklar göç üzerinde kayda değer bir etki yaratmadığı düşünülmektedir.

—Orman köylerinde yaşanan göçle beraber köy sınırları içerisindeki orman miktarı artmıştır. Azalan nüfusla beraber büyükbaş, küçükbaş hayvan sayısında meydana gelen azalma ile göç eden ailelere ait tarım arazilerinin kullanılmaması nedeniyle bu arazilere

orman ağaçlarının gelmesi orman miktarının artmasına neden olduğu öngörülmektedir.

—Bireyin eğitim durumu ve yaşının göç kararını etkilediği öngörülmektedir. Yani eğitim durumu yükseldikçe göç etme eğilimi artmakta iken, yaş arttıkça göç etme eğilimi azalmaktadır.

—Köylerden göç eden ve kentte ekonomik durumları iyi olan ailelerin köylerine geri dönme eğilimlerinin ekonomik durumları kötü olan ailelere göre daha az olduğu düşünülmektedir.

—Köyde arazisi olan hane reislerinin göç etme eğiliminin arazisi olmayan hane reislerine göre daha az olduğu düşünülmektedir.

—Aile içinde göç eden bireylerin olması ve göç edilecek yerde akrabaların bulunmasının hane reisinin göç kararı almasını kolaylaştırdığı öngörülmektedir.

—Göçmenlerin kentte kalış süreleri ile ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

—Özellikle yakın kentlere göç etmiş ailelerin köylerdeki arazilerini kullanmaya devam ettikleri, bu nedenle de sahip olunan arazilerin bir kısmını kullanmayı sürdürdüklerini ve dolayısıyla köylerine daha sık gittikleri öngörülmektedir.

—Eğitim düzeyi artıkça kentsel bütünleşmenin çok daha çabuk sağlandığı düşünülmektedir.

1.7. Literatür Özeti

Anıl (1973), “Yukarı Çulhalı Orman Köyünün Sosyo-Ekonomik Dokusu” konulu çalışmada, Yukarı Çulhalı köyünde yer alan 168 ailenin tümü çalışma objesi olarak alınmış ve böylece köyün ekonomik yapısı belirlenmiştir. Buna karşın; sistematik örnekleme yoluyla her 10 evden 1 örnek alınmış ve sosyal yapı irdelenmiştir. Orman işletmesinin köy ekonomisine katkıları da ormancılık çalışmalarından sağlanan işçilik ve gelirler şeklinde belirtilmiştir.

Duruöz (1975), “Demirköy Orman İşletmesinin Orman Köylerinin Ekonomik Yapılarına Olan Katkısı Üzerine Araştırmalar” konulu çalışmada, Trakya İli Demirköy İlçesi’ndeki orman köylerinin genel yapıları irdelenmiştir. Orman işletmelerinin çalışmalarıyla yöre halkının kalkınmasına olan katkı düzeyleri de belirlenmiştir.

Duruöz ve ark. (1976), “Orman Köylüsünün Ormancılık Kesiminde ve Orman Bölge Müdürlüklerindeki Kentlerde İşlendirilmesi Olanakları” konulu çalışmada, orman

köylüsünün işgücü olarak değerlendirilebilme olanakları üzerinde durulmuştur. Çalışmayla, ülke genelinde orman köylerinin ve köylülerinin orman bölge müdürlüklerindeki dağılımı ortaya konulmuş ve yine ülke genelinde, Orman Genel Müdürlüğü kapsamında orman alanlarının odun hammaddesi üretim durumu belirlenmiştir.

Acun ve Geray (1980), orman köylülerinin kentleşmesi ve orman köy ilişkilerini inceledikleri araştırmada, köyde ve kentte bulunan iki ortalama insan fotoğrafı çekerek, farklılıklarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada kentleşme bir süreç olarak kabul edilmiş, bu sürecin başlangıcında ve kentteki bir yerinde iki ayrı görüş elde etmek istemişler, bu amaçla uygulanmak üzere 114 konuda bilgi almak için bir anket formu hazırlamışlardır. Anket, Safranbolu ilçesinde bulunan ve rastgele olarak seçilen 10 köy ve Safranbolu'dan İstanbul'a göç etmiş kişiler arasında uygulanarak, İstanbul'da 68, Safranbolu köylerinde de 100 denekle çalışmışlardır. Anket çalışmaları bitirildikten sonra, köylerde ve kentlerde uygulanan anket formlarının ayrı ayrı dökümleri yaparak, elde edilen bulguları karşılaştırarak kritiğini yapmışlardır.

Acun (1982), "Aydın İli Köylerinin ve Özellikle Orman Köylerinin Kalkındırılmaları Üzerine Araştırmalar" isimli çalışmasında, Aydın ilindeki alan kullanım durumu ve kırsal yapıya etkilerini ortaya koymuştur. Orman köyleri ile orman dışı köylerin demografik yapılarının karşılaştırmasını yaparak orman köylerinin kalkındırılması için gerekli önlemler saptamıştır.

Geray (1982), "Toplum Ormancılığı" isimli çalışmasında, toplum ormancılığını orman kaynaklarının fakir kırsal kesimi de dikkate alacak şekilde yönlendirilmesi şeklinde tanımlamaktadır. Ormancılık sektörü kırsal fakirliği önlemenin peşindedir. Çünkü uzun dönemli düşünüldüğünde orman kaynaklarından elde edilecek potansiyel mal ve hizmet düzeyine ulaşılması, ancak bu kaynakları fakir köylü yararına yönlendirmekle yani, bir bakıma taviz vermekle olanaklıdır. Bu amaçla köylüye reel gelir transferi kapsamında kalan birçok öneri şu şekilde sıralanmaktadır. Orman işletmelerinin karlarının bir bölümünün dağıtılması, bu kaynaklardan bu kesime kredi açılması, orman içi meraları iyileştirmek, ikincil ürün elde etmek üzere düzenleme yapmak, yakacak-yapacak odun hammaddesi gereksiniminin karşılanması, kooperatifçiliği teşvik etmek, yeni üretim sistemleri getirmek gibi çözümler ortaya konulmuştur.

Geray'a göre, Türkiye'de toplum ormancılığı süreci; 1950'li yıllarda "Ormanlar polisiye tedbirlerle korunamaz" denilmesiyle başlamış ve bu düşüncede orman kanununa, ORKÖY teşkilatının kuruluşuna yansımıştır. ORKÖY'ün toplum ormancılığına çabaları

bilinmektedir. Bununla birlikte, bir diğere ögesi olan karma sistemler bilimsel, teknik ve örgütsel açıdan geç dikkate alınmıştır. Karma sistemlerin tanımı; aynı arazi biriminde, arazinin toplam hasılasını artıracak biçimde, aynı anda veya dönemler halinde, tarımsal üretimi ve orman bitkilerini veya hayvan varlığını kombine eden ve yerel toplumun kültürel uygulamalarıyla uyumlu kaynak yönetimini gerçekleştiren, devamlılık ilkesine bağlı arazi kullanımı olarak yapılmaktadır.

Çağlar (1986), “Türkiye’de Orman Köyleri ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler” konulu çalışmada, orman köylerinin oluşum süreci, orman köyleri ve köylüsünün yasal tanımları, orman köylerinde altyapısal durum, ekonomik ve toplumsal yapılanmayı ülke genelinde ve bölgesel bazda analiz edilmiştir. Orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik bazı yaklaşımlar irdelenerek ORKÖY uygulaması değerlendirilmiştir. Çalışmada, genel olarak köy kalkınması yanında orman köylerinin de kalkınmasına yönelik sorunlar ve öneriler verilmektedir.

Babagiray (1990), köyden kente göçün önlenmesi için, soruna kent ve köy bazında bakılması gerektiğini belirtmiştir. Köy bazında tarımda arazi tasarruf sistemindeki bozuklukların giderilmesi, kredi olanaklarının artırılması, kamu hizmetlerindeki etkinliğin artırılması gibi tedbirlerin alınabileceği, kent bazında ise; gecekondulaşmayı önleyici tedbirler ile birlikte, hazine arazilerinin düzenli kentleşmeyi sağlayıcı şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Gümüş (1992), “Amasya Orman Bölge Müdürlüğünde Orman Suçlarının Nedenleri” konulu çalışmasında, Amasya Orman Bölge Müdürlüğü’nde orman suçlarının nedenlerini ortaya koymaktadır. Çalışmada orman suçlarının en yaygın olduğu Orman Bölge Müdürlüklerinden birisi olan Amasya Orman Bölge Müdürlüğü’nde 10 İşletme Müdürlüğü’ne bağlı 60 köyde anket çalışması uygulanmıştır. Elde edilen verilerden oluşturulan değişkenler, çoğul sayısal analiz yöntemlerinden korelasyon analizi, diskriminant analizi ve faktör analizi yöntemleriyle değerlendirilmiştir.

Oluşturulan değişkenler korelasyon matrisine göre irdelenerek orman suçları ile değişkenler arasındaki bağlantılar ortaya konulmuştur. Verilerden oluşturulan değişkenler, faktör analizi yoluyla ortaya konulan faktörlerin orman suçlarına neden olan değişkenlerle ilişkileri ve köylerin orman suçlarına göre gruplandırılması ve bu grupların karşılaştırılması ortaya konulmaktadır. Ayrıca yapılan bu çalışma sonucunda orman suçu sayısı ile nüfus değişimi arasında korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşek ve Gürler (1994), tarım sektöründe toprak ve gelir dağılımındaki düzensizlik, manikalaşmanın artması, arazilerin parçalanması ve hızlı nüfus artışının göçü hızlandığı, bu hareketin önlenmesi için kırsal alanlarda sosyal ve ekonomik tesislerin kurulması (yol, su, elektrik, sağlık ocağı vb) ve merkez köylerin oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Türker (1995), Devlet ormanlarından odun hammaddesinin yakacak olarak tüketilmesini etkileyen sosyal-ekonomik-kültürel ve coğrafik özelliklere sahip değişkenlerin belirlenmesini ve etki derecelerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma alanı olarak Maçka Devlet Orman İşletmesi'ne ait köyleri seçmiştir. Çalışmada anket yönteminden yararlanılmış, regresyon ve korelasyon analizlerinden oluşan istatistiksel testler uygulayarak, köylerde yakacak odun tüketimleriyle, rakım, ilçeye uzaklık, ahşap ev oranı ve hayvan sayısı arasında pozitif yönde, tüpgaz tüketimi, korumalı ev ve kişi başına orman alanı arasında ise negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler belirlemişlerdir.

Atalay (1996), köyden göç etmiş, akrabası ve komşusu bulunan hanelerin, diğerlerine göre göçe daha eğilimli olduklarını ileri sürmüş ve kırsal göç üzerine kentlerdeki aile bağlarının olumsuz etki sağladığını savunmuştur.

Oğrak (1998), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde göç ve göçmenlerin göçten sonra sosyal değişim ve bütünleşme sorununu ele almış, göçmen aileler ile görüşülerek yapılan anket çalışması sonrası elde edilen verileri değerlendirmiştir.

Özkurt (1998), "İçel İli Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Orman Köylülerinin Yerinde Kalkındırılması Olanakları" konulu çalışmasında, İçel iline bağlı ilçelerde yer alan orman köylerini nüfusları artan, azalan ve sabit olan köyler olarak gruplara ayırmıştır. Benzer özellikte olan köyler dışta tutulmak yoluyla, köylerin %15-20'siyle ve toplam 27 köyde 116 ailede anket uygulayarak elde ettiği verileri korelasyon analizi, diskriminant analizi ve faktör analizi yoluyla değerlendirmiştir. Yapılan analizler sonucunda orman köylülerinin yerinde kalkındırılmasına yönelik verileri ortaya koymuştur. Köylerde kooperatifleşmeye önem verilmesi gerektiği belirlenerek tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ağırlık verilmesi belirtilmiştir.

Andersen (2002); "Bolivya'daki Kırsal Göçün Avantaj ve Dezavantajları" konusunda yapmış olduğu çalışmada, Bolivya'da kırsal fakirliği azaltmak için kırsal göçün özendirildiğini belirtmiştir. Kentlerde daha ucuza eğitim ve sağlık olanaklarının olması, içme suyuna ve elektiriğe daha kolay ulaşılmasının kırsal göçün avantajlı yönlerini, kentlerde suçların ve çevre kirliliğinin artmasını ve kentlerin kalabalıklaşmasının ise

dezavantajlı yönlerini oluşturduğu üzerinde durulmuştur.

Gökçe ve Coşkun (2002), “Batı Karadeniz Bölgesi Orman İçi Köylerinin Kalkındırma Koşul ve Olanakları Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmada bölge orman içi köylerin yaşam koşulları tespit edilerek, bölgedeki orman içi köylerin kalkındırılabilmesi için, iç dinamiklerin ve dış dinamiklerin yaşama geçirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada iç dinamikler geleneksel tarım ve hayvancılık olarak belirlenirken bu çalışmaların yeni yöntemler geliştirerek yapılması gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Grau vd (2003), “Porto Rico’da Sosyo-Ekonomik ve Arazi Kullanım Değişiminin Ekolojik Sonuçları” isimli çalışmalarında, Porto Rico’da yaşanan ekonomik değişimin arazi kullanımı üzerindeki etkileri araştırılmış ve 1940 yılından önce genel alanın %10’nunu oluşturan ormanların şimdilerde genel alanın %40’ını oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bunda en büyük etkinin ekonomik nedenlerle kırsal alanlardan kentsel bölgelere doğru yaşanan göçten dolayı kırsaldaki tarım alanlarının kullanılmayarak ormanlık alanlara dönüşmesi olduğuna dikkat çekerken, halkın bu alanlardan çekilmesiyle ormanların hem alansal hem de niteliksel olarak iyi duruma geldiğini ifade etmişlerdir.

Zhang ve Song (2003), tarihin en büyük kırsal göçünün, Çin’de 1978’den beri devam eden kırsal göç olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çin’deki kentsel nüfusun artması ile kırsal göç arasında yakın bir ilişki olduğunu, kırsal ve kentsel bölgeler arasındaki gelir farklılığının, kırsal göçü cesaretlendirdiğini ancak bu bölgeler ile göç edilmesi düşünülen yerler arasındaki mesafenin uzak olmasının kırsal göçü olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

Perez ve Fernandez (2006); İspanya’da bulunan Soria kentindeki dağlık alanlarda yer alan yerleşim bölgelerindeki nüfus azalmasına dikkat çekerek, bölgedeki ormancılık faaliyetlerinin ve lokal ekonominin canlandırılması için yapılması gereken çalışmaları irdemişlerdir. Soria kentini yapılan ormancılık faaliyetlerine göre 5 bölüme ayırarak bu beş bölgedeki göç oranlarını karşılaştırıp, hangi bölgede en fazla göçün yaşandığını tespit etmişlerdir.

Beauchemin ve Schoumaker (2005), kırsal göçün gelişmekte olan ülkelerde ciddi kaygılara neden olduğunu, bu yüzden bu ülkelerde göçü önleyici politikaların geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Burkina Faso’da kırsal göçün nedenleri ve sonuçlarını köylerde ve diğer kırsal bölgelerde anketler ve ikincil verileri kullanarak ele almışlar ve politik beklentilerin aksine, kırsal kalkınma araçlarının (kırsalda çalışan bireylere daha fazla ücret, çocuklarının eğitim olanaklarını iyileştirmek, sağlık hizmetlerinin ücretsiz

yapılması vb) göçü azaltma yerine cesaretlendirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Gounder (2005), kırsal göçün, hızlı ekonomik büyümenin çarpıcı bir sonucu olduğunu belirterek, Fiji'deki kırsal göçün nedenleri arasında, kırsalın itici faktörlerinin, kentselin çekici faktörlerinden daha etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Quisumbing ve McNiven (2005), Filipinlerde kırsal göçün temel nedenini, geçim sıkıntısı ve tarımsal dönüşüm olarak belirlemişlerdir. Kırsal bölgelerin kentlerdeki gibi eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetlerine kavuşturulması halinde, bu bölgelerdeki insanların yaşamış olduğu bölgeleri tercih edeceklerini iddia etmişlerdir.

Lu ve Song (2006), Çin'de kırsal alandan kentlere göç eden işçiler ile kentli işçiler arasında eğitim ve sosyo-demografik farklılıklardan dolayı, bu işçiler arasında ücret farklılığının oluştuğunu, bununda sosyal problemlere neden olabileceğini tespit etmişlerdir.

Grau ve Aide (2007); Güney Amerika'da yapmış oldukları çalışmada kırsal göçlerin özellikle dağlık alanlar üzerinde yaratmış olduğu sosyo-ekonomik ve çevresel etkiler üzerinde durmuşlar ve kırsal göç sonrası kırsal alanların nitelikli genç nüfusunu kaybettiğini, kentsel alanların da aldığı göç sebebiyle çeşitli çevre sorunları yaşadığını belirtmişlerdir.

Güreşçi (2007), Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı'nda meydana gelen ağır ve ileri düzeydeki göçün nedenleri, etkileri ve yaşanan göçün tarıma olan etkilerinin tespit edilmesi amacıyla 26 köyde 91 hane reisiyle anket çalışması yapılarak, göçü önlemek için tedbirler geliştirilmiştir. Bu tedbirlerin en önemlisi mevcut tarımsal faaliyetlerin artırılarak devam ettirilmesi olarak belirlenmiştir. Bu tedbirlerin alınmasıyla birlikte tarıma olumsuz etki eden, işletmelerin küçük ve dağınık olması, piyasa ile ilişkilerinin zayıf olması, verimsiz yerli ırklarla yapılan hayvancılık faaliyeti, değerlendirilemeyen çayır ve mera arazileri, çiftçiler arasındaki yetersiz işbirliği ve kooperatifleşme gibi olumsuz unsurların ortadan kalkmış olacağını ifade edilmiştir.

Fan ve Stark (2008); "Kırdan Kente Göç, İnsan Sermayesi, Yığılma" adlı çalışmalarında, kırsal göç sonucu niteliksiz ve tecrübesiz bireylerin kentlerde yığıldığını ve diğer işçilere göre düşük ücretle çalıştırıldıklarını, bu nedenle kentlerdeki refahı yükseltmek adına devlet tarafından göçü önleyici bazı çalışmaların yapıldığı konusunda bilgiler ortaya koymuşlardır. Ayrıca devletin eğitilmiş, nitelikli bireylerin sayısını artırmak için eğitim konusuna ağırlık vererek bilgisiz insanların çalıştırılmalarını önleme yoluna gittiği belirtilmiştir.

Kadioğulları ve Başkent (2008); yaptıkları çalışmada, nüfus değişimlerine bağlı olarak göç verdiği gözlenen ve bu nedenle orman alanlarındaki sosyal baskının azaldığı düşünülen Gümüşhane orman işletme müdürlüğü orman kaynaklarının zamansal ve konumsal değişimi analiz edilmiştir. 1971 – 1987 yılları arasında orman kaynaklarının arttığı, 1987–2000 yılları arasında ise, kırsal nüfusta meydana gelen azalmasının da etkisi ile birlikte %1,6 oranında orman alanlarının arttığı gözlenmiştir.

Kuslu (2008); “Sulama Projelerinin Kırsaldan Göçü Önlemedeki Rolü” adlı çalışmasında çalışmaya katılan bireylerin yaş, eğitim düzeyi, ekilebilir arazi miktarı, sahip olunan arazi varlığı gibi özelliklerinin göç eğilimi üzerinde etkili olan faktörler olduğunu belirlemiştir. Çalışma sonucunda sulama projelerinin katkısıyla bireylerin tarlalarını ekip biçebildiklerini ve bununda göç eğilimi üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir.

Toksoy, D., Ayaz, H., ve Şen, G., (2008); Artvin’de 15 orman köyünde 100 adet hane halkı temsilcisi ile yüz yüze görüşme yaparak, Artvin’deki orman köylülerinin demografik, sosyal, kültürel, ekonomik vb. özelliklerini ortaya koymuşlardır. Sonuçların orman köylülerinin güncel durumunu ortaya koyacağı orman kaynaklarının sürdürülebilirliği ve bu köylülerin kalkındırılmasına yönelik çalışmalara katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Barman ve Das (2009); yılında yapmış oldukları çalışmada Tezpur’da 1996–2007 yılları arasında yaşanan kırsal göçün nedenleri ve göç eğilimine etki eden faktörleri belirlemek için 520 kişiyle anket çalışması yapmışlardır. Göç eden bireylerin en fazla 25–40 yaş sınıfında olduğu ve daha çok ailelerinin geçimini sağlamak için göç ettikleri sonucuna ulaştıkları belirtilmektedir. Göç edenlerin %60’nın iş imkanlarının yetersizliğinden, bunun dışında daha iyi eğitim ve daha iyi sağlık koşullarına ulaşmak amacıyla kırsal alanlardan göç ettikleri görülmektedir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışma Bölgesinin Genel Tanıtımı

2.1.1. Coğrafi Durum

Çalışma bölgesi olarak seçilen Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü (TOBM); $39^{\circ} 51' 59''$ – $41^{\circ} 19' 23''$ kuzey enlemleri, $38^{\circ} 46' 57''$ - $41^{\circ} 22' 29''$ doğu boylamları arasında yer almaktadır. TOBM'nin sınırları ve Türkiye haritasındaki konumu Şekil 1'de verilmiştir (URL-4, 2010).

Şekil 1. Trabzon OBM'nin Türkiye'deki konumu

Trabzon, Rize, Gümüşhane ve Bayburt olmak üzere toplam 4 ili barındıran Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü 1.866.440,2 ha'lık toplam alanı ile ülke genel alanının %2'sine sahip olup, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunmaktadır (OBM, 2010). Bu genel alan içerisinde milli park kapsamında bulunan Kaçkar Dağları Milli Parkı ile Altındere Vadisi Milli Parkı alanları da dahildir. Bu iki milli park genel alanlardan ayrı tutulduğunda ise TOBM genel alanı 1.810.748,5 ha'dır. Bölge topraklarının; 380.257,2 ha'ı (%21) tarım, 595.440,4 ha'ı (%32,9) orman ve fundalık, 534.170,8 ha'ı (%29,5) çayır ve mera, 300.880,1 ha'ı (%16,6) tarım dışı arazidir (URL-5, 2010; URL-6, 2010; URL-7, 2010; URL-8, 2010).

TOBM sınırları içerisinde bulunan Haldizen Dağları (3193 m), Soğanlı Dağları (2700 m), Kaçkar Dağları (3737 m) araştırma bölgesinin önemli yüksek dağları arasında

yer almaktadır. Ayrıca Fırtına Deresi, Değirmendere, Artvin’de doğan ve Bayburt’tan geçen Çoruh Nehri ve Gümüşhan’de doğup Tirebolu’dan Karadeniz’e dökülen Harşit Çayları bölgenin önemli akarsuları arasında yer alırken, Sera, Uzungöl, Limni, Artebel Gölleri de yine bölgenin sahip olduğu önemli göller arasındadır.

2.1.2. İklim

Çalışma bölgesi iklim yönünden önemli farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle iklim özelliklerinin il bazında ele alınarak incelenmesi yoluna gidilmiştir.

Rize ve Trabzon illerinde, yazları ve kışları ılık, her mevsimi bol yağmurlu Karadeniz iklimi hüküm sürmektedir. Rize Türkiye’nin en çok yağış alan ilidir. Kıyıda uzaklaşıp güneydeki dağlara gittikçe iklim sertleşmektedir. Yıllık yağış ortalaması merkez ilçede 2500 mm civarındadır. Trabzon’da senelik yağış miktarı 730 mm ile 1680 mm arasında değişmektedir (URL-5, 2010; URL-6, 2010).

Bayburt ve Gümüşhane’de ise, Doğu Karadeniz iklimiyle Doğu Anadolu iklimi arasında bir geçiş iklimi hüküm sürmektedir. Bu sebeple yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı geçmektedir. İki ilin senelik ortalama yağış miktarı 430 milimetredir (URL-7, 2010; URL-8, 2010).

2.1.3. Nüfus

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) 2007 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, Trabzon Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde yer alan 4 ilde toplam nüfus 1.264.255 kişidir. Bu nüfusun %54,7’si (692.067 kişi) kent ve kasabalarda, %45,3’ü (572.188 kişi) köylerde yaşamaktadır (DİE, 2007). Görüldüğü üzere bölge kırsal nüfus oranı Türkiye ortalamasından (%29,5) çok daha yüksek bir değerdir. İllere göre köy ve kent nüfusları Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3. Çalışma bölgesindeki illerin köy ve kent nüfusları (DİE, 2007).

İller	Kent		Köy		Toplam (Kişi)
	Nüfus (Kişi)	Oran (%)	Nüfus (Kişi)	Oran (%)	
Trabzon	396.646	53,6	343.923	46,4	740.569
Rize	197.167	62,3	119.085	37,7	316.252
Gümüşhane	60.781	46,5	70.044	53,5	130.825
Bayburt	37.473	48,9	39.136	51,1	76.609
Toplam	692.067	54,7	572.188	45,3	1.264.255

Çalışma bölgesinde yer alan 4 ilin köy ve kent nüfus dağılımına bakıldığında, kırsalda yaşayan nüfusu sayısal olarak en fazla olan il Trabzon, oransal olarak en fazla olan il ise Gümüşhane'dir. Buna karşılık kırsal nüfusu en az olan il Rize olarak görülmektedir.

Çalışma bölgesinde özellikle 1950'li yıllardan sonra ekonomik nedenlerden dolayı gerçekleşen göçlerin dışında, çeşitli sebeplerden dolayı ülkenin farklı bölgelerine zorunlu göçler yapıldığı belirlenmiştir. Dağlık ve engebeli coğrafi yapısı sebebiyle istenilen tarım yapılamayan ve ekonomik sıkıntılar içerisinde giren Trabzon ili Çaykara ilçesinden çeşitli yıllarda, doğuda Van-Özalp, batıda Çanakkale/Gökçeada, güneyde Hatay/Reyhanlı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılan göçler bölge tarihinde önemli yer tutmaktadır. 1960 yılında Çaykara ilçesinin Yaylanönü, Baltacılı, Yeşilalan (Şerah) ve Uzungöl köylerinde büyük bir heyelanın meydana gelmesi buralarda yaşayan halkı çok zor durumda bırakmıştır. İlk etapta göç edecek olan 55 hane Baltacılı ve Yeşil alan köylerinden belirlenmiş ve 460 kişiden oluşan ilk kabile Van ili Özalp ilçesi Dönerdere Köyü'ne göç etmiştir. Devlet tarafından buraya göç edenlere, 20 yılda geri ödemek şartıyla arazi verilmiştir (URL-9, 2010).

Ayrıca özellikle 1974 Kıbrıs harekatı sonrasında adada bulunan Rumların yanına ve Rumlardan boşalan yerlere, Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelen göçmenler (Muğla-Milas-Yatağan, Burdur-Bucak, Samsun, Siirt, Van, Iğdır, Çankırı, Diyarbakır, Trabzon, Ünye, Bingöl, İstanbul, Isparta, Çanakkale-Biga-Çan, Artvin, Bingöl, Erzurum) yerleştirilmiştir. Bu süreçte Trabzon (1973-1974), Isparta, Burdur ve Muğla (1984)'nin köylerinden ve Biga'dan (2000) adaya yerleştirilenler için köyler kurulmuştur. Genelde arazisi elverişsiz alanların yanında, baraj ve termik santral yapımı için arazisi istimlak edilen köylerin halkı Gökçeada'ya yerleştirilmiştir. Ayrıca Gökçeada'ya bağlı Dereköy'ün

Şahinkaya Mahallesi 1974'te Trabzon'un Çaykara ilçesinden gelenler tarafından oluşturulmuştur. 61 hane (312 kişi) olarak kurulan mahalle genç nüfusun köyü terk etmesi ile bugün çok daha az haneye ev sahipliği yapmaktadır. Şahinkaya'nın terk edilmesinde soğuk rüzgarlara açık ve elverişsiz konumda kurulmasının da etkisi vardır (Kahraman, 2005).

2.1.4. Ekonomik Durum

Bölge ekonomisi, iklim ve coğrafi şartlara bağlı olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Tarım ekonomisinin temel kaynakları hayvan yetiştiriciliği ve bitkisel üretilmektedir. Ancak tarım arazilerinin küçüklüğü ve verim düşüklüğü gelir yetersizliğine yol açmaktadır. Tarım topraklarının ihtiyaca cevap verememesi ve yeni iş kollarının kurulmaması nedeniyle bölge halkı büyük kentlere göç ederek daha iyi yaşam koşullarını edinme yollarını aramaktadır.

Bölgede tarımsal ürün olarak bahçelerde arpa, buğday, patates, Rize ve Trabzon'da çay, fındık, kivi; Gümüşhane ve Bayburt'ta ise son yıllarda dikkat çekilmeye çalışılan ve daha çok yöresel olarak değerlendirilen kuşburnu ve bunun yanında elma, armut gibi ürünler önemli yer tutmaktadır.

Çalışma bölgesinde 2010 kayıtlarına göre, 320.384 tanesi büyükbaş (%51,3), 303.826 tanesi küçükbaş (%48,7) olmak üzere 624.210 hayvan bulunmaktadır (URL-10, URL-11, URL-12, URL-13). Bölgede son yıllarda sayıları artan süt fabrikaları sayesinde toplanan sütler değerlendirilip yoğurt, peynir ve yağ elde edilmeye devam edilmektedir.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı kırsal göç sonucu azalmakta ancak azda olsa ıslah çalışmaları, bilinçlenme ile önemini yine de devam ettirmektedir. 1979-1984 yılları arasında ORKÖY tarafından yapılan Köy Kalkınma Planlarından elde edilen verilere göre, çalışmanın yürütüldüğü ve Trabzon İl Çevre ve Orman Müdürlüğü sınırları içerisinde kalan 35 orman köyünde 21.211 adet büyükbaş ve 10.982 adet küçükbaş hayvan olmak üzere toplamda 32.193 adet hayvan olduğu belirlenmiştir. 2010 verilerine göre 6.226 büyükbaş 2123 küçükbaş olmak üzere toplam 8.349 adet hayvan olduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla her iki dönem arasında hayvan sayısının %74 azaldığı görülmektedir (ORKÖY, 1979a; ORKÖY, 2010a).

Rize de 1979-1984 yılları arasında çalışmanın yürütüldüğü 15 köyde 13.240 adet büyükbaş, 4.560 adet küçükbaş toplamda 17.800 adet hayvan olduğu belirlenirken, 2010

yılında yine bu köylerde 3.930 adet büyükbaş ve 1.012 adet küçükbaş ve toplamda 4.942 adet hayvan olduğu belirlenmiştir. Rize’de her iki dönem arasında hayvan sayısı %72,2 oranında yaşanmıştır (ORKÖY, 1979b; ORKÖY, 2010b).

Gümüşhane ilinde ise 1979–1984 yılları arasında yapılan Köy Kalkınma Planlarından alınan verilere göre 31 adet orman köyünde 29.220 adet büyükbaş ve 14.513 adet küçükbaş toplamda ise 43.733 adet hayvan olduğu belirlenmiştir. 2010 yılı verilerine göre ise 7.116 adet büyükbaş ve 2.640 adet küçükbaş toplamda 9.756 adet hayvan olduğu ve her iki dönem arasında hayvan sayısının %77,7 oranında azaldığı ortaya konmuştur (ORKÖY, 1979c; ORKÖY, 2010c).

Bayburt ilindeki 4 orman köyündeki büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı değişimi incelendiğinde, 1979–1984 yılları arasında 4.450 adet büyükbaş ve 2.150 adet küçükbaş olmak üzere toplam 6.600 adet hayvan varken, 2010 yılında ise 1030 adet büyükbaş 900 adet küçükbaş ve toplamda 1930 adet hayvan olduğu belirlenmiştir. Her iki dönem arasında hayvan sayısında %70,8 oranında bir azalma yaşanmıştır (ORKÖY, 1979d; ORKÖY, 2010d).

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın yürütüldüğü köylerde 1979–1984 yıllarında 100.326 adet bulunan büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısının 2010 yılında 24.977 adet olduğu ve %75,1 oranında azaldığı görülmektedir.

2.1.5. Orman Durumu

1963–1972 yılları arasında ilk defa ve tüm ülke ormanlarını göstermek üzere hazırlanan Orman Amenajman Planları verilerine göre orman alanı 20.199.296 ha olup ülke genel alanının % 26,1' i oluşturmaktadır. Yenilenen planlama çalışmaları sonrasında yani 2004 yılında orman alanı 21.188.747 ha'a yükselmiş ve ülke genelinin % 27,2 ' sini kaplamaktadır. Bu envanter sonuçlarına göre ormanlık alanımızda son 30 yılda yaklaşık 990 bin hektarlık artış olduğu tespit edilmiştir (URL–1, 2007).

Son verilere göre ise ülkemizdeki orman alanı 21,2 milyon ha'dır. Bu alan, ülke kara yüzeyinin %27'sini kapsamaktadır. Çalışma bölgesinin %31,9'unu (595.440,4 ha) kaplayan ormanlık alanlar ülke ormanlarının %2,54'lük kısmını oluşturmaktadır (OBM, 2010). Bölgede yer alan ormanlık ve ormansız alanlar aşağıdaki Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4. TOBM’de ormanlık ve ormansız alanların devlet orman işletme müdürlüklerine dağılımı (OBM, 2010).

D. O. İ. M.	Ormanlık Alan		Ormansız Alan		Toplam (ha)
	ha	Oran (%)	ha	Oran (%)	
Maçka	40.678,6	44,2	51.333,8	55,8	92.012,4
Pazar	94.767,2	63,3	55.006,8	36,7	149.774,0
Rize	79.903,5	42,6	107.606,1	57,4	187.509,6
Sürmene	100.939	34,3	193.059,9	65,7	293.998,9
Torul	210.466,7	22,1	741.930	77,9	952.396,7
Trabzon	58.810,9	43,5	76.246,2	56,5	135.057,1
Kaçkar Dağları M.P.	8.973,5	19,3	37.559	80,7	46.532,5
Altındere Vadisi M.P.	901	9,8	8.258	90,2	9.159
Toplam	595.440,4	31,9	1.270.999,8	68,1	1.866.440,2

Tablodan görüldüğü üzere bölge müdürlüğüne bağlı 6 adet orman işletme müdürlüğü bulunmaktadır. Oransal olarak en fazla ormanlık alana sahip olan müdürlük Pazar Devlet Orman İşletme Müdürlüğü (%63,3), alan olarak en fazla orman ise 210.466,7 ha ile Torul Devlet Orman İşletme Müdürlüğü’nde bulunmaktadır.

Kırsal kesimin yoğun göç vermeye başladığı 1980 yılı ve sonrasında TOBM’deki orman varlığının durumu ve değişimi ise Tablo 5’te verilmiştir (OBM, 2010).

Tablo 5. TOBM’nin 1984–2010 yıllarına ait orman alanı (OBM, 2010).

TOBM’ne Ait Veriler	Amenajman Plan Dönemleri					
	1984		2010		Değişim Miktarı	
	Ha	Oran %	Ha	Oran %	Ha	Oran (%)
Orman Alanı	523.526	%28,2	595.440,4	%31,9	71.914,4	%13,7
Açıklık Alan	1.335.820	%71,8	1.270.999,8	%68,1	—64.820,2	-%4,9
Genel Alan	1.859.346,5	%100	1.866.440,2	%100	659,3	%03

Tablodan görüldüğü üzere 1984 yılında yapılmış olan Amenajman Planına göre, TOBM genel alanının 523.526 ha’lık bölümü yani %28,2’si orman alanı olarak

belirlenmiştir. Geriye kalan %71,8'lik alan ise açıklık alanıdır. 2010 yılı plan dönemine göre ise 585.565 ha'lık alan orman alanı ile Kaçkar Dağları Milli Parkı sınırları içerisinde bulunan 8973,5 ha'lık ve Altındere Milli Parkı alanı içindeki 901 ha'lık orman alanının da TOBM orman alanına eklenmesi ile toplam orman alanı 595.440,4 ha olarak belirlenmiştir. Ancak burada belirtilmesi gereken diğer önemli bir nokta da 1997 yılında Giresun Orman Bölge Müdürlüğü sınırları dahilinde bulunan Günyüzü Devlet Orman İşletme Şefliği sınırları TOBM'ne devredilmiştir. Bu alandan TOBM'ne geçen 6433,5 ha'lık alanın 5.285 ha'ı orman alanı 1148,5 ha'ı ise açıklık alanıdır. Dolayısıyla 1984 verilerinde bu alan TOBM'ne dahil olmadığından 2010 verilerinden bu alan değerlerinin düşülmesi ve bu şekilde bölgede yer alan orman alanı, genel alan değişiminin tam olarak saptanabilmesi açısından böyle bir yol izlenmesine karar verilmiştir. Günyüzü Devlet Orman İşletme Şefliğinden geçen 5.285 ha'lık alan TOBM 2010 orman alanından düşüldüğünde 590.154,4 ha'lık alanın ormanlarla kaplı olduğu ve genel alanın %31,7'sini kapladığı görülmektedir. İki plan dönemi arasında ormanlar 66.628,4 ha (%12,7) artarken, açıklık alan 65.968,7 ha (-%4,9) azalmıştır. Genel alanda ise 659,3 ha'lık bir fark olduğu ve bununda ölçüm sırasında yapılan hatalardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ayrıca 1984 yılındaki plan verilerine göre, verimli orman miktarı genel alanın %46'sını, bozuk orman miktarı ise %54'ünü oluşturmaktayken, 2010 verilerine göre ise bu durum kısmen iyileşmiştir. 2010 yılı verilerine göre verimli orman miktarı %54 bozuk orman miktarı %46 seviyelerine ulaşmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere 1984–2010 yılları arasında ormanlardaki alansal artışın yanı sıra niteliksel olarak da iyileştiği ve verimli orman miktarının arttığı görülmektedir. Tablo 6'da TOBM'nin artım ve servet değerleri ile değişimi verilmektedir.

Tablo 6. TOBM'nin 1984–2009 yıllarına ait artım ve servet değerleri (OBM, 2010).

TOBM'ne Veriler	Ait	Amenajman Plan Dönemleri		
		1984	2010	Değişim (%)
Artım		823.615 m ³	1.313.087 m ³	59,4
Servet		35.493.086 m ³	54.577.286 m ³	53,8

Çalışma bölgesinde artım 1984 yılında 823.615 m³ iken 2010 yılında 1.313.087 m³ değerine, servet ise 1984 yılında 35.493.086 m³ iken 2010 yılında ise 54.577.286 m³ olarak

belirlenmiştir. İki dönem arasında artım %59,4 artarken servet %53,8'lik bir artış göstermiştir.

2.1.6. Orman Köyü ve Köylüsü Durumu

Ülkenin en yoksul kesimini oluşturan ve orman kaynaklarına yakın olmaları sonucu bire bir yakın ilişki içerisinde bulunan orman köylülerinin nüfus değişimine bakıldığında, 1970–1980 yılları arasında nüfusun artış veya azalış göstermediği neredeyse sabit kaldığı görülmektedir. 1980 yılı sonrasında orman köylerinden kentlere doğru yaşanan göçün hız kazanmaya başladığı ve ilerleyen yıllarda artarak devam ettiği belirlenmiştir. Çalışma bölgesinde yer alan orman köylerinin 1970 yılından bu yana değişen nüfus yapısını gösteren Tablo 7 aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Çalışma bölgesindeki orman köylüsü nüfus durumu ve değişimi (ORKÖY, 2007; DİE, 2007).

İller	1970 Yılı Orman Köylüsü Nüfusu	1980 Yılı Orman Köylüsü Nüfusu	1990 Yılı Orman Köylüsü Nüfusu	2000 Yılı Orman Köylüsü Nüfusu	2007 Yılı Orman Köylüsü Nüfusu	1970–2007 Yılları Arası % Değişim
Rize	44.371	47.380	38.538	22.905	15.438	- % 65
Gümüşhane	69.396	66.508	53.548	41.845	26.731	- % 61
Trabzon	147.599	145.234	121.145	103.432	73.405	- % 50
Bayburt	12.417	12.400	9.831	9.290	6.768	- % 45
TOBM	273.783	271.522	223.062	177.472	122.342	- % 55

Tablodan görüldüğü üzere, 1970 yılında bölgede 273.783 orman köylüsü yaşamaktaydı. 1970–1980 yılları arasında orman köylüsü nüfusunda çok büyük bir değişiklik olmamış ancak özellikle 1980 yılı sonrasında nüfustaki azalış artarak devam etmiştir. 1970–1980 yılı arasında nüfus sadece %08 azalırken, 1980–1990 yılları arasında %17,8 oranında, 1990–2000 yılları arasında %20,4 oranında ve 2000–2007 yılları arasında ise %31,1 oranında azaldığı görülmektedir.

Çalışma bölgesindeki illerden en fazla göç veren il Rize (%65), ikinci il Gümüşhane (%61), üçüncü il Trabzon (%50) ve dördüncü il Bayburt (%45) olarak tespit edilmiştir.

Orman köyü sayısı 1970 yılından bu yana değişiklikler göstermiştir. En son yapılan 2007 genel nüfus sayım sonuçlarına göre, çalışma bölgesinde bulunan 4 ildeki orman köyü sayısı ile bu köylerde yaşayan orman köylüsü nüfusu Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. TOBM'deki orman köyü ve orman köylüsü sayısı (Orköy, 2007).

İl	Orman Köy Sayısı	Orman Köylüsü Sayısı
Trabzon	211	73 405
Gümüşhane	182	26 731
Bayburt	29	6 768
Rize	85	15 438
Toplam	507	122 342

ORKÖY kayıtlarından ulaşılan verilere göre, 2007 yılında Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü'nde toplam 507 orman köyü bulunmakta ve bu köylerde 2007 nüfus sayım sonuçlarına göre 122.342 orman köylüsü yaşamaktadır (Orköy, 2007). 211 adet orman köyü ile en fazla orman köyüne sahip il Trabzon, Bayburt ise 29 adet orman köyü ile en az orman köyüne sahip il olarak belirlenmiştir. 1970 yılında 16.003 orman köyünde yaklaşık 8 milyon orman köylüsü yaşamakta ve bu köylüler Türkiye nüfusunun %22'sini oluşturmaktaydı (Eryılmaz, 1987). Son 30 yılda orman köy sayısında artış olmasına karşın bu köylerde yaşayan orman köylüsü sayısı azalmıştır.

—Çalışma bölgesinde yer alan illerin orman köylüsü nüfusunun genel ve kırsal alandaki nüfusa oranları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. TOBM'deki orman köylüsü nüfusunun genel ve kırsal nüfusa oranları (DİE, 2007; ORKÖY, 2007).

İller	Genel Nüfus (Kişi)	Kırsal Nüfus (Kişi)	Orman Köylüsü Nüfusu (Kişi)	Orman Köy. Kırsal Nüfusa Oranı %	Orman Köy. Genel Nüfusa Oranı %
Rize	316252	119085	15438	12,96	4,9
Gümüşhane	130825	70044	26731	38,16	20,4
Trabzon	740569	343923	73405	21,34	9,9
Bayburt	76609	39136	6768	17,29	8,8
Toplam	1.264.255	572.188	122.342	21,38	9,7

Tabloda görüldüğü üzere, çalışma bölgesinde oransal olarak orman köylüsü nüfusunun genel ve kırsal nüfusa oranının en fazla olduğu il Gümüşhane (%20,4) olarak belirlenmiştir. Gümüşhane'de genel nüfusun %20,4'ü, kırsal nüfusun ise %38,16'sı orman köylerinde yaşamaktadır. Rize'de ise genel nüfusun %4,9'u, kırsal nüfusun ise %12,96'sı orman köylerinde yaşamaktadır. Türkiye geneline bakıldığında ise, genel nüfusun yaklaşık %10'unu, kırsal nüfusun da %34'ü orman köylerinde yaşamaya devam etmektedir. Zira,

bölgedeki illerden sadece Gümüşhane Türkiye ortalamasının üzerinde iken diğer 3 il ortalamasının altında kalmaktadır.

2.2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada materyal olarak; konu ile ilgili bilimsel eserlerin yanı sıra, Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içerisindeki illerde bulunan (Trabzon, Rize, Gümüşhane ve Bayburt) Orman İşletme Şeflikleri ve Çevre İl Müdürlükleri, Tarım İl Müdürlükleri ve TÜİK kayıtlarından yararlanılmıştır. Ayrıca, hazırlanan anket, çalışma alanı içerisinde bulunan orman köylüleri ile bu köylerden kentlere göç eden göçmen hane reislerine uygulanmış bu köylülerle yüz yüze görüşmeler yapılarak istenilen konularda bilgi sağlanmaya çalışılmıştır.

2.2.1. Yararlanılan Bilgi ve Belgeler

Araştırmada yararlanılan materyalin birincil verileri;

— 2007–2008 yıllarında çalışma bölgesindeki 85 orman köyünde sırasıyla tabakalı örnekleme yöntemi ve rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen hane reisleriyle yapılan anketler,

— 2008 yılında çalışma bölgesinde yer alan 85 köyde görüşülen hane reislerinden elde edilen veriler yardımıyla bu köylerden göç edenlerin tercih ettikleri ilk 5 kent belirlenip (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Yalova) bu kentlere gidilerek burada yaşamakta olan göçmen hane reisleriyle yapılan anketler,

— Çalışma bölgesindeki orman köylerinin 1971–1973, 1986–1987, 2000–2007 yıllarına ait arazi kullanım durumu ile orman varlığının alansal ve niteliksel olarak değişimini ortaya koyan meşcere haritaları, hava fotoğrafları ve uydu görüntüleri ile elde edilmiştir.

İkincil veriler ise ulusal (DPT, TÜİK) ve bölgesel ormancılık örgütü merkez ve taşra birimleri bilgi ve belgelerinden yararlanılmıştır. Ayrıca çalışma konusuyla ilgili olarak yurt içi ve yurt dışı bilimsel eserler taranmıştır. Çalışma alanındaki temel veriler elde edildikten sonra, köylülere uygulanacak anket formları hazırlanmıştır. Çalışmanın yürütüldüğü orman köylerinde yapılacak gözlem ve tespitlerin nelerden ibaret olacağı da saptandıktan sonra da

çalışmalara başlanmıştır.

2.2.2. Çalışma Bölgesinin Belirlenmesi

Çalışma bölgesi olarak TOBM belirlenmiştir. Bu bölgede kırsal göçün yoğun olarak yaşanmış ve hala yaşanıyor olması bu alanın seçilmesinde en önemli belirleyici faktör olmuştur. Türkiye nüfusu 1970 yılında 35.605.176 kişi iken 2007 yılında %98 artmış ve 70.586.256 kişiye ulaşmıştır. Oysa araştırma bölgesinde yer alan 4 ildeki toplam nüfus 1970 yılından 2007'ye %0,5'lik artışla 1.257.058 kişiden 1.264.255 kişiye yükselmiştir. Türkiye'de ve TOBM'deki 4 ilde toplam nüfus artarken orman köylerinde bunun aksi bir durum yaşanmıştır. Bu köylerde nüfus Türkiye nüfusunun 1970–2007 yılları arasında %98 arttığı gibi artmış olsaydı 1970 yılında 273.783 kişi olan orman köylüsü nüfusu 2007 yılında 542.090 kişiye ulaşmış olacaktı. Ancak 2007 yılındaki sayım sonuçlarına göre, bölgede yer alan orman köylüsü nüfusu 122.342 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Yani bu köylerde olması gereken 419.748 kişinin şimdi bu köylerde olmadığını ve büyük bir çoğunluğunun köylerini terk ederek kentlere, metropollere göç ettiğini söylemek mümkündür.

Kırsal göçün yoğun olmasının yanında, bölgenin ulaşım olanaklarının iyi olması, tanınması ve bölge hakkında daha önceden bilgi sahibi olunması da bu alanın araştırma bölgesi olarak seçilmesini kolaylaştırmıştır.

2.2.3. Çalışma Bölgesindeki Orman Köylerinin Belirlenmesi

Tez kapsamında öne sürülen varsayımların testi için istatistik anlamda gerekli asgari örnek sayısının bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçla, çalışma bölgesi olarak TOBM belirlendikten sonra, ORKÖY kayıtlarından bölgede toplam 507 orman köyü olduğu bilgisine ulaşılmıştır (ORKÖY, 2007). 507 orman köyünün 1970 yılından bu yana nüfus durumları ve değişimleri incelenmek istendiğinde bunun pek mümkün olmadığı görülmüştür. Çünkü 507 orman köyü içerisinde bulunan 15 köyden bazılarının 1980 yılından sonra orman köyü statüsüne kavuşturulmuş olması ya da büyük köylerin ayrılması sonucu yeni köylerin oluşması, bazı orman köylerinin birkaç köyle birleşerek belde mahalle olması gibi nedenlerle bu bölgedeki toplam orman köyü sayısı 492 olarak

alınmıştır. Ayrıca araştırmanın başladığı tarihlerde 2007 nüfus sayım sonuçları açıklanmadığı için köylerin 1970–2000 yılları arasındaki son 30 yıllık nüfus değişim oranları belirlenmiş ve verdikleri göç oranlarına göre köyler 3 gruba ayrılmıştır.

Öncelikle köyler;

—“Nüfusunda kayda değer değişiklik olmayan köyler” başlığı adı altında nüfusu artan ve değişimin %0–20 arasında olduğu köyleri I. grup köyler,

—“Nüfusu önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında değişimin %21–60 arasında olduğu köyleri II. grup köyler ve

—“Nüfusu çok önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında değişimin %61–100 arasında olduğu köyleri III. grup köyler olarak sınıflandırılmıştır.

Yapılan bu sınıflandırma ile gruplara giren köy sayıları belirlenmiş ve hangi grupta kaç köy olduğu tespit edilmiştir. Ancak araştırmanın ilerleyen aşamalarında orman varlığı değişiminin incelenmesi ve gruplara yeterli sayıda orman köyünün girip girmediği kontrol edildiğinde yapılan gruplandırmanın tekrar gözden geçirilmesi ve yeniden bir gruplandırmaya gidilmesi gerekliliği ortaya konulmuştur. Buna göre köylerin göç verme yüzdeleri tekrar düzenlenmiş ve yeni gruplandırma aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

—“Nüfusunda kayda değer değişiklik olmayan köyler” başlığı adı altında nüfusu artan ve değişimin %0–30 arasında olduğu köyleri I. grup köyler,

—“Nüfusu önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında değişimin %31–60 arasında olduğu köyleri II. grup köyler ve

—“Nüfusu çok önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında değişimin %61–100 arasında olduğu köyleri III. grup köyler olarak sınıflandırılmıştır.

Bu gruplandırmaya göre köylerin 76 tanesi I. grup köyler içerisinde yer alırken, 143 tanesi II. grup ve 273 tanesi III. grup köyler arasında olduğu belirlenmiştir. Araştırma bölgesindeki 492 tane orman köyünün tamamında çalışmak nerdeyse olanaksız görüldüğü için bu köyleri temsil edebilecek örnek sayısı belirlenme yoluna gidilmiştir. 492 orman köyü için, her birinin tamamen farklı özelliklerde olduğu varsayıp, istatistiksel olarak %95 güven düzeyi ve %10 hata payı kabulü uygun görülmüştür. Bu kabul ve değerlere göre örnek sayısı aşağıdaki formülle hesaplanmıştır (Yavuz, 2007).

$$n = \frac{F \times t^2 \times P \times Q}{(F \times m^2) + (t^2 \times P \times Q)}$$

n: Örnek Sayısı

F: Yerleşim birimi sayısı (492 orman köyü)

t: Güven düzeyi (%95 güven düzeyi için 1,96)

m: Hata payı (%10 olarak alınmıştır)

P ve Q: Heterojenlik katsayısı (-en büyük değer seçilmiştir- 0,5 X 0,5)

$$= \frac{492 \times 1,96^2 \times 0,5 \times 0,5}{(492 \times 0,1^2) + (1,96^2 \times 0,5 \times 0,5)}$$

$$= 81 \text{ köy}$$

Bu hesaplamalar sonucunda örnek sayısı 81 olarak belirlenmiştir. Bu köylerin bölgeyi temsil edebilmesi için 4 ilde yer alan köylerden kaç tanesinin hangi grupta olduğu belirlenmiş ve bu köy sayıları dikkate alınarak bir ağırlıklandırma yapılmıştır. Yapılan düzenlemeler sonucunda, 81 köyün 11 tanesinin I. grup, 25 tanesinin II. grup ve 45 tanesinin ise III. grup köylerden oluşması gerektiği belirlenmiştir.

Tüm bu hesaplamalardan sonra köyler rastgele örnekleme yöntemi (kura çekme) ile belirlenmiştir. Bunun için 3 gruba ayrılan köyler için 3 farklı torba hazırlanmış ve anket yapılacak köyler bu torbalar içinden rastgele seçilmiştir. Böylece bu 3 torbadan araştırma alanını temsil edecek 81 köy rastgele kura yöntemiyle tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu aşamasında, 2.2.4. ve 2.2.5. numaralı başlıklar altında ayrıntılı biçimde anlatılan çalışma sürecinin ardından belirlenen köylere gidilerek anket çalışmasına başlanmış ve gerek orman köyleri gerekse bu köylerde yaşayan orman köylüleri ile ilgili gerekli veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmaya başlandıktan sonra 2007 nüfus sayım sonuçları açıklanmış ve hesaplamalara bu değerler de ilave edilmiştir. Bu yeni hesaplamalara göre, araştırma bölgesindeki 507 orman köyünün 1970 yılı ile 2007 yılı nüfusları esas alınarak bu iki dönem arasındaki nüfus değişim yüzdesi dikkate alınmış ve köyler yine bu göç yüzdelerine göre 3 gruba ayrılmıştır. Hangi grupta kaç köy olduğu ve her gruptan kaç köy alınacağı tekrar hesaplanmıştır. Yapılan yeni hesaplamalar sonucunda III. grupta 45 değil 49 orman köyünde anket çalışması yapılması gerektiği ortaya konulmuştur. III. grup köyler bir

torbaya konarak 4 köy rastgele çekilerek 81 köye ilave edilmiştir. Sonradan belirlenen; Çatköy (Rize-Çamlıhemşin), Çaltılı (Gümüşhane-Merkez), Dölek (Gümüşhane-Kelkit) ve Arpalı (Gümüşhane-Torul) köyleri listeye eklenmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda illerin göç yüzdelerine göre belirlenen köy sayıları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Göç oranına göre her ilden alınacak orman köyü sayısı

İl	Nüfusu Artan ve %0-30 Arasında Göç Veren Köyler (Nüfusunda Kayda Değer Değişiklik Olmayan)		%31-60 Arasında Göç Veren Köyler (Nüfusu Önemli Ölçüde Azalan)		%61-100 Arasında Göç Veren Köyler (Nüfusu Çok Önemli Ölçüde Azalan)	
	Köy Sayısı	%	Köy Sayısı	%	Köy Sayısı	%
Trabzon	41	54,0	63	44,1	103	37,7
Gümüşhane	21	27,6	63	44,1	91	33,3
Bayburt	7	9,2	-	-	18	6,6
Rize	7	9,2	17	11,8	61	22,4
Toplam	76	100	143	100	273	100

Tablodan görüldüğü üzere çalışma bölgesinde yer alan köylerin 76 tanesi I. grup köyler, 143 tanesi II. grup köyler ve 273 tanesi III. grup köyler sınıfında yer aldığı belirlenmiştir. Daha sonra hangi grupta ve hangi ilden kaç köyde çalışılacağı tespit edilmesi için Tablo 11 hazırlanmıştır.

Tablo 11. Anket yapılan köylerin gruplara ve illere göre dağılımı

İl	I. Grup	II. Grup	III. Grup	Toplam
Trabzon	6	11	18	35
Rize	1	3	11	15
Gümüşhane	3	11	17	31
Bayburt	1	-	3	4
Toplam	11	25	49	85

Görüldüğü üzere I. grupta en fazla köy Trabzon ilinde, II. grupta en fazla köy yine Trabzon ilinde, III. grupta ise Trabzon ve Bayburt illerinde olduğu belirlenmiştir.

Anlaşılabacağı üzere çalışmanın yürütüleceği 85 köyden 35'i Trabzon, 31'i Gümüşhane, 15'i Rize ve 4'ü Bayburt'ta olmak üzere illerin köy sayıları belirlenmiştir.

Çalışmanın yürütüldüğü köyler gruplar düzeyinde Tablo 12–13-14’te verilmiştir.

Tablo 12. TOBM’de anket uygulanan I. grup orman köyleri

I. Grup Köyler		
Köyler	Bağlı Olduğu İlçe	Bağlı Olduğu İl
Çalidere	Merkez	Bayburt
Babakonağı	Kelkit	Gümüşhane
Kılıçlı		
Aktaş	Kürtün	
Diktaş	İkizdere	Rize
Gökçeler	Düzköy	Trabzon
Saraçlı	Of	
Köseçik	Tonya	
Melikşah		
Hamzalı	Vakfikebir	
Madenköy	Yomra	

Tablo 13. TOBM’de anket uygulanan II. grup orman köyleri

II. Grup Köyler		
Köyler	Bağlı Olduğu İlçe	Bağlı Olduğu İl
G.hisar	Kelkit	Gümüşhane
Akçakale	Merkez	
Gökçepınar	Şiran	
Kozağaç		
Yukarıkulaca		
Konaklı		
Yücebelen	Torul	
İlecik		
Tokçam		
İnkilap		
Cebeli		
Köprübaşı	Çamlıhemşin	Rize
Gürpınar	Çayeli	
Kaptanpaşa		
Sertkaya	Akçabaat	Trabzon
Cevizlik		
Yeniköy	Hayrat	
Çamlıca	Şalpazarı	
Sındıran	Maçka	
Yazlık		
Hamsiköy		
Yaylabaşı		
Ağılı	Merkez	
Kıratlı	Yomra	
Şahinli	Çarşıbaşı	

Tablo 14. TOBM’de anket uygulanan III. grup orman köyleri

III. Grup Köyler			
Köyler	Bağlı Olduğu İlçe	Bağlı Olduğu İl	
Harmanözü	Merkez	Bayburt	
Polatlı			
Sarıhan			
Dölek	Kelkit	Gümüşhane	
Sarışeyh			
Akbaba			
Söğüteli	Kürtün	Gümüşhane	
Aşağıalılı	Merkez		
Yayladere			
Kocapınar			
Dumanlı			
Yeniyol			
Çaltılı			
Yeniköy			
Sellidere			Şiran
Atalar			Torul
Bahçelik			
Alinyayla			
Güzeloluk			
Arpalı			
Eskiarmutluk	Ardeşen		Rize
Zilkale	Çamlıhemşin		
Meydanköy			
Aşağışimşirli			
Çatköy			
İncesu	Çayeli		
Çukurluhoca			
Sivrikaya	İkizdere		
Rüzgarlı			
Demirkapı			
Ilıcaköy			
Ağaçlı		Akçabaat	Trabzon
Y.Kumlu	Çaykara		
Şahinkaya			
Soğanlı			
Yenice	Dernekpazarı		
Peliticik	Şalpazarı		
Tepeağzı			
Mataracı	Maçka		
Alaçam			
Kuşçu			
Kozağaç			
Yukarıköy			
Ormaniçi			
Oğulağaç			
Çayırlar			
Hızarlı			
Bicinlik		Tonya	

“Nüfusunda kayda değer değişiklik olmayan köyler” başlığı adı altında nüfusu artan ve değişimin %0–30 arasında olduğu köyleri I. grup köy sayısı: 11

“Nüfusu önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında değişimin %31–60 arasında olduğu köyleri II. grup köy sayısı: 25

Nüfusu çok önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında değişimin %61–100 arasında olduğu köyleri III. grup köy sayısı: 49

2.2.4. Anket Uygulanacak Kişi (Hane) Sayısının Belirlenmesi

Varsayımların test edilmesine olanak sağlayacak özellikleri dikkate alınarak, seçilen orman köylerinde yapılacak anket sayısı (örnek büyüklüğü) hesaplanmıştır.

$$n = \frac{F \times t^2 \times P \times Q}{(F \times m^2) + (t^2 \times P \times Q)}$$

n: Örnek sayısı

F: Orman köylerinde yaşayan kişi sayısı (122.342 kişi)

t: Güven düzeyi (%95 güven düzeyi için 1,96)

m: Hata payı (%10 olarak alınmıştır)

P ve Q: Heterojenlik katsayısı (-en büyük değer seçilmiştir- 0,5 X 0,5)

$$= \frac{122342 \times 1,96^2 \times 0,5 \times 0,5}{(122342 \times 0,1^2) + (1,96^2 \times 0,5 \times 0,5)}$$

$$= 96 \text{ orman köylüsü}$$

Anket yapılacak orman köylüsünü belirlemek için yukarıda belirtilen formülden yararlanılmış ve örnek büyüklüğü 96 olarak hesaplanmıştır. Bu hesaplamalara göre her köyden 1 ya da 2 kişi ile anket yapılması gerektiği belirlenmiştir. Ancak burada zor olan kısmın orman köylüleri ile anket yapmak değil anket çalışılmasının yürütüleceği köylere gitmek olduğu düşünülmüş ve bu köylere gidilmişken, güvenilirliği artırmak adına bir ya da iki köylü yerine olanaklı ise 10 köylüyle görüşülmesine karar verilmiştir. Böylece gidilen her köyde ortalama 10 kişi ile görüşülmesi amaçlanmıştır.

2.2.5. Anket Sorularının Hazırlanması

Çalışmanın yürütüleceği köylerde uygulanacak anketler 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci anket bu köylerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarının belirlenmesine yönelik bilgi formundan oluşmaktadır. Bu anket formu köy muhtarlarına, eğer muhtar köyde yoksa ihtiyar heyetinde görevli olan bir üyeye uygulanmıştır. Bu anket formunda 28 adet soru bulunmakta ve köyü tanımaya yönelik sorulardan oluşmaktadır.

İkinci anket orman köylerinde yaşamaya devam eden orman köylülerine uygulanan anket olup, 21 sorudan oluşmaktadır. Sorular, orman köylülerini tanımaya, içinde buldukları durumu anlamaya ve en önemlisi onları göçe iten nedenleri belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Üçüncü bölümdeki anket ise, yine orman köylüleri için hazırlanmış ve likert ölçeği kullanılarak oluşturulmuş olan anket uygulamasıdır. Bu çalışma, orman köylülerinin köylerinde bulunan ormanlarla ve de ormancılık örgütü ile olan ilişkilerini değerlendirmeye yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Sorulara verilen cevaplar; 5=Kesinlikle katılıyorum, 4=katılıyorum, 3=kararsızım, 2=katılmıyorum ve 1=kesinlikle katılmıyorum şeklinde bir derecelendirme yapılarak alınmış ve değerlendirilmiştir.

Son anket çalışması ise, orman köylerinden göç eden göçmen hane reislerinin göç etmiş oldukları illere gidilerek yapılmış olan anket uygulamasıdır. Bu ankette göçmen hane reislerinin göçe nasıl karar verdikleri, onları göçe iten nedenlerin neler olduğu ve köye geri dönme eğilimlerinin olup olmadığını anlamaya yönelik 38 sorudan oluşan anket çalışmasıdır.

Çalışmada kullanılan birincil verilerin kaynağını oluşturan anketlerin hazırlanmasında, verilerin doğru, güvenilir ve çalışmanın amacına uygun olmasına önem verilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında, kırsal göç üzerine yapılmış olan yerli ve yabancı kaynaklardan (Yılmaz, 2003; Zhang and Song, 2003) faydalanılmıştır.

Anket soruları, bölgedeki kırsal göç eğiliminin nedenlerini ve sorunun çözümünde bölge insanının düşüncelerini ortaya koyacak nitelikte hazırlanan anket soruları ekte verilmiştir (Ek Form 1, Ek Form 2, Ek Form 3, Ek Form 4).

2.2.6. Anketlerin Uygulanması

Uygulama tek elden araştırıcı tarafından yapılmış olup, kişi değişikliği nedeniyle anket uygulamasında doğabilecek farklılıklar önlenmiştir. Büroda hazırlanmış olan sorular, deneme amaçlı olarak Gümüşhaneliler Derneği'nde bulunan ve Gümüşhane'den Trabzon'a göç etmiş olan hane halkı temsilcilerine uygulanmış, ortaya çıkan sorunlar saptanmış ve giderilmiştir. Tespit edilen hata ve eksiklikler giderildikten sonra anket formuna son şekli verilmiştir. Hazırlanan sorulara verilen yanıtların kişilerin gerçek fikirleri olması gereği her görüşmede hatırlatılmış ve olabildiğince tarafsız kalınmaya, yanıtları yönlendirici etkide bulunmamaya özen gösterilmiştir. İlk olarak 85 orman köyüne tek tek gidilerek 850 orman köylüsüyle anket uygulaması yapılmıştır.

İkinci adımda, orman köylüleri ile yapılan anket çalışmasında köylülere sorulan sorular neticesinde köylerinden göç eden ailelerin en çok göç ettikleri İstanbul, Ankara, Yalova, Bursa ve İzmir olmak üzere 5 il belirlenmiş ve bu illere gidilerek burada yaşayan hane reisleri ile anket çalışması yapılmıştır.

38 adet sorudan oluşan anket çalışmasında göçmen hane reislerinin göç ettikleri yerlerdeki sosyo ekonomik durumları, köylerine dönme eğilimleri ve kentle bütünleşme sürecinde yaşadıkları sıkıntılarla ilgili bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Bu süreçte göç edilen 5 ilde toplam 850 adet göçmen hane reisiyle anket çalışması yapılmıştır. Her iki anket uygulamasında halk ile yüzyüze görüşme yapılması uygun görülmüştür. Görüşülen hane halkı temsilcilerine, varsayımların testini sağlayacak sorular yöneltilmiştir.

2.2.7. Arazi Kullanım Durum Tespiti İçin Haritaların Oluşturulması

Çalışmanın yürürüldüğü köylerdeki nüfus değişimi ile orman varlığı arasındaki ilişkinin test edilmesi amacıyla 1971–1973 yılları, 1986–1987 yılları ve 2000–2007 yıllarında orman varlığının hem alansal hem niteliksel olarak incelenmesi yapılmış ve son 30 yıllık zaman dilimi içerisinde meydana gelen değişim ortaya konulmuştur. Amenajman planlarının 5–6 yıllık periyotlarda yapılmış olması nedeniyle 1971–1973 yılları arasında yapılan planlar birinci dönem verileri, 1986–1987 yılları arasında yapılan planlar ikinci dönem verileri ve 2000–2007 yılları arasında yapılan planlar ise üçüncü dönem verilerini oluşurmaktadır.

Ancak çalışma bölgesinde bulunan 85 orman köyünün sınırları içinde bulunan orman varlığı değişiminin incelenmesi için gerekli olan uydu fotoğraflarının çok maliyet gerektirmesi ve fotoğrafların her birinin onbinlerce dolar değerinde olması çalışmanın yapılabilirliğini kısıtlayan bir engel olarak düşünülmüştür. Dolayısıyla çalışmaya finansal açıdan çok büyük yükler getireceği düşünülen 85 köy yerine çalışmanın bütçesini aşmayacak ancak araştırma bölgesini genel alan, ormanlık alan ve çalışmaya katılan kişi sayısı bakımından temsil edebileceği düşünülen ve ispat edilen 36 köy belirlenerek bu köylerdeki orman varlığı ve değişimi incelenmiştir. Belirlenen 36 köy %95 güven düzeyinde %10 hata payı dikkate alınarak 850 orman köylüsünün 360'ını ve 595.440,4 hektar ormanlık alanın 44.987 hektarını kapsayan 36 köy seçilmiştir. Belirlenen 36 köy Trabzon Merkez Orman İşletme Müdürlüğü (12 köy), Maçka Orman İşletme Müdürlüğü (14 köy) ve Torul Orman İşletme Müdürlüğü (10 köy) olarak dağılım göstermiştir. 36 köyün genel alan yönünden araştırma bölgesini temsil ettiği aşağıdaki formülden hesaplanarak ortaya konmuştur.

$$n = \frac{F \times t^2 \times P \times Q}{(F \times m^2) + (t^2 \times P \times Q)}$$

n: Örnek sayısı

F: Çalışma alanı (1.866.440,2 ha genel alan)

t: Güven düzeyi (%95 güven düzeyi için 1,96)

m: Hata payı (%10 olarak alınmıştır)

P ve Q: Heterojenlik katsayısı (-en büyük değer seçilmiştir- 0,5 X 0,5)

96 ha'lık bir alanın TOBM'nü temsil edebileceği sonucuna karşılık 36 köyün toplam alanı 90280,55 ha olduğu ve araştırma bölgesini temsil edebileceği belirlenmiştir.

36 köyün orman varlığı yönünden araştırma bölgesini temsil ettiği yine aynı formül yardımıyla hesaplanarak ortaya konmuştur.

$$n = \frac{F \times t^2 \times P \times Q}{(F \times m^2) + (t^2 \times P \times Q)}$$

n: Örnek Sayısı

F: Çalışma bölgesi orman alanı (595.440,4 ha orman alanı)

t: Güven düzeyi (%95 güven düzeyi için 1,96)

m: Hata payı (%10 olarak alınmıştır)

P ve Q: Heterojenlik katsayısı (-en büyük değer seçilmiştir- 0,5 X 0,5)

$$= \frac{595.440,4 \times 1,96^2 \times 0,5 \times 0,5}{(595.440,4 \times 0,1^2) + (1,96^2 \times 0,5 \times 0,5)}$$

$$= 96 \text{ ha orman alanı}$$

96 ha'lık bir alanın TOBM'ünde bulunan ormanlık alanı temsil edebileceği sonucuna karşılık 36 köyün ormanlık alanı 44987,5 ha olduğu ve araştırma bölgesini temsil edebileceği belirlenmiştir.

36 köyde yaşayan orman köylüsü nüfusu yönünden araştırma bölgesini temsil ettiği yine aynı formül yardımıyla hesaplanarak ortaya konmuştur.

$$n = \frac{F \times t^2 \times P \times Q}{(F \times m^2) + (t^2 \times P \times Q)}$$

n: Örnek Sayısı

F: Bölgede yaşayan orman köylüsü nüfusu (122.342 kişi)

t: Güven düzeyi (%95 güven düzeyi için 1,96)

m: Hata payı (%10 olarak alınmıştır)

P ve Q: Heterojenlik katsayısı (-en büyük değer seçilmiştir- 0,5 X 0,5)

$$= \frac{122342 \times 1,96^2 \times 0,5 \times 0,5}{(122342 \times 0,1^2) + (1,96^2 \times 0,5 \times 0,5)}$$

$$= 96 \text{ orman köylüsü}$$

96 kişinin TOBM'yi temsil edebileceği sonucuna karşılık 36 köyde anket yapılan kişi sayısının 360 kişi olduğu ve çalışma bölgesini temsil edebileceği belirlenmiştir.

Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı 3 Devlet Orman İşletme Müdürlüğü (Torul Devlet Orman İşletme Müdürlüğü, Maçka Devlet Orman İşletme Müdürlüğü ve Trabzon Devlet Orman İşletme Müdürlüğü) sınırları içerisinde yer alan 36 köye ait 1971-1973, 1986-1987 ve 2000-2007 yılları meşcere tipleri haritaları raster formattan taramak suretiyle elde edilmiştir. Vektör veriler, ilgili alanlara ilişkin yapılmış olan geçmiş veya

yürürlükte olan orman amenajman planlarındaki meşcere tipleri haritasının bölmeçik bazında sayısallaştırılması ile elde edilmiştir. Veri eldesinin aşamaları şu şekilde özetlenebilir;

- Tarama,
- Sayısallaştırma,
- Öznitelik verilerinin girilmesi,
- Koordinat ve projeksiyon dönüşümü,
- Düzeltme işlemleri ve topolojik yapının oluşturulması,
- Sorgulama ve analizler için harita türetilmesi (Meşcere tipleri, orman durumu, arazi kullanım sınıfları gibi.)

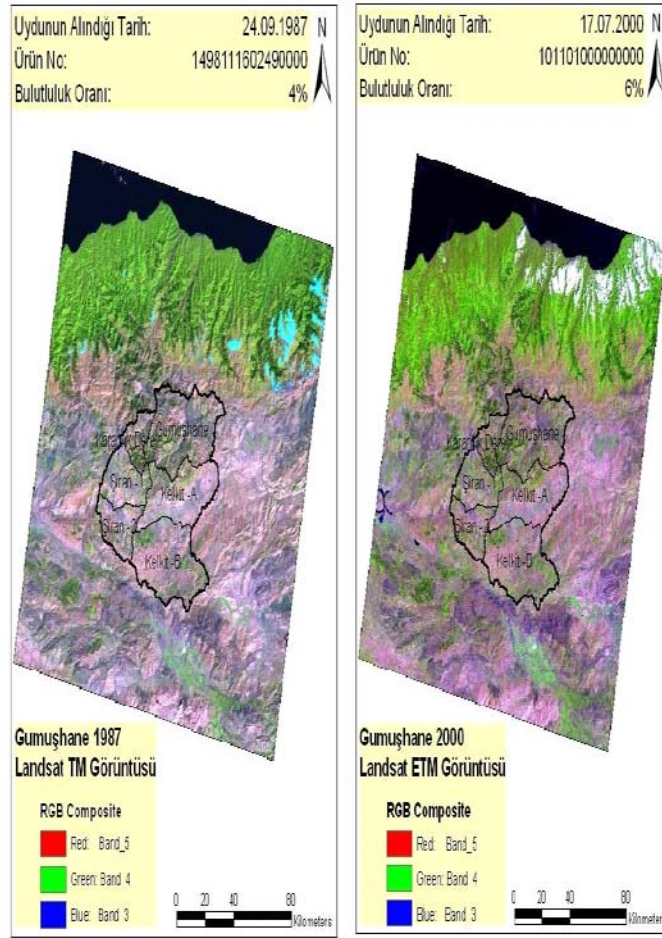
Söz konusu orman işletme müdürlüklerinin orman ve arazi yapısının zamansal değişimini CBS ortamında inceleyebilmek için aşamalı olarak belirli işlemler takip edilmiştir.

Taranmış haritalar Arc/Info 9.2TM programı yardımıyla bilgisayar ekranında sayısallaştırılmıştır. Sayısallaştırma işlemi, taranan TIF formatındaki haritalara, 1/25000 ölçekli paftalardan alınan nirengi noktalarının koordinat değerlerinin atılması ile başlanmıştır. Bu şekilde, haritalar gerçek alana kayıt edilmiştir (registration). Bu koordinatlar dikkate alınarak, çalışma alanına ait meşcere tipleri haritası için boş bir tematik harita katmanı oluşturulmuştur. Tarama işlemi sonucu elde edilen görüntü üzerinde 1/3000 – 1/5000 ölçek hassasiyetinde çalışılarak alana ait bölmeçik haritası oluşturulmuştur. Bölmeçik katmanına ait öznitelik veri tablosuna, çeşitli sorgulamalarla zamansal değişimi ortaya koyabilmek için, işletme müdürlüğü adı, planlama birimi adı, meşcere tipleri ve bölme numaraları gibi öznitelik veri tiplerini gösteren tanımlayıcı alanlar (*field*) eklenmiştir. Bu şekilde öznitelik veri tabanı kurulmuştur. Ancak, güncel amenajman planı hazırlanmamış olan Torul Orman İşletme Müdürlüğü'nün ve Maçka Orman İşletme Müdürlüğü'nün bazı şeflikleri için 2000 yılı ve sonrasına ait landsat uydu görüntüsü verisi sınıflandırılmış ve kullanılmıştır.

Elde edilen mezarlık, iskan ve iskan-ziraat alanları iskan alanlarını; orman toprağı (OT), mera, mera-taşlık alan, taşlık alan, OT-Ziraat alanları açıklık alan yani devlete ait

orman olmayan alanları; ziraat, ziraat-OT ve ziraat-iskan alanları ziraat alanlarını oluşturmaktadır.

Hazırlanan tüm bu veriler, alandaki köylerimizin etki alanı olarak kabul edilen 3018 ha'lık bir alan için kesilmiş ve her bir köy için 1971-1973, 1986-1987 ve 2000-2007 yıllarını içeren 3 dönem için zamansal değişim belirlenmiştir.

Şekil 2. Çalışma bölgesine ait Landsat uydu görüntüsü

2.2.8. Anket Formları ile Elde Edilmiş Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde en basit yöntemler olarak yüzde analizi ve aritmetik ortalama yöntemlerinin yanı sıra, çalışmada istatistik yöntemlerden Ki-kare Testi, Korelasyon Analizi, Tek Yönlü ANOVA testleri kullanılmıştır.

2.2.8.1. Ki-kare Testi

Ölçümle elde edilmiş olan ve kitle dağılımları bilinen veriler için uygulanan parametrik testler yerine, küçük örneklerde uygulanabilen ve belirli varsayımlara dayanmayan parametrik olmayan testler kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de Ki-kare testidir. Bu test; örnekleme veya tam sayı ile elde edilen bir veri kümesinin belirli bir teorik dağılıma uygun olup olmadığının araştırılmasında, iki olay arasında bağımsızlığın olup olmadığının araştırılmasında ve iki ya da daha fazla örneğin aynı kitleden gelip gelmediğinin araştırılmasında kullanılır.

2.2.8.2. Korelasyon Analizi

İki veya daha fazla rastlantı değişkeninin birbirine olan yakınlığını ölçen istatistiktir. Değişkenler arasında istatistiksel anlamda bir ilişki olup olmadığını denetlemek için kullanılır. Burada söz konusu edilen ilişki, doğrusal nitelikte bir ilişkidir.

Değişkenler arasında yeterli kabul edilen bir ilişkinin bulunması (korelasyonun varlığı) her zaman için bir neden-sonuç ilişkisi olarak değerlendirilemez. Bu gerçek göz önünde bulundurularak, aralarında istatistiksel anlamda bir ilişki olduğu ortaya çıkan verilerin, akıl yürütülerek değerlendirmesi yapılabilir. Değişkenler arası ilişkiler, bu ilişkilerin derecesi, yönü tespit edilebilir.

Yapılan araştırmada, orman köylerindeki nüfus ve köylerdeki orman varlığı SPSS paket programı uygulamasıyla birbirleri ile ilişkileri test edilmiştir.

2.2.8.3. Bağımsız Örnekler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

Bu analiz; bağımsız iki örneklem t-testinin genelleştirilmiş halidir. Bu analizde bir bağımlı ve bir bağımsız değişkene ihtiyaç duyulur. Analizde bağımsız değişkenin sınıflayıcı ölçme düzeyinde ölçülmüş olması ve üç veya daha fazla kategoriye sahip olması gerekir. Bağımlı değişken ise sürekli yani en az eşit aralıklı ölçek ile ölçülmüş olmalıdır. Yukarıda ifade edildiği gibi, tek yönlü varyans analizi (ANalysis Of VARIance), bağımsız üç ve ya daha fazla örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır (Bayram, 2004).

3. BULGULAR VE İRDELEME

Bu bölümde, çalışmanın yürütüldüğü köylerde elde edilmiş bulgular sunulacak ve irdelenecektir. Öncelikle çalışma bölgesini temsil etmesi için rastgele seçilmiş orman köylerinin coğrafi konumları, ulaşım olanakları ve genel özelliklerinin tanıtılacağı bu bölümde, araştırma konusu üç alt başlık halinde sunulacaktır. Birincisi, çalışma bölgesinde orman köylülerine uygulanan anket sonuçlarına göre elde edilen bulgular, ikincisi, çalışma bölgesinde yer alan köylere ait amenajman planı haritaları, meşcere haritaları ile uydu fotoğraflarından elde edilen bulgular; üçüncüsü ise çalışma bölgesinden dışa göç etmiş hane reisleri ile yapılan anket sonuçlarına göre elde edilen bulgulardır.

3.1. Çalışmanın Yürütüldüğü Köylerin Genel Özellikleri

Orman köylerinin büyük bir kısmı kentten uzak, dağlık ve ormanlık alanlarda kurulmuş olup; sağlık, eğitim, iletişim ve ulaşım gibi hizmetlerden yeterince yararlanamamaktadır. Orman köylüsünün geçimi önemli ölçüde küçük ölçekli geçimlik tarımsal faaliyet ve hayvancılığa dayanmaktadır. Orman köylüsünün ülke genelinde yaşayan diğer köylü ve kentli halka oranla daha düşük bir gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu da kırdan kente göçün önemli bir nedenini oluşturmaktadır.

Araştırma için rastgele seçilen orman köyleri TOBM kapsamında yer alan Trabzon, Gümüşhane, Bayburt ve Rize illeri sınırları içerisinde bulunan köylerdir.

3.1.1. Çalışmanın Yürütüldüğü I. Grup Orman Köyleri

I. grup köyler “nüfusunda kayda değer değişiklik olmayan köyler” başlığı adı altında olup, nüfusu artan ve değişimin %0–30 arasında olduğu yerleşim birimleridir. Çalışma bölgesinde yer alan 492 köyden 76 tanesi (%15,4) I. grupta bulunmaktadır. 76 köyün 1970 yılındaki 41.739 kişi olan nüfusu 2007 yılında %17 azalarak 34.569 kişiye gerilemiştir. Ülke genelinde yaşanan nüfus değişimi dikkate alındığında bu grupta yer alan köylerde nüfusun %98 artacağı ve 82.643 kişi olması gerektiği görülmektedir.

Buna göre çalışma bölgesinde yer alan I. gruptaki 76 köyden 11 tanesi çalışmanın yürütüldüğü I. grup köyleri kapsamında ele alınmış ve incelenmiştir. Anket uygulanan 11

köyün 1970 yılında 6.171 kişinin yaşadığı bu köylerde 2007 yılı itibariyle 5.153 kişi yaşamakta ve bölgede %16,5 göç yaşandığı görülmektedir. Ancak bu köylerde nüfus değişimi ülke genelinde olduğu gibi 30 yıllık dönemde %98 artmış olsaydı köylerdeki nüfusun bugün itibariyle 12.218 kişi olması gerekirdi. I. grupta yer alan orman köyleri ve nüfus değişimleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Yıllara göre çalışma yapılan I. grup köylerin nüfus durumu ve değişimi

Köyler	Nüfus				1970–2000 Yılları	1970–2007 Yılları
	1970	1980	2000	2007	Arası Nüfus Değişimi (%)	Arası Nüfus Değişimi (%)
Babakonağı	1158	1073	1881	916	-62	-20
Kılıçlı	807	971	838	677	-3	-16
Aktaş	1	8	17	1	-16	0
Diktaş	93	89	105	80	-12	-13
Saraçlı	157	716	417	309	165	-96
Hamzalı	728	686	677	666	-7	-8
Madenköy	495	367	468	483	-5	-2
Çalidere	445	575	371	341	-16	-23
Gökçeler	1179	1270	1441	865	-22	-26
Kösecik	312	323	243	231	-22	-25
Melikşah	796	859	648	584	-18	-26
Toplam	6171	6937	7106	5153	15	-16

I. grup köyler içerisinde 2007 genel nüfus sayım sonuçlarına göre, en kalabalık köy 916 kişiyle Gümüşhane ili Kelkit ilçesine bağlı Babakonağı köyü iken en az nüfusu olan köy 1 kişiyle yine Gümüşhane ili Kürtün ilçesine bağlı Aktaş köyüdür. Aktaş köyünün 1970 yılında 1, 1980 yılında 8, 2000 yılında 17 kişi olan nüfusu 2007 yılında 1 kişiye gerilemiştir. Aktaş köyü Kürtün ilçesine 61 km, Gümüşhane iline ise 113 km gibi uzak bir mesafede bulunmaktadır. İlçeden ve ilden oldukça uzak bulunması, kışın yağan kardan dolayı yolların kapanması nedeniyle kışın bu köyde kimse kalmamakta herkes ilçede bulunan evinde kalmaktadır.

Bu grupta yer alan köylerden en fazla nüfusu azalan köyler %26 ile Trabzon ili Düzköy ilçesine bağlı Gökçeler köyü ile Trabzon ili Tonya ilçesine bağlı Melikşah köyüdür. Gökçeler köyü Düzköy ilçesine 3 km, Trabzon iline 30 km uzaklıkta olup, 2000 yılına kadar nüfusu artarak gelmiş ancak 2000 yılından sonra %26 göç vermiştir. Melikşah köyü ise Tonya ilçesine 5, Trabzona 70 km uzaklıkta olup, 1980 yılına kadar nüfusu artmış ancak 2000 ve 2007 yıllarında nüfusu azalmıştır. Bunun yanında bu grupta yer alan

Trabzon ili Of ilçesine bağlı Saraçlı köyü ise 1970–2007 yılları arasında nüfusu artan tek köydür. Saraçlı köyünün nüfusunun artışında önemli olan noktalardan birisi Of ilçesine 11 km, Trabzon iline ise 63 km uzaklıktaki bir mesafede bulunmasıdır. İl ve ilçeye yakın olmasından kaynaklı merkez köy durumunda olması ve insanların istedikleri zaman kent hayatına girip istedikleri zaman kendi dünyalarına çekildikleri bir hayat yaşamaları Saraçlı köyünü diğer köylerden ayıran özelliklerden bazılarıdır.

Orman köylerinde yaşayan orman köylülerine, içinde buldukları zor koşulları aşmalarına yardımcı olmak amacıyla çeşitli konularda krediler verilmektedir. Bu anlamda ORKÖY kredileri orman köylüleri için önemlidir. ORKÖY; ormanların korunması, geliştirilmesi ve genişletilmesi için ormanlar içinde ve bitişiğinde yaşayan köy halkının; ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınmalarına katkıda bulunarak orman-orman köylüsü ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesini sağlamakla görevlendirilmiş ormancılık örgütüdür (Özkurt, 1998).

Çalışma bölgesinde 1975–2008 yılları arasında toplam 1943 ünite kredi kullanılmıştır. Bu oran Türkiye’de orman köylülerine verilen kredi sayısının %0,6’sını oluşturmaktadır. Köylülere sağlanan kredilerin %80’nini (1550 ünite) dam örtülüğü, %14’ünü hayvancılık (260 ünite), %5’ini fenni arıcılık, %1’ini kültür mantarcılığı oluşturmaktadır.

Araştırmanın yürütüldüğü köylerin tamamında ise 1975 yılından 2008 yılına kadar toplam 1483 ünite ORKÖY Kredisi kullanılmış olup bu oran Türkiye genelinde kullanılan kredi miktarının %0,4’ünü, araştırma bölgesinde kullanılan kredi miktarının ise %76,3’ünü oluşturmaktadır.

1483 ORKÖY kredisinin %9’ununu (137 ünite) I. grup köylerin kullandığı belirlenmiştir. Gruplara ayrılan köylerin aldıkları ORKÖY kredileri daha ayrıntılı olarak incelendiğinde I. gruptaki 11 adet köyden 4 adet köyün (%36,4) ORKÖY kredisi kullandığı görülmektedir. Bu grupta kredi kullanan köyler ile köylerin almış oldukları kredi dağılımı Tablo 16’da verilmiştir.

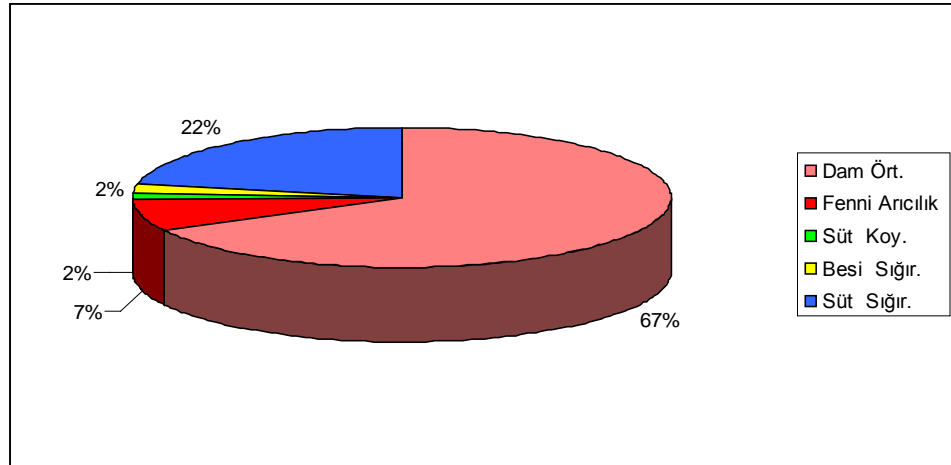
I. grupta yer alan 4 adet köy 1975–2008 yılları arasında toplam 137 ünite ORKÖY kredisi kullanmıştır. Köyler içerisinde en fazla kredi kullanan köy Bayburt ili Merkez ilçesine bağlı Çalidere köyüdür (%40,2). Bu grupta yer alan Gökçeler köyü %26 nüfus azalması yaşamış buna karşılık en az krediyi (%17,5) kullandığı belirlenmiştir. Nüfus azalmasına göre köyler Gökçeler, Çalidere, Hamzalı ve Madenköy olarak sıralanırken, kredi kullanma durumuna göre ise Çalidere, Hamzalı, Madenköy ve Gökçeler olarak

sıralanmaktadır.

Tablo 16. Çalışmanın yürütüldüğü I. grup köylerde ORKÖY kredisi kullanan köyler ve kullanılan kredi türleri

Köyler	ORKÖY Kredisi Türleri					Toplam	%
	Dam Ört.	Fenni Arıcılık	Süt Koy.	Besi Sığır.	Süt Sığır.		
Hamzalı	11	10	2	3	6	32	23,4
Madenköy	26	-	-	-	-	26	18,9
Gökçeler	-	-	-	-	24	24	17,5
Çalidere	55	-	-	-	-	55	40,2
Toplam	92	10	2	3	30	137	100
	%67,2	%7,2	%1,5	%2,2	%21,9	100	

Bu gruptaki köylerin en fazla kullandıkları kredi türleri sırasıyla dam örtülüğü (%67,2), süt sığırcılığı (%21,9) ve fenni arıcılık (%7,2) ve kredileridir. Kullanılan kredi türlerinin dağılımı Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3: I. Grup köylerde ORKÖY kredileri dağılımı

Çalışma bölgesinde yerleşim yeri ve alt yapı özelliklerinden biri de köylerin ilçe merkezine olan uzaklıklarıdır. En uzak olan köy ise 61 km ile Aktaş köyü olup 2007 nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 1 kişiden oluşmaktadır. Bu grupta yer alan köylerin ilçeye

ortalama uzaklığı 15,7 km olarak belirlenmiştir. İlçe merkezine olan uzaklık köy hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim, sağlık gibi temel yaşamsal etkinliklerin gelişmesinde köylerin il ve ilçe merkezine olan uzaklıkları belirleyici etki yapmaktadır.

I. grupta bulunan ve 1970–2007 yılları arasında nüfusu %0–30 arasında değişen köylerin %18,2’inde (2 köy) yol, %9,1’inde (1 köy) su, %9,1’inde (1 köy) elektrik, %3’ünde (1 köy) telefon ve %27,3’ünde (3 köy) kanalizasyon sorunu olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca bu grupta yer alan köylerin %63,6’sında (7 köy) ilköğretim okulu bulunmakta iken geriye kalan köylerde ise özellikle yeterli öğrenci bulunmadığı ve bazılarında ise ilköğretim okulu olmadığı için taşınmalı eğitim yapılmaktadır.

Kırsal ve kentsel bölgelerdeki, alt yapı hizmetleri kapsamında düşünülen sağlık hizmetlerindeki farklılık, kırsal göç için belirleyici faktörler arasında yer almaktadır. Bu sebeple bu çalışmada köylerde sağlık ocağı veya sağlık evi olup olmadığı sorgulanmıştır. I. Grupta bulunan köylerden 4 tanesinde (%36,4) sağlık evi mevcut durumdayken geri kalan köylerde sağlık ocağı veya sağlık evi bulunmamaktadır.

3.1.2. Çalışmanın Yürütüldüğü II. Grup Orman Köyleri

II. grup köyler “nüfusu önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında olup değişimin %31–60 arasında olduğu köylerdir. Çalışma bölgesinde yer alan 492 köyden 143 tanesi (%29,1) I. grupta bulunmaktadır. 143 köyün 1970 yılındaki 65.695 kişi olan nüfusu 2007 yılında %46 azalarak 35.151 kişiye gerilemiştir. Ülke genelinde yaşanan nüfus değişimi dikkate alındığında olması gereken nüfusun 130.076 kişi olması gerektiği görülmektedir.

Buna göre çalışma bölgesinde yer alan II. gruptaki 143 köyden 25 tanesi çalışmanın yürütüldüğü II. grup köylerini oluşturmaktadır. Anket uygulanan 25 köyde 1970 yılında 15.842 kişinin yaşadığı, 2007 yılında ise genel nüfus sayım sonuçlarına göre nüfus 8.108 kişiye gerilemiştir. Yine bu köylerde 30 yıllık dönemde nüfusta %98 oranında bir artış olsaydı bugün itibariyle bu köylerde 31.367 kişinin yaşaması gerekirdi. II. grupta yer alan orman köyleri ve nüfus değişimleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Yıllara göre çalışma yapılan II. grup köylerin nüfus durumu ve değişimi

Köy	Nüfus				1970–2000 Yılları Arası Nüfus Değişimi (%)	1970–2007 Yılları Arası Nüfus Değişimi (%)
	1970	1980	2000	2007		
Gürpınar	460	350	305	156	-17	-57
Akçakale	550	458	353	338	-23	-38
Gökçepınar	421	445	220	184	-47	-56
Kozağaç	399	401	244	165	-38	-58
Yukarıkulaca	465	542	262	215	-43	-53
Konaklı	858	989	568	506	-33	-41
Yücebelen	503	523	392	207	-22	-58
İlecik	39	49	22	24	-43	-38
Tokçam	430	425	210	176	-51	-59
İnkilap	262	283	193	171	-26	-34
Cebeli	405	410	182	179	-55	-55
Köprübaşı	429	510	304	288	-29	-32
Kaptanpaşa	1020	1271	581	429	-43	-57
Sertkaya	1725	996	767	812	-55	-52
Cevizlik	648	559	371	274	-42	-57
Yeniköy	873	1202	679	480	-22	-45
Çamlıca	350	290	275	116	-37	-42
Sındıran	514	569	283	239	-44	-53
Yazlık	1303	1269	724	544	-44	-58
Hamsiköy	725	760	434	354	-40	-51
Yaylabaşı	672	668	424	328	-36	-51
Ağıllı	859	1034	404	355	-52	-58
Kıratlı	1155	1176	655	484	-43	-58
Şahinli	814	890	527	504	-35	-38
G.hisar	863	883	1525	580	-76	-32
Toplam	15842	16662	10904	8108	-33	-48

Bu grupta toplam 25 köy yer almaktadır. Bu köyler içerisinde 2007 yılı genel nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusu en fazla olan köy 812 kişi ile Trabzon ili Akçaabat ilçesine bağlı Sertkaya köyü, en az nüfusu olan köy ise 24 kişi ile Gümüşhane ili Torul ilçesine bağlı İlecik'dir. İlecik köyü Torul ilçesine 33 km, Gümüşhane'ye ise 57 km uzaklıkta olup, 1970–1980 yılları arasında nüfusu artmış ancak 1980 yılı sonrasında nüfusu azalmıştır.

Bu grupta yer alan Gümüşhane ili Şiran ilçesine bağlı Kozağaç köyü, Trabzon ili Merkez ilçesine bağlı Ağıllı köyü, Trabzon ili Yomra ilçesine bağlı Kıratlı köyü, Trabzon ili Maçka ilçesine bağlı Yazlık köyünde 1970–2007 yılları arasında nüfus değişimi %58

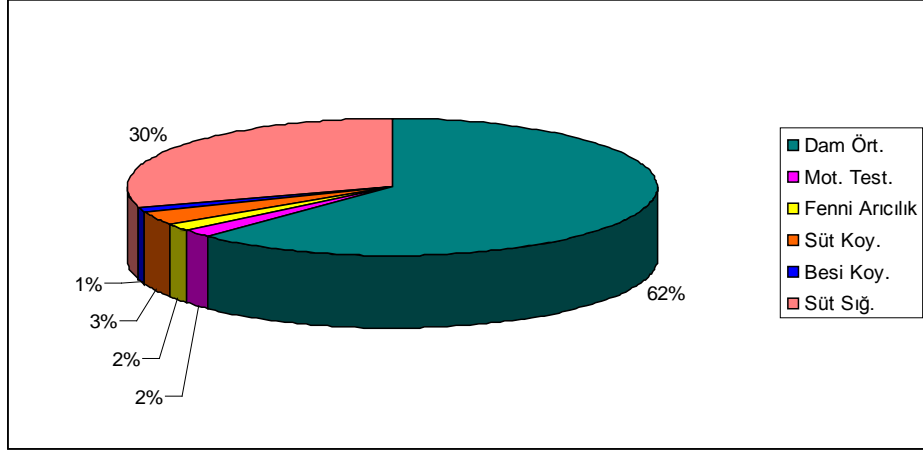
yaşanmıştır. Buna karşılık Rize ili Çamlıhemşin ilçesine bağlı Köprübaşı köyü ile Gümüşhane ili Kelkit ilçesine bağlı Gerdekhisar köyünde ise nüfus değişimi aynı dönemde %32 oranında gerçekleşmiştir.

II. gruptaki köylerin ORKÖY kredi kullanımını dağılımına bakıldığında 25 köyden 9 köyün (%36,0) kredi kullandığı belirlenmiştir. Kredi kullanan köyler ile bu köylerin kullandıkları kredi türleri ve miktarları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Çalışmanın yürütüldüğü II. grup köylerde ORKÖY kredisi kullanan köyler ve kullanılan kredi türleri

Köyler	ORKÖY Kredi Türleri						Toplam	%
	Dam Ört.	Mot. Tes.	Fenni Arı.	Süt Koyun	Besi Koyun	Süt Sığır.		
Gökçepınar	84	-	9	-	-	-	93	13,1
Yazlık	38	-	-	3	-	9	50	7,0
Hamsiköy	81	4	-	8	-	23	116	16,3
Yaylabaşı	39	5	-	-	-	39	83	11,7
Cebeli	40	-	3	4	-	-	47	6,6
Sındıran	-	-	-	9	-	-	9	1,3
Yücebelen	39	-	-	-	-	-	39	5,5
Gerdekhisar	120	5	-	-	8	133	266	37,5
Sertkaya	-	-	-	-	-	7	7	1,0
Toplam	441	14	12	24	8	211	710	100
	%62,1	%2,0	%1,7	%3,4	%1,1	%29,7	100	

Tablodan görüldüğü üzere bu gruptaki köyler toplam 710 ünite ORKÖY kredisi kullanmıştır. Kredi kullanan köyler arasında Gümüşhane ili Kelkit ilçesi Gerdekhisar 266 ünite kredi (%37,5) ile ilk sırada yer almaktadır. En fazla kredi kullanan diğer köyler sırasıyla Hamsiköy (%16,3), Gökçepınar (%13,1) ve Yaylabaşı (%11,7) köyleridir. Nüfus değişimine göre ise köyler Yazlık (%58), Yücebelen (%58), Gökçepınar (%56), Cebeli (%55), Sındıran (%53), Sertkaya (%52), Hamsiköy (%51), Yaylabaşı (%51), Gerdekhisar (%32) köyleri olarak sıralanmaktadır. II. grup köylerin kullandıkları kredi türlerinin dağılımı Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. II. Grup köylerde ORKÖY kredileri dağılımı

Şekilden de görüldüğü üzere bu gruptaki köyler sırasıyla dam örtülüğü (%62), süt sığırcılığı (%30) ve süt koyuncululuğu (%3,4) kredileridir.

II. grup köylerin ilçeye olan ortalama uzaklığı 19,5 km olarak belirlenirken, çalışmanın yürütüldüğü diğer köylerin ilçeye olan ortalama uzaklığından yüksek olduğu görülmektedir.

II. grupta yer alan ve 1970–2007 yılları arasında nüfus değişimi %31–60 arasında değişen köylerin %16’sında (4 köy) yol, %12’sinde (3 köy) su, %12’sinde (3 köy) elektrik, %8’inde (2 köy) telefon ve %24’ünde (6 köy) kanalizasyon sorunu olduğu tespit edilmiştir.

Yine bu gruptaki köylerin %36’sında (9 köy) ilköğretim okulu bulunmakta iken geriye kalan köylerde ise özellikle yeterli öğrenci bulunmadığı ve bazılarında ise ilköğretim okulu olmadığı için taşınmalı eğitim yapılmaktadır.

Ayrıca bu grupta yer alan köylerden 5 tanesinde (%20) sağlık evi mevcut durumdayken geri kalan köylerde sağlık ocağı veya sağlık evi bulunmamaktadır.

3.1.3. Çalışmanın Yürütüldüğü III. Grup Orman Köyleri

Çalışmanın yürütüldüğü III. grup köyler “nüfusu çok önemli ölçüde azalan köyler” başlığı adı altında olup değişimin %61–100 arasında olduğu yerleşim birimleridir. Çalışma bölgesinde yer alan 492 köyden 273 tanesi (%55,5) III. grupta bulunmaktadır. 273 köyün 1970 yılındaki 166.349 kişi olan nüfusu 2007 yılında %68 azalarak 52.622 kişiye gerilemiştir. Ülke genelinde yaşanan nüfus değişimi dikkate alındığında bu grupta olması

gereken nüfusun 329.371 kişi olduğu görülmektedir.

Buna göre çalışma bölgesinde yer alan III. gruptaki 273 köyden 49 tanesi çalışma kapsamında ele alınmış ve incelenmiştir. Anket yapılan 49 adet köyden, en fazla nüfusu olan köy 725 kişilik nüfusu ile Trabzon ili Çaykara ilçesine bağlı Şahinkaya köyü, en az nüfusu olan köy ise 5 kişilik nüfusu ise Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Kocapınar köyüdür. Kocapınar köyü Gümüşhane il merkezine 23 km uzaklıkta olup, köyde yaşayanlar kış aylarını köylerinde değil Gümüşhane il merkezinde bulunan evlerinde geçirmektedirler. III. grupta yer alan orman köyleri ve nüfus değişimleri Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: Yıllara göre çalışma yapılan III. grup köylerin nüfus durumu ve değişimi

Köy	Nüfus				1970–2000 Yılları Arası Nüfus Değişimi (%)	1970–2007 Yılları Arası Nüfus Değişimi (%)
	1970	1980	2000	2007		
Harmanözü	517	444	181	150	-65	-70
Sarıhan	280	194	57	71	-79	-74
Dölek	159	147	51	15	-67	-90
Kocapınar	355	62	18	5	-94	-98
Çaltılı	385	298	42	16	-89	-95
Yeniköy	301	299	75	64	-75	-78
Sellidere	92	66	26	12	-71	-86
Alınyayla	152	132	46	15	-69	-90
Arpalı	269	183	75	23	-72	-91
Zilkale	163	118	38	11	-76	-93
Meydanköy	219	160	63	10	-71	-95
Aşağışimşirli	560	430	50	53	-91	-90
Demirkapı	1331	1191	301	160	-77	-87
Ilıcaköy	1317	1194	474	285	-64	-78
Ağaçlı	1997	2304	778	674	-66	-61
Y.Kumlu	404	205	101	70	-82	-75
Soğanlı	815	540	269	163	-66	-80
Peliticik	598	525	222	151	-62	-74
Kuşçu	380	304	145	132	-61	-65
Hızarlı	418	317	154	122	-63	-70
Çukurluhoca	872	578	287	103	-67	-88

Şahinkaya	2032	1617	1787	725	-12	-64
Polatlı	357	427	146	128	-59	-64
Sarışeyh	502	433	262	180	-47	-64
Akbaba	413	375	203	133	-50	-67
Söğüteli	240	240	169	92	-29	-61
Aşağalıçlı	335	285	204	52	-39	-84
Yayladere	614	395	310	29	-49	-95
Dumanlı	701	556	386	153	-44	-78
Yeniyol	551	730	267	155	-51	-71
Atalar	501	579	348	152	-30	-69
Bahçelik	543	488	225	193	-58	-64
Eskiarmutluk	618	780	313	195	-49	-68
İncesu	169	156	91	28	-46	-83
Sivrikaya	360	309	153	101	-57	-71
Rüzgarlı	433	319	170	102	-60	-76
Çatköy	99	87	63	2	-36	-97
Altındere	271	284	156	105	-42	-61
Oğulağaç	888	958	347	275	-60	-69
Çayırlar	712	493	280	205	-60	-71
Güzeloluk	232	232	95	47	-59	-79
Bicinlik	326	221	172	112	-47	-65
Yenice	443	428	230	145	-48	-67
Tepeağzı	403	337	158	141	-60	-65
Mataracı	937	765	459	353	-51	-62
Alaçam	174	254	104	64	-40	-63
Kozağaç	331	375	147	122	-55	-63
Yukarıköy	933	825	366	340	-60	-63
Ormaniçi	319	239	126	107	-60	-66
Toplam	26021	22878	11190	6741	-57	-74

Bu grupta bulunan köylerin 1970 yılında nüfusları 26.021 kişi iken 2007 yılında 6.741 kişidir. Bu köylerde de 30 yıllık dönemde nüfus %98 oranında artmış olsaydı bugün itibariyle bu köylerde 51.525 kişinin yaşaması gerekmektedir.

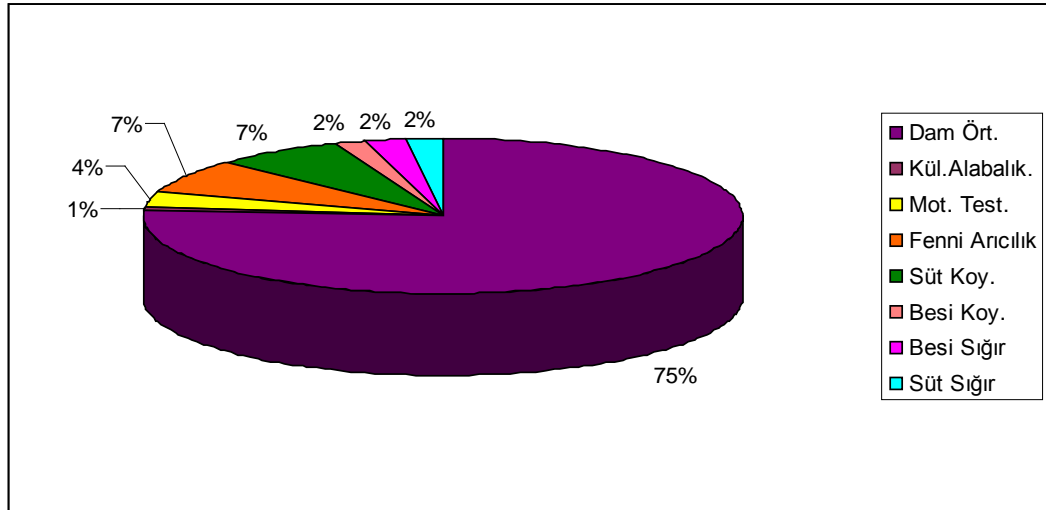
Bu grupta en fazla nüfus değişimi %98 ile Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Kocapınar köyünde yaşanırken, en az nüfus değişimi %61 ile Trabzon ili Maçka ilçesine bağlı Altındere köyü, Gümüşhane ili Kürtün ilçesine bağlı Söğüteli köyünde gerçekleşmiştir. Bu grupta yer alan bazı köylerde göç çok yoğun olarak yaşanmış ve köy

nüfusu Gümüşhane ili Merkez ilçesinde yer alan Kocapınar köyünde 5 kişi, Rize ili Çamlıhemşin ilçesi'nde yer alan Çatköy köyünde ise 2 kişi olarak belirlenmiştir. Çatköy Çamlıhemşin'e 29 km, Rize iline ise 94 km uzaklıkta bir köydür. 1970 yılında 99 kişi olan nüfus 2007 yılında 2 kişiye kadar gerilemiştir.

Bu grupta ORKÖY kredisi kullanım durumu incelendiğinde, 49 köyden 23 tanesinin (%46,9) ORKÖY kredisi kullandığı belirlenmiştir. Bu grupta kredi kullanan köyler ve kredi dağılımı Tablo 20'de verilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere Dumanlı köyü (%11,2) en fazla ORKÖY kredisi kullanan köy olarak belirlenmiştir. En fazla kredi kullanan 3 köy sırasıyla Gümüşhane ili Merkez ilçesine bağlı Dumanlı köyü (%11,2), yine Gümüşhane Merkez ilçeye bağlı Çaltılı köyü (%10,8), Gümüşhane Torul ilçesine bağlı Atalar köyü (%9,6) olarak sıralanmaktadır. Nüfus değişim durumuna göre ise Çaltılı köyü (%95), Dumanlı köyü (%78), Atalar köyü (%69) olarak sıralanmaktadır.

Kullanılan kredi türleri içerisinde dam örtülüğü (%76,1), fenni arıcılık (%7,2) ve süt koyuncululuğu (%6,8) gelmektedir. Kredi türlerinin dağılımı Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. III. Grup köylerde ORKÖY kredileri dağılımı

Tablo 20. Çalışmanın yürütüldüğü III. Grup köylerde ORKÖY kredisi kullanan köyler ve kullanılan kredi türleri

Köyler	ORKÖY Kredisi Türleri								Top.	%
	Dam Ört.	Kül. Ala.	Mot. Tes.	Fenni Arı.	Süt Koyun	Besi Koyun	Besi Sığır.	Süt Sığır.		
Yeniköy	39	-	-	2	5	-	5	-	51	8,0
Çaltılı	53	-	-	10	6	-	-	-	69	10,8
Sarışeyh	-	-	-	5	-	3	4	-	12	1,9
Akbaba	-	-	-	-	4	-	-	-	4	0,6
Altındere	9	1	4	-	-	-	-	-	14	2,2
Alinyayla	-	-	-	-	-	3	-	-	3	0,5
Arpalı	25	-	-	4	9	-	-	-	38	6,0
Ağaçlı	-	-	-	-	-	-	-	13	13	2,0
Oğulağaç	10	2	7	-	-	-	-	-	19	3,0
Çayırlar	-	-	-	-	14	-	-	-	14	2,2
Dumanlı	71	-	-	-	-	-	-	-	71	11,2
Yeniyol	36	-	-	3	-	-	2	-	41	6,4
Atalar	57	-	-	4	-	-	-	-	61	9,6
Peliticik	40	-	-	-	-	-	-	-	40	6,3
Bahçelik	30	-	-	4	-	-	3	-	37	5,8
Tepeağzı	34	-	-	3	1	-	-	-	38	6,0
Yukarıköy	8	-	-	-	-	-	-	-	8	1,3
Ormaniçi	15	-	10	-	-	-	-	-	25	3,9
Kuşçu	-	-	1	1	-	-	-	-	2	0,3
Söğüteli	9	-	-	3	4	-	-	-	16	2,5
Yayladere	40	-	-	3	-	-	-	-	43	6,8
Harmanözü	-	-	-	-	-	5	-	-	5	0,8
Bicinlik	8	-	-	4	-	-	-	-	12	1,9
Toplam	484 %76,1	3 %0,5	22 %3,5	46 %7,2	43 %6,8	11 %1,7	14 %2,2	13 %2,0	636 %100	100

III. grupta yer alan ve araştırma yapılan 49 köyün ilçeye olan ortalama uzaklıkları 24 km olup diğer iki grupta yer alan köylerin ilçeye olan ortalama uzaklık değerinden daha yüksektir. 1970–2007 yılları arasında meydana gelen nüfus değişimlerine göre 3 gruba ayrılmış olan köylerin ilçelere olan uzaklıkları incelendiğinde, I. grupta yer alan ve nüfus değişiminin diğer iki gruptan daha az olduğu köylerin ilçeye olan uzaklıkları da diğer

gruptaki köylerden yine düşük çıktığı görülmektedir. I. gruptaki köylerin ilçeye uzaklıkları 15,7 km, II. gruptaki köylerin 19,5 km ve III. grup köylerin ise 24 km olarak belirlenmiştir. Bu durumda ilçe merkezine uzaklık arttıkça göç oranında arttığı söylenebilir.

III. Grupta bulunan yani 1970–2007 yılları arasında nüfus değişimi %61–100 arasında değişen köylerin %20,4’ünde (10 köy) yol, %12,3’ünde (6 köy) su, %14,3’ünde (7 köy) elektrik, %8’inde (4 köy) telefon, %26,5’inde (6 köy) kanalizasyon sorunu olduğu gözlenmiştir.

Yine bu grupta yer alan köylerin ise %4,1’inde (2 köy) ilköğretim okulu bulunmakta iken geriye kalan köylerde ise özellikle yeterli öğrenci bulunmadığı ve bazılarında ise ilköğretim okulu olmadığı için taşınmalı eğitim yapılmaktadır.

Ayrıca III. grup köylerden 1 tanesinde (%2) sağlık evi mevcut durumdayken geri kalan köylerde sağlık ocağı veya sağlık evi bulunmamaktadır.

3.2. Çalışmanın Yürütüldüğü Köylerin Sosyo Ekonomik Yapısı

3.2.1. Demografik Özellikler

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde çalışmaya katılan hane reislerinin yaş dağılımı Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Hane reislerinin yaş dağılımı

I. Grup Köyler			II. Grup Köyler			III. Grup Köyler			Toplam
Yaş	Kişi Sayısı	%	Yaş	Kişi Sayısı	%	Yaş	Kişi Sayısı	%	
15–24	1	0,9	15–24	2	0,8	15–24	13	2,7	16 %1,9
25–34	7	6,4	25–34	2	0,8	25–34	39	7,9	48 %5,6
35–44	30	27,3	35–44	35	14,0	35–44	84	17,1	149 %17,5
45–54	29	26,4	45–54	50	20,0	45–54	96	19,6	175 %20,6
55–64	30	26,0	55–64	80	32,0	55–64	110	22,4	220 %25,9
>64	13	13,0	>64	81	32,4	>64	148	30,3	242 %28,5
Toplam	110	100,0		250	100,0		490	100,0	850

Tablodan görüldüğü üzere, hane reislerinin %54,5'inin yaşı 55 ve üzerindedir. Özellikle köylerde kalarak yaşamaya devam eden yaşlı hane reisleri köylerinde yaşayan genç nüfusun, başta iş bulmak, daha iyi bir eğitim alabilmek ve daha iyi yaşam koşulları sunan kentlerde bu olanaklardan daha kolay faydalanabilmek için bölgeden ayrıldıklarını ve bu yüzden de genç nüfusun azaldığını belirtmişlerdir. Genç nüfusun köyleri terk etmesi ile köyler, artık yaşlıların barındığı, yaşadığı yerler haline gelmesine neden olmuştur. Gruplar düzeyinde bakıldığında I. gruptaki köylerde görüşülen hane reislerinin %39'u, II. gruptaki hane reislerinin %64,4'ü, III. grupta yer alan hane reislerinin ise %52,7'si 55 yaş ve üzerinde olan bireylerden oluşmaktadır.

Kentte görüşülen hane reisleri köylerde görüşülen hane reislerinin aksine daha genç bireylerden oluşmaktadır. Kentteki hane reislerinin sadece %8,5'i 55 yaş ve üzeri bireylerden oluşmaktadır.

3.2.2. Medeni Hal

Çalışmanın yürütüldüğü orman köylerinde çalışmaya katılan hane reislerinin medeni hallerine ilişkin bilgiler Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Hane reislerinin medeni hal dağılımı

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Toplam
Medeni Hal	Kişi Sayısı	%	Medeni Hal	Kişi Sayısı	%	Medeni Hal	Kişi Sayısı	%	
Bekâr	5	4,5	Bekar	18	7,2	Bekar	23	4,7	46 %5,4
Evli	90	81,8	Evli	207	82,8	Evli	392	80,0	689 %81
Dul	15	13,7	Dul	25	10,0	Dul	75	15,3	115 %13,6
Toplam	110	100		250	100		490	100	850 %100

Görüldüğü üzere çalışmaya katılan hane reislerinin %81'i evli, %5,4'ü bekar ve %13,6'sı duldur. Bölgede evli (%81) ve dul (%13,6) olma oranları Türkiye ortalaması olan %64,3 ve %8,1'den daha yüksek bir değer olarak tespit edilmiştir (TUİK, 2007). Üç grupta da evli olan bireylerin oranı hemen hemen birbirine yakın olup I. gruptaki hane reislerinin %81,8'i, II. gruptaki hane reislerinin %82,8'i ve III. gruptaki hane reislerinin %80'i evlidir.

3.2.3. Eğitim Durumu

Genel anlamda eğitim; içinde bulunduğu toplumsal kurallara uyabilmesi, akıcı bir yöntemle davranışlarını biçimlendirmesi, yaşamını sürdürebilmesi için gerekli tüm gereksinimleri teorik ya da pratik bir biçimde giderebilmesi amacıyla, bireye bazı olanak, yetenek ve seçenek hazırlayan sistematik bir öğretimdir (Gürbüz ve ark., 2002).

Çalışma bölgesinde yer alan 4 il ve Türkiye’de yaşayan 7 yaş üzeri bireylerin eğitim durumları Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23. Çalışma bölgesi ve Türkiye’nin eğitim durumu (Tuik, 2007)

İli	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen	İlkokul mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Yüksek okul Mezunu	Toplam
Trabzon	61.242 % 8,9	138.830 % 20,2	176.230 % 25,7	73.376 % 10,7	29.630 % 4,3	126.425 % 18,4	40.642 % 5,9	686.363
Rize	22.854 % 7,8	59.456 % 20,3	86.965 % 29,7	30.996 % 10,6	12.026 % 4,1	46.461 % 15,9	13.309 % 4,5	292.348
Gümüşhane	10.444 % 8,7	25.509 % 21,3	33.185 % 27,7	14.201 % 11,9	5.221 % 4,4	17.885 % 14,9	4.349 % 3,6	119.767
Bayburt	6.045 % 8,9	15.959 % 23,4	19.473 % 28,5	9.104 % 13,4	1.897 % 2,8	9.024 % 13,2	2.336 % 3,4	68.215
TOBM	100.585 %9,2	239.754 %21,9	315.853 %28,9	127.677 %11,7	48.774 %4,5	199.795 %18,3	60.456 %5,5	1.092.894
Türkiye	4.930.012 % 7,8	13.771.384 % 21,4	18.078.358 % 28,1	6.615.736 % 10,3	2.795.749 % 4,4	9.970.816 % 15,5	3.508.954 % 5,5	64.241.226

Tablodan görüldüğü üzere okuma yazma bilmeyenlerin oranı araştırma bölgesinde %9,2 olup Türkiye ortalaması olan %7,8’den yüksektir. Ayrıca yine araştırma bölgesindeki okuma yazma bilenlerin, ilkokul mezunu, ilköğretim mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olanların oranı Türkiye ortalamalarından yüksek olduğu tablodan görülebilmektedir. Yüksek okul veya üniversite mezunu olan bireylerin oranı hem araştırma bölgesinde hem de Türkiye’de aynı oranda yani %5,5 olduğu belirlenmiştir. Bölgede yer alan Trabzon ilinin lise (18,4) ve yüksek okul mezunu (%5,9) oranı Türkiye ortalamasının (%15,5-%5,5) üzerinde seyretmektedir.

Araştırmanın yürütüldüğü köylerde ankete katılan hane reislerinin eğitim durumları Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24. Hane reislerinin eğitim durumu

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Topla m
Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%	Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%	Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%	
Okuryazar değil	5	4,5	Okuryazar değil	35	14,0	Okuryazar değil	67	13,7	107 %12,6
Okuryazar	8	7,3	Okuryazar	22	8,8	Okuryazar	59	12,0	89 %10,5
İlköğretim	85	77,3	İlköğretim	161	64,4	İlköğretim	312	63,7	558 %65,6
Lise	11	10,0	Lise	25	10,0	Lise	42	8,6	78 %9,2
Üniversite	1	0,9	Üniversite	7	2,8	Üniversite	10	2,0	18 %2,1
Toplam	110	100		250	100		490	100	850 %100

Hane reislerinin eğitim durumuna bakıldığında; %65,6'sı ilkokul mezunu, %9,2'si lise mezunu, %2,1'i yüksek okul veya fakülte mezunu iken %12,6'sının okuryazar olmadığı görülmektedir. Eğitimin ilkel ve okuryazar oranının düşük olması az gelişmişliğin göstergelerinden biridir (Tümertekin ve Özgünç, 2005). Ancak araştırma bölgesinde okuryazar olma oranı 87,4 gibi yüksek bir değerdir. Çalışmaya katılan hane reislerinin okuryazar olmama oranı (%12,6) ile ilkokul mezunu olma oranı (%65,6) bölge (%9,2 ve %45,1) ve Türkiye ortalamasından (%7,8-%42,8) yüksek, lise mezunu olma oranı (%9,2-%15,5) ile yüksek okul veya fakülte mezunu olma oranının (%2,1-%5,5) düşük kaldığı görülmektedir.

3.2.4. Hane Reislerinin Meslek Grupları

Çalışma bölgesindeki hane reislerinin mesleklerine ait bilgiler Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablodan görüldüğü üzere hane reislerinin %44'ü emeklidir. Orman köyleri genellikle emeklilerin yaşadığı yerler haline gelmiş bulunmaktadır. Emekli oranının yüksek olduğu araştırma bölgesinde görüşülen hane reislerinden %26,2'si çiftçi, %5,6'sı işçi, %4,1'i işsiz, %3,4'ü serbest meslek sahibi, %2,9'u memur ve %2,9'u esnaf olarak tespit edilmiştir. Eşi (kocas) evde olmayan veya eşi ölmüş olan hane reisleri hanımların oranı ise %10,2 seviyesindedir.

Tablo 25. Hane reislerinin meslek dağılımı

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Toplam
Meslekler	Kişi Sayısı	%	Meslekler	Kişi Sayısı	%	Meslekler	Kişi Sayısı	%	
Çiftçi	21	19,1	Çiftçi	75	30,0	Çiftçi	127	25,5	223 %26,2
Emekli	56	50,9	Emekli	104	41,6	Emekli	214	43,7	374 %44
Esnaf	1	0,9	Esnaf	10	4,0	Esnaf	14	2,9	25 %3
Evhanımı	19	17,3	Evhanımı	20	8,0	Evhanımı	48	9,8	87 %10
İşçi	4	3,6	İşçi	14	5,6	İşçi	30	6,1	48 %5,6
İşsiz	2	1,8	İşsiz	7	2,8	İşsiz	26	5,3	35 %4
Memur	1	0,9	Memur	12	4,8	Memur	12	2,4	25 %2,9
Serbest	6	5,5	Serbest	5	2,0	Serbest	18	3,7	29 %3,4
Öğrenci			Öğrenci	3	1,2	Öğrenci	1	0,6	4 %0,9
Toplam	110	100		250	100		490	100	850 %100

3.2.5. Hane Genişliği

Hemen her insan belirli bir yapıdaki aile içinde yaşamaktaysa da, ailelerin biçim ve yapısı hem toplumdan topluma değişmekte, hemde aynı toplum içinde zaman ve yer açısından yöresel ve sınıfsal bazı farklılıklar göstermektedir. Çalışma bölgesindeki iller ve Türkiyede hane genişliği Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Çalışma bölgesinde hane genişliği (TUİK, 2007).

İli	Hane Genişliği
Trabzon	5,2
Rize	5,2
Gümüşhane	5,4
Bayburt	5,6
TOBM	5,4
Türkiye	4,5

Çalışma bölgesindeki illerde hane genişliği ortalama 5,4 olup, Türkiye ortalaması olan 4,5’den büyük olduğu görülmektedir (TUİK, 2007). TOBM’deki en fazla hane

genişliğine sahip olan il Bayburt olarak belirlenmiştir. İllerin hane halkı büyüklüğü incelendiğinde ortalama büyüklüğün batıdan doğuya doğru gidildikçe arttığı görülmektedir (Koç ve Hancıoğlu, 2004). Çalışmanın yürütüldüğü köylerde hane genişliği Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde hane genişliği

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Toplam
Hane Genişliği	Kişi Sayısı	%	Hane Genişliği	Kişi Sayısı	%	Hane Genişliği	Kişi Sayısı	%	
1–3 kişi	42	38,1	1–3 kişi	132	52,8	1–3 kişi	232	47,3	406 %47,8
4–6 kişi	44	40,0	4–6 kişi	84	33,6	4–6 kişi	178	36,3	306 %36
6 kişiden daha fazla	24	21,9	6 kişiden daha fazla	34	13,6	6 kişiden daha fazla	80	16,4	138 %16,2
Toplam	110	100		250	100		490	100	850 %100

Çalışmaya katılan hanelerin %47,8’i (1–3), %36’sı (4–6) ve %16,2’si (6’dan daha fazla) kişiden oluşan hanelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere araştırma kapsamında görüşülen ailelerde çekirdek aile yapısı hâkimdir. Hanelerdeki genç bireyler göç etmiş, geriye yaşlı bireylerden oluşan haneler kalmışlardır.

Gruplardaki hane genişliği ağırlıklı olarak 1–3 kişilik gruplarda toplanmıştır. Çalışmaya katılan köylerdeki hane reislerinin hane genişliği ortalaması 4 olup bölge ortalamasından (5,4) ve Türkiye ortalamasından (4,5) daha düşüktür. Bu durum orman köylerinde, genellikle emekli olmuş, çocukları başka kentlere göç etmiş yaşlı bireylerin yaşadığını göstermektedir.

3.2.6. Gelir Düzeyi

Çalışmanın yürütüldüğü anket çalışmasına katılan hane reislerine ortalama aylık ne kadar gelirleri olduğu sorulduğunda net rakam vermekten kaçındıkları görülmüştür. Ancak hane reisleri net rakamları veremeselerde aylık olarak yaklaşık ne kadar gelirleri olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada ortalama aylık gelir bölümünde 4 seçenek hazırlanmıştır. Bu seçenek aralıkları geniş ve de belirli bazı ölçütler dikkate alınarak belirlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde (2008 yılları tarihi) asgari ücretin 500 TL, açlık sınırının

yaklaşık 1000 TL ve yoksulluk sınırının yaklaşık 1500 TL olması dilimleme sınırlarının belirlenmesinde etkili olmuştur. Buna göre bölgedeki köylerde görüşülen hane reislerinin ortalama aylık gelirleri ve dağılımları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Araştırmanın yürüldüğü köylerde hane başına gelir düzeyi

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Toplam
Ort. Aylık Gelir	Kişi	%	Ort. Aylık Gelir	Kişi	%	Ort. Aylık Gelir	Kişi	%	
< 500	79	71,8	< 500	178	71,2	< 500	347	70,1	604 %71
501–1000	22	20,0	501–1000	65	26,0	501–1000	138	28,2	225 %26,5
1001–1500	5	4,5	1001–1500	4	1,6	1001–1500	3	1,0	12 %1,4
>1500	4	3,7	>1500	3	1,2	>1500	2	0,7	9 %1,1
Toplam	110	100		250	100		490	100	850 %100

Buna göre çalışma bölgesinde hane reislerinin %71,1’inin ortalama aylık gelirinin 500 TL’den az olması, bölgedeki ortalama gelirin asgari ücretin de altında olması anlamına gelmektedir. Bu sonuç bölgede gelirin ne kadar düşük olduğunu göstermesi açısından önemli bir göstergedir. Bölgede yaşayan hane reislerinin en önemli geçim kaynaklarını tarım, hayvancılık ile emeklilikten alınan maaşlar oluşturmaktadır.

Gelişmekte ve geri kalmış birçok ülkede kırsal ve kentsel bölgeler arasında gelir farklılığının olduğu ve geliri düşük olan bölgelerden yüksek olan bölgelere doğru bir nüfus hareketinin olduğu bilinmektedir (Zhang ve Song 2003). Gelir ile göç arasında yakın bir ilişki vardır. Türkiye’de bölgeler arası gelir farklılığı aynı zamanda bölgeler arasındaki göçü de etkilemektedir.

Türkiye’de insanlar kırsal kesimde çoğunlukla ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadırlar. Bu durum özellikle de kadınlar ve çalışma çağındaki çocuklar için geçerlidir. Kırsal kesimde aile toprak azlığı gibi ve başka birtakım nedenlerle ancak kendisine yetecek, kendi ihtiyacını karşılayacak kadar üretimde bulunabilmekte, pazara açılmamaktadır. Köyde kapalı bir ekonomi sözkonusudur. Buna karşılık kentsel yerleşmelerde, özellikle de büyük kentlerde sanayi sektörü yoğunlaşmış ve ekonomik yapıyı belirlemektedir (Güreşçi, 2007).

Bunun yanı sıra hizmet sektörü de nüfusa önemli ölçüde istihdam sağlamakta ve kentin ekonomisinde önemli bir pay almaktadır. Sanayileşme çabalarına rağmen ve kırsal kesimden sürekli olarak kent merkezlerine olan göç göz önüne alındığında sanayi ve hizmet sektörlerinin oransal payının tarımsal etkinlikler aleyhine daha da yükseleceği bir gerçektir.

3.2.7. Ailede Yaşanan Göç Durumu

Çalışmanın yürütüldüğü köylerdeki hane reislerinin ailesinden göç edenlerin olup olmadığını gösteren Tablo 29 aşağıda verilmiştir.

Tablo 29. Ailede yaşanan göç durumu

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Toplam
Aile Fert. Göç Eden Var mı?	Kişi Sayısı	%	Aile Fert. Göç Eden Var mı?	Kişi Sayısı	%	Aile Fert. Göç Eden Var mı?	Kişi Sayısı	%	
Evet	59	53,6	Evet	150	60,0	Evet	308	62,9	517 %60,8
Hayır	51	46,4	Hayır	100	40,0	Hayır	182	37,1	333 %39,2
Toplam	110	100		250	100		490	100	850

Çalışmaya katılan hane reislerinin %60,8'inin ailesinde herhangi bir nedenle köyden kentlere göç eden bireylerin olduğu, %39,2'sinin ailesinde göç eden birey olmadığı tespit edilmiştir. Göç verme oranlarına göre gruplara ayrılan köyler arasında en fazla göç veren ailelerin %62,9 ile "III. grup köylerde" yani "en fazla göç veren köylerde" olduğu tespit edilmiştir. III. grup köyler 1970–2007 yılları arasında nüfusu %61–100 oranında değişen yani en fazla göç veren köyler olarak gruplandırılan köylerdir. Ayrıca her üç grupta bulunan köylerden en fazla göç edilen 5 ilin İstanbul, Ankara, Bursa, Yalova, İzmir illeri olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca çalışma bölgesinde sadece yurt içine değil yurt dışına da göçler yaşanmıştır. Fransa, İngiltere en çok göç edilen ülkeler arasında gelmektedir. Köylülerle sohbet sırasında elde edilen bilgilere göre; bazı köylerden İngiltere ya da Fransa'ya işçi olarak giden göçmen köylüler, gittikleri ülkeye alışıp uygun koşulları sağladıktan sonra köyünde yaşayan diğer akraba, tanıdıklarına da göç konusunda yardımcı olmakta ve köyde kalan yakınlarına da maddi destek sağlamaya devam etmektedirler.

3.2.8. Göç Konusundaki Düşünceler

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde hane reislerinin göç konusundaki düşünceleri Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Hane reislerinin göç konusundaki düşünceleri

I. Grup			II. Grup			III. Grup			Toplam
Göç Eğilimi	Kişi Sayısı	%	Göç Eğilimi	Kişi Sayısı	%	Göç Eğilimi	Kişi Sayısı	%	
Evet	13	11,8	Evet	35	14,0	Evet	91	18,6	139 %16,4
Hayır	97	88,2	Hayır	215	86,0	Hayır	399	81,4	711 %83,6
Toplam	110	100		250	100		490	100	850 %100

Ankete katılan hane reislerinin sadece %16,4'ü göç etmeyi düşündüklerini ifade ederken %83,6 gibi bir çoğunluk ise göç etmeyi düşünmediklerini söylemişlerdir. Daha önce göç verme oranlarına göre gruplara ayrılmış olan köylerdeki göç eğilimine bakıldığında; I. grupta yer alan köylülerin %11,8'i, II. gruptaki köylülerin %14'ünün ve III. gruptaki köylülerin ise %18,6'sının göç eğiliminde olduğu ve en fazla göç veren köylerde göç eğilimi değerlerinin de en yüksek olduğu görülmektedir. İl düzeyinde göç eğilimi ise Rize, Bayburt, Trabzon, Gümüşhane olarak sıralanmaktadır.

Göç etmeyi düşünmeyen köylülerin en önemli nedeni olarak "bu yaştan sonra göç etsem ne olur" anlayışı yer almaktadır. Yaşlı hane reisleri köyden başka bir yerde yaşayamayacaklarını, kent hayatının kendilerine çok uygun olmadığını ve bu zamandan sonra kent hayatına uyum sağlamakta zorlanacaklarını ayrıca köylerinden uzak oldukları süre içerisinde köylerine özlem duyacaklarını belirtmişlerdir. Görüşülen hane reislerinden birçoğu kısa süreliğine de olsa köy dışına akrabalarının yanına gittiklerini ancak kent hayatına alışamadıkları için köylerine geri dönüş yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Yapılan analizler sonucunda bireyin göç eğilimi üzerinde bireyin yaşı, eğitim durumu, medeni hali, bulunduğu il, köyde arazi varlığı ve aileden göç eden birey durumunun etkili olduğu belirlenmiştir (Ek 5).

1990 yılında aynı bölgede yapılan bir başka çalışmada göç etmek isteyen köylülerin oranını %60 olarak tespit etmişlerdir (Çatal ve Türker, 1990). Aradan geçen yıllarda genç

ve nitelikli bireyler göç etmeye devam ettiklerinden, köylerde yaşamaya devam eden nüfus yaşlı olduğundan göç etme eğilimi tarafımdan yapılan bu çalışmada daha düşük çıkmıştır.

Ayrıca Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yapmış olduğu anket çalışmasında Türkiye'de 55 yaş üstü nüfusun göç etme eğiliminin çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erzan ve ark, 2004).

Göç eğilimlerine göre köylülerin sahip oldukları temel özellikler Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. Temel özelliklere göre göç eğilimi

Göç Etmeyi Düşünüyor musunuz?			
Yaş	Evet	Hayır	Toplam
15-24	13	3	16
25-34	34	14	48
35-44	83	66	149
45-54	5	151	156
55-64	3	217	220
>64	1	241	242
Cinsiyet			
Kadın	13	81	94
Erkek	126	630	756
Eğitim Durumu			
Okuryazar Değil	2	103	105
Okuryazar	3	91	94
İlköğretim Mezunu	10	473	483
Lise Mezunu	109	43	152
Yüksek okul veya Üniversite	15	1	16
Medeni Durum			
Bekar	21	34	55
Evli	99	581	680
Dul	19	96	115
Genel Toplam	139	711	850

Tablodan görüldüğü üzere göç eğilimi gösteren hane reislerinin oranı %16,3 (139 kişi) olarak belirlenmiştir. Bu hane reislerinin %59,7'si 35-44 yaş sınıfında yer almaktadır. Yaş arttıkça göç eğiliminin azaldığı görülmektedir. Ayrıca göç eğiliminde olanların %90,7'si erkek, %78,4'ü lise mezunu, %71,2'si evli olan bireylerden oluşmaktadır.

3.2.9. Göç Kararı Alınmasına Neden Olan Faktörler

Göç etmeyi düşünen hane reislerinin bu kararı almalarında rol oynayan etmenler aşağıdaki Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı

Göç Nedeni	Kişi Sayısı	%
Geçinememe (Fakirlik, yoksulluk)	137	98,5
Köydeki iş imkânlarının az olması	91	65,5
Tarım topraklarının yetersizliği	85	61,2
Çocukların eğitimi	66	47,5
Şehirde yaşama isteği	15	10,8
GEÇİNEMEME (Fakirlik, Yoksulluk)		
Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazardeğil	2	1,5
Okuryazar	3	2,2
İlköğretim Mezunu	10	0,7
Lise Mezunu	107	78,1
Yüksekokul veya Üniversite Mezunu	15	17,5
Ortalama Aylık Gelir		%
< 500	68	49,6
501–1000	64	46,7
1001–1500	5	3,6
>1500	1	0,1
Medeni Durum		%
Bekar	21	15,3
Evli	99	72,3
Dul	17	12,4
Yaş		%
15–24	13	9,5
25–34	34	24,8
35–44	81	59,1
45–54	5	3,6
55–64	3	2,1
>64	1	0,9

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde ankete katılan köylülerin %83,6’sı göç etmeyi

düşünmediklerini söylerken göç nedeni olarak öncelikli olarak ekonomik nedenleri göstermişlerdir. Köydeki iş olanaklarının az olması ve tarım topraklarının yetersizliği köyde yaşayan halkın köylerde geçinemeyip büyük kentlere göç etmesine neden olmaktadır. Ekonomik nedenlerin yanında eğitim de göç nedeni olarak öne çıkmaktadır. Göç etmeyi düşünen hane reislerinin %47,5'i çocuklarının daha iyi ve kaliteli bir eğitim almalarını istediklerini dolayısıyla kendilerine bu fırsatı veren kentlere göç etmek istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında anket çalışması yapılan köylerde hane reislerini göçe iten nedenleri ve göç eğiliminde bulunan hane reislerinin özelliklerini daha ayrıntılı olarak görebilmek için tablolar hazırlanmıştır. Bu tablolarda birincil göç nedenleri ve bu nedenleri göstererek göç etmeyi düşünen hane reislerinin yaşı, eğitim durumları, medeni hali gibi konularda ayrıntılı fikir sahibi olunmasını sağlayacak bilgiler verilmiştir.

Köyden göç etme nedenleri içerisinde “geçinememe” seçeneğini birinci sebep olarak gösteren orman köylülerinin %78,1'i lise mezunu, %49,6'sının ortalama aylık geliri asgari ücretin altında, %72,3'ü evli ve %59,1'i 35–44 yaş sınıfında olan bireylerden oluşmaktadır.

Benzer bulgular başka çalışmalarda da öne çıkmaktadır. Örneğin, Barman ve Das 2009 yılında yaptıkları çalışmada göçe neden olan etmenlerin başında iş imkanlarının azlığı ile köydeki eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olmasının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada kırsaldaki deneklerin %60'ının iyi bir iş için göç kararı aldığını belirtirken %13'ünün daha kolay ev edinme ve kent hayatının avantajlarından faydalanma, %11'inin çocuklarının iyi eğitim almaları ve sağlık hizmetlerinden yararlanma isteğinin öne çıktığı görülmektedir (Barman and Das, 2009).

Köylülerin göç etme nedenleri arasında ikinci en önemli neden olarak “köydeki iş imkanlarının azlığı” seçeneği belirlenmiştir. Köydeki iş imkanlarının azlığını en önemli sebep olarak gösteren orman köylülerinin %82,4'ü lise mezunu, %51,6'sının ortalama aylık geliri asgari ücretin altında, %68,1'i evli ve %84,6'sı 35–44 yaş sınıfında olan bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 33. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı

KÖYDEKİ İŞ İMKANLARININ AZLIĞI		
Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazardeğil	1	1,1
Okuryazar	2	2,2
İlköğretim Mezunu	5	5,5
Lise Mezunu	75	82,4
Yüksekokul veya Üniversite Mezunu	8	8,8
Ortalama Aylık Gelir		%
< 500	47	51,6
501–1000	40	43,9
1001–1500	3	3,3
>1500	1	1,2
Medeni Durum		%
Bekar	13	14,3
Evlü	62	68,1
Dul	16	17,6
Yaş		%
15–24	1	1,1
25–34	6	6,6
35–44	77	84,6
45–54	5	5,5
55–64	2	2,2
>64	-	-

Üçüncü en önemli göç nedeni olarak “toprak yetersizliği” sorununu dile getiren köylülerin %68,2’si lise mezunu, %68,2’sinin ortalama aylık geliri asgari ücretin altında, %58,8’i evli ve %72,9’u 35–44 yaş sınıfında olan bireylerden oluşmaktadır

Tablo 34. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı

TOPRAK YETERSİZLİĞİ		
Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazardeğil	1	1,2
Okuryazar	3	3,5
İlköğretim Mezunu	8	9,4
Lise Mezunu	58	68,2
Yüksekokul veya Üniversite Mezunu	15	17,6
Ortalama Aylık Gelir		%
< 500	58	68,2
501-1000	24	28,2
1001-1500	2	2,4
>1500	1	1,2
Medeni Durum		%
Bekar	20	23,5
Evli	50	58,8
Dul	15	17,7
Yaş		%
15-24	4	4,7
25-34	10	11,8
35-44	62	72,9
45-54	5	5,8
55-64	3	3,5
>64	1	1,3

Toprak yetersizliği göçe neden olan en büyük sorun olarak gören hane reislerinin%68,2'si lise mezunu, %68,2'sinin aylık geliri 500 TL'den az, %58,8'i evli ve %72,9'u 35-44 yaş sınıfında bulunan bireylerden oluşmaktadır.

Kırsal alan kökenli gelişen göçler, kırsala teknolojinin girdiği, işlenebilecek toprağın sınırlarına varıldığı ve toprağın parçalanarak bölündüğü noktada gerçekleşmektedir. Kentsel alanlardaki iş ve hizmet olanaklarının varlığının da, kırsaldan kentsele doğru olan göç olgusu üzerinde etkisi bulunmaktadır (Akşit, 1998).

Ancak göçmen hane reislerinin göç kararlarını sadece daha iyi bir gelir ve daha iyi istihdam fırsatının etkilemediği, bunun dışında gelişen bazı faktörlerin de etkili olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin göç alan bölgenin eğitim, sağlık, yaşam kalitesi gibi unsurlar da göçmenlerin göç kararını etkilemektedir (Gür ve Ural, 2004).

Tablo 35. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı

Çocukların Eğitimi (66 Hane reisi %47,5)		
Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazardeğil	-	-
Okuryazar	2	3,0
İlköğretim Mezunu	10	15,2
Lise Mezunu	54	81,8
Yüksekokul veya Üniversite Mezunu	-	-
Ortalama Aylık Gelir		%
< 500	46	69,7
501–1000	20	30,3
1001–1500	-	-
>1500	-	-
Medeni Durum		%
Bekar	-	-
Evli	62	93,9
Dul	4	6,1
Yaş		%
15–24	-	-
25–34	12	18,2
35–44	49	74,2
45–54	5	7,6
55–64	-	-
>64	-	-

Köyden kente göç eğiliminde olan ve buna gerekçe olarak çocuklarının kentte daha iyi eğitim almaları için göç etmek istediklerini belirten hane reislerinin %81,8'i ilköğretim mezunu, %69,7'sinin ortalama aylık geliri 500 TL civarında olup, %93,9'u evli ve %74,2'si 35–44 yaş sınıfında olan hane reislerinden oluşmaktadır.

Xiaoying vd. ve Schoch vd. 2010'da yılında yaptıkları çalışmalarda kırdan kente doğru gerçekleşen göçte ekonomik ve sosyal faktörlerin etkili olduğunu, özellikle hane bireylerinin daha iyi koşullarda ev bulma, okul hayatına devam etme ve daha konforlu bir yaşam için göç ettiklerini belirtmişlerdir. Yaptıkları çalışma sonucunda kırsal göçün kontrol altına alınmasının ancak sağlık ve yaşam koşullarının artırılmasıyla çözülebileceği üzerinde durmuşlardır.

Tablo 36. Birincil göç nedenlerinin temel özelliklere göre dağılımı

Kentte Yaşama İsteği (15 Hane reisi %10,8)		
Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazardeğil	-	-
Okuryazar	3	20,0
İlköğretim Mezunu	10	66,7
Lise Mezunu	2	13,3
Yüksekokul veya Üniversite Mezunu	-	-
Ortalama Aylık Gelir		%
< 500	-	-
501–1000	15	100
1001–1500	-	-
>1500	-	-
Medeni Durum		%
Bekar	12	80,0
Evli	3	20,0
Dul	-	-
Yaş		%
15–24	2	13,3
25–34	13	86,7
35–44	-	-
45–54	-	-
55–64	-	-
>64	-	-

Kente göç eğiliminde olup göçe birincil neden olarak kentte yaşamak isteğini dile getiren hane reislerinin %66,7'si ilköğretim mezunu, %100'ünün ortalama aylık geliri 501–1000 TL arasında, %80'i bekar ve %86,7'si 25–34 yaş sınıfında bireylerden oluşmaktadır.

3.2.10. Hayvancılık

Orman köylerindeki hayvansal üretim daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmaktadır. Çalışma bölgesinde büyükbaş hayvancılık yaygındır. Köylüler son yıllarda azalan iş gücü, çoban maliyeti ve diğer bazı politik ekonomik nedenlerden dolayı köylerinde hayvancılık yapan hane sayısının azaldığını dile getirmişlerdir.

Çalışmanın yürütüldüğü köylerin yanı sıra bu köylerde görüşülen hane reislerinin

%50,9'u hayvancılıkla uğraştığı belirlenmiştir. Eski tarihlerde hayvanların et-süt gibi besinsel değerlerin kaynağı olması, her zaman nakite çevrilerek aileler için güvence oluşturması, doğan yavruların bir gelir kapısı olarak görülmesi, bazı önemli günlerde hediye edilip kesilebilir olması nedeniyle köylerde çok miktarda hayvan sahibi olmak zenginliğin bir göstergesi olarak kabul edilmekteydi. Bu durum köylüler için önemli bir yer tutmaktaydı. Kente göç edenlerin kentte ev, iş ve araba sahibi olmaları onları kent hayatında başarılı kılarken, göç etmeyip köyde kalanların hayvancılık yapması da zenginliğin, köy hayatının başarılı olduğunu göstermekteydi. Oysa şimdilerde hayvancılık köylülerin kimseye muhtaç olmadan geçimlerini sağlamak amacıyla yaptıkları işlev olarak görülmektedir. Dolayısıyla köyde yaşamaya devam eden ancak hayvan sahibi olamayan hane reislerinin en büyük sorunu çoban bulmada yaşanan güçlük ve çoban fiyatlarının yüksek oluşudur. Ayrıca köyde kalmaya devam eden köylülerin yaşlı bireylerden oluşması, genç bireylerin ise hayvancılığın zahmetli olmasını düşünmeleri ve bu nedenle hayvancılık yapmak istememelerinden dolayı hayvancılık yapmadıkları belirlenmiştir. Büyükbaş hayvan dağılımı Tablo 37'de gösterilmiştir.

Tablo 37. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde hane başına beslenen büyükbaş hayvan sayısı

Hayvan Sayısı Grubu	Büyükbaş Hayvan Sayısı	%
1-3 Adet	890	59,2
4-6 Adet	270	18,0
7-10 Adet	90	6,0
11-15 Adet	65	4,3
16-25 Adet	88	5,9
25-35 Adet	60	4,0
35-50	30	2,0
>50	10	0,6
Toplam	1503	100

Tablodan görüldüğü üzere çalışma bölgesinde 850 adet hane reisine ait 1503 adet büyükbaş hayvan olduğu, hane reislerinin sahip olduğu hayvan sayısının en çok hane başına 1-3 adet (%59,2) arasında yoğunluk gösterdiği tespit edilmiştir.

Küçükbaş hayvancılık ise bölgede birer ikişer çiftçi tarafından yapılmaktadır. Köylüler yıllar itibariyle küçükbaş hayvancılığının, iş gücündeki azalma ve çoban maliyetlerinden dolayı ortadan kalkma noktasına geldiğini belirtmişlerdir.

Bölgede kırsal göç sonucu, sadece beslenen hayvan sayısı azalmamış, aynı zamanda bu hayvanlardan elde edilen süt, süt ürünleri (yoğurt, yağ, peynir) ve et üretimi de azalmıştır. Elde edilen hayvansal ürünlerden; et, süt, yoğurt, yağ, peynir ve az da olsa yumurta ve yün, işletme içinde üretilip yine aile içinde tüketilmektedir. Ancak elde edilen bazı hayvansal ürünlerin (yağ ve peynir) özellikle sonbaharda, çok az da olsa kentlerdeki köylü ve ya yakınlarına pazarlanarak aileye ek gelir sağlandığı bilinmektedir.

Trabzon'da yapılan bir çalışmada deneklerin %14,7'sinin büyükbaş hayvan sahibi olduğunu, %30'unun ise 1 veya 2 tane büyükbaş hayvanı geçimlerini sağlamak amacıyla besledikleri belirlenmiştir (Alkan ve ark., 2008). Bu bulgu tarafımdan yapılan anket sonuçları ile paralellik arz etmektedir.

3.2.11. Köylerde Sahip Olunan Arazi Varlığı

Hane reislerinin köylerinde sahip oldukları arazi miktarı Tablo 38'de verilmiştir. Ankete katılan hane reislerinin %75,3'ü arazi sahibi, geriye kalan %24,7'lik kesimin ise arazisi olmadığı belirlenmiştir. Hane reislerinin %52,3'ünün sahip olduğu arazi büyüklüğü 11–20 dönüm olarak tespit edilmiştir. Hane reislerinin köyde arazi sahibi olmaları göç eğilimi üzerinde etkili olan bir faktördür. Köylerinde arazi sahibi olmayan hane reislerinin göç eğilimi, arazisi olan hane reislerine oranla daha fazladır.

Tablo 38. Köylülerin sahip olduğu arazi miktarı

Arazi büyüklüğü	Kişi Sayısı	%
Arazisi Olmayanlar	210	24,7
1–10 dönüm	195	22,9
11–20 dönüm	250	29,4
21–30 dönüm	140	16,5
31–40 dönüm	30	3,5
> 40 dönüm	25	3,0
Toplam	850	100

Köylülere “önceden sizin sahiplenmiş olduğunuz ancak kadastro sonrasında devlet

adına tescil edilen araziniz oldu mu?" sorusuna karşılık köylülerden %18,2'si (155 orman köylüsü) evet cevabını verirken %81,8'i (695 orman köylüsü) hayır cevabını vermişlerdir. 155 orman köylüsünden alınan arazi büyüklükleri Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39. Kadastro sırasında devlet ormanı olarak tespit edilmiş sahipli arazi büyüklüğü

Arazi Büyüklüğü	Kişi Sayısı	%
1-10 dönüm	120	77,4
11-20 dönüm	15	9,7
21-30 dönüm	9	5,8
31-40 dönüm	6	3,9
> 40 dönüm	5	3,2
Toplam	155	100

Tablodan da görüldüğü üzere köylülerin %77,4 gibi büyük bir çoğunluğu, orman olduğu tespiti ile devletleştirilen arazi miktarının 1-10 dönüm arasında olduğunu beyan etmişlerdir.

3.2.12. Nüfus ve Arazi Niteliği Değişimi

Arazi nitelik durumu ve değişiminin belirlendiği 36 köyde 1970-2007 yıllarındaki nüfus durumları da incelenmiştir. Köylerde 1970 yılında 21.814 adet orman köylüsü yaşamakta iken 2007 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre bu sayı 9458 kişidir. 1970 yılı ve sonrasında araştırmanın yürütüldüğü orman köylerinde yaşayan orman köylüsü nüfusu ve değişimi aşağıda Tablo 40 aşağıda verilmiştir.

Tablo 40. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde nüfus durumu ve değişimi

Grup Numarası	Köyler	Yıllar			
		1970	1980	2000	2007
I. Grup	Gökçeler	1179	1270	1441	865
	Hamzalı	728	686	677	666
	Kösecik	312	323	243	231
	Melikşah	796	859	648	584
II. Grup	İlecik	39	49	22	24
	İnkılap	262	283	193	171
	Cebeli	405	410	182	179
	Cevizlik	648	559	371	274
	Hamsiköy	725	760	434	354
	Sındıran	514	569	283	239
	Tokçam	430	425	210	176
	Yaylabası	672	668	424	328
	Yazlık	1303	1269	724	544
	Ağıllı	859	1034	404	355
	Çamlıca	330	290	275	116
	Sertkaya	1725	996	767	812
	Yücebelen	503	523	392	207
	III. Grup	Çayırlar	712	493	280
Alınyayla		152	132	46	15
Altındere		271	284	156	105
Atalar		501	579	348	152
Bahçelik		543	488	225	193
Güzeloluk		232	232	95	47
Hızarlı		418	317	154	122
Kozağaç		331	375	147	122
Kuşçu		380	304	145	132
Tepeağzı		319	239	126	107
Yukarıköy		888	958	347	275
Alaçam		598	525	222	151
Bicinlik		403	337	158	141
Mataracı		933	825	366	340
Ormaniçi		174	254	104	64
Oğulağaç		326	221	172	112
Peliticik		937	765	459	353
Ağaçlı		1997	2304	778	674
Arpalı	269	183	75	23	
Toplam		21814	20788	12093	9458

1970’li yılların başından 2000’li yılların ortalarına kadar nüfus durumları ve değişimleri belirlenen köylerin özellikle 1980’li yılların sonrasında yoğun şekilde göç verdiği görülmektedir. Bu köylerin 1970–1980 yılları arasında %4,7 oranda nüfus değişimi yaşadığı ancak 1980–2000 yılları arasında ise %41,8 gibi daha yüksek oranda bir nüfus değişimi yaşandığı belirlenmiştir. 1980–2007 yılları arasında ise değişim oranının %54,5 olduğu saptanmıştır. Nüfusun belirlenmesinin ardından bu köylerin sahip olduğu orman

alanlarının miktarı ve nitelik durumları incelenmiş ve Tablo 41 hazırlanmıştır.

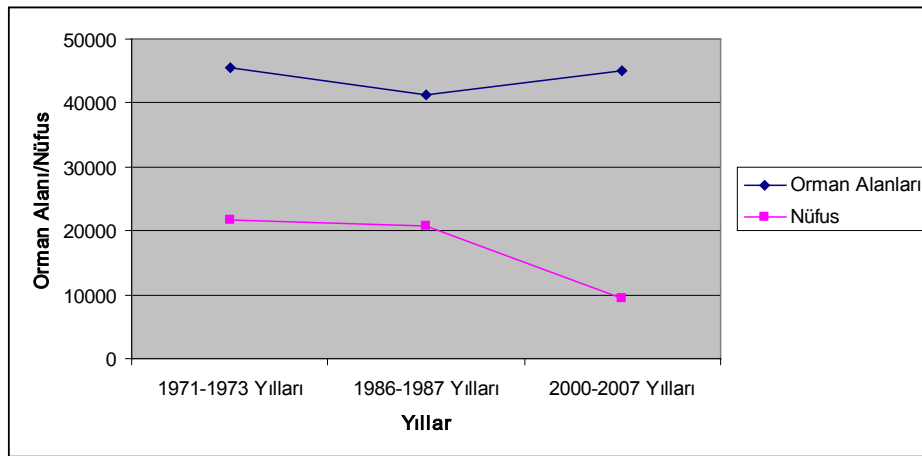
Tablo 41. Çalışma bölgesindeki köylerin yıllara göre orman alanları

Grup Numarası	Köyler	1971–1973 Yılları (ha)	1986–1987 Yılları (ha)	2000–2007 Yılları (ha)
I. Grup	Gökçeler	1032,3	1153,7	1227,4
	Hamzalı	1171,2	353	603,2
	Kösecik	1297,2	1039,5	1175,8
	Melikşah	1535,9	872,8	1030,5
II. Grup	İlecik	159,8	155,2	257,7
	İnkılap	709,1	678,9	1162,3
	Cebeli	1754,4	1870,8	2026,6
	Cevizlik	2321,9	2424,8	2311,9
	Hamsiköy	1631,6	1360,2	1511,4
	Sındıran	2466,5	2398,1	2471,1
	Tokçam	1720,1	1804,6	2136,5
	Yaylabaşı	1433,4	1492,7	1422,8
	Yazlık	1151,8	1201,7	1173,8
	Ağıllı	911	507,3	731
	Çamlıca	1483,1	1092,8	1310,9
	Sertkaya	1120,9	984,9	1024,1
	Yücebelen	2021,2	1952,3	2005,4
	III. Grup	Çayırlar	940,2	1024,8
Alinyayla		321,1	330	612,5
Altındere		2019,1	2007,3	2088,4
Atalar		986,9	738,1	1663,7
Bahçelik		824,1	814,5	1311,2
Güzeloluk		438,3	427,6	380,9
Hızarlı		709,7	689	689,1
Kozağaç		1213,7	1068,5	947,1
Kuşçu		981,7	949,2	939,2
Tepeağzı		917,8	657,5	840,3
Yukarıköy		1763,6	1747,9	1737,7
Alaçam		877,9	694,5	582,3
Bicinlik		1767,6	1595	1787,2
Mataracı		1042,8	1004	1069,6
Ormaniçi		933,9	908,1	774,6
Oğulağaç		1955,8	1488,2	1294,6
Peliticik		1150	1055,8	946,8
Ağaçlı		1338,4	1253,2	1293,1
Arpalı		1445,3	1447,7	1492,5
		Toplam	45549,3	41244,2

Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde 1970’li yılların başından itibaren orman alanlarının değişimi incelendiğinde 1970’li yılların başı ile 1980’li yılların ortalarına kadarki dönemde bir azalmanın söz konusu olduğu, 1980’li yılların ortalarından 2000’li yılların ortalarına kadarki dönemde ise aksi bir durumun yaşandığı ve orman varlığının artmaya başladığı ortaya konulmuştur. Tabloda görüldüğü üzere çalışmanın yürütüldüğü

bu köylerin hiçbirinde 1970’li yılların başından 1980’li yılların ortalarına kadar orman alanı miktarı artmamış hatta tüm köylerde orman alanı miktarı azalmıştır. Bu dönemde köy nüfuslarında da çok fazla değişim olmamış bazı köylerde az da olsa bir artış yaşanırken bazı köylerde ise nüfus sabit kalmıştır. Ancak 1980’li yılların ortalarından 2000’li yıllara kadar geçen dönemde ise köylerin orman alanı miktarları artmış ve toplamda 3743,3 ha’lık (%9,1) bir artış yaşanmıştır. Söz konusu bu dönemde 25 köyde orman alanı artışı yaşanmış ve en fazla artış gösteren köy %125 ile Gümüşhane ili Torul ilçesine bağlı Atalar köyü olmuştur. Orman alanı en fazla azalan köy ise %2 ile Trabzon ili Maçka ilçesine bağlı Alaçam köyü olmuştur. Orman alanı en fazla artan Atalar köyünün nüfusu aynı dönemde %40, en fazla azalan Alaçam köyünün ise nüfusunun %59 oranında azaldığı belirlenmiştir. Nüfusu en fazla azalan Gümüşhane ili Torul ilçesine bağlı Arpalı köyünde (%91) orman alanı miktarının ise sadece %03 oranında (44,8 ha) arttığı saptanmıştır.

Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyün tamamında eş zamanlı olarak hem nüfustaki değişim hem orman varlığı miktarındaki değişim incelenerek Şekil 6 oluşturulmuştur.

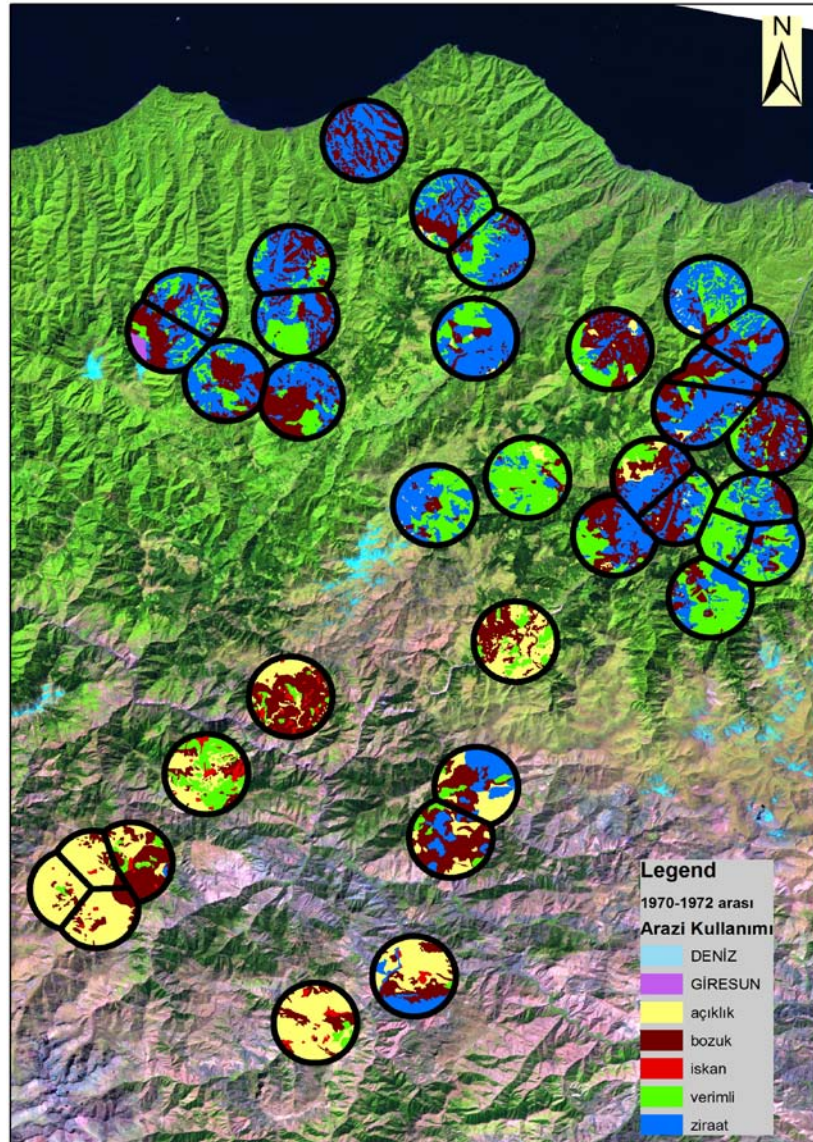
Şekil 6. 1971–2007 yılları arasında nüfus ve orman varlığı değişimi

Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde yaşayan kişi sayısı 1970’li yılların başında 21.814 kişi iken 1980’li yılların ortalarına doğru 1026 kişi azalarak (%4,7) 20.788 kişiye gerilemiştir. Aynı dönemlerde 45549,3 ha olan orman varlığı da 4305,1 ha (%9,5) azalarak 41.244,2 ha’a gerilemiştir. 1980–2007 yılları arasında ise nüfus 20.788 kişiden 11.330 kişi azalarak (%54,5) 9458 kişiye gerilerken, aynı dönemlerde orman varlığı ise 41244,2 ha’dan 3743,3 ha artarak 44987,5 ha’a (%9,1) yükselmiştir.

Belirlenen dönemlerde alansal olarak orman alanlarının nitelik durumları da iyileşmiş yani bozuk orman alanı azalmış, verimli orman miktarı ise artmıştır. Köylerin 1971–1973 yılları, 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları olmak üzere bu dönemlerde köylerde bulunan orman varlığı ile bu alanların nitelik durumları, değişimi takip eden bölümde ayrıntılı olarak incelenmiştir.

3.2.12.1. 1971–1973 Yılları Arasında Arazi Nitelik Durumu

Çalışma bölgesinde yer alan 36 köyün konumu ve köyün orta noktası merkez alınarak belirlenmiş 3018 ha'lık daire alanı içindeki arazinin 1971–1973 yıllarındaki arazi kullanım durumu Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7. Köylerin konumları ve 1971–1973 yıllarındaki arazi kullanım durumu

Araştırma kapsamında 36 köyde 1971–1973 yıllarında seçilmiş daire kapsamında sahip olunan ziraat alanı, açıklık alan, verimli ve bozuk orman alanları belirlenmiş, 1986–1987 yılları ve 2000–2007 yılları arasındaki durumlarıyla karşılaştırılarak değişim oranları tespit edilmiştir.

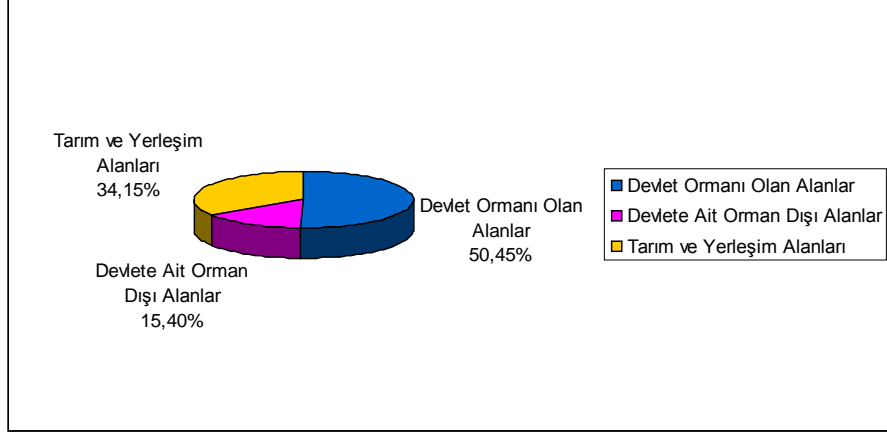
Çalışma bölgesinde yer alan arazi kullanım durumunu belirlemek üzere öncelikle alanda yer alan orman alanları ile orman olmayan alanlar (çoğunlukla mera, otlak) kamu arazisi, tarım ve yerleşim alanlarını da sahipli arazi olarak iki bölümde incelenmiştir. Tarım ve yerleşim alanlarına sahipli arazi denmesinin nedenini şu şekilde açıklamak mümkündür. Amenajman planı verilerinde ve uydu görüntülerinde mülkiyet değerlendirmesi yoktur. Orman kadastro sırasında, şahıslar tarafından kullanılan bir kısım tarım, yerleşim alanlarının yasalar gereğince orman olarak tespit ve tescili olanaklıdır. Dolayısı ile görüntülerdeki tarım ve yerleşim alanlarının tamamının özel mülk olarak kabulü olanaksızdır. Bu gerçek dikkate alınarak görüntülerde tarım veya yerleşim yeri olarak belirlenen alanlara özel mülk denilmemiş, sahipli alan olarak nitelendirilmiştir.

Kamu arazisi içerisinde yer alan orman olan alanlar da kendi içerisinde bozuk orman ve verimli orman alanları başlığı altında iki bölüme ayrılmıştır. 1971–1973 yıllarında tamamlanan amenajman planları esas alınarak yapılan değerlendirmede elde edilen bulgular Tablo 42 aşağıda verilmiştir.

Tablo 42. Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde 1971–1973 yıllarına ait arazi kullanım durumu

Genel Alan (ha) 90280,55 % 100			
Kamu Arazisi (ha) 59452,41 %65,85		Sahipli Arazi (ha) 30828,14 %34,15	
Devlet Ormanı Olan Alanlar (ha)	Devlete Ait Orman Dışı Alanlar (Mera, Otlak vb.) (ha)	Tarım (ha)	Yerleşim (ha)
45549,1	13903,31	29876,88	951,26
% 50,45	% 15,40	% 33,09	% 1,06

Tablodan elde edilen veriler ışığında hazırlanan 1971–1973 yıllarına ait orman olan alanlar, orman olmayan alanlar ve tarım-yerleşim alanları Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. 1971–1973 yıllarına ait arazi kullanım durumu

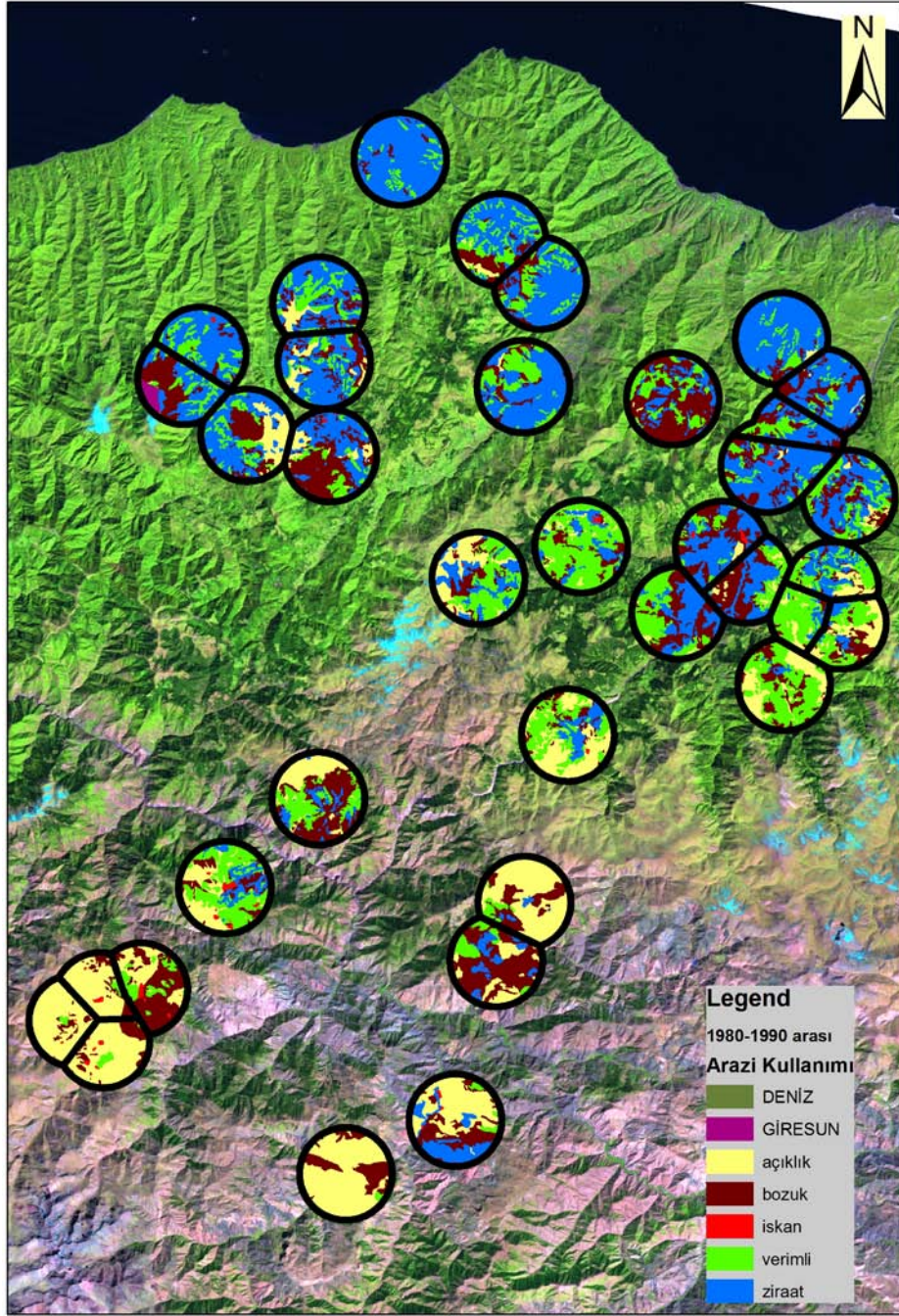
Şekilde görüldüğü üzere 1971–1973 yıllarında genel alanın %65’i kamu arazisi %34’ü sahipli arazi olarak belirlenmiştir. Kamu arazisini oluşturan ormanlık alanların genel alana oranı %50,45; orman olmayan alanların oranı ise %15,40 olarak tespit edilmiştir. 1970 yılında orman alanlarının %58,2’si bozuk orman alanlarından, %41,8’i verimli orman alanlarından oluşmaktadır.

Sahipli araziler ise kendi içinde tarım ve yerleşim alanı olarak ikiye ayrılmaktadır. Tablodan da görüldüğü üzere yerleşim alanının %1,06 gibi çok düşük bir oranda kaldığı 1970 yılında tarıma ayrılan alanların oranı ise %33,09 olarak belirlenmiştir.

3.2.12.2. 1986–1987 Yılları Arasında Arazi Nitelik Durumu

1986–1987 yıllarına ait arazi kullanımını da devlet ormanı olan alanlar, devlete ait orman olmayan alanlar ve tarım-yerleşim alanları olmak üzere üç sınıfta değerlendirilmiştir. Değerlendirmede 1986–1987 yıllarına ait amenajman planı haritaları esas alınmıştır.

36 köyün konumu ve 1980 yılına ait arazi kullanım durumu Şekil 9’da verilmiştir.

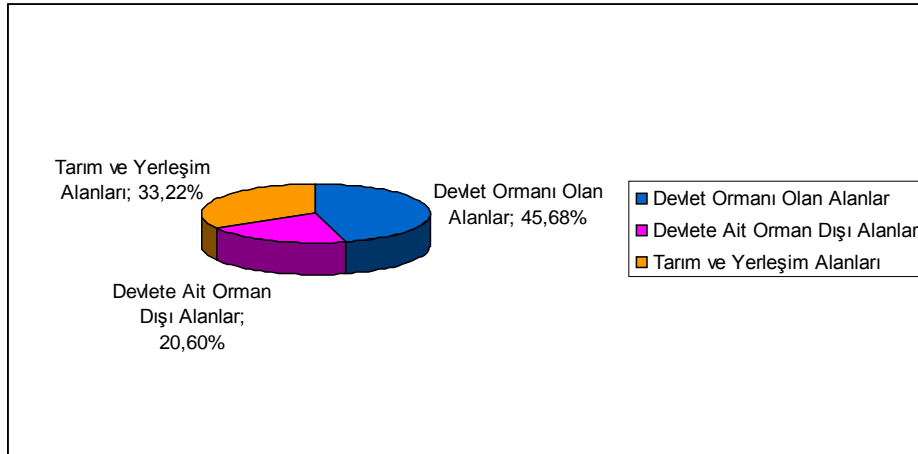
Şekil 9. Köylerin konumları ve 1986–1987 yıllarında arazi kullanım durumu

Şekilden de görüldüğü üzere 1986–1987 yıllarında 36 köydeki arazi kullanım durumları ile ilgili veriler Tablo 43’te verilmiştir.

Tablo 43. Çalışmanın yürütüldüğü 36 köydeki 1986–1987 yıllarına ait arazi kullanım durumu

Genel Alan (ha)			
90280,55			
% 100			
Kamu Arazisi (ha)		Sahipli Arazi (ha)	
59842,2		30438,34	
% 66,28		% 33,72	
Devlet Ormanı Olan Alanlar (ha)	Devlete Ait Orman Dışı Alanlar (Mera, Otlak vb.) (ha)	Tarım (ha)	Yerleşim (ha)
41244,04	18598,16	30052,34	386,00
% 45,68	% 20,60	% 33,29	% 0,43

Tablodan elde edilen verilere göre 1986–1987 yıllarına ait arazi nitelik durumu Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. 1986–1987 yıllarına ait arazi kullanım durumu

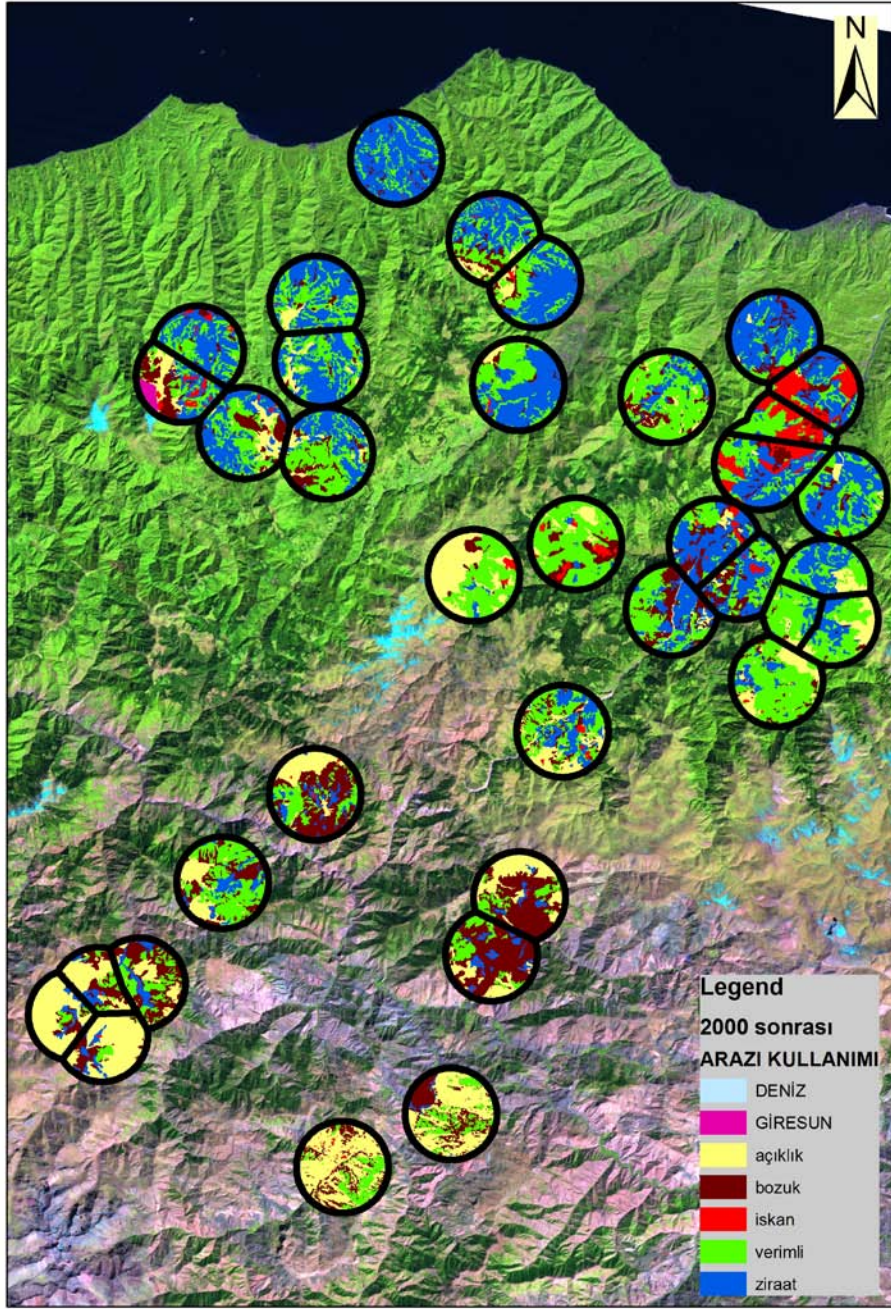
1986–1987 yıllarında kamu arazisi olan alanlar %66, sahipli arazisi olan alanlar %33 olarak tespit edilmiştir. Kamu arazisi içerisinde yer alan ormanlar genel alanın %45,68’ini orman olmayan alanlar ise %20,60’ını oluşturmaktadır. 1970’li yılların başı ile 1980’li yılların ortalarına kadarki dönemde orman olan alanlar %5 oranında azalmış, orman

olmayan alan miktarı ise artmıştır. Orman alanlarının nitelik değişimine bakıldığında, verimli orman alanı %50,1 seviyelerine çıkarken bozuk orman alan miktarı ise %49,92'ye gerilemiştir.

Sahipli arazi miktarının %33 olduğu 1986–1987 yıllarında tarım arazilerinin küçük bir oranda olsa arttığı ancak yerleşim alan miktarının %1'in altına düştüğü görülmektedir.

3.2.12.3. 2000–2007 Yılları Arasında Arazi Nitelik Durumu

2000'li yılların ortalarına kadarki dönemde arazi kullanımını da devlet ormanı olan yerler, devlete ait orman dışı alanlar ve tarım-yerleşim alanları olmak üzere üç sınıfta incelenmiştir. Değerlendirmede 2000–2007 yıllarına ait uydu görüntüleri esas alınmıştır. 36 köyün 2000–2007 yıllarındaki arazi kullanım durumları ve elde edilen veriler Şekil 11'de verilmiştir.

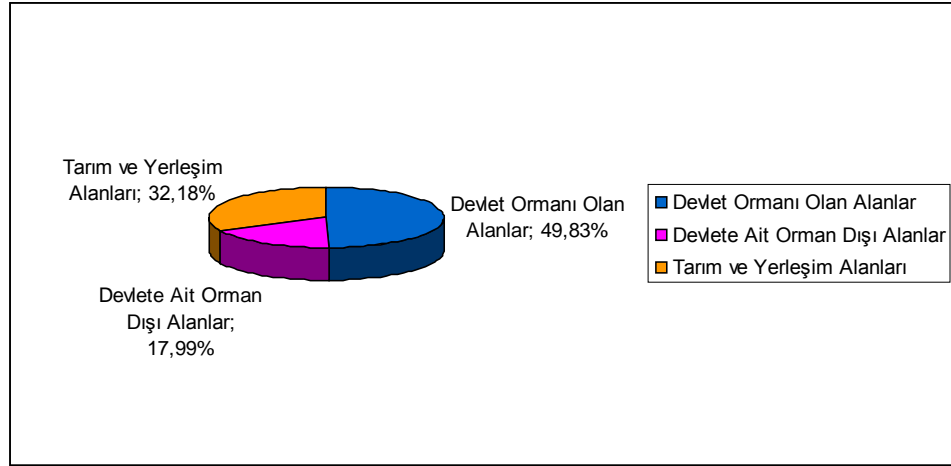
Şekil 11. Köylerin konumları ve 2000–2007 yıllarındaki arazi kullanım durumu

Şekilden elde edilen verilerin yorumlaması sonucu arazi kullanım durumuna ait bilgiler Tablo 44’te sunulmuştur.

Tablo 44. Çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde 2000–2007 yıllarına ait arazi nitelik durumu

Genel Alan (ha)			
90280,55			
% 100			
Kamu Arazisi (ha)		Sahipli Arazi (ha)	
61225,97		29054,56	
% 67,82		% 32,18	
Devlet Ormanı Olan Alanlar (ha)	Devlete Ait Orman Dışı Alanlar (Mera, Otlak vb.) (ha)	Tarım (ha)	Yerleşim (ha)
44987,33	16238,64	26003,99	3050,571
%49,83	% 17,99	% 28,8	% 3,38

Tablodan elde edilen bilgiler ışığında 2000–2007 yıllarında orman olan alanlar, orman olmayan alanlar ve tarım-yerleşim alanları Şekil 12’de gösterilmiştir.

Şekil 12. 2000–2007 yıllarına ait arazi kullanım durumu

Şekilde görüldüğü üzere 2000–2007 yıllarında genel alanın %67’si kamu arazisi, %33’ü şahıs arazisi olarak tespit edilmiştir. Genel alanın %49,83’ü orman olan alanlardan, %17,99’u kamuya ait orman olmayan alanlardan oluşmaktadır. 1986–1987 ile 2000–2007

yılları arasında orman olan alanların miktarı %9,1 oranında bir artış yaşanmış, orman olmayan alan miktarı ise azalmıştır. Ayrıca verimli orman alanlarının miktarı %67,2'ye çıkarken bozuk orman alanlarının azalışı devam etmiş ve %32,8 seviyelerine gerilemiştir.

Sahipli arazi miktarının %32,18 olduğu 2000'li yıllarda genel alanın %28,8'i tarım arazisi, %3,38'i yerleşim alanları olarak belirlenmiştir.

3.2.12.4. Yıllar İtibari ile Arazi Nitelik ve Nicelik Değişimi

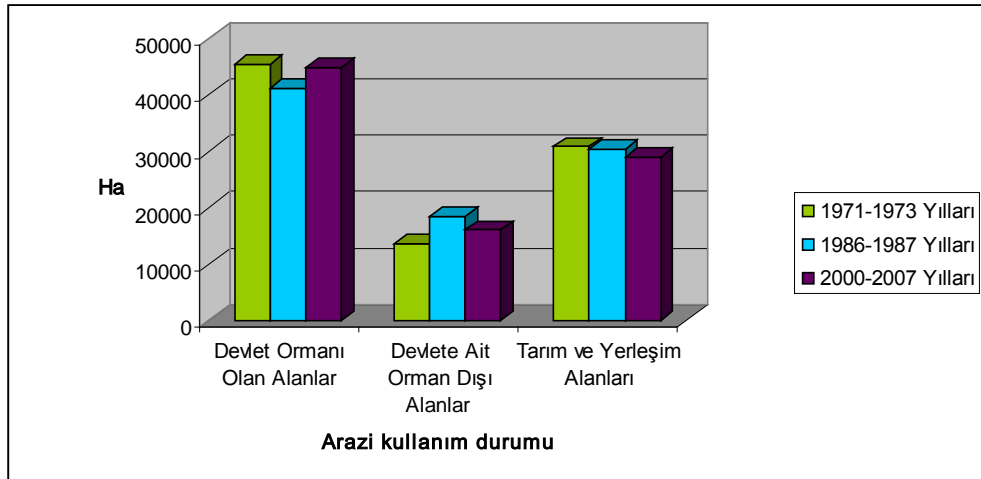
1970 yılından 2007 yılına kadar çalışmanın yürütüldüğü 36 köyde arazi nitelik durumu ve değişimlerine ait veriler Tablo 45'te gösterilmiştir.

Tablo 45. 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

Yılı	Çalışma Bölgesinin 3 Ayrı Dönemde Arazi Kullanım Durumu ve Değişimi								
	Kamu Arazisi				Sahipli Arazi				
	Orman Olan Alanlar		Orman Olmayan Alanlar		Yerleşim		Tarım		Genel Toplam
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha
1971–1973	45549,1	50,45	13682,6	15,40	951,3	1,06	29876,9	33,09	90280,5
1986–1987	41244,0	45,68	18368,0	20,60	386	0,43	30052,3	33,29	90280,5
2000–2007	44987,3	49,83	16013,7	17,99	3050,6	3,38	26004,0	28,80	90280,5
Toplam	61001,0 Kamu Arazisi %67,6				29054,6 Şahıs Arazisi %32,4				90280,5

Tablodan görüldüğü üzere çalışmanın yürütüldüğü köylerde 1971–2007 yılları arasında orman olan alanlar, devlete ait orman dışı alanlar, tarım ve yerleşim alanlarının değişimi incelenmiştir. Orman varlığının incelenmesinin yanında orman niteliğinin de değişimi incelenmiştir. Belirlenen tarihler arasında orman niteliğinde iyileşme olduğu ve bozuk orman alanlarının azaldığı, verimli orman alanlarının da arttığı belirlenmiştir.

Tablodaki verilerin grafik olarak gösterilmesi Şekil 13'te verilmiştir.

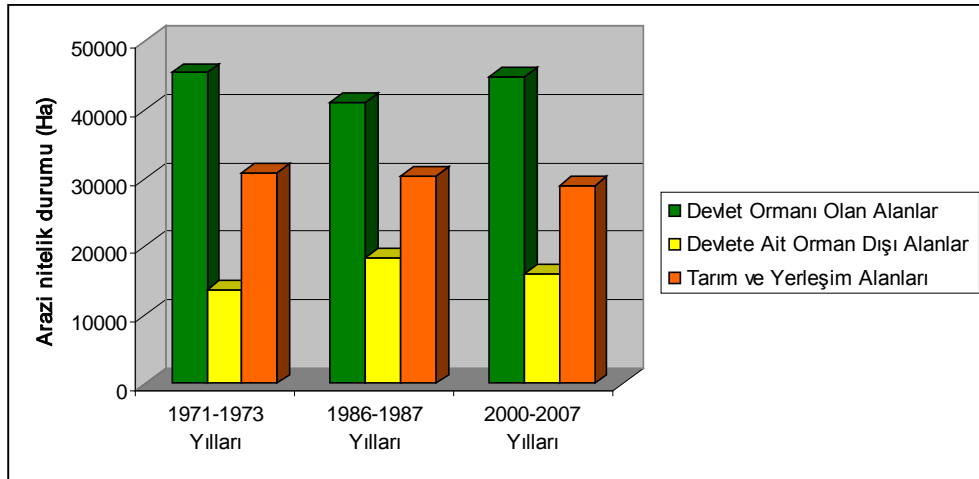

Şekil 13. 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde 1971–1973 yılları arasında genel alanın %50,45’i orman alanı, %33,09’u tarım alanı, %15,40’ı devlete ait orman dışı alanı, %1,06’sı ise yerleşim alanı olarak dağılım göstermektedir. 1980’li yılların ortalarında ise yapılan ölçümler sonucunda genel alanın %45,68’i orman alanı, %33,09’u tarım alanı, %20,60’ı devlete ait olup orman olmayan alanlar ve %0,43’ü yerleşim alanı olarak dağılım göstermektedir. Buna göre 1970’li yılların başından 1980’li yılların ortalarına kadar orman alanları %50,45’ten %45,68’e gerilerken, tarım alanları %33,09’dan %33,29’a, kamuya ait orman dışı alanlar %15,40’tan %20,60’a yükselmiştir. Aynı dönemde yerleşim alanları ise %1,06’dan %0,43’e gerilemiştir.

1980’li yılların ortalarından 2000’li yılların ortalarına doğru ise orman alanları %45,68’den %49,83’e yükselirken, tarım alanları %33,29’dan %28,8’e, devlete ait orman dışı alanlar ise %20,60’tan %17,99’a gerilemiştir. Yine aynı dönemde yerleşim alanları da artış göstermiş ve %0,43’ten %3,38 değerine yükselmiştir.

Öncelikle 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasındaki arazi nitelik değişimi incelenmiş daha sonra da 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasındaki değişim ortaya konmuştur. Arazi nitelik değişiminin yıllara göre dağılımı Şekil 14’te daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

Şekil 14. 1971–2007 yılları arasında arazi nitelik dağılımı ve değişimi

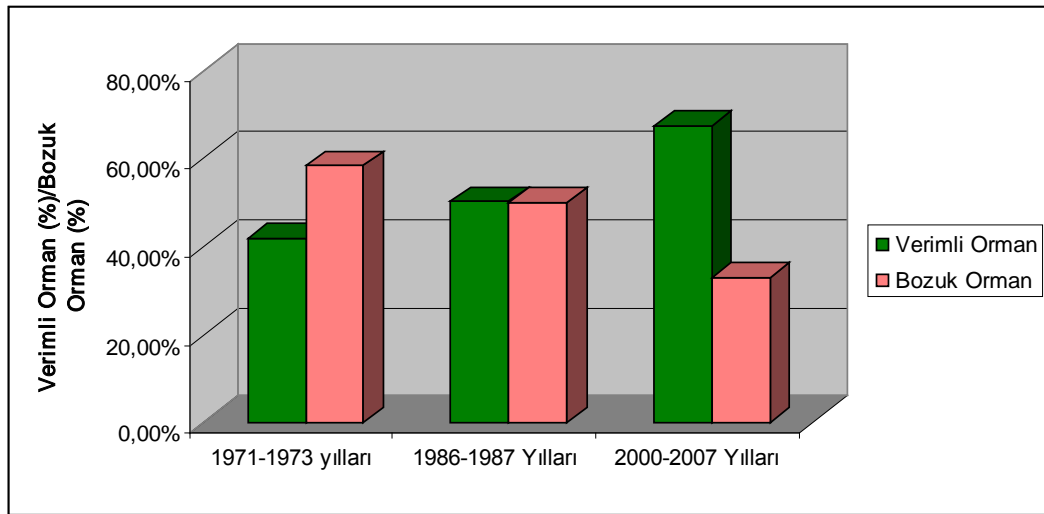
Şekilden görüldüğü üzere 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında geçen 10–15 yılı kapsayan dönemde çalışma bölgesinde yer alan kamu arazisinde yaklaşık olarak %1 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Kamu arazisini oluşturan alanlardan orman alanları söz konusu dönemde 45549,3 ha’dan 41244,2 ha’a (%9,5) gerilerken, orman olmayan alanlarda 13903,3 ha’dan 18598,1 ha’a (%33,7) yükselmiştir. Bu dönemde bölgeden ayrılan kırsal nüfusun çok fazla olmaması ve köylüler ile sahip oldukları hayvanların ormanlar üzerindeki baskısının devam etmesi orman varlığının negatif yönde etkilenmesine neden olduğu düşünülmektedir. Aynı dönemde tarım alanlarının oranı neredeyse değişmeyip sabit kalırken yerleşim alanlarının miktarı ise %0,5 azalmıştır.

Ancak bölgede 1980 yılı sonrasında yoğun olarak yaşanan göçle birlikte ormanlar üzerinde bulunan insan ve hayvan baskısı azalmış, bu gelişme sonrasında da ormanlarda artış süreci yaşanmaya başlanmıştır. 1986–1987 ile 2000–2007 yılları arasındaki dönemde 41244,2 ha olan orman olan alanları 3743,3 ha artarak (%9,1) 44987,33 ha’ yükselmiştir. 18598,1 ha olan orman olmayan alanlar ise 2359,5 ha (%12,7) azalarak 16238,64 ha olarak tespit edilmiştir.

Farklı ülkelerde de yapılmış olan araştırmalarda paralel sonuçlar ortaya konulmuştur. Örneğin, Perez ve Fernandez 2006 yılında İspanya’da Soria kentinde yaptıkları çalışmada 1950–2001 yılları arasında özellikle dağlık bölgelerde yer alan köylerin nüfuslarında yaşanan azalmanın etkisiyle ormanların arttığını belirtmişlerdir. Yine 2006 yılında yapılan bir başka çalışmada Zhang ve arkadaşları “Çin’deki sosyo ekonomik değişimlerin ormanlar üzerindeki etkileri” adlı çalışmalarında belirledikleri 30 köyde 1990–2001 yılları

arasında meydana gelen ekonomik nedenlere dayalı nüfus değişiminin ormanlar üzerindeki etkilerini incelemiş ve ormanların arttığını belirtmişlerdir (Zhang vd, 2006).

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde özellikle 1980’li yıllardan sonra nüfus azalmış, orman varlığı ise artmıştır. 1980’li yılların başlangıcı bu anlamda bir dönüm noktası olmuştur. Bu yıldan sonra alansal olarak artan ormanlık alanlarda nitelik değişimi pozitif yönde gerçekleşmiştir. Orman alanlarının nitelik değişimi Şekil 15’te verilmiştir.

Şekil 15. 1971–2007 yılları arasında orman alanlarında nitelik değişimi

1971–1973 yıllarında orman olan alanların %41,8’i verimli orman %58,22’si bozuk orman olarak tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere çalışma bölgesindeki ormanların yarısından fazlası bozuk yapıdaki ormanlardan oluşmaktadır. 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında verimli ormanların miktarında artış yaşanırken doğal olarak bozuk nitelikli orman miktarı da azalmıştır. 1980’li yılların ortalarında ormanların %50,1’i verimli %49,9’u bozuk nitelikli ormanlar olarak belirlenmiştir. 1980’li yılların ortalarından sonra alansal olarak artan ormanlar nitelik olarak ta iyileşmiş ve verimli ormanların oranı %67’lere ulaşmıştır. 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında ormanlar azalmış ancak verimli orman alanları %8 artmıştır. 1986–1987 yıllarından 2000’li yıllara gelindiğinde ise verimli orman alanlarının oranı artmaya devam etmiş ve genel orman içindeki payı %67,2 olarak belirlenmiştir.

Kırdan kente yaşanan göçle birlikte kırsalda bulunan ve o yöreye ait sosyo-kültürel değerler ve geleneksel bilgiler, yöresel zirai çeşitlilik ve etnik biyolojik bilgilerde zamanla

kaybolmaktadır (Grau ve Aide, 2007). Kırsaldaki kısıtlı olanaklar sebebiyle insanların evini, bağıını, bahçesini geride bırakarak kentlere doğru yola çıkması kırsaldaki işgücünün azalmasına yol açmaktadır. Bununla birlikte çalışma alanında ormancılık sektörü dışında kayda değer istihdam olanağı yoktur. Ormancılıktan sağlanan istihdam da %5,9 gibi çok düşük seviyelerdedir.

Kırsaldan göç en çok işgücü kaybı nedeni ile işlenmeyen (ekilip-biçilmeyen) arazilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yaşanan işgücü kaybından dolayı ekilip biçilemeyen arazilerde zamanla bitki örtüsü ve arazi kullanım şekli değişmektedir. Eskiden bağ, bahçe olarak kullanılan alanlar uzun zaman kullanılmayınca etrafta bulunan ormanların etkisiyle ormanlaşmaktadır. Ayrıca kırsalda meydana gelen göçle birlikte yakacak odun ihtiyacının azalması, ormanlarla iç içe bulunan meralarda otlayan büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısının azalması ormanlar üzerindeki baskıların hafiflemesine ve hem alansal hem niteliksel olarak orman varlığının artmasına neden olmaktadır.

1970 yılında 90208,5 ha'lık alana sahip olan araştırma bölgesinde 18478 kişi yaşamakta ve nüfus yoğunluğu 20 kişi/km² iken, 2000 yılında aynı alanda yaşayan kişi sayısı 10305 kişiye düşerken nüfus yoğunluğu da 11 kişi/km² olarak belirlenmiştir.

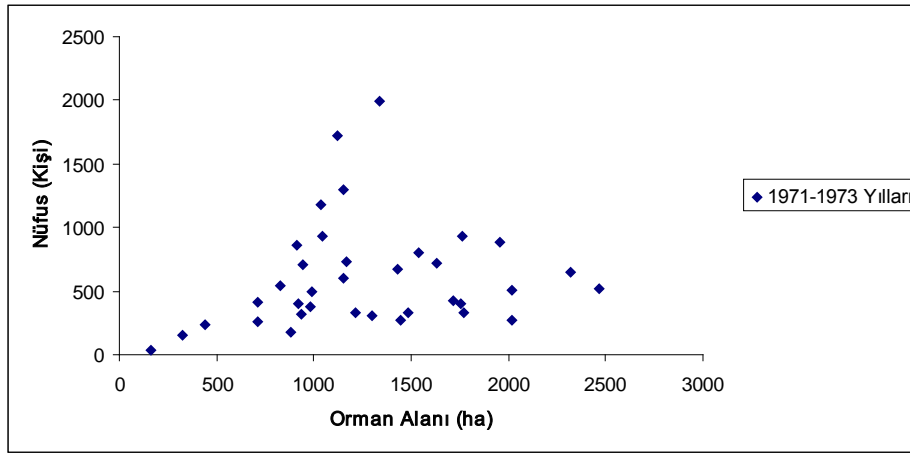
3.2.13. Nüfus Değişimi ile Orman Varlığı Değişimi Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, nüfus değişimi ile orman varlığı değişimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı düşünülmüş ve yapılan analiz sonuçlarına göre araştırma bölgesindeki nüfus değişimi ile aynı bölgedeki orman varlığı değişimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiş ve H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Çalışma bölgesindeki arazi varlığı ve kullanım biçimleri ile değişimlerinin belirlendiği 36 köyde 1970 yılında toplam 21.814 orman köylüsü yaşamakta iken 1980 yılında bu sayı %5 azalarak 20.788 kişiye düşmüştür. Aynı tarihler arasında köylerin sahip olduğu ormanlık alan miktarı %9 oranında azalarak 45549,1 ha'dan 41.244 ha'a düştüğü tespit edilmiştir (Ek 6).

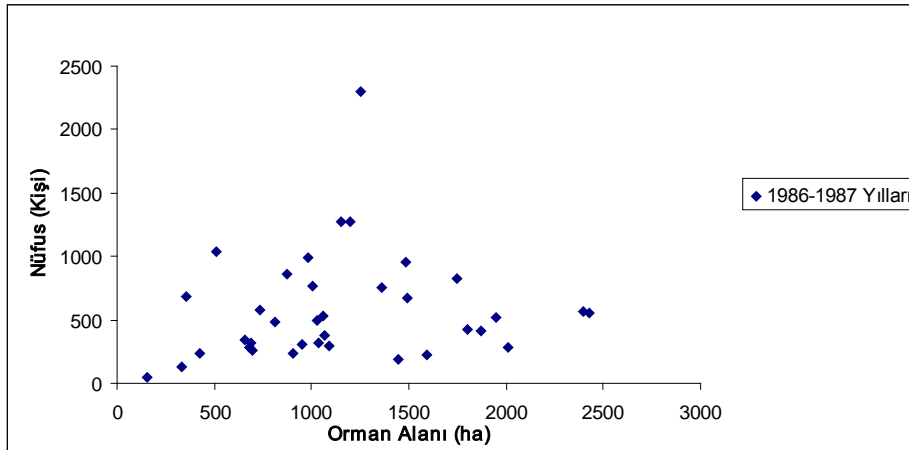
1980–1990 ile 2007 yılları arasında ise 36 orman köyünde nüfus azalması daha yoğun olarak gerçekleşmiş, 1980 yılında 20788 kişinin yaşadığı araştırma bölgesinde 2000 yılında 12093 kişi kalmıştır. Söz konusu dönemde nüfus azalmasıyla ters orantılı olarak orman varlığının %9 oranında artmış olduğu görülmektedir. Bu esasında beklenen bir durumdur.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda 1970’li yılların başı ile 1980’li yılların ortalarına kadarki dönemde nüfus değişimi ile aynı yıllar arasındaki orman varlığı değişimi arasında (0,05 önem düzeyinde $r=-0,227$) anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

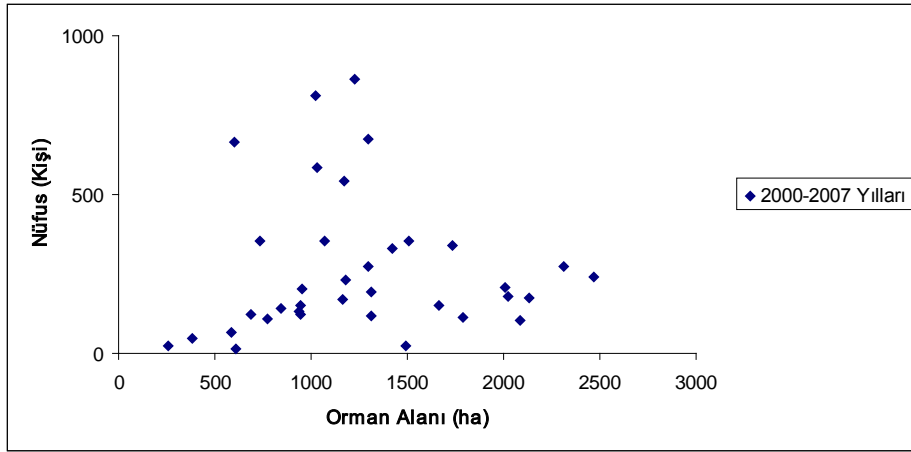
Yine aynı köylerde 1980’li yılların ortaları ile 2000’li yılların ortalarına kadar olan dönemde nüfus değişimi ile orman varlığı değişimi arasında da (0,05 önem düzeyinde $r=-0,228$) anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

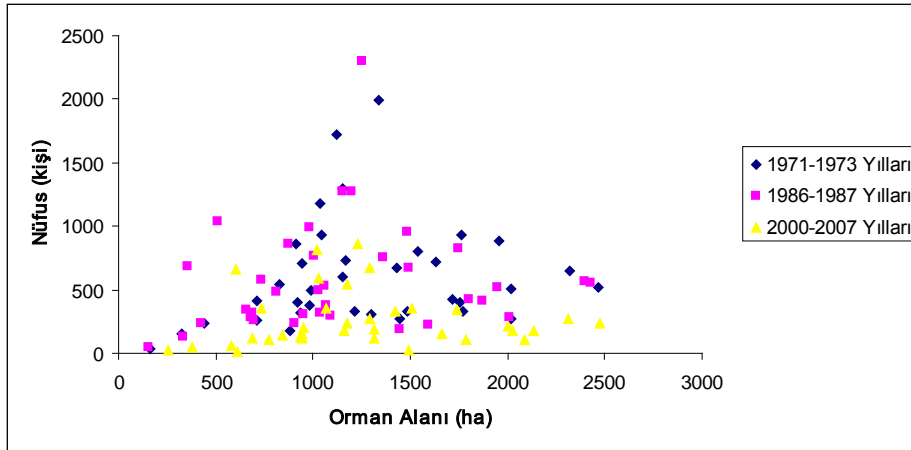
Şekil 16. 1971–1973 Yıllarında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri

Şekil 17. 1986–1987 Yıllarında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri

Şekil 18. 2000–2007 Yıllarında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri

Şekil 19. 1971–2007 Yılları arasında köylere ait nüfus ve orman varlığı değerleri

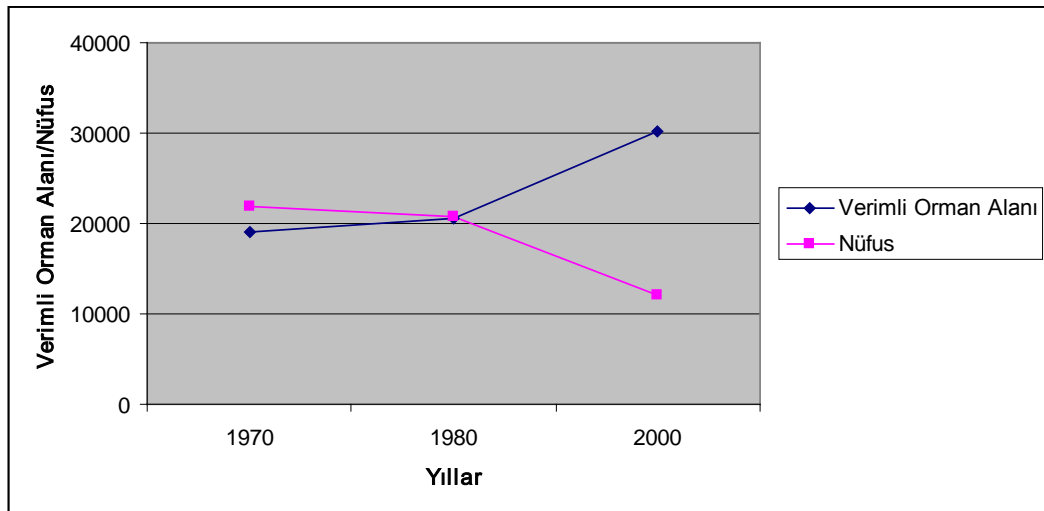
Yapılan korelasyon analizi ile orman varlığı değişimi ve nüfus değişimi arasında anlamlı bir ilişki çıkmamış olması nedeniyle 1970–1980 ve 2000 yıllarında köylerin nüfus ortalamaları ile yine aynı dönemlere ait var olan orman alanlarında meydana gelen değişimin anlamlı olup olmadığı tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Bu 3 farklı zaman bakımından köylerin nüfuslarındaki değişim farklı yani istatistiksel olarak 0,05 önem düzeyinde anlamlı çıkarken, orman alanlarındaki değişim aynı çıkmış yani herhangi bir farklılık çıkmamıştır. Bir başka deyişle, orman alanlarında gözle görülen ve alansal olarak sonuçlara yansıyan artış istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır. Yani 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasındaki dönemde orman miktarı 4305,1 ha azalmış, 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında ise 3743,3 ha artmış olmakla birlikte bu

değişimler istatistiksel farklılık oluşturacak seviyede değildir.

3.2.14. Nüfus Değişimi ile Verimli Orman Varlığı Değişimi Arasındaki İlişki

Yapılan analiz sonuçlarına göre araştırma bölgesindeki nüfus değişimi ile aynı bölgedeki verimli orman varlığı değişimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiş ve H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Araştırma bölgesindeki köylerde 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasındaki nüfus değişimi ile verimli orman miktarı değişimi arasında (0,05 önem düzeyinde $r=0,60$) anlamlı ilişki, olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı köylerde 1986–1987 ile 2000–2007 yılları arasında geçen zamanda gerçekleşen nüfus değişimi ile verimli orman miktarı arasında (0,05 önem düzeyinde $r=0,133$) anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir (Ek 7).

Yapılan korelasyon analizi ile verimli orman varlığı değişimi ile nüfus değişimi arasında anlamlı bir ilişki çıkmamış olması nedeniyle 1971–1973, 1986–1987 ve 2000–2007 yıllarında köylerin sahip oldukları verimli orman alanlarında meydana gelen değişimin anlamlı olup olmadığı tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Bu 3 farklı zaman bakımından köylerin verimli orman alanlarındaki değişim farklı yani istatistiksel olarak 0,05 önem düzeyinde anlamlı çıkmıştır (Sig 0,01<0,05). Yani verimli orman alanlarında 3 yıla ait değerler arasında gruplar arası fark olduğu ve 2000 yılına ait ortalamaların en yüksek değerde olduğu tespit edilmiştir.

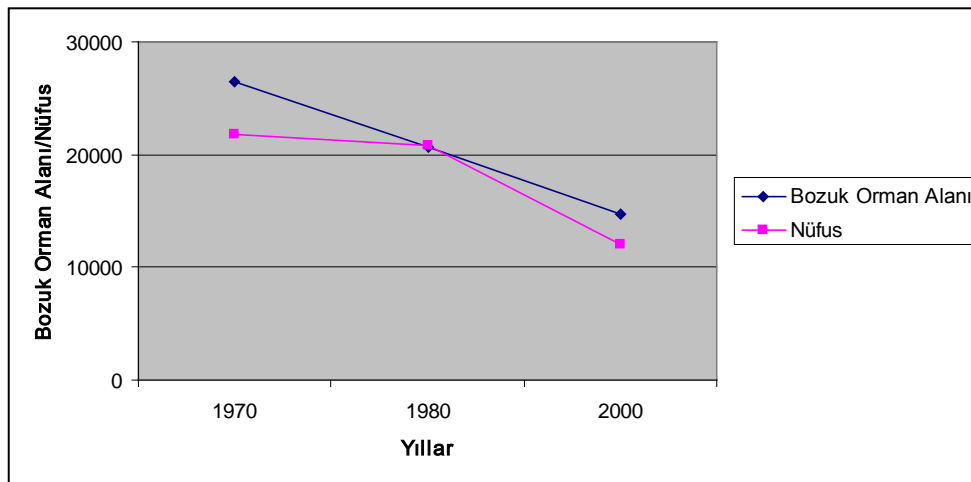
Şekil 20. Nüfus değişimi ile verimli orman arasındaki ilişki

Şekilden görüldüğü üzere 1970–1980 yılları arasında nüfus %4,7 azalmış, verimli orman alanı da azalan insan baskısıyla birlikte %8,4 artmıştır. 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında ise nüfus azalmaya (%41,8) devam etmiş ve verimli orman miktarı da (%46,3) artmıştır.

3.2.15. Nüfus Değişimi ile Bozuk Orman Varlığı Değişimi Arasındaki İlişki

Yapılan analiz sonuçlarına göre araştırma bölgesindeki nüfus değişimi ile aynı bölgedeki bozuk orman varlığı değişimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiş ve H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde 1970–1980 yılları arasındaki nüfus değişimi ile bozuk orman miktarının değişimi arasında (0,05 önem düzeyinde $r=-0,149$) anlamlı bir ilişki olmadığı, 1980–2000 yılları arasında da bu iki değişken arasında (0,05 önem düzeyinde $r=-0,019$) anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ek 7).

1970–1980 ve 2000 yıllarında köylerin sahip oldukları bozuk orman alanlarında meydana gelen değişimin anlamlı olup olmadığı tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Bu 3 farklı zaman bakımından köylerin bozuk orman alanlarındaki değişim farklı yani istatistiksel olarak 0,05 önem düzeyinde anlamlı çıkmıştır (Sig 0,04<0,05). Yani bozuk orman alanlarında 3 yıla ait değerler arasında gruplar arası fark olduğu belirlenmiştir.

Şekil 21. Nüfus değişimi ile bozuk orman varlığı arasındaki ilişki

Şekilden görüldüğü üzere özellikle 1980 yılından sonra kırsaldaki nüfus azalması yoğunlaşarak göç oranı %41,8'lere ulaşırken, gerek nüfus baskısının azalması gerekse beslenen hayvan sayısında meydana gelen azalmanın etkisiyle bozuk orman alanları da azalarak verimli orman alanlarına dönüşmüştür.

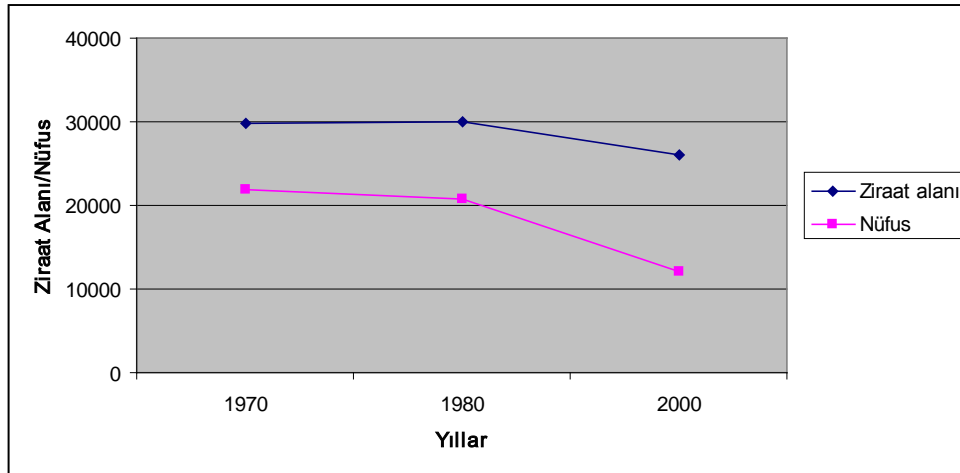
3.2.16. Nüfus Değişimi ile Tarım Alanı Arasındaki İlişki

Yapılan analiz sonuçlarına göre araştırma bölgesindeki nüfus değişimi ile aynı bölgedeki tarım alanı değişimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiş ve H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Araştırma bölgesindeki köylerde 1970–1980 ve 1980–2000 yılları arasındaki nüfus değişimi ile tarım alanlarının değişimi arasında (0,05 önem düzeyinde $r=0,86$), (0,05 önem düzeyinde $r=0,29$) anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ancak 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasındaki bozuk orman değişimi ile tarım alanı değişimi arasında (0,05 önem düzeyinde sonra $r=-0,552$) negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Ek 7). Yani bozuk orman alanı azaldıkça tarım alanı artmaktadır. İnsanlar kendilerine tarım alanları oluşturabilmek için en yakındaki ve de bozuk olan orman alanlarından faydalanmaktadır.

Bununla birlikte tarım için uygun olmayan alanların terk edilmesi ile bu yerler yavaş yavaş orman örtüsü ile kaplanmaktadır. Otlama baskısı ve tarımsal amaçlı tahribatların azalması kırsal kesimdeki arazilerde önemli bir rahatlama, iyileşme sağlamaktadır.

1971–1973, 1986–1987 ve 2000–2007 yıllarında köylerin sahip oldukları tarım alanlarında meydana gelen değişimin anlamlı olup olmadığı tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Bu 3 farklı zaman bakımından köylerin tarım alanlarındaki değişimin farklı olmadığı yani istatistiksel olarak 0,05 önem düzeyinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir (Sig 0,697>0,05). Yani tarım alanlarının 3 yıla ait değerler arasında gruplar arası fark olmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 22. Nüfus değişimi ile tarım alanları arasındaki ilişki

Şekilden görüldüğü üzere 1980 yılı sonrası çalışmanın yürütüldüğü köylerde yaşayan insan sayısının azalmasıyla birlikte insanların özellikle kendi geçimlerini sağlayacak, ihtiyaçlarını karşılayacak tarımsal ürünlerini yetiştirecekleri tarımsal alanların da azaldığı görülmektedir.

3.2.17. Gruplar Düzeyinde Köylerin Arazi Nitelik Durumları ve Değişimi

Çalışma bölgesinde yer alan, çalışmanın yürütüldüğü ve verdikleri göç oranlarına göre gruplara ayrılan köylerdeki 1971–1973; 1986–1987 ve 2000–2007 yıllarını kapsayan 3 dönem için arazi nitelik durumları ve bu dönemler arasında gerçekleşen arazi nitelik değişimleri alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.2.17.1. I. Grup Köylerde Yıllara Göre Değişen Arazi Nitelik Durumları

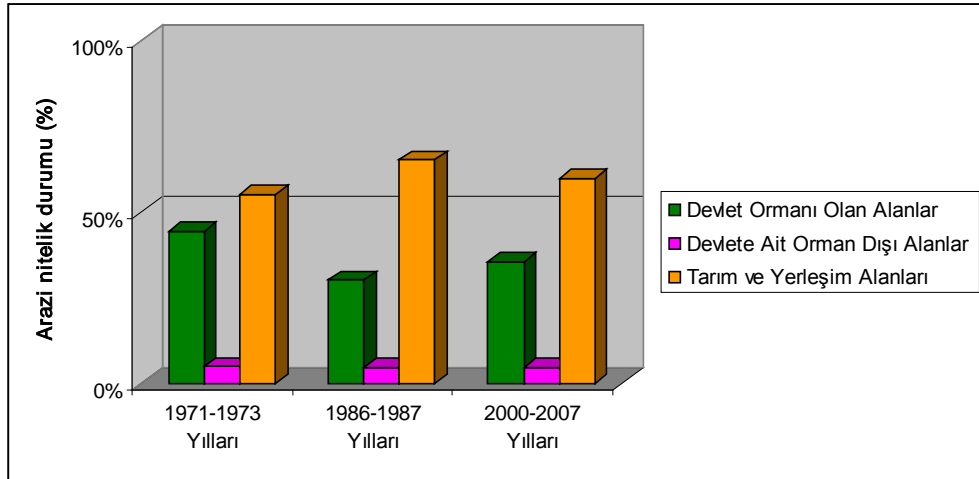
Çalışmanın yürütüldüğü ve nüfusları %0–30 arasında değişen ve nüfusunda önemli bir değişiklik olmayan I. grup orman köylerinden 4 tanesinde arazi varlığı ile dağılımı tespit edilmiştir. Bu köylerde bulunan arazi nitelik durumlarını gösteren Tablo 46’da verilmiştir.

Tablo 46. I. Grup köylerde 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

Arazi Nitelik Durumu	1971–1973 Yılları		1986–1987 Yılları		2000–2007 Yılları		1970–2007 farkı	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Devlet Ormanı Olan Alanlar	5036,6	44,4	3419	30,2	4036,9	35,6	-999,7	-19,8
Devlete Ait Orman Dışı Alanlar	60,3	0,5	528,4	4,7	534,4	4,7	474,1	786
Tarım ve Yerleşim Alanları	6237,7	55,1	7388	65,1	6765	59,7	527,3	8,5
Toplam	11334,6	100	11335,4	100	11336,3	100	-	-

Tablodan görüldüğü üzere I. Grup köylerde 1971–1973 yılında 5036,6 ha olan orman alanları 1986–1987 yılları arasında 1617,6 ha (%32,1) azalmış ve 3419 ha olarak tespit edilmiştir. Ancak 1986–1987 yılı ile 2000–2007 yılları arasında 617,9 ha (%18,1) artarak 4036,9 ha'a yükselmiştir. Ayrıca bu gruptaki köylerde yer alan devlete ait orman olmayan alanların 1970–2007 yılları arasında %786, tarım ve yerleşim alanlarının ise %8,5 artmış oldukları belirlenmiştir.

Bu köylerde yıllar itibariyle arazi nitelik durumları ve değişimleri Şekil 23'te verilmiştir.

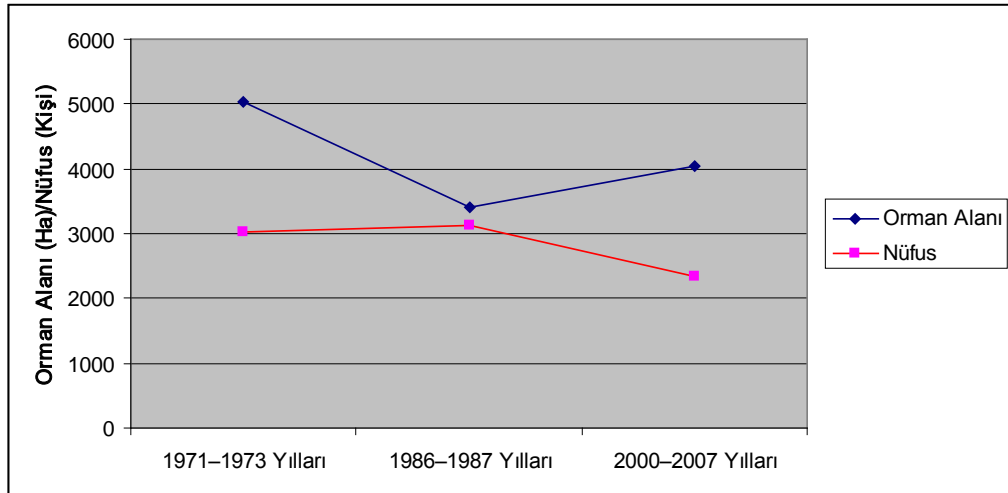

Şekil 23. I. Grup köylerde 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

1971–1973 yıllarında genel alanın %44,4'ü orman alanı, %55,1'i tarım ve yerleşim alanları ve %0,5'i devlete ait orman dışı alanları göstermektedir. Genel alanın %44,4'ünü oluşturan orman alanlarının %59,2'si bozuk %40,8'i ise verimli ormanlardan oluşmaktadır.

1986–1987 yılları arasında ise tarım ve yerleşim alanları %65,1 seviyesine ulaşırken orman alanları %30,2 oranına gerilemiştir. Orman alanları azalırken bozuk orman alanı %38,8'e gerilemiş buna karşılık verimli orman oranı %61,2'ye yükselmiştir. 2000–2007 yılları arasında orman alanlarının oranı %35,6'ya yükselmiş, tarım alanlarının oranı ise %59,7'ye gerilemiştir. Devlete ait orman dışı alanlar ise genel alanın %4,7'lik kısmını kaplarken, yine bu dönemde bozuk orman alanlarının azalışı devam etmiş (%10), verimli orman alanları da %90 seviyelerine yükselmiştir.

I. grupta yer alan ve çalışmanın yürütüldüğü köylerde nüfus değişimine bakıldığında bu köylerde 1970 yılında 3015 kişinin yaşadığı ancak 2007 yılına gelindiğinde 669 kişinin (%22,2) bu köyleri terk ettikleri ve bu köylerde yaşayanların 2346 kişi oldukları görülmektedir. Bu grupta yer alan köylerde yaşayan nüfus ile köylerde bulunan orman varlığının değişimi Şekil 24'te verilmiştir.

Şekil 24. I. Grup köylerde nüfus ve orman varlığı değişimi

Şekilden görüldüğü üzere 1971–1973 ile 1986–1987 yılları arasında nüfus 3015 kişiden 123 kişi artarak (%4,1) 3138 kişiye yükselirken, aynı dönemde orman olan alanları ise %32,1 azalmış ve 5036,6 ha'dan 3419 ha'a gerilemiştir. Aynı köylerde 1986–1987 ile 2000–2007 yılları arasında nüfus 669 kişi (%22,2) azalarak 2346 kişi olurken, orman olan alan miktarı ise %18,1 artmıştır.

3.2.17.2. II. Grup Köylerde Yıllara Göre Değişen Arazi Nitelik Durumları

Nüfusu %31–60 arasında göç veren ve önemli ölçüde azalan köylerin yer aldığı II. grup köylerden 13 tanesinin arazi nitelik durumu ve değişimi incelenmiş ve elde edilen veriler yardımıyla Tablo 47 oluşturulmuştur.

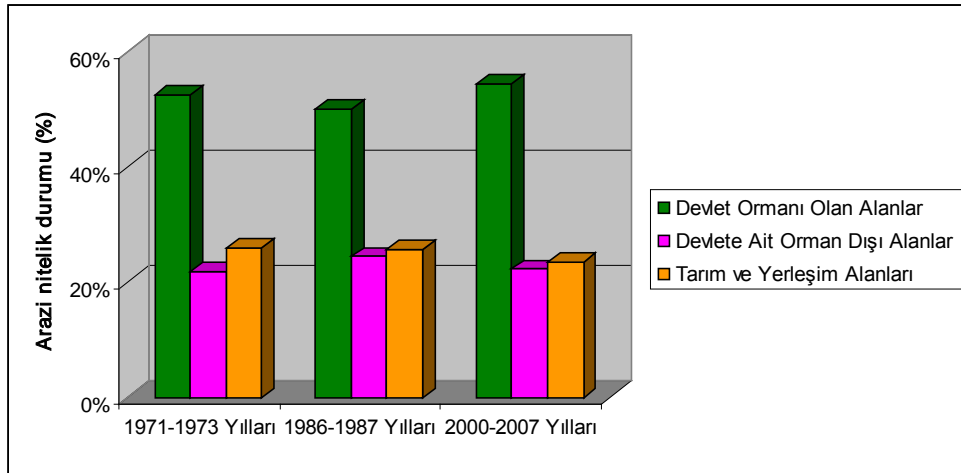
Tablo 47. II. Grup köylerde 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

Arazi Nitelik Durumu	1971–1973 Yılları		1986–1987 Yılları		2000–2007 Yılları		1970–2007 farkı	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Devlet Ormanı Olan Alanlar	18884,8	52,4	17924,3	49,9	19545,5	54,4	660,7	04
Devlete Ait Orman Dışı Alanlar	7833,1	21,7	8774	24,4	7973,3	22,2	140,2	1,8
Tarım ve Yerleşim Alanları	9301,9	25,9	9221,4	25,7	8400,7	23,4	-901,2	-9,7
Toplam	36019,8	100	35919,7	100	35919,5	100		

Tablodan görüldüğü üzere II. grup köylerde; 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında orman varlığı 18.884,8 ha'dan 960,5 ha (%5,1) azalarak 17924,3 ha'a gerilemiştir. 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında ise 1621,2 ha (%9) artmış ve 5973,2 ha olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca yine bu köylerde 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında tarım ve yerleşim alanları 80,5 ha azalmış, devlete ait orman olmayan alanlar ise 940,9 ha artmıştır. 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında ise tarım ve yerleşim alanları 820,7 ha ve orman olmayan alanlar da 800,7 ha azalmıştır.

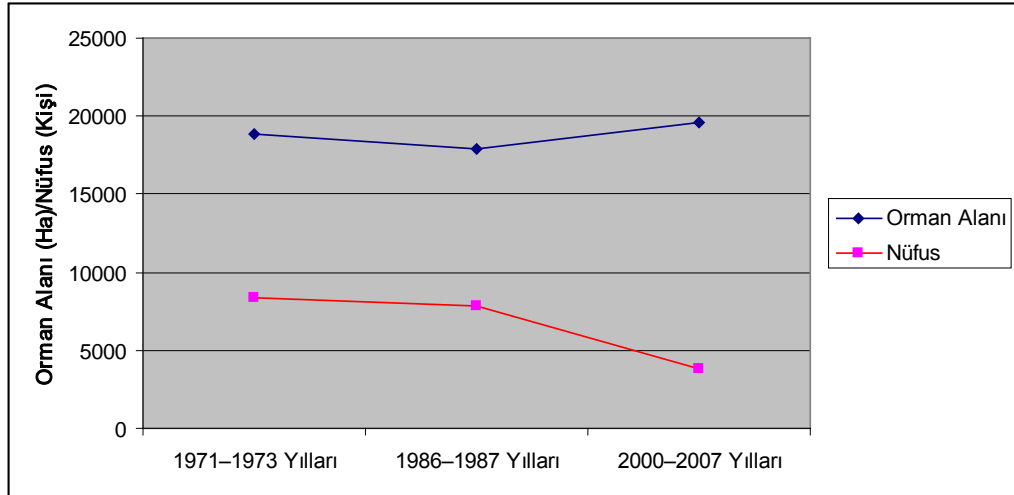
Bu köylerde yıllar itibariyle arazi nitelik durumları ve değişimleri Şekil 25'te verilmiştir.

Şekil 25. II. Grup köylerde 1971–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

II. grup köylerde 1971–1973 yıllarında genel alanın %52,4’ü orman alanı, %25,9’u tarım ve yerleşim alanı, %21,9’u ise devlete ait orman dışı alanlar olarak dağılım göstermektedir. Genel alanın %52,4’ünü oluşturan orman alanlarının %47’si verimli %53’ü ise verimli ormanlardan oluşmaktadır. 1986–1987 yılları arasında ise tarım ve yerleşim alanlarının oranı neredeyse sabit kalırken (%25,7), orman alanları %49,9’a gerilemiştir. Bununla beraber devlete ait orman dışı alanlar ise artış göstererek %24,4 seviyesine ulaşmıştır. Bu dönemde orman alanlarının %48,7’si bozuk orman alanlarından %51,3’ü verimli orman alanlarından oluşmaktadır. 2000–2007 yılları arasında orman alanlarının oranı %54,4’e yükselirken, tarım ve yerleşim alanlarının oranı %23,4’e, orman olmayan alanların oranı ise %22,2’ye gerilemiştir. Bu dönemde bozuk orman alanlarının azalışı devam etmiş verimli orman alanları da %64 seviyelerine ulaşmıştır.

Bu köylerde nüfus değişimi ile orman değişimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ilk periyotta yani 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında nüfusun %6,9 azalarak 8415 kişiden 7835 kişiye gerilediği, orman alanlarının da bu dönemde %5,1 azaldığı belirlenmiştir. İkinci dönemde ise yani 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında nüfusun 4056 kişi (%51,8) azalarak 3779 kişiye gerilediği, yine aynı dönemde orman alanlarının ise %9 arttığını söylemek mümkündür. II. grup köylerde belirlenen dönemlerdeki nüfus değişimi ile orman varlığı değişimi arasındaki ilişki Şekil 26’da verilmiştir.

Şekil 26. II. Grup köylerde nüfus ve orman varlığı değişimi

Şekilden görüldüğü üzere 1980 yılından sonra özellikle nüfusun yoğun bir azalma dönemine girmiş ve bu azalmanın da etkisiyle orman alanları yavaş yavaş artmaya başlamıştır.

3.2.17.3. III. Grup Köylerde Yıllara Göre Değişen Arazi Kullanım Durumları

Çalışmanın yürütüldüğü ve nüfusu %61 ile 100 arasında değişen ve çok önemli ölçüde azalan köylerin yer aldığı III. grup köylerden 19 tanesinde arazi nitelik durumu ve değişimi Tablo 48’de verilmiştir.

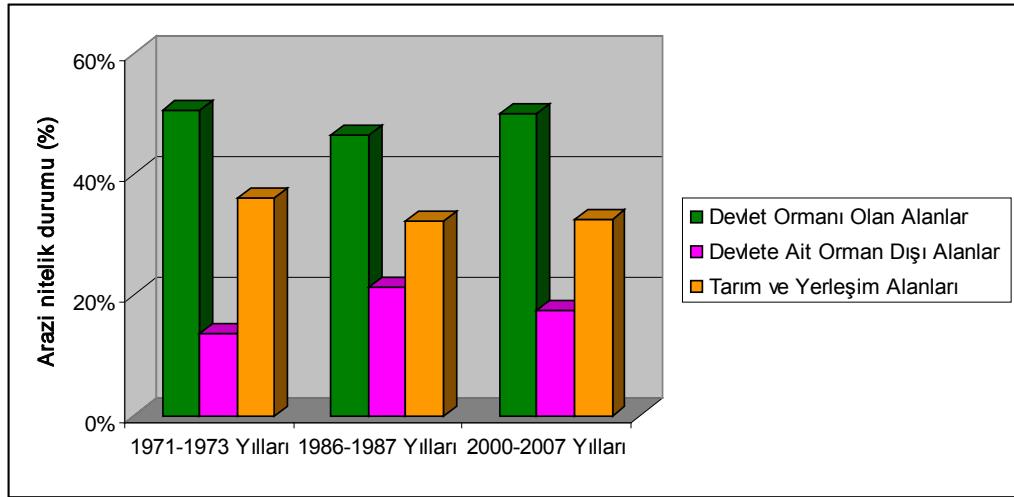
Tablo 48. III. Grup köylerde 1970-2007 yılları arasında arazi nitelik durumu ve değişimi

Arazi Nitelik Durumu	1971-1973 Yılları		1986-1987 Yılları		2000-2007 Yılları		1970-2007 farkı	
	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Devlet Ormanı Olan Alanlar	21627,9	50,5	19900,9	46,5	21405,1	50,0	-222,8	-1,0
Devlete Ait Orman Dışı Alanlar	5789,3	13,5	9065,4	21,2	7506,1	17,5	1716,8	29,7
Tarım ve Yerleşim Alanları	15388,3	36,0	13829,0	32,3	13888,8	32,5	-1499,5	-9,7
Toplam	42805,5	100	42795,3	100	42800,0	100		

Tablo ve şekilden de görüldüğü üzere III. grup köylerde, 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında orman varlığı 1727 ha (%8) azalmış 21627,9 ha’dan 19900,9 ha’a gerilemiştir. 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında ise orman varlığının 1504,2 ha (%7,6) artarak 21405,1 ha’a yükseldiği belirlenmiştir.

Ayrıca yine bu köylerde 1971–1973 yılları ile 2000–2007 yılları arasında tarım ve yerleşim alanları 1559,3 ha (%10,1) azalmış, devlete ait orman dışı alanlar ise 3276,1 ha (%56,6) artmıştır.

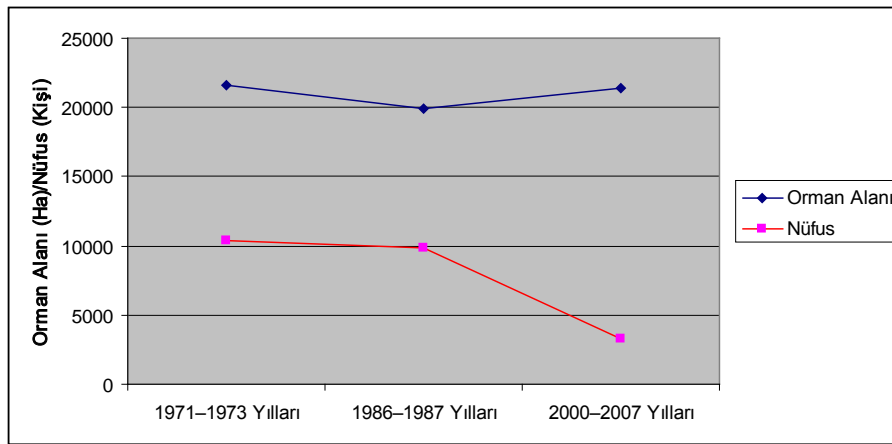
Bu köylerde yıllar itibariyle arazi nitelik durumları ve değişimleri Şekil 27’de verilmiştir.

Şekil 27. III. Grup köylerde 1970–2007 yılları arasında arazi kullanım durumu ve değişimi

1971–1973 yıllarında genel alanın %50,5’i orman alanı, %36’sı tarım alanı iken devlete ait orman olmayan alanların oranı ise %13,5 olarak belirlenmiştir. Genel alanın %50,5’ini oluşturan orman alanlarının %37,5’i verimli %62,5’i ise verimli ormanlardan oluşmaktadır. 1986–1987 yılları arasında ise tarım alanlarının oranı %32,3’e, orman alanları da %46,5’e gerilerken devlete ait orman dışı alanların oranı %21,2 seviyesine yükselmiştir. Orman alanları gibi bozuk orman alanları da azalmış %52,3 seviyesine gerilemiş buna karşılık verimli orman oranı %47,7 seviyelerine yükselmiştir. 2000–2007 yılları arasında orman alanlarının oranı artarak %50 olurken tarım alanlarının oranı %32,5 olmuştur. Bu dönemde bozuk orman alanlarının azalışı devam etmiş verimli orman alanları da %65,7 düzeyine ulaşmıştır.

Bu köylerde nüfus değişimi ile orman değişimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ilk periyotta yani 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında nüfusun %1,2 azalarak 3814 kişiden 3765 kişiye gerilemiş, orman alanlarının ise bu dönemde %8 azaldığı belirlenmiştir. İkinci dönemde ise yani 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında nüfusun 2648 kişi (%70,3) azalarak 1170 kişiye gerilediği, yine aynı dönemde orman alanlarının ise %7,6 artığını söylemek mümkündür. III. grup köylerde belirlenen dönemlerdeki nüfus değişimi ile orman varlığı değişimi arasındaki ilişki Şekil 28’de verilmiştir.

Şekil 28. III. Grup köylerde nüfus ve orman varlığı değişimi

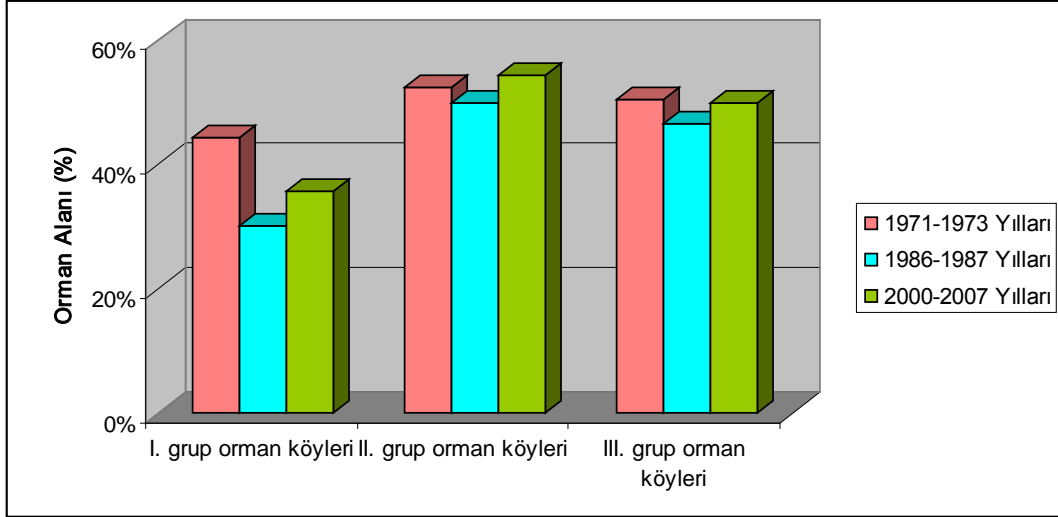
Şekilden görüldüğü üzere yine bu grupta yer alan ve çalışmanın yürütüldüğü köylerde de diğer grupta yer alan köylerde olduğu gibi 1980 yılından sonra nüfus yoğun bir azalma dönemine girmiş ve bu azalmanın da etkisiyle orman alanları yavaş yavaş artmaya başlamıştır.

3.2.17.4. Grupta Yer Alan Köylerin Arazi Nitelik Değişimi Bakımından Karşılaştırılması

Çalışmanın yürütüldüğü köyler verdikleri göç oranlarına göre 3 gruba ayrılmış ve bu köylerde hem nüfus değişimi hem de arazi nitelik durumu ve değişimi incelenmiştir. 3 grupta bulunan köylerde bulunan orman varlığı genel alan içindeki durumu, değişimi Tablo 49 ve Şekil 29’da verilmiştir.

Tablo 49. Gruplar düzeyinde köylerde bulunan orman varlığının genel alan içindeki durumu ve değişimi

Arazi Nitelik Durumu	1971–1973 Yılları	1986–1987 Yılları	2000–2007 Yılları
	%	%	%
I. Grup Köyler	44,4	30,2	35,6
II. Grup Köyler	52,4	49,9	54,4
III. Grup Köyler	50,5	46,5	50,0

Şekil 29. Gruplar düzeyinde köylerde bulunan orman varlığının durumu ve değişimi

Tablo ve şekilde görüldüğü üzere, 1971–1973 yıllarında I. grupta yer alan köylerde orman alanının genel alan içindeki payı %44,4 olarak belirlenirken 1986–1987 yıllarında %30,2 ve 2000–2007 yıllarında ise %35,6 olarak tespit edilmiştir.

II. grupta bulunan köylerin 1971–1973 yıllarında sahip olduğu orman varlığı %52,4 iken 1986–1987 yıllarında %49,9'a düşerken 2000–2007 yıllarında artış göstererek %54,4 seviyelerine yükselmiştir.

III. gruptaki köylerin 1971–1973 yıllarında orman varlığı %50,5 seviyelerinde olup 1986–1987 yıllarında %46,5'e düşmüş ve 2000–2007 yıllarında ise %50 oranlarına yükselmiştir.

İlk dönem yani 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında her 3 grupta da orman alanlarının azaldığı belirlenmiştir. Miktar olarak en fazla azalış 1727 ha ile III. grup yani en fazla göç veren köylerde olurken, oransal olarak en fazla azalış ise %32,1 ile I. grup köylerde yani en az göç veren köylerde olduğu belirlenmiştir. Ancak ikinci dönemde

yani 1986–1987 yıllarından sonra ise orman alanlarının arttığı görülmektedir. Nitekim 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında I. grupta yer alan köylerde bulunan orman varlığı %18,1 (617,9 ha), II. gruptaki köylerde %9 (1621,2 ha) ve III. gruptaki köylerde ise %9,1 (1504,2 ha) arttığı ortaya konmuştur.

Tarım ve yerleşim alanları 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında I. grup köylerde 1150,3 ha (%18,4) arttığı, II. gruptaki köylerde 80,5 ha (%09) ve III. grup köylerde 1559,3 ha (%10,1) azaldığı belirlenmiştir. 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında ise I. grup köylerde 623 ha (%8,4), II. grup köylerde 820,7 ha (%8,9), III. grup köylerde 59,8 ha (%04) azaldığı ortaya konmuştur.

Devlete ait olan orman dışı alanların değişimine bakıldığında 1971–1973 yılları ile 1986–1987 yılları arasında I. grup köylerde 468,1 ha (%776,3), II. grup köylerde 940,9 ha (%12), III. grup köylerde ise 3276,1 ha (%56,6) artmıştır. 1986–1987 yılları ile 2000–2007 yılları arasında I. grup köylerde 6 ha (%1,1) artmış, II. grup köylerde 800,7 ha (%10) ve III. grup köylerde 1559,3 ha (%17,2) azalmış olduğu ortaya konmuştur.

Sonuçta orman varlığı ve nüfus değişimi bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir.

3.2.18. Köylülerin Göç Edenlerle İlgili Düşünceleri

Köyde kalan hane reislerinin göç eden aileler hakkında neler düşündükleri, göçe bakışları Tablo 50’de verilmiştir.

Tablo 50. Köylülerin göç edenler hakkında düşünceleri

Göç edenler hakkında ne düşünüyorsunuz?	Kişi Sayısı	%
Göç edenler akıllı davrandılar	834	98,1
Göç edenler bizden daha iyi durumdalar	788	92,7
Göç edenler için değişen bir şey olmamıştır	2	0,2
Göç edenler daha kötü durumdadırlar	2	0,2
Göç edenler hakkında bir fikrim yok	9	1,1

Tablodan görüldüğü üzere, köyde kalmaya devam eden hane reisleri göç edenlerin akıllı davrandıklarını, ekonomik anlamda kendilerinden çok daha iyi koşullarda olduklarını düşünmektedirler. Buna karşılık gidenler için durumun farklı olmadığını ya da daha kötü durumda olduklarını düşünenlerin oranı %1 gibi oldukça küçük bir oranda olduğu

görülmektedir.

Bu durum karşısında kendilerinin neden göç etmedikleri sorulduğunda ise göç etmek için yaşlarının göçe engel olabilecek kadar geç olduğunu ve bundan sonra köyden ayrılıp kente gidecek cesarete sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte köyde yaşamaya devam eden hane reisleri göç edenlerle ilgili “keşke gitmeselerdi” diyerek gidenlerin ardından duydukları üzüntüyü dile getirmişlerdir. Buna gerekçe olarak ise gidenler yüzünden köylerinde komşularının kalmadığını, köylerinin ıssız köyler haline geldiğini ve eski kalabalık günlerini özlediklerini ifade etmişlerdir.

3.2.19. Köylülerin Ormanla İlgili Düşünceleri

3.2.19.1. Ormanlık Alanların Değişimi

Çalışma bölgesinde çalışmaya katılan hane reislerinin köy ormanları hakkında düşünceleri Tablo 51’de verilmiştir.

Tablo 51. Köylülerin ormanlar hakkında düşünceleri

Köyünüz ormanlarının hatırlayabildiğiniz dönemden bu yana nasıl değiştiğini belirtiniz:	Kişi Sayısı	%
Hatırlayabildiğim dönemden buyana köyümüzün ormanları artıyor	676	79,5
Hatırlayabildiğim dönemden buyana köyümüzün ormanları azalıyor	117	13,8
Hatırlayabildiğim dönemden buyana köyümüzün ormanları değişmiyor	57	6,7

Hane reislerinin %79,5’i hatırlayabildikleri dönemden bu yana köy ormanlarının arttığını düşünmekte iken, %13,8’i azaldığını, %6,7’si ise değişmediği yönünde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Köylüler ormanların artmasında kendi paylarının olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Son yıllarda ormanların odun dışı faydalarının köylüler tarafından bilinmesi ile birlikte ormanların korunmasında daha aktif rol oynamalarının orman alanlarının artmasına neden olmuştur.

Alkan (2007) tarafından yapılan çalışmada da tarafımızdan yapılan çalışmaya paralel bulgular vardır. Alkan’ın yapmış olduğu çalışmada son 10 yılda köylülerin %52,9’u köy ormanların arttığını, %38,2’si azaldığını ve %8,8’i ise değişmediğini tespit etmiştir (Alkan, 2007). Ayrıca Toksoy vd. (2005); Doğu Karadeniz Bölgesi’ni kapsayan çalışmada,

köylülerin %38,7'si ormanların arttığını, %40'ı azaldığını, %18'i değişmediğini ve %3'ü ise bu konuda herhangi bir fikri olmadığını belirtmişlerdir (Toksoy ve ark., 2005). Görüldüğü üzere ormanların arttığı konusunda paralellik olmakla birlikte oranlar arasında farklılıklar bulunmaktadır.

3.2.19.2. Köylülerin Geçim Kaynakları

Orman köylülerinin gelir kaynakları arasında ormancılığın yeri çok düşük oranlardadır. Tarım ve hayvancılığı daha çok aile içi tüketim giderlerini karşılamak amacıyla yapmakta olup, ormancılık sektöründen sağlanan gelir çok düşük seviyelerdedir. Orman köylülerin çoğu orman işçiliğininin sürekli olmayışı ve kaydadeğer bir gelir sağlamaması nedeniyle ormanı bir iş kapısı olarak görmemekte ve ormana olan ilgilerinin azalmasına neden olmaktadır. Toksoy vd 2005 yılında yaptıkları çalışmada ormancılığın gelecek vaat ettiğini belirten köylülerin oranının %3,4 olduğu ortaya konmuştur (Toksoy vd., 2005).

TOBM'de yapılan bu çalışmada çalmanın yürütüldüğü köylerde görüşülen hane reislerinin orman kaynaklarının aile ekonomisi içindeki yeri hakkındaki düşünceleri Tablo 52'de verilmiştir.

Tablo 52. Köylüler için geçim kaynağı olarak ormanın yeri

Orman Kaynaklarının Aile Ekonomisi İçindeki Yeri	Kişi Sayısı	%
Pek Etkili Değil	350	41,2
Kısmen Etkili	210	24,7
Etkili	150	17,6
Hiç Etkili Değil	140	16,5
Çok Etkili	-	-
Toplam	850	100

Tablodan görüldüğü üzere görüşülen hane reislerinin %41,2'si ormancılığın aile ekonomisi içinde pek etkili olmadığını buna karşın %24,7'si ise kısmen etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Ormancılığın aile ekonomisine hiç katkısı olmayanların oranı ise %16,5 olup daha önce yapılmış olan çalışmayla paralel bir sonuç çıkmıştır.

3.2.19.3. Köylülerin Orman Kaynakları ile Olan İlişkileri

Devlet ormanlarından köylülere tanınan faydalanma hakları yüzyılı aşkın bir tarihe sahip bulunmaktadır. Bu hakların başlıcalarını yapacak ve yakacak odun alma, meyve, tohum toplama ile hayvan otlatma gibi haklardan oluşmaktadır (Özdönmez, 1973). Araştırma bölgesinde ankete katılan köylülerinin orman kaynakları ile olan ilişkileri önem sırasına göre incelendiğinde yakacak odun temini ilk sırada yerini almaktadır. Hemen hemen görüşülen köylülerin tamamı (%98,8) orman kaynaklarıyla olan ilişkilerinin yakacak odun temini şeklinde olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 53. Köylülerin orman kaynakları ile olan ilişkileri

Köylülerin orman kaynakları ile olan ilişkileri	Kişi Sayısı	%
Yakacak odun temin edilir	840	98,8
Yapacak odun temin edilir	150	17,6
Ormanda Hayvanlar otlatılır	235	27,6
Ormanda Arıcılık yapılır	132	15,5
Piknik yapma, eğlenme, dinlenme vb. amaçla kullanılır	175	20,6
Orman iş kapısıdır	210	24,7

Diğer ilişki biçimleri önem sırasına göre hayvan otlatma, iş kapısı, piknik yapma, yapacak odun temini, arıcılık, avlanma, odun dışı orman ürünü toplama şeklinde sıralanmıştır. Ormancılığın iş ve gelir sağlama işlevi ise ancak 6. öncelikli olarak tespit edilmiştir.

3.2.19.4. Köylülerin Isınma Kaynakları

Köylüler ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan kesilen ağaç, ormandan kesilen odunla-kömür, kömür, elektrik kullandıklarını ifade etmişlerdir. Azalan nüfusa rağmen ormana olan baskı devam etmektedir. Hane reislerinin %95,9'u yakacak olarak orman kesilen ağacı kullandıklarını belirtirken, %50'si ise ormandan kesilen ağacın yanında, yardım olarak kendilerine dağıtılan veya parayla satın aldıkları kömürü kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Alkan vd 2008 yılında Trabzon'da yaptıkları çalışmada, hanelerin %98,4'ü yakacak olarak odunu tercih ettiklerini, %23,6'sı da odunla birlikte kömür kullandıklarını ifade

etmişlerdir (Alkan ve ark., 2008).

3.2.19.5. Köylülerin Ormancılık Örgütüyle ile Olan İlişkileri

Ormancılık, toplumun orman ve orman ürünlerine yönelik ihtiyaçların sürekli olarak karşılanması amacıyla yapılan çalışmaların bir bütünüdür (Özdönmez vd, 1996). Ancak ülkemizde orman kaynaklarının yönetim planlaması aşamasında yerel halkın görüşleri dikkate alınmamakta ve alınan kararlarda söz sahibi olmadıkları görülmektedir. Araştırma bölgesinde de ankete katılan orman köylüleri bu konudan şikayetçi olarak ormancılık örgütünün yaptığı çalışmalarla ilgili kendilerinin hiç bilgilendirilmediklerini, köylerinde yapılacak olan ormancılık uygulamaları için alınan kararlarda kendi görüşlerine hiçbir zaman başvurulmadığını ifade etmişlerdir. Oysa ormancılığın doğası gereği, toplumun görüş ve beklentilerinin, uygun kurumsal mekanizmalar aracılığıyla ormancılık etkinliklerine yansıtılması gerekmektedir. Bu gereklilik aynı zamanda altına imza atılan uluslararası belgelerin ortaya koyduğu bir zorunluluktur (Akesen ve ark, 2003).

Toksoy vd. (2005), Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaptıkları çalışmada benzer bulgular ortaya koymuşlardır. Çalışmada 582 orman köylüsünün %41,6'sı genel olarak devletin köylerin sorunlarıyla hiç ilgilenmediğini, %40,7'si yeterli düzeyde ilgilenmediğini söylerken, yine aynı köylülerin %42,4'ü orman işletmesinin ormancılık çalışmalarından memnun olmadıklarını söylemişlerdir.

Yine Trabzon'da yapılan başka bir çalışmada Alkan vd (2008), yöre halkının ormancılık örgütü ile aralarında bazı sorunlar olduğuna dikkat çekmiş ve bu sorunların temelinde mülkiyet iddialarının olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir (Alkan ve ark., 2008).

Bu çalışmada elde edilen verilere göre görüşülen orman köylülerin ormancılık örgütüyle olan iletişime ait bilgiler Tablo 54'te verilmiştir.

Tablo 54. Köylülerle ormancılık örgütü ile arasındaki iletişim

Köylülerle orman teşkilatı arasındaki iletişim	Kişi Sayısı	%
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi hiç bilgilendirmiyor	483	56,8
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi yeterince bilgilendiriyor	158	18,6
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi az bilgilendiriyor	118	13,9
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi oldukça bilgilendiriyor	91	10,7

Çalışma bölgesinde çalışmaya katılan hane reislerinden %66,1'i ormancılık örgütünün köylerinde yapılacak olan ormancılık faaliyetlerine ilişkin kendi görüşlerinin hiçbir zaman alınmadığını belirtirken, %16,6'sı ise görüşlerinin arasına alındığını, %12,9'u ise nadiren alındığını söylemişlerdir. Görüşlerinin her zaman alındığını söyleyenlerin oranı ise %1,5 gibi düşük orandır.

Tablo 55. Orman teşkilatının aldıkları kararlarda köylülerin payı

Orman teşkilatının aldıkları kararlarda köylülerin payı	Kişi Sayısı	%
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz hiçbir zaman alınmıyor	562	66,1
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz ara sıra alınmıyor	141	16,6
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz nadiren alınmıyor	110	12,9
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz çoğunlukla alınmıyor	25	2,9
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz her zaman alınmıyor	12	1,5

3.2.20. Çalışmanın Yürütüldüğü Köylerdeki Orman Suçlarının Değişimi

Ülkemizde orman-halk ilişkilerinin iyi olmaması, önemli bir ormancılık sorunudur. Bu sorunun en önemli göstergesi orman suçlarının yoğunludur (Özdönmez vd, 1999).

Orman köylerindeki doğal koşulların elverişsizliği ve ekonomik olanakların yetersizliği nedeniyle orman köylüleri geçim sıkıntısı içerisindeyler. Bu durum bir yandan köylerden kentlere olan göçlerde orman köylülerinin payını artırmakta öte yandan da orman köylülerinin ormanlarda tarla açma, hayvan otlatma, izinsiz ağaç kesme, yerleşme ve orman yakma gibi girişimlere neden olmaktadır (Özdönmez vd, 1996).

Orman köylülerinin yasalarda yasaklanan eylemleri yapmaları sonucunda ormanlık alanlar üzerindeki baskılar artmakta, yangın, açma, kesme, kaçakçılık, yerleşme, işgal, faydalanma ve otlatma gibi amaçlarla ormanlarımız servet ve artım yönünden zarar görmekte ve kayıplar olmaktadır. Bu nedenle de toplum yararı için beklenen ekonomik ve sosyal işlevlerini yerine getirememektedir. Ormanlarımızı alan, servet ve artım yönünden zarara uğratan bu eylemler orman suçlarını oluşturmaktadır (Gümüş, 1989).

Orman içi ve bitişiği köylerde yaşayan orman köylüsü, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar karşısında, kendisine en yakın doğal kaynaklardan biri olan ormanlardan, yasaların getirdiği düzenleme yaptırımlara rağmen suç olduğunu bile bile yasa dışı yararlanma yoluna gitmektedir. Kayıtlara göre Türkiye'de 1996–2008 tarihleri arasında 375 918 adet orman suçu işlenmiştir. Suç adetleri ve suç türlerine göre dağılımı

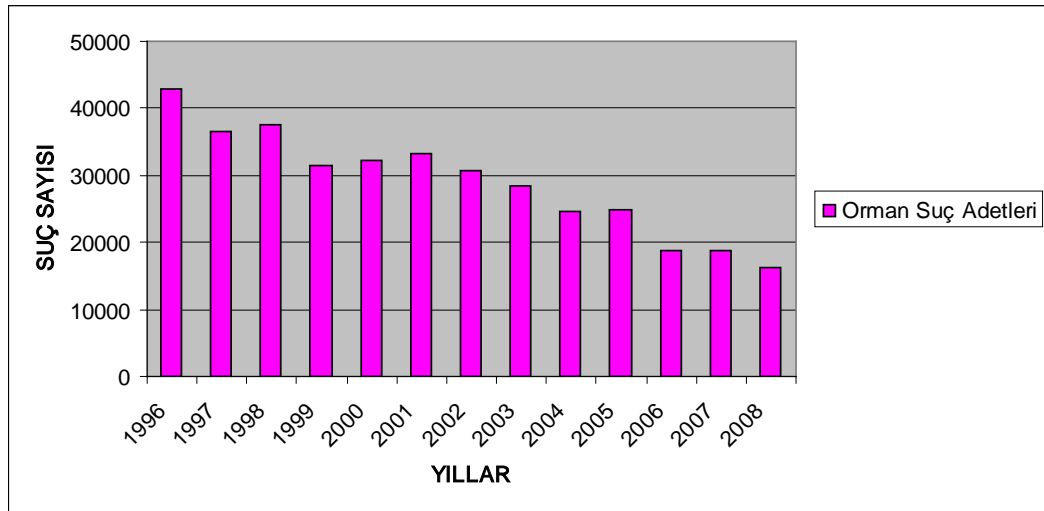
Tablo 56’da verilmiştir.

Tablodan görüldüğü üzere 1996 yılında 42.812 olan suç sayısı 2008 yılında %62 azalarak 16.167’ye gerilemiştir. Suç türlerine göre suç sayılarının ayrıntılarına bakıldığında, yerleşme suçu 2001 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış 5080 adet olarak kayıtlara geçmiştir. 2000 yılından sonra azalmaya başlayan yerleşme suçu 2000–2008 tarihleri arasında %57 azalmış 2185 adet olarak belirlenmiştir.

Tablo 56. Türkiye’de 1996–2008 yılları arasında kayıtlarda yer alan orman suçları (OGM, 2010).

Yıllar	Yerleşme	Otlatma	Taşıma	Açma	Kesme	Sarf	Toplam
1996		7483	7313	8325	17052	2639	42812
1997		7131	5741	5130	16184	2340	36526
1998	2375	6385	5911	5429	15044	2375	37519
1999	3038	3771	4085	5384	12138	3038	31454
2000	3773	5250	3666	4529	11357	3773	32348
2001	5080	3281	3529	5258	10963	5080	33191
2002	3987	3051	4378	5008	10222	3987	30633
2003	3248	2726	4436	3886	10771	3248	28315
2004	2830	3720	3246	3573	8472	2830	24671
2005	3484	3758	2767	3981	7332	3484	24806
2006	2446	3035	2052	2837	5956	2446	18772
2007	2292	3356	1900	2836	6028	2292	18704
2008	2185	2733	1651	2393	5020	2185	16167
Toplam	34738	55680	50675	58569	136539	39717	375918

1996–2008 yılları arasında taşıma suçu (%77,4), otlatma suçu (%63,5), açma suçu (%71,3), kesme suçu (%70,6) oranında azalış göstermiştir. Suç sayılarının yıllara göre izlediği yol Şekil 30’da verilmiştir.

Şekil 30. Türkiye’de 1996–2008 yılları arasında kayıtlarda yer alan orman suçu sayısı

Son 13 yılda işlenen suçların %36,32’si kesme suçu, %15,58 açma suçu, %14,81 otlatma suçu, %13,48 taşıma suçu, %10,56 sarf suçu, %9,25 yerleşme (işgal) suçu olarak tespit edilmiştir.

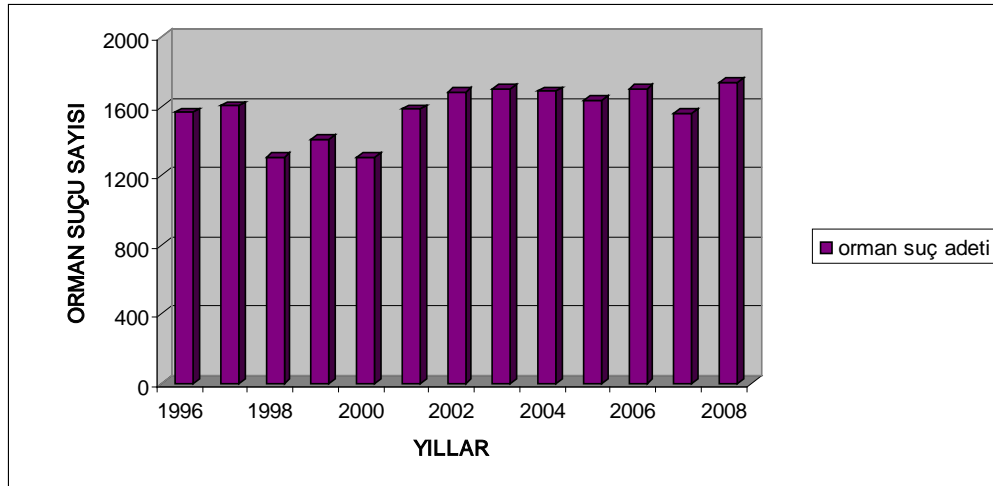
Türkiye’de 1996–2008 yılları arasında işlenen orman suçlarının %5,5’ini oluşturan TOBM’deki orman suçları türlerinin yıllara göre dağılımı Tablo 57’de verilmektedir.

Tablo 57. TOBM’de 1996–2008 yılları arasında kayıtlarda yer alan orman suçu sayısı ve dağılımı

Yıllar	Yangın	Yerleşme	Otlatma	Taşıma	Açma	Kesme	Sair (Diğer)	Toplam
1996	9	41	13	231	224	691	355	1564
1997	7	46	9	233	244	676	387	1602
1998	14	59	8	193	173	453	404	1304
1999	24	240	4	164	145	432	401	1410
2000	38	124	9	139	162	429	406	1307
2001	61	106	4	189	157	653	413	1583
2002	77	109	3	229	177	700	387	1682
2003	96	92	3	261	188	725	338	1703
2004	105	93	3	250	173	743	319	1686
2005	111	133	2	205	207	677	303	1638
2006	104	133	4	176	263	690	334	1704
2007	83	110	-	125	289	663	292	1562
2008	107	113	-	130	413	700	277	1740
Toplam	836 %4,1	1399 %6,8	62 %0,3	2525 %12,3	2815 %13,7	8232 %40,2	4616 %22,6	20485 %100

Tablodan görüldüğü üzere TOBM’de 1996–2008 yılları arasında 20.485 orman suçu işlenmiş ve bu suç sayısı Türkiye orman suçunun %5,5’ni oluşturmaktadır. 1996 yılında 1564 olan suç sayısı 2008 yılında 1740’a yükselmiş ve Türkiye’deki orman suçu sayısı gelişimine aksi bir görüntü yaşanmıştır. Türkiye’de son 13 yılda suç sayısı %62 oranında azalırken TOBM’de ise suç sayısı %11 artmış olarak kayıtlara geçmiştir.

Tablo incelendiğinde 2000’li yıllardan sonra özellikle yangın, açma ve yerleşme suç sayılarında dikkat çekici bir biçimde artış yaşandığı görülmektedir. Suç sayılarındaki bu artışın en önemli nedeni; söz konusu tarihlerde araştırma bölgesinde hız kazanan kadastro faaliyetleridir. 2000’li yılların başına kadar %10 seviyelerinde olan kadastro faaliyetleri bu yıllardan sonra yoğunlaşarak %80’ler seviyelerine yükselmiştir. Dolayısıyla gerek iklim gerekse bölgesel diğer faktörlerinde etkisiyle işlenmeyen arazilerinde bulunan orman ağaçları nedeniyle kadastro işlemi uygulanırken arazilerinin ellerinden alınacağını düşünen köylüler, bu alanları kendi yöntemleriyle çözmeye yoluna başvurmuşlardır. Bu çözüm yolları arasında ağaçları kesmek, ağaçların bulunduğu alanı yakmak ve bu alana ev, ahır yaparak alanı işgal etmek gösterilebilmektedir. Türkiye’de orman suçu sayısı azalmasına rağmen araştırma bölgesinde bölgenin yaşadığı bu özel durum nedeniyle aksi bir durum yaşanmış ve suç sayısı artmıştır. Bu suçların yıllara göre dağılımı Şekil 31’de verilmektedir.

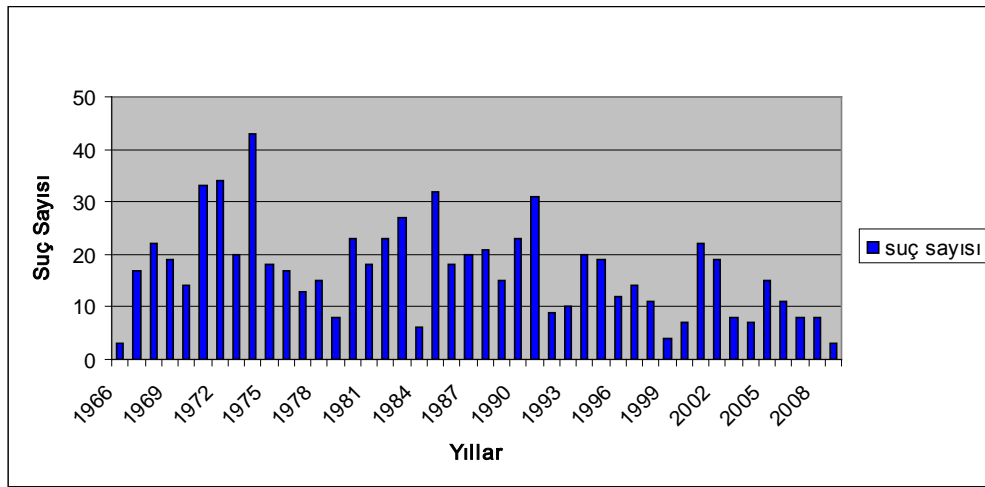

Şekil 31. TOBM’de 1996–2008 yılları arasında işlenen orman suçlarının sayısı

TOBM’de son 13 yılda işlenen suçların %40,19’u kesme suçu, %22,53 sair suçu, %13,74 açma suçu, %12,33 taşıma suçu, %6,83 yerleşme suçu, %4,08 yangın suçu, %0,30 otlatma suçu olarak tespit edilmiştir.

Sair diğ er adıyla diğ er suçlar denildiğ inde tapulu arazisi içerisinde izinsiz ağ aç kesme suçu, kaçak olarak elde edilmiş ürün kullanma suçu, kendisi için almış olduğ u zati ihtiyacını başkasına parayla satma suçu gibi suçları içermektedir. 1996 yılında 355 adet olan sair suçlar 2008 yılında %22 azalmış ve 277'ye gerilemiştir.

Çalışma bölgesindeki 36 köyde 1966–2009 tarihleri arasında toplam 756 adet orman suçu kayıtlara geçmiştir. Bu suçların dağılımına bakıldığında Türkiye, TOBM'de görülen dağılıma benzer bir dağılımın söz konusu olduğ u görülmektedir. Yani suçlar içerisinde %40,6 ile ilk sırada kesme suçu gelmektedir.

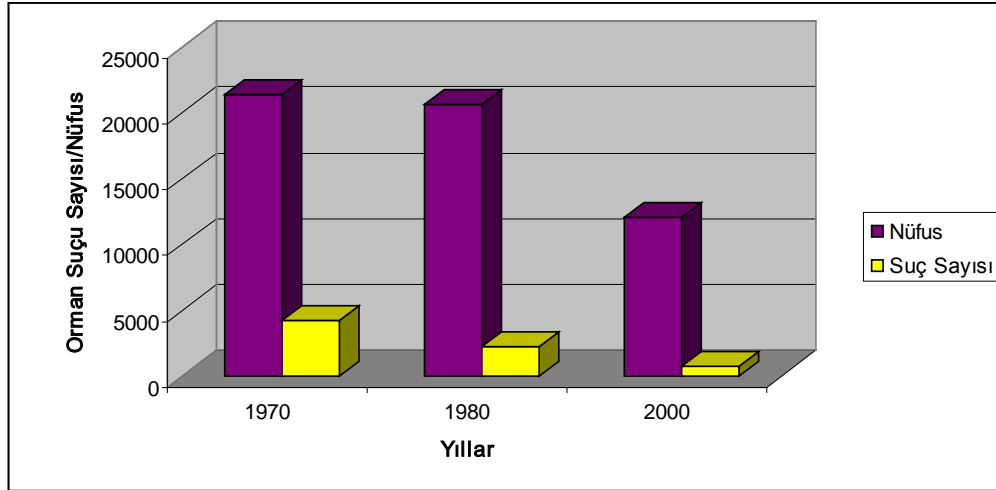
Şekil 32. İşlenen orman suçlarının yıllara göre dağılımı

Yıllara göre suç dağılımına bakıldığında 43 adet orman suçunun 1970 yılında, 23 adet orman suçunun 1980 yılında ve 8 adet orman suçunun 2008 yılında ve 3 adet orman suçunun da 2009 yılında işlendiğ i belirlenmiştir. Orman suç sayısı 1970 yılından 1980 yılına gelinceye kadar %46,5 azalmış, 1980–2009 yılları arasında ise %86,9 oranında azalmış olduğ u tespit edilmiştir.

Çalışma bölgesindeki 36 köyde 1970 yılından sonra kent merkezlerine doğru bir göç yaşanmış bunun sonucunda azalan nüfusla birlikte orman suçlarının sayısında da bir azalma yaşandığı gözlenmiştir. Özellikle keçinin de orman köylerinde yasaklanması ve iç göçle beraber köylerde yaşayan faal nüfus oranının azalmasına bağlı olarak hayvancılıkta meydana gelen gerilemeler ormanlık alanlarda meydana gelen otlatma suçlarının

azalmasında ve bu sayede orman kaynaklarının korunması ve artırılmasında etkili olabilmektedir (Gümüş ve Toksoy, 1999).

Köylerin yıllara göre nüfus değişimi ile orman suçları sayısının değişimi Şekil 33'te verilmektedir.

Şekil 33. 1971–2000 yılları arasında nüfus ve orman suç sayısı değişimi

3.3. Göç Eden Ailelerin Sosyo Ekonomik Yapısı

3.3.1. Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan göçmen hane reislerinin yaş dağılımı Tablo 58'de verildiği şekildedir.

Tablo 58. Göçmen hane reislerinin yaş dağılımı

Yaş	Kişi Sayısı	%
15–24	13	1,5
25–34	216	25,4
35–44	370	43,5
45–54	179	21,1
55–64	62	7,3
>64	10	1,2
Toplam	850	100,0

Çeşitli ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı büyük kentlere göç etmiş olan hane reislerinin %98,8'inin 15–64 yaş sınıfında, %1,2'sinin ise 65 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Göç eden hane reislerinin %25,4'ü 25–34 yaş sınıfında, %43,5'i 35–44 ve %21,1'i 45–54 yaş sınıfında iken sadece %8,5'inin 55 yaş üzeri olduğu görülmektedir. Bu sonuç göç eden bireylerin genç bireylerden oluştuğunu ayrıca yaşın göç eğilimi üzerinde etkili olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca göçmen hane reisleri içerisinde 65 yaş ve üzerindeki bireylerin oranı, göç etmeyip köyde yaşamaya devam eden hane reislerinden daha düşüktür.

3.3.2. Medeni Hal

Göçmen hane reislerinin medeni halini gösteren bilgiler Tablo 59 aşağıda verilmiştir. Çalışmaya katılan hane reislerinden %8'i bekâr, %90'ı evli, %1'i boşanmış ve %1'inin ise eşi ölmüştür. Hane reislerinin evli olma oranları Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu hane reislerinden %93,3'ü erkek %6,7'si kadındır.

Tablo 59. Göçmen hane reislerinin medeni hal dağılımı

Medeni Hal	Kişi Sayısı	%
Bekâr	68	8,0
Evli	770	90,0
Boşanmış	7	1,0
Eşi ölmüş	5	1,0
Toplam	850	100,0

3.3.3. Eğitim Durumu

Araştırma bölgesinden en fazla göç edilen ilk 5 ilin ve Türkiye'nin eğitim durumunu gösteren Tablo 61'de verilmiştir.

Göç edilen illerdeki okuma yazma bilmeme oranı Türkiye ortalamasından düşük, lise ve yüksek okul mezunu olma oranları ise daha yüksek olarak belirlenmiştir. Göçmen hane reislerinin eğitim durumları Tablo 60 aşağıda verilmiştir.

Tablo 60. Göç edilen illerde ve Türkiye’de eğitim durumu (TUIK, 2007).

İli	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen	İlkokul mezunu	İÖ. Mezunu	O. Mezunu	Lise Mezunu	Yük. Mezunu	Toplam
İstanbul	463.279 % 4	2.185.433 % 19,1	3.204.062 % 28	1.121.072 % 9,8	605.488 % 5,3	2.044.677 % 17,9	808.981 % 7,1	11.447.093
Ankara	164.348 % 4	687.276 % 16,6	977.183 % 23,6	387.537 % 9,3	245.614 % 5,9	930.776 % 22,4	442.315 % 10,7	4.146.674
İzmir	166.484 % 4,8	574.853 % 16,4	1.077.920 % 30,8	330.330 % 9,4	150.770 % 4,3	640.821 % 18,32	279.028 % 8	3.497.150
Bursa	112.071 % 4,9	413.132 % 18,2	730.087 % 32,1	232.118 % 10,2	138.411 % 6,1	389.063 % 17,1	132.117 % 5,8	2.272.502
Yalova	7.085 % 3,9	31.619 % 17,4	52.776 % 29	17.211 % 9,5	11.051 % 6,1	32.771 % 18	11.251 % 6,2	182.080
Türkiye	4.930.012 % 7,8	13.771.384 % 21,4	18.078.358 % 28,1	6.615.736 % 10,3	2.795.749 % 4,4	9.970.816 % 15,5	3.508.954 % 5,5	64.241.226

Tablodan görüldüğü üzere göçmen hane reislerinin %46,8’i ilköğretim mezunu, %38,1’i lise mezunu, %9,9’u yüksek okul veya üniversite mezunu iken %5,2’sinin okuryazar olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre büyük kentlere göç etmiş olan hane reislerinin ilkökul mezunu olma oranı, lise mezunu olma oranı, üniversite ve ya yüksek okul mezunu olma oranı Türkiye ortalamasından yüksek, okuryazar olmama oranı ise düşük olarak tespit edilmiştir.

Tablo 61. Göçmen hane reislerinin eğitim durumu

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	%
Okuryazar değil	44	5,2
İlköğretim	398	46,8
Lise	324	38,1
Yüksek okul ve üzeri	84	9,9
Toplam	850	100,0

Kente göç eden köylülerin eğitim durumları köyde kalmış olan bireylere göre daha yüksektir. Köyden göç eden hane reisleri kentlerde çocuklarının eğitime önem vermekte ve çocukların eğitimiyle yakından ilgilenmektedir. Ayrıca kentlerde genel liselerin yanı sıra teknik liseler ile kız meslek liselerinin yaygın oluşu çocukların küçük yaşlarda meslek edinmelerini kolaylaştırmakta ve onlara ara eleman olarak çalışma olanağı sağlamaktadır (Maria and Stryszowski, 2009).

3.3.4. Meslek Grupları

Ankete katılan göçmen hane reislerinin %25,3 gibi bir çoğunluğu serbest meslek sahibi iken %25'i işçi, %22,6'sı memur olarak görev yapmaktadır. Ayrıca dikkat çeken diğer bir ayrıntı da emekli oldukları halde köylerine dönmeyip kentte yaşamaya devam eden hane reislerinin %7,3 gibi bir oranda olmasıdır (Tablo 62).

Tablo 62. Göçmen hane reislerinin meslek dağılımı

İşi	Kişi Sayısı	%
Emekli	62	7,3
Ev hanımı	31	3,6
İşçi	213	25,0
İşsiz	100	11,8
Memur	192	22,6
Öğrenci	37	4,4
Serbest	215	25,3
Toplam	850	100

3.3.5. Hane Halkı Genişliği

Çalışma bölgesinde bulunan köylerden en çok göç edilen 5 ilin ortalama hane genişliği 3,8 olup Türkiye ortalamasından düşüktür. İllerin hane genişlikleri Tablo 63'te gösterilmiştir.

Tablo 63. Göç edilen 5 ildeki hane genişlikleri

İli	Hane Genişliği
İzmir	3,6
İstanbul	3,9
Ankara	3,8
Bursa	3,9
Yalova	3,8
Türkiye	4,5

Çalışma bölgesinde yer alan illerdeki hane halkı genişliğinden sonra ankete katılan hane reislerinin hane halkı genişliği de Tablo 64'te verilmiştir.

Tablo 64. Hane halkı genişliği

Hane Halkı Genişliği	Kişi Sayısı	%
1-3 kişi	275	32,3
4-6 kişi	492	57,9
6'dan daha fazla kişi	83	9,8
Toplam	850	100

Göçmen hane reislerinin %57,9'unun hane halkı genişliği 4-6 kişiden oluşmaktadır. Hanelerin %32,3'ü 1-3 kişiden, %9,8'i ise 6'dan daha fazla kişiden oluşan hanelerden oluşmaktadır. Köydeki haneler 1-3 kişiden oluşan hanelerden oluşmakta iken kentte göç etmiş olan haneler 4-6 kişiden oluşan hanelerden oluşmaktadır. Uygulamaya katılan hane reislerinin hane genişliği 4,22 olup, bölge ortalamasının üzerinde ancak Türkiye ortalamasının altında bir değer olduğu gözlenmiştir.

3.3.6. Hane Gelir Düzeyi

Bölgede yer alan illerde kişi başına düşen gayri safi katma değerlere bakıldığında, İstanbul'un 14.914 \$ ile birinci sırada, Ankara'nın 13.047 \$ ile ikinci, İzmir'in 12.099 \$ ile üçüncü, Yalova'nın 13.862 \$ ile dördüncü, Bursa'nın 13.509 \$ ile beşinci sırada yer aldıkları ve Türkiye ortalamasının üzerinde oldukları görülmektedir.

Kişi başına düşen gayri safi katma değer Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu bu illerde ankete katılan göçmen hane reislerinin gelir düzeyleri Tablo 65'te verilmiştir.

Tablo 65. Göçmen hane reislerinin gelir durumu

Ortalama Aylık Geliri	Kişi Sayısı	%
500 TL'ye kadar	8	0,9
501-1000 TL	423	50,0
1001-1500 TL	194	22,8
1501-2000 TL	142	16,7
2001 TL'den fazla	83	9,6
Toplam	850	100

Araştırmanın yapıldığı 2008 yılı itibariyle hane reislerinin gelirlerine bakıldığında; hane reislerinin yaklaşık yarısının (%50) ortalama aylık geliri 500-1000 TL arasında

olduğu belirlenmiştir. 500 TL'den az ortalama aylık gelire sahip hane reislerinin oranı ise köydeki hane reislerinin aksine yok denecek kadar azdır (%0,9). Göçmen hane reislerinin ortalama gelirlerinin 500 ile 1000 TL arasında ve köydeki hane reislerinin gelir ortalamasından daha yüksek olmasına rağmen bu gelir değerleri ülkedeki açlık sınırının (1000 TL) altındadır.

Göçmen hane reislerinin göç etmeden önce ve göç sonrasında sahip oldukları ekonomik durumlarını karşılaştırmaları istendiğinde verdikleri cevaplar Tablo 66'da gösterilmiştir.

Tablo 66. Göçmen hane reislerinin göç sonrası ekonomik durumu

Göç öncesine göre ekonomik durumunuzda farklılık var mı?	Kişi Sayısı	%
Fark yok	25	3,0
Kentte daha iyi	825	97,0
Şimdi daha kötü	-	-
Toplam	850	100

Göçmen hane reislerinin %97'si göç etmiş oldukları kentlerde göç öncesine göre çok daha iyi koşullarda yaşadıklarını ekonomik anlamda çok daha iyi durumda olduklarını ifade etmişlerdir. Şuanki durumunun göç öncesine göre daha kötü olduğunu söyleyen hane reislerinin olmayışı da tabloda dikkat çeken diğer bir ayrıntı olarak öne çıkmaktadır. Köyde görüşülen hane reislerinin gelir düzeyleri ile göçmen hane reislerinin gelir düzeyleri karşılaştırıldığında, göçmen hane reislerinin gelir düzeyinin yüksek olması da bunu açıkça desteklemektedir.

Oğrak tarafından yapılan çalışmada göç öncesine göre ekonomik durumlarının göç sonrası daha iyi olduğunu söyleyenlerin oranı %47,8 olarak tespit edilmiştir (Oğrak, 1998). Tarafımdan yapılan çalışmada belirlenen değer ise %83,5. Buna göre her iki çalışmada da ekonomik bakımdan kentte daha iyi durumda olduklarını söylemek mümkündür. Bu yönüyle göç, göçmenler açısından ekonomik anlamda olumlu bir değişim sürecini ifade etmektedir.

Göçmen hanelerde ekonomik duruma katkı sağlayan, çalışan kişi sayısı Tablo 67'de verilmiştir.

Tablo 67. Kentte yaşayan göçmen hanelerde çalışan sayısı

Ailede çalışan kişi sayısı?	Kişi Sayısı	%
1 kişi	197	23,2
2 kişi	556	65,4
3 kişi	61	7,3
3 kişiden fazla	35	4,1
Toplam	850	100

Göçmen hanelerde bulunan ailelerin %65,4'ünde 2 kişinin, %23,2'sinde 1 kişinin çalışmakta olduğu gözlenmiştir.

Göçmen hane reislerinin aynı koşullar altında nerede yaşamak istedikleri Tablo 68'de verilmiştir.

Tablo 68. Göçmen hane reislerinin yaşamak istedikleri yer

Gelir yönünden aynı olsanız nerde yaşamak istersiniz?	Kişi Sayısı	%
Köyde	90	10,6
Kentte	754	88,7
Yurtdışında	2	0,2
Fikri olmayanlar	4	0,5
Toplam	850	100

“Gelir yönünden aynı düzeyde olsanız nerede yaşamak istersiniz?” sorusuna kente göç etmiş olan hane reislerinin %88,7'si yine kentte yaşamak istediklerini, %10,6'sı köylerinde yaşamak istediklerini, %0,2'si yurt dışında yaşamak istediklerini belirtirken %0,5'i fikir bildirmemişlerdir.

Ankete katılan ev hanımlarının hepsi kentte yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Kentte yaşamak isteyen ev hanımları buna gerekçe olarak kente göç ettikten sonra iş yüklerinin azaldığını, kentlerde daha konforlu koşullarda yaşadıklarını, tarla işlerini de genelde yarı yarıya başkalarına yaptırdıklarını böylelikle daha az yıprandıklarını, hayvan besleme zahmetinden bir nevi uzaklaştıklarını bu sebeple kentte daha rahat yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Çalışma bölgesinde kente göç etmiş olan hane reisleri aynı ekonomik koşullara sahip oldukları takdirde yine şehirde yaşamak istediklerini (%88,7) ifade etmişlerdir. Köyü tercih

edenlerin oranı sadece %10,6 olarak tespit edilmiştir. Güreşçi tarafından 2007 yılında yapılan çalışmada ise göç eden hane reislerinin aynı gelire sahip olmaları halinde %81,31'inin köyü tercih edebileceğini ifade etmiş olup bu tespit ile çelişkili bir sonuç bulmuşlardır (Güreşçi, 2007). Ayrıca Quisumbing and McNiven 2005 yılında yaptıkları çalışmada kırsal bölgelerin, kentlerdeki gibi eğitim, sağlık ve altyapı hizmetlerine kavuşturulması halinde, bu bölgelerdeki insanların kendi yaşamış olduğu bölgeleri tercih edebileceklerini iddia etmişlerdir.

3.3.7. Göçmen Ailelerin Kente Geliş Zamanları ve Göç Nedenleri

Göçmen hane reislerinin kente göç ediş zamanları Tablo 69'da gösterilmiştir.

Tablo 69. Göçmen hane reislerinin kente geliş zamanları

Ne zaman geldiniz?	Kişi Sayısı	%
1955–1972 yılları arası	17	2,0
1973–1983 yılları arasında	163	19,2
1984–2005 yılları arasında	654	76,9
2005 yılı sonrası	16	1,9
Toplam	850	100

Kente göç eden hane reislerinin %76,9'u 1984–2005 yılları arasında kente geldiklerini, %19,2'si 1973–1983 yılları arasında, %2'si 1955–1972 yılları arasında ve %1,9'u 2005 yılı sonrasında kente geldiklerini belirtmişlerdir. Bölgede yaşanan toplam göçün %78,8'i son yirmi yılda gerçekleşmiştir.

Köylerinde göç eden hane reislerini köylerinden göçe iten nedenler Tablo 70'te verilmiştir.

Tablo 70. Göçmen hane reislerinin köylerinden göç etme nedenleri

Göç Sebebi	Kişi Sayısı	%
Köydeki iş imkânlarının az olması	815	95,9
Geçinememe	760	89,4
Tarım topraklarının yetersizliği	746	87,8
Eğitim	340	40,0
Sağlık	230	27,1
Şehirde yaşama isteği	150	17,6

Tablodan görüldüğü üzere, kente göç etmiş olan hane reislerinin birinci öncelikli nedeni köydeki iş imkânlarının az olması, ikinci sırada köyde geçinememe, üçüncü sırada tarım topraklarının yetersizliği öne çıkarken, eğitim dördüncü, sağlık beşinci, şehirde yaşama isteği ise altıncı öncelikli sebep olarak belirlenmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi göç nedenleri arasında ağırlıklı olarak ekonomik nedenler öne çıkmaktadır.

2008 yılında yapılan bir çalışmada göç nedeni olarak köydeki topraksızlık ve toprak yetersizliğinin öne çıktığını, araştırmaya katılan köylülerin %50'sinin topraksızlık nedeniyle buldukları köylerden göç etmek istediğini belirtmiştir (Kuslu, 2008).

Göçmen ailelerin %99'unun geldikleri bu kentlerin ilk göç yerleri olduğu görülmektedir. İlk göç yerleri olan bu kentlerde memnun olma yüzdesi de %99 gibi yüksek bir orandır. Yine bu ailelere “tekrar göç etmeyi düşünüp düşünmedikleri sorulduğunda” %96,8'i göç etmeyi düşünmediklerini, %3,2'si başka kentlere göç etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. Köye kesin dönüş yapmayı düşünenlerin oranı ise %0,9 gibi düşük bir değerdir.

Kente göç eden genç hane reislerinin neredeyse tamamına yakını kısa ve orta vadede köyelerine geri dönmeyi düşünmemektedir. Kente göç ettikten sonra ekonomik olarak çok daha iyi koşullarda, köydeki hayata nazaran konforlu bir yaşam kurduklarını söyleyen hane reisleri kentte çocukları için daha gelişmiş eğitim olanaklarının olduğunu, sağlık hizmetlerine daha rahat ulaşabildiklerini ve yine kentlerde daha kolay ev sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında gençler şuan köyelerine geri dönmeyi düşünmediklerini söylerken ilerleyen yıllarda yaşlanıp emekli olduklarında bu fikirlerini değiştirip köyelerine dönebileceklerinin de mümkün olabileceğini belirtmişlerdir.

Güreççi, 2007 de yaptığı çalışmada, geri dönme eğiliminde olanların oranını yok denecek kadar az olarak ifade ederken, Oğrak tarafından 1998 yılında yapılan çalışmada, köyelerine geri dönme eğiliminde olanların oranı %54,1 gibi yüksek bir değer bulmuştur. Oğrak, çalışmasında bölgede yaşanan göçün terör, kan davası gibi nedenlerden dolayı zorunlu olarak evlerini, köyelerini terk etmek zorunda kalan insanların yapmış olduğu zoraki bir göç olduğunu ifade etmiştir (Güreççi, 2007; Oğrak, 1998). Oysa TOBM'de yapılan bu çalışmada yaşanan göç ise zorunlu bir göç değil tamamen ekonomik, sosyal nedenlerden dolayı yapılan bir göçtür. Bu nedenle zorunlu göçe maruz kalan insanlar kendi, kendi topraklarına dönmek istemekte ve köyelerine büyük bir özlem duymaktadırlar.

Göçmenlerin geldikleri kenti seçme nedenleri Tablo 71’de verilmiştir.

Tablo 71. Göç edilen yerin belirlenmesinde etkili olan faktörler

Burayı Seçme Nedeni	Kişi Sayısı	%
Daha yüksek gelir kazanma şansı	835	98,2
Daha iyi iş imkânları	810	95,3
Akrabaların burada olması	726	85,4
Eğitim	350	41,2
Konforlu yaşam	280	32,9
Daha kolay ev edinme	270	31,8
Sağlık hizmetlerine ulaşılabilirlik	140	16,5

Göçmen hane reislerini köylerinden göçe zorlayan nedenlerin başında daha yüksek gelir kazanma şansı ile daha iyi iş imkânları gelmektedir. Ayrıca göç edilecek yerin belirlenmesinde, daha önceden o kente göç etmiş olan akrabalarının bulunması da önemli bir diğer faktördür. Akrabalarının o kentte olmaları göç edecek köylülere cesaret vermekte ve göç kararını almasını kolaylaştırmaktadır. Göç edilecek yerin belirlenmesinde akraba etkisi olduğunu söyleyenlerin oranı %85,4’dir. Anket aşamasında gidilen semtlerde belli köylerden gelenlerin birbirlerine yakın yerlerde konut sahibi olmaları, yakın komşularının daha çok akraba ve hemşehrilerden oluşması, akraba ve hemşehrilerin konut yerinin seçiminde de önemli rol oynadıklarını göstermiştir (Aydoğan 1990). Hemşehrilik, akraba ve göç arasındaki ilişkiyi Bursa örneği ile inceleyen Narlı (2002), kentte daha önceden gelen göçerlerin yeni gelenlere yardım ettiklerini, barınacak yer ve çalışacak iş imkânları bulduklarını, iş edinip, kalacak yer bulan göçerlerin sonra göç edecek olan akraba ve hemşehrilerine referans noktası olacağını belirtmiştir (Narlı, 2002).

Dördüncü öncelikli faktör eğitim faktörüdür. Köylerde azalan nüfusla birlikte okulların kapanması çocuklarının daha iyi ve kolay bir şekilde eğitim hayatını sürdürmesini isteyen aileleri büyük kentlere göçe zorlamaktadır. Konforlu yaşamak isteği beşinci öncelikli faktör olarak ifade edilmiştir. Özellikle köylerde yaşayan kadınlar tarla, bağ, bahçe işlerinde erkeklerden daha aktif bir rol üstlenmekte dolayısıyla daha çok yıpranmaktadır. Oysa kente göç ettikten sonra kadınlar ev hanımı olarak evlerinde daha rahat ve köy şartlarına göre daha konforlu bir hayata kavuştuklarını dile getirmiş, bundan sonra bu rahatlığı, bu konforu bırakamayacaklarını ve köyelerine geri dönmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

3.3.8. Göçmenlerin Köyle İlişkileri

Göçmen hane reislerinin kente göç ettikten sonra köyle olan ilişkileri sorgulanmış ve ulaşılan sonuçlar Tablo 72’te verilmiştir.

Tablo 72. Göçmen hane reislerinin köye gidiş sıklığı

Köye ne sıklıkta gitmektedir?	Kişi Sayısı	%
Hiç	35	4,1
Üç yıl ve daha uzun bir sürede	43	5,1
İki yılda bir	65	7,6
Yılda bir	601	70,7
Altı ay veya daha az süre içinde	106	12,5
Toplam	850	100

Göçmen hane reislerinin %4,1’lik bir kesimi kente göç ettikten sonra köyle olan bağlantılarını tamamen bitirmiş olduklarını, köyelerine gidemediklerini veya gitmediklerini belirtirken, %70,7’lik kesim ise yılda en az bir kez köyelerine gittiklerini ve köyleriyle olan bağlarını koparmadıklarını ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan hane reislerinin çocuklarının köye gidiş sıklığı Tablo 73’te verilmiştir.

Tablo 73. Göçmen aile çocuklarının köye gidiş sıklığı

Çocuklara köye ne sıklıkta gitmektedir?	Kişi Sayısı	%
Hiç	30	3,5
Üç yıl ve daha uzun bir sürede	280	33,0
İki yılda bir	238	28,0
Yılda bir	300	35,3
Altı ay veya daha az süre içinde	2	0,2
Toplam	850	100

Hane reislerinden %35,3’ünün çocukları yılda bir kez köyelerine giderken, %33’ünün çocukları ise köyelerine üç yılda bir ve ya daha fazla süre zarfında gitmektedirler. Çocukların en az yılda bir kez aileleriyle köyelerine gitmeleri anne ve babalarının isteğiyle olduğu ifade edilmiştir. Çocukların büyüdüğü zaman anne babalarının baskısında

azalmasıyla birlikte köylerine daha seyrek gelecekleri ve zamanla belki de hiç gelmeyecekleri düşünülmektedir. Bunun yanında çocuklarının köylerine hiç gitmediklerini belirten ebeveynler ise gitmeme nedenleri arasında yaz aylarında düzenlenen çeşitli yaz okullarına katılmaları ve köye gitmek istememelerini öne sürmektedirler.

Köyden kente göç etmiş olan hane reislerine köylerinde kalan arazileri nasıl değerlendirdikleri konusunda Göçmen ailelerin köydeki arazilerini değerlendirme şekilleri Tablo 74'te verilmiştir.

Tablo 74. Göçmen hane reislerinin köyde kalan arazilerini değerlendirme şekilleri

Köydeki araziler nasıl değerlendiriliyor?	Kişi Sayısı	%
Akrabalar bedelsiz kullanıyor	251	29,5
Hiçbir şey yapılmıyor	226	26,6
Kendisi işliyor	15	1,8
Satmış	95	11,2
Yarılığa vermiş	263	30,9
Toplam	850	100

Köyde kalanların yaşlı bireyler olmaları, tarlada çalışacak işgücünün bulunamaması ve yaşanan ekonomik nedenlerden dolayı sahip olunan arazilerin tümü kullanılamamaktadır. Göçmen hane reislerinin %30,9'u köyde kalan arazilerini yarılığa verdiğini, %29,5'i akrabalarına bedelsiz kullanmak üzere bıraktığını, %26,6'sı arazileri üzerinde hiçbir işlem yapmadığını ve %1,8'i ise arazilerini kendisinin işlediğini belirtmiştir.

3.3.9. Göçmenlerin Kentle Bütünleşme Süreci

Kırsal kesimden kente göç eden nüfus, yeni bir toplumsal yapı içerisine girmektedir. Bu yapıyı biçimlendiren temel dinamiklerle de değişik etkileşimler içerisine girmektedir. Böylesine bir etkileşim süreci içerisinde, etkin konumda olan; yerleşik kentsel kurum, öge ve ilişkilerdir. Kırsal alandan göç eden nüfusun kırsal kültürü, içerisine girdiği kentsel kültür içerisinde zamanla değişmekte ve yerleşik olan kent kültürü ile kaynaşmaktadır. Bunun sonucu olarak da, iki farklı kültürün, kırsal kültür ile yerleşik kentsel kültürün bir araya gelerek birleştiği ve sonuç olarak bütünleştiği yeni bir oluşum ortaya çıkmaktadır (Güreşçi, 2007).

Araştırma bölgesindeki köylerden büyük kentlere göç etmiş olan hane reislerinin kent hayatının kendilerine sunmuş olduğu fırsatlardan yararlanıp yararlanılmadığı konusunda görüşlerini almak için kendilerine “kentte yapılan etkinliklere katılıp katılmadıkları” sorulmuş ve bu konudaki düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Ankete katılan göçmen hane reislerinin %56,6’sı kentin kendilerine vermiş olduğu her türlü yeniliklerle birlikte, sinema, tiyatro ve çeşitli kültürel aktivitelere fırsat buldukça katıldıklarını ve bu durumdan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 75. Kentte yapılan etkinliklere katılma durumu

Burada yapılan etkinliklere katılma durumu?	Kişi Sayısı	%
Katılıyor	456	53,6
Katılmıyor	394	46,4
Toplam	850	100

İçinde yaşayanlara birçok alanda fırsat veren, çeşitli seçenekler sunana kent hayatı zaman zaman gerek ekonomik gerekse altyapı sorunları nedeniyle içinde barındırdığı insanlara hayatı zorlaştırabilmektedir. Ankete katılan göçmen hane reislerini kent hayatında zorlayan şartlar önem sırasıyla Tablo 76’da verilmiştir.

Tablo 76. Göçmen aileleri kentte zorlayan şartlar

Hane reislerini zorlayan şartlar	Kişi Sayısı	%
Ekonomik şartlar	765	90,0
Kent yaşamındaki stres	728	85,6
Kültürel faktörler	300	35,3
Düşünce ve yaşayış	190	22,4
Örf ve adetler	90	10,6
Dil	20	2,4
Dini inanç ve davranış	15	1,8

Ekonomik koşulların zorluğu nedeniyle köylerinden göç etmek zorunda kalan hane reislerini kent hayatında da yine ekonomik şartlar zorlamaktadır. Tablo görüldüğü üzere ekonomik şartlar kent hayatındaki zorlayanlar arasında %90 ile ilk sıradadır. Ancak göçmenlerin kentte zorlandıkları konunun sadece ekonomik konular olmadığı, kültürel faktörler ve kente uyum gibi sosyal nedenlerin de etkili olduğu görülmektedir. Anket sonuçlarına göre kent hayatına uyum konusunda hala birtakım zorluklar yaşandığı ve

göçmen hane reislerinin %52'sinin hala kent hayatına uyum sağlayamadığı ve bu sürecin devam ettiği belirtilmektedir. Kentle bütünleştiğini uyum konusunda sorun yaşamayanların oranı %44,5 iken, aile fertlerinin kent hayatına karışmadan ayrı bir şekilde kendi kültürlerini koruyarak hayatlarına devam ettiklerini söyleyenlerin oranı %2,2 olarak belirlenmiştir (Tablo 77).

Tablo 77. Göçmen hane reislerinin ailelerinin geleceği hakkında düşünceleri

Ailelerin kentle bütünleşme durumu?	Kişi Sayısı	%
Kentsel toplumla çoktan bütünleşmiştir.	382	44,5
Giderek kentsel toplumla bütünleşiyor	442	52,0
Kentsel toplumdaki kendini ayrı tutarak kültürünü korumaktadır	26	3,5
Toplam	850	100

3.4. Araştırma Varsayımlarının Test Edilmesi

Araştırma kapsamında ortaya konulan hipotezler aşağıda sıralandığı şekildedir.

H₀ Hipotezi: Bireyin yaşı ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Eğitim durumu ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Medeni hal ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köyde arazi sahibi olma ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Aileden göç eden birey varlığı ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Gelir durumu ile kentsel bütünleşme arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köyden kente gelme zamanı ile köyde arazi sahibi olma arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köyden kente göç zamanı ile gelir düzeyi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köye gidiş sıklığı ile köyde arazi varlığı arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köyden kente göç zamanı ile köylerine geri dönme eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köyden kente göç zamanı ile kentte ev sahibi olma arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Köyden kente göç zamanı ile araba sahibi olma arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Eğitim durumu ile kentsel bütünleşme arasında bir ilişki yoktur.

H₀ Hipotezi: Gelir düzeyi ile köye geri dönme eğilimi arasında bir ilişki yoktur.

3.4.1. Bireyin Yaşı ile Köyden Göç Etmeyi Düşünme Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre bireyin yaşı ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur. Bu çalışmada bireyin yaşı ile köyden kente göç eğilimi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Yani analiz sonuca göre genç olan bireyler daha iyi iş olanakları, daha iyi eğitim koşulları kentlerde olduğu için yaşlı olan bireylere oranla daha fazla göç eğilimi içerisindedir.

Tablo 78. Yaş ile köyden göç eğilimi arasındaki ilişki

Göç Eğilimi	Yaş Sınıfları											
	15-24 yaş	%	25-34 Yaş	%	35-44 Yaş	%	45-54 Yaş	%	55-64 Yaş	%	> 64 Yaş	%
Evet	13	81	34	71	83	55,7	5	2,9	3	1,4	1	0,4
Hayır	3	19	14	29	66	44,3	156	97,1	217	98,6	241	99,6
Toplam	16	100	48	100	149	100	175	100	220	100	242	100

Ki kare hesap=394,449; sd 5; 000<0,05

Tabloda görüldüğü üzere 15-44 yaş sınıfında bulunan 213 hane reisinden 130 tanesi (%61) göç etmeyi düşünmekte iken, 45 yaş ve üzeri olan 637 hane reisinden sadece 9 tanesi (%1,2) göç etmeyi düşünmektedir.

Benzer bulgu Lanzona tarafından 1998 yılında yapılan çalışmada saptanmıştır. Lanzona kırsalda yaşayan yaşlı bireylerin yaşlılık ve sağlık sorunları gibi nedenlerden dolayı göç eğilimlerinin genç bireylere göre daha az olduğunu ifade etmiştir (Lanzona, 1998). Yapılan bu çalışmada da bireyin yaşının göç kararını etkileyen önemli bir faktör olduğu görülmekte olup istatistiksel olarakta ilişki tespit edilmiştir.

3.4.2. Eğitim Durumu ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, eğitim durumu ile göç eğilimi arasında bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada bireyin eğitim durumu ile köyden kente göç eğilimi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Eğitimli yani lise ve yüksek okul mezunu bireyler okuma yazma bilmeyen ve ya ilkokul mezunu olan bireylere göre daha fazla göç eğilimi içindedir. Yani

araştırma bölgesinde çalışmaya katılan hane reislerinin eğitim durumları yükseldikçe köyden kente göç etmeyi düşündükleri belirlenmiştir.

Tablo 79. Eğitim ile köyden göç etmeyi düşünme arasındaki ilişki

Göç Eğilimi	Eğitim Durumu									
	Okuryazar Değil		Okuryazar		İlköğ. Mezunu		Lise Mezunu		Yük. Okul ve Üni. Mezunu	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evet	2	1,9	3	3,4	10	1,8	57	73,1	17	94,4
Hayır	105	98,1	86	96,6	548	98,2	21	26,9	1	5,6
Toplam	107	100	89	100	558	100	78	100	18	100

Ki kare hesap=712,656; sd 4; 000<0,05

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde anket uygulanan hane reislerinden lise mezunu olanların %73,1'i ve yüksek okul veya üniversite mezunu olanların %94,4'ü göç etmeyi düşündüğünü ifade etmiştir.

Yurt dışında yapılan birçok çalışmada benzer bulgular belirlenmiş ve eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte bireylerin göç eğilimlerinin arttığı ifade edilmiştir (Carrington and Detrogiache 1998, Lanzona 1998, Docquier and Morfouk 2002, Lewer ve Berg 2008, Magris ve Russo 2009).

3.4.3. Medeni Hal ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, medeni hal ile göç eğilimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu çalışmada medeni hal ile köyden kente göç eğilimi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Yani bekar olan bireylerde göç eğilimi, evli olan bireylere göre daha fazladır.

Tablo 80. Medeni hal ile göç eğilimi arasındaki ilişki

Göç Eğilimi	Medeni Hal					
	Bekar		Evli		Dul	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evet	12	26,1	108	15,7	19	16,5
Hayır	34	73,9	581	84,3	96	83,5
Toplam	46	100	689	100	115	100

Ki kare hesap=20,762; sd 1; 000<0,05

Tablodan da görüldüğü üzere bekar olan bireylerin %26,1'i göç etmeyi düşündüklerini ifade ederken, evli hane reislerinin %15,7'si, dul olanların ise %16,5'i göç etmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir.

Cinsiyetin göç kararı üzerine etkisi olup olmadığına bakılmış ancak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yani bölgedeki çalışmada cinsiyetin göç kararı üzerine etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmış H_0 hipotezi kabul edilmiştir.

3.4.4. Köyde Arazi Sahibi Olma ile Göç Etme Eğilimi Arasındaki İlişki

H_0 Hipotezine göre, köyde arazi sahibi olma ile göç eğilimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu çalışmada köyde arazi sahibi olma ile köyden kente göç eğilimi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup H_0 hipotezi reddedilmiştir ($p<0,05$). Köyde arazi sahibi olmayan bireyler arazi sahibi olan bireylere göre daha fazla göç eğilimi göstermektedir. Çalışmaya katılan hane reislerinin köyde sahip oldukları arazileri varsa göç etmeyi düşünmedikleri bunun yanında göçü düşünen hane reislerinin köyde toprak sahibi olmadıkları görülmektedir.

Tablo 81. Köyde arazi sahibi olma ile göç etme eğilimi arasındaki ilişki

Göç Etme Eğilimi	Arazi Varlığı			
	Var		Yok	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evet	122	18,1	70	40,0
Hayır	553	81,9	105	60,0
Toplam	675	100	175	100

Ki kare hesap=166,423; sd 1; 000<0,05

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde ankete katılan hane reislerinden köyde arazisi olanların %18,1'i, arazisi olmayanların %40'ı göç etmeyi düşünmektedir.

2008 yılında yapılan bir çalışmada arazi sahipliğinin ve işlenen arazi büyüklüğünün göç kararını etkilemediğini ancak yaş ve eğitim durumunun karar üzerinde pozitif etki yaptığını belirtmiştir (Kuslu, 2008).

3.4.5. Aileden Göç Eden Birey Varlığı ile Göç Etme Eğilimi Arasındaki İlişki

Aileden göç eden birey varlığı ile göç etme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve H_0 hipotezi reddedilmiştir ($p < 0,05$). Çalışmaya katılan hane reislerinin ailesinden göç eden birey varsa göç kararı alması daha kolay olmaktadır. Yani aileden göç eden birey olması geride kalan aile için göç eğilimini artırıcı bir unsurdur. Ayrıca ailesinde göç eden bireylerin eğitim durumları incelendiğinde; eğitim düzeyi yüksek olan hane reislerinin ailesinde göç eden bireylerin daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 82. Ailede göç eden birey varlığı ile göç etme eğilimi arasındaki ilişki

Göç Eğilimi	Ailede Göç Eden Birey Durumu			
	Var		Yok	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evet	78	16,9	47	12,1
Hayır	384	83,1	341	87,9
Toplam	462	100	388	100

Ki kare hesap=10,186; sd 1; 001<0,05

Ailesinde göç eden birey bulunan hane reislerinden göç eğiliminde olanların oranı %16,9 iken, ailesinde göç eden birey olmayanların %12,1'i göç eğiliminde olduğu görülmektedir.

3.4.6. Köyden Kente Göç Zamanı ile Köyde Arazi Varlığı Arasındaki İlişki

H_0 Hipotezine göre, köyden kente gelme zamanı ile köyde arazi sahibi olma arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada köyde arazi sahibi olma ile köyden kente göç eğilimi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş yani H_0 hipotezi reddedilmiştir ($p < 0,05$). Köylerinden kente

daha geç tarihlerde göç edenlerin köylerindeki arazileri elden çıkarmadıkları ve bu arazileri kendileri için garanti gördükleri düşünülmektedir. Köyden kente göç zamanı ile köyde arazi varlığına sahip olma arasındaki ilişki Tablo 83'te gösterilmiştir.

Tablo 83. Köyden kente göç zamanı ile köyde arazi varlığı arasındaki ilişki

Köyde Arazi Varlığı	Köyden Kente Gelme Zamanı							
	1955–1972 Yılları Arası		1973–1983 Yılları Arasında		1984–2005 Yılları Arasında		2005 Yılı Sonrası	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Var	2	11,8	68	41,8	562	85,9	8	50,0
Yok	15	88,2	95	58,2	92	14,1	8	50,0
Toplam	17	100	163	100	654	100	16	100

Ki kare hesap=227,451; sd 3; 000<0,05

Hane reislerinin köylerinden göç ederek kente geldikleri zaman ile köyde arazi varlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Köyden kente 1955–1972 yılları arasında gelen hane reislerinin %11,8'i köyde arazisi olduğunu belirtirken, 1984–2005 yılları arasında gelen hane reislerinin %85,9'unun köyde arazisi olduğu tespit edilmiştir.

Tabloda gösterildiği üzere; kente daha önce göç eden hane reislerinin kent hayatına uyum sağladıkları ve kendilerini daha güvende hissettikleri için köydeki arazilerini ya akrabalarına bırakmış oldukları ya da sattıkları belirlenmiştir. Buna karşılık 2005 yılı sonrası kente göç edenler henüz şehir hayatına uyum sağlama döneminde olduklarını ve bu yüzden köydeki arazilerini kendilerine garanti olarak görüp satmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu tespit Oğlak'ın bulguları ile paralellik arz etmektedir (Oğrak, 1998).

3.4.7. Köyden Kente Göç Zamanı ile Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, köyden kente göç zamanı ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada köyden kente göç zamanı ile gelir düzeyi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Köyden kente daha önceki senelerde göç edenlerin gelir seviyeleri daha geç göç edenlere göre daha yüksektir. Köyden kente daha önceki senelerde göç edenlerin gelir seviyeleri daha geç göç edenlere göre daha yüksek olduğu düşünülmüş ve analiz yapılmıştır. Köylülerin köyden kente göç ettikleri zaman ile

gelir düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yani kente daha önceden gelmiş olanların yeni gelenlere oranla ekonomik olarak daha iyi durumda oldukları gözlenmiştir. Köylülerin kentte kalma süresi ne kadar uzun olursa gelir düzeyleri de artmaktadır (Tablo 84).

Çalışma bölgesine özellikle 1984–2005 yılları arasında göç etmiş olan hane reislerinin gelir düzeyleri 500 TL’den daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 84. Köyden kente göç zamanı ile gelir düzeyi arasındaki ilişki

Köyden Gelme Zamanı	Ortalama Aylık Gelir									
	500 TL’ ye kadar		501–1000 TL		1001–1500 TL		1501–2000 TL		2001 TL ve üzeri	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
1955–1972 Yılları Arası	2	25,0	8	1,9	2	1,1	2	1,4	3	3,6
1973–1983 Yılları Arasında	2	25,0	116	27,4	1	0,5	2	1,4	52	62,7
1984–2005 Yılları Arasında	1	12,5	290	68,6	189	97,3	137	96,5	27	32,5
2005 Yılı Sonrası	3	37,5	9	2,1	2	1,1	1	0,7	1	1,2
Toplam	8	100	423	100	194	100	142	100	83	100

Ki kare hesap=246,519; sd 12; 000<0,05

Tablodan görüldüğü üzere ortalama aylık geliri 501–1000 TL olan hane reislerinin %62,7’sinin 1973–1983 yılları arasında köyden kente göç eden hane reisleri iken, ortalama aylık geliri 1501–2000 TL olan hane reislerinin %97,3’ü 1984–2005 yılları arasında köyden kente göç eden hane reislerinden oluşmaktadır. 2005 yılından sonra göç edenlerin ortalama aylık gelirleri ise 501–1000 TL olarak belirlenmiştir.

3.4.8. Köye Gidiş Sıklığı ile Köyde Arazi Varlığı Arasındaki İlişki

H_0 Hipotezine göre, köye gidiş sıklığı ile köyde arazi varlığı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada köyden kente göç zamanı ile gelir düzeyi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş yani H_0 hipotezi reddedilmiştir ($p<0,05$). Kente göç etmiş olan hane reislerinden köyde arazisi bulunanların köye daha sık aralıklarla gittikleri düşünülmektedir. Tablo 85’te görüldüğü üzere köyde arazisi olan göçmen hane reisleri köye daha sık gitmektedir.

Tablo 85. Köye gidiş sıklığı ile köyde arazi varlığı arasındaki ilişki

Köyde Arazi Varlığı	Köye Gidiş Sıklığı									
	Hiç gitmeyen		6 ayda bir		Yılda bir		İki yılda bir		Üç yıl ve üzeri	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Var	2	5,7	76	71,7	526	87,5	28	43,1	8	18,6
Yok	33	94,3	30	28,3	75	12,5	37	56,9	35	81,4
Toplam	35	100	106	100	601	100	65	100	43	100

Ki kare hesap=219,789; sd 4; 000<0,05

Tablodan görüldüğü üzere kentte yaşayıp köyelerine hiç gitmeyen hane reislerinin %94,3'ünün, 6 ayda bir giden hane reislerinin %28,3'ünün ve 3 yılın üzerinde bir köyüne gidenlerin ise %81,4'ünün köyelerinde arazisi olmadığı belirlenmiştir. Diğer bir deyişle köyelerine 6 ayda bir köyelerine gidenlerin %71,7'nin köyde arazisi var ve köye gitme nedeni arazisini işlemeye bir şekilde devam etmesidir.

3.4.9. Köyden Kente Göç Zamanı ile Köyelerine Geri Dönme Eğilimi Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, köyden kente göç zamanı ile köyelerine geri dönme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada köyden kente göç zamanı ile bireylerin köyelerine geri dönme eğilimleri arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Köyden kente daha sonra göç eden bireylerin köyelerine geri dönme eğilimleri daha fazladır. Göçmenlerin kentte geliş tarihleri diğer bir deyişle kentte kalış süreleri ile köyelerine geri dönme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 86. Köyden kente göç etme zamanı ile köyelerine geri dönme eğilimi arasındaki ilişki

Köye Kesin Dönüş Yapmayı Düşünüyor musunuz?	Köyden Gelme Zamanı							
	1955–1972 Yılları Arası		1973–1983 Yılları Arasında		1984–2005 Yılları Arasında		2005 Yılı Sonrası	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evet	1	5,9	1	0,8	1	0,2	5	31,3
Hayır	16	94,1	162	99,2	653	99,8	11	68,7
Toplam	17	100	163	100	654	100	16	100

Ki kare hesap=35,861; sd 3; 000<0,05

Tabloda görüldüğü üzere kente 2005 yılı sonrasında göç eden hane reislerinin köylerine geri dönme eğilimleri %31,3 iken, 2005 yılından daha önce göç eden hane reislerinin köylerine geri dönme eğilimleri %1 bile değildir. Yani kentte kalma zamanı uzadıkça göçmenlerin köylerine geri dönme eğilimleri azalmaktadır.

3.4.10. Köyden Kente Göç Zamanı İle Kentte Ev Ve Araba Sahibi Olma Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, köyden kente göç zamanı ile bireylerin kentte ev ve araba sahibi olmaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada köyden kente göç zamanı ile bireylerin kentte ev ve araba sahibi olmaları arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş olup H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Kente daha önceki senelerde gelen bireylerin kentte ev ve araba sahibi olma olanakları daha fazladır. Göçmen ailelerin kentte kalma süreleri uzadıkça kentte ev ve araba sahibi olma şansları artmaktadır (Tablo 87, Tablo 88).

Tablo 87. Köyden kente göç zamanı ile kentte ev sahibi olma arasındaki ilişki

Ev Sahipliği Durumu	Köyden Gelme Zamanı							
	1955–1972 Yılları Arası		1973–1983 Yılları Arasında		1984–2005 Yılları Arasında		2005 Yılı Sonrası	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Var	13	76,5	104	63,8	157	24,0	3	18,8
Yok	4	23,5	79	36,2	497	76,0	13	81,2
Toplam	17	100	163	100	654	100	16	100

Kikare hesap=77,446; sd 3; 000<0,05

Bireyin köyden kente gelme zamanı ile kentte ev sahibi olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve H₁ hipotezi kabul edilmiştir. 1955–1972 yılları arasında gelen hane reislerinin %76,5'inin, 1973–1983 yılları arasında gelenlerin %63,8'inin kentte ev sahibi oldukları görülmektedir.

Tablo 88. Köyden kente göç zamanı ile kentte araba sahibi olma arasındaki ilişki

Araba Sahipliği Durumu	Köyden Gelme Zamanı							
	1955–1972 Yılları Arası		1973–1983 Yılları Arasında		1984–2005 Yılları Arasında		2005 Yılı Sonrası	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Var	12	70,6	82	50,3	126	19,9	2	12,5
Yok	5	29,4	81	49,7	528	80,1	14	87,5
Toplam	17	100	163	100	654	100	16	100

Kikare hesap=77,374; sd 3; 000<0,05

Köyden kente göç eden hane bireylerinin ekonomik durumları köydeki durumlarına göre çok daha iyi olmakta ve sahip olunan mal varlığı artmaktadır. 1955–1972 yılları arasından köyden kente gelen hane reislerinin %70,6'sının, 1973–1983 yılları arasında göç edenlerin ise %50,3'ünün araba sahibi oldukları belirlenmiştir.

3.4.11. Eğitim Durumu ile Kentsel Bütünleşme Arasındaki İlişki

H₀ Hipotezine göre, eğitim durumu ile kentsel bütünleşme arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada eğitim durumu ile kentsel bütünleşme arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup H₀ hipotezi reddedilmiştir (p<0,05). Eğitim durumu iyileştikçe bireyin kente uyumu kolaylaşmaktadır. Tablo 89'da görüldüğü üzere, eğitim düzeyi artıkça göçmen ailenin kente uyum sağlaması kentle bütünleşmesi çok daha kolay olmaktadır.

Tablo 89. Eğitim durumu ile kentsel bütünleşme arasındaki ilişki

Eğitim Durumu	Göçmen Ailenin Kentle Bütünleşme Durumu					
	Ailem kentsel toplumla çoktan bütünleşmiştir		Ailem giderek kentsel toplumla bütünleşiyor		Ailem kentsel toplumdan kendini ayrı tutarak kültürünü korumaktadır	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Okuryazar Değil	15	3,9	28	6,3	1	3,8
İlköğretim	160	41,9	221	50,0	17	65,4
Lise	150	39,3	167	37,8	7	27,0
Yüksek okul ve üzeri	57	14,9	26	5,9	1	3,8
Toplam	382	100	442	100	26	100

Ki kare hesap=48,186; sd 3; 0,00<0,05

3.4.12. Gelir Düzeyi ile Köye Geri Dönme Eğilimi Arasındaki İlişki

H_0 Hipotezine göre, gelir düzeyi ile köye geri dönme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan bu çalışmada gelir düzeyi ile köye geri dönme eğilimi arasında yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş olup H_0 hipotezi reddedilmiştir ($p < 0,05$). Gelir seviyesi yüksek olan bireylerin köylerine geri dönme eğilimi daha azdır. Tablo 90'dan da görüldüğü üzere, gelir düzeyi yüksek olan hane reisleri köye geri dönme eğiliminde olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 90. Gelir düzeyi ile köye geri dönme eğilimi arasındaki ilişki

Köye Geri Dönme Eğilimi	Ortalama Aylık Gelir									
	500 TL' ye kadar		501-1000 TL		1001-1500 TL		1501-2000 TL		2001 TL ve üzeri	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evet	3	37,5	2	0,5	1	0,5	1	0,7	1	1,2
Hayır	5	62,5	421	99,5	193	99,5	141	99,3	82	98,8
Toplam	8	100	423	100	194	100	142	100	83	100

Ki kare hesap=18,252; sd 4; 001>0,05

Tablodan görüldüğü üzere geliri 500 TL'den az olan hane reislerinin %37,5'i köye geri dönmek istediğini ifade etmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Ülkemizde göçler genellikle kırsal alanlardan büyük kentlere, metropollere doğru yaşanmaktadır. Bu göçlerin yaşanmasında köyün iticiliği (fakirlik, işsizlik, topraksızlık vs) kadar kentin çekiciliği de (daha iyi bir gelir, kaliteli yaşam, iş bulma olanaklarının yüksek olması, eğitim-öğretim vs) önemli rol oynamaktadır. Orman köylerinde oturan halkın geçiminin teknolojik olanaklardan uzak ve geleneksel biçimde yaptığı hayvancılığa, çoğu verimsiz, tarım yapmaya elverişli olmayan ve oldukça parçalı yapıya sahip topraklar üzerinde yaptıkları tarıma ve az da olsa orman işçiliğine bağlıdır. Alt yapı yetersizlikleri ile birlikte ekonomik koşulların da yetersizliği orman köylülerini sıkıntıya sokmaktadır. Bu durum orman köylülerinin köylerini terk etmelerine neden olmaktadır.

Eski yıllarda köylerde nüfus yoğunluğunun fazla olması, ekilip biçilecek tarım arazilerinin yetersiz oluşu, işsizliğin artması, düşük ücretle çalışmak zorunda kalmaları, çocuklarının sağlıksız koşullarda eğitimlerini sürdürmeleri, köylerdeki itici faktörler olarak öne çıkmaktadır. Diğer yünden, kent hayatının sunduğu çekici faktörler de göç için etkili olmaktadır. Ayrıca, ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmeler, haberleşme alanındaki ilerlemeler de kent hayatının kırsalda yaşayan halk tarafından daha yakından tanınmasına yardımcı olan iletici unsurlar insanların kırdan kente göç etmesinde etkin rol oynamışlardır. Batı toplumlarında 1950'li yıllardaki kentlere göçte ana faktör kentlerin çekiciliğidir. Ülkemizde ise çekicilikten ziyade kırsalın yaşamak için asgari geçim olanaklarını dahi barındıramaması önemli bir unsurdur.

Çalışmada elde edilen bulgular göç yaklaşımlarından itici ve çekici güçler yaklaşımına göre değerlendirildiğinde, sosyal zorluklarla yaşayan orman köylülerini göçe iten güçler; geçinememe (yoksulluk) (%98,5), köydeki iş olanaklarının az olması (%65,5), tarım topraklarının yetersizliği (%61,2), çocukların eğitimi (%47,5), kentte yaşama isteği (%10,8) olarak belirlenmiştir. Kentlere göçte etkili olan çekici nedenler ise, kentlerde daha yüksek gelir kazanma beklentisi (%98,2), daha iyi iş olanakları (%95,3), akrabaların bu kentte olmaları (%85,4), konforlu yaşam (%32,9) gibi faktörlerdir. Ayrıca eğitim (%41,2) ve sağlık (%16,5) olanaklarının fazlalığı da (çekici güçler) insanları kırdan kente çeken başlıca güçlerdir. Bu anlamda çalışmada elde edilen sonuçlar itici ve çekici güçler yaklaşımını destekler niteliktedir.

Göç teorilerinden fayda maliyet yaklaşımı çerçevesinde, göç sonucu elde edilecek faydaların göç maliyetlerinden daha fazla olduğuna inanan hane reisleri; kentte daha fazla

gelir, daha fazla iş ve daha fazla sosyal-kültürel olanaklardan yararlanacakları düşüncesi ve beklentisiyle göç etmeye karar vermekte ve büyük kentlere göç etmektedirler. Göç edilen yerlerde kendileri ve çocukları için iyi bir eğitim alacaklarını, böylece iyi eğitilmiş, nitelikli bireyler olarak istedikleri iş kollarında kolaylıkla iş bulabileceklerini ve bu sayede iyi bir gelir sağlayabileceklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda çalışmada elde edilen bulgular bu yaklaşımla örtüşmektedir.

Geleceğe yönelik olarak olası göç eğiliminin, bu eğilimi gösteren bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hal gibi sosyo-demografik özelliklerine göre farklılıklar göstermesi beklenmektedir. Bu çalışmada yapılan analizler sonucu, bireyin yaşının genç olması, eğitim düzeyinin yüksek olması, bireyin bekar olması, köyde sahip olunan arazi azlığı ile ailede göç eden bireylerin bulunması gibi faktörlerin göç eğilimi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu çalışmada uygulanan ankete katılan ve göç etmeyerek orman köylerinde yaşamaya devam eden bireyler göç eden bireylere göre daha yaşlı ve eğitim düzeyi düşük bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca analiz sonuçlarına göre, bölgede yaşayan eğitilmiş ve genç olan bireylerin göç eğiliminin yaşlı ve eğitim seviyesi daha düşük bireylere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Köyde yaşamaya devam eden hane reislerinin önemli bir kısmının da emekli olması (%44) dikkat çekicidir. Zira köylerde geçim kaynakları olarak emeklilikten alınan maaşlar öne çıkmaktadır. Ayrıca bu köylerden kentlere göçmüş olan hane reislerinin yaş ortalamasının daha düşük ve eğitim düzeylerinin daha yüksek olması seçkinlik yaklaşımını destekler niteliktedir.

Yaşanan göç sonrasında gerek kırsal alanlarda gerekse kentsel alanlarda çevresel ve toplumsal bazı değişimler yaşanmaktadır. Örneğin demografik açıdan bakıldığında, araştırma bölgesinde yer alan köylerde yaşamaya devam eden ve anket çalışmasına katılan hane reislerinin %54,5'inin 55 yaş üzerinde olan bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu sonuç göçün neden olduğu nüfus yapısı değişimlerinden birisidir. Köylerde yaşayan genç, nitelikli bireylerin köylerde kalmak istemeyerek kentlere göç etmesi sonucu köylerde yaşlı nüfus ağırlıklı bir kitle yaşamaktadır. Oysa çalışmaya katılan göçmen hane reislerinin yaş dağılımına bakıldığında, 55 yaş ve üzeri gruptaki bireylerin %8,5 oranında olduğu ve köylere nazaran daha genç bireylerden oluşan hane reisleri oldukları görülmektedir. Sonuçta, göç ile yaşlılık arasında önemli bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Gelinen noktadan itibaren orman köylerinden dışa doğru yoğun bir göç hareketi beklenmemektedir. Zira köylerde kalan yaşlı nüfusun yeni heyecan ve beklentileri bulunmamakta olup artık göç etmeyi %83,6 oranıyla düşünmemektedirler. Buna gerekçe

olarak ta yaş itibariyle göç için geç kaldıklarını, kent hayatına bu saatten sonra uyum sağlayamayacaklarını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Benzer bulgu, Toksoy ve arkadaşları tarafından 2008 yılında yapılan çalışmada da ortaya çıkmıştır. Artvin ili orman köylerinde yaşayan orman köylülerinin %78'inin göçü düşünmediği belirtilmiştir (Toksoy ve ark., 2008). Ancak; ölümler, nüfusun artmaması ve geri dönüşlerinde sınırlı kalması nedenleri ile köylerdeki nüfusun daha da azalacağı öngörülmektedir.

Kırsaldan göç nedeniyle sadece bölgenin nüfus yapısı değil, beraberinde bölgenin tarımsal, ekonomik ve sosyal yapısı da değiştirmiştir. Göçle birlikte, bölgede öğrenim çağındaki nüfusun azalması dolayısıyla bölgede birçok ilköğretim okulu kapatılmıştır. Okulu bulunan köylerde de personel eksikliğinden ya da yeterli öğrenci bulunmadığı için eğitim öğretim yapılamamaktadır. Bu sebeple okulu kapalı olan köylerde yaşayan öğrencilerin bazıları taşınmalı eğitim yöntemiyle yakın yerleşim birimlerindeki okullara taşınarak orada eğitilmektedir. Bazı aileler ise, çocukların eğitimini de düşünerek sonbaharda yakın il veya ilçe merkezlerine göç etmekte, kışı orada geçirmektedirler. Okul döneminde çocuklarının eğitim almaları için mevsimsel olarak köylerini bırakarak kentlere gelen aileler, okulların kapandığı yaz aylarında ise tekrar köylerine dönmekte ve köydeki yaşamlarına devam etmektedirler. Kimi aileler ise bölgede bulunan yatılı okullara (YİBO) çocuklarını göndermekte ve bu okullarda eğitimlerini sürdürmelerini sağlamaktadırlar. Bölgede okuryazar oranı yüksek (%87,4) ancak eğitim seviyesi ilköğretim seviyesinde yoğunlaşmıştır.

Bölgedeki öğrencilerin zorunlu eğitim almaları konusunda ciddi bir aksaklık görülmemektedir. Taşınmalı eğitim veya ailelerin mevsimlik olarak kente göç ile ilköğretim çağındaki tüm öğrenciler okula gitmektedir. Ancak bu noktada öğrencilerin almış oldukları eğitimin kalitesi tartışılabilir.

Göçü etkileyen diğer bir faktör, ailede göç eden bireylerin bulunması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yürütüldüğü köylerde, çalışmaya katılan hane reislerinin %60,8'inin ailesinde göç yaşanmış olması bölgedeki göçün boyutunu göstermesi açısından önemlidir. Ailesinden göç eden birey bulunan hane reislerinin göçe daha kolay karar verdiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, göç eğiliminde olan bireylerin %62,4'ünün ailesinde göç eden bireylerin olduğu belirlenmiştir.

Bölgedeki orman köylüleri genel olarak, yüksek rakımda, dik yamaçlarda, küçük parçalara bölünmüş ulaşımı zor alanlarda yer alan tarım topraklarından geçimlerini sağlamaya çalışmaktadırlar. Ayrıca bunun yanında geleneksel yöntemlerle orman içi otlak

ve meralarda yapılan hayvancılık ve çeşitli ormancılık faaliyetlerinde çalışmak ta diğer geçim kaynakları arasındadır. Orman köylüleri ülkemizin en yoksul ve olanakları kısıtlı insanlarıdır. Milli gelirden en az payı almaktadırlar. 2006 yılında Türkiye’de kişi başına gelirin 5.477 \$ olduğu, buna karşılık aynı bölgede yapılan bir araştırmada ise orman köylerinde kişi başına yıllık gelir miktarının 1.936 \$ olduğu belirtilmektedir (Alkan, 2007). Bölgedeki orman köylerinde ormancılık dışında geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Bunun yanı sıra orman köylerinde yaşayan hanelerin %44’ü bir sosyal güvenlik kurumundan emekli olup en temel gelir kaynağı emekli maaşıdır. Köy sınırları içindeki arazinin yaklaşık yarısı (%49,83) orman olan bu yerleşim birimlerinde ormancılıktan elde edilen gelir ise %5,9 seviyelerinde kalmaktadır.

Göç eğilimini etkileyen diğer önemli bir faktörde arazi kıtlığı ve arazinin verimsiz oluşudur. Orman köylülerinin köylerinde yeterli gelir elde edebilecekleri arazi genişliği yoktur. Yeterli gelir kaynağı olmayan orman köylüleri yaşadıkları köyü terk ederek kentlere göç etmek zorunda kalmaktadır. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde anket çalışmasına katılan köylülerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda hane başına 16 dekar tarım alanı düştüğü belirlenmiştir. Türkiye’de hane başına 64 dekar, Çukurova Bölgesi’nde ise 43,6 dekar olarak belirlenen bu rakam, çalışmanın yürütüldüğü köylerde çok daha düşüktür. Bu da bölge insanının zor koşullar altında yetersiz alanlarda tarım yaptığını göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca yeterli tarım alanının bulunmadığı bölgede tarım için yüksek eğimli, sık topraklı alanlarda tarım yapılarak heyelan, erozyon gibi çevresel sorunlara neden olunmaktadır. Bu anlamda kırsaldaki nüfus azalışının bölge için olumlu bir etkisi de tarıma uygun olmayan alanlarda tarım yapılmamasıdır. Eskiden tarım yapılan ancak şuan boş kalan bu alanların da zamanla üzerinin bitki örtüsüyle kaplanacağı ve ormanlaşacağı açıktır.

Araştırma bölgesinde 1970 yılından bu yana toprak kullanım biçiminde, tarımsal arazilerin kullanım durumunda ve üretim deseninde de değişimler yaşanmıştır. Kente göç etmiş köylüler toprak işlemeli tarımı terk ederek daha az emek gerektiren çok yıllık tarım bitkilerine yönelmişlerdir. Göçmen hane reisleri buldukları yerin köylerine uzak olması nedeniyle her zaman köye gelemediğinden dolayı bitkisel ürün olarak fazla bakım isteyen mısırdan vazgeçip çay ve fındığı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bölgede tahıl tarımı ise neredeyse hiç yapılmamaktadır. Bunun yerine daha az emek gerektiren çay ve fındık tarımına yönelinmiştir. Bu gelişme yüksek eğimli arazilerdeki toprak aşınımını azaltıcı etkiye sahiptir.

Çalışmanın yapıldığı 85 köyde 1979–1984 yıllarında beslenen hayvan sayısı 68.121 adet büyükbaş ve 32.205 adet küçükbaş olmak üzere toplam 100.326 adet iken 2010 yılında 18.302 adet büyükbaş ve 6.675 adeti küçükbaş olmak üzere toplam 24.977 adete gerilemiştir (ORKÖY, 1979; ORKÖY, 2010). Bu iki dönem arasında hayvan sayısının %75,1 oranında azaldığı belirlenmiştir. Eski yıllarda köylerde yaşayan halk için çok miktarda hayvan sahibi olmak bir saygınlık, bir zenginlik göstergesi sayılmaktaydı. Şimdi ise düşük gelirli aileler için geçimlik bir kaynak, varlıklı aileleri için ise başkasına muhtaç olmadan taze süt, yoğurt elde etme kaynağı olarak düşünülmektedir.

Çalışmanın yürütüldüğü köylerde sahip olunan hayvan sayısı hane başına 1–3 adet arasında (%59,2) dağılmaktadır. Büyükbaş hayvan sahibi olanlar genellikle emekli hane reislerinden oluşmakta ve çoğunlukla kendisi veya birinci derece yakın akrabalarının hayvansal ürün ihtiyaçlarını karşılamak için hayvancılık yaptıklarını, ancak 1 ya da 2 hayvana bakabildiklerini ifade etmektedirler.

Eski yıllarda orman köylerinde beslenen hayvan sayısının çok olması orman ve mera alanları üzerinde aşırı otlatma ve ormansızlaşmaya neden olmaktadır. Mera alanları aşırı otlatmaya maruz kalmakta ve bu yüzden de çok fazla tahrip edilmekteydi. Aşırı otlatma nedeniyle meraların su tutma kapasiteleri düşmekte ve bu yüzden heyelanlara dayanıksız alanlar haline gelmekteydi. Dolayısıyla son yıllarda bölgedeki hayvan sayısının azalması bu anlamda doğanın kendini yenilemesine yardımcı bir unsur olmaktadır. Aşırı otlatma ve hayvan baskısından kurtulan mera alanları üzerindeki ot durumu son yıllarda iyileşmeye başlamış ve böylece heyelan, erozyon tehlikesinin bir ölçüde azalmasına yardımcı olduğu görülmüştür.

Aşırı otlatmanın meralar ve ormanlar üzerindeki olumsuz etkilerinin yanı sıra Akdeniz Bölgesi'nde de özellikle kontrollü otlatmanın ormanlar ve meralar üzerindeki bazı olumlu etkileri üzerinde durulmuş ve bunun gerekliliğinden bahsedilmiştir. Hayvanların otladıkları alanlarda ormanlarda oluşan diri örtülerin tüketildiği, hayvanların kullandıkları patika yolların doğal yangın şeridi görevi görerek yangınların daha büyük alanlara yayılmasında engelleyici bir rol oynamaktadır. Otlatmanın yapılmadığı alanlarda ise otların gelişip büyüdüğü ve kuruyan otların çok sıcak günlerde yangın için tetikleyici etki yaparak yangına neden oldukları belirlenmiştir. Görülüyor ki, beslenen hayvan sayısının önemli ölçüde azalması hem meralar hem ormanlar açısından çeşitli olumsuzluklara da neden olmaktadır (URL–14).

Belirtildiği üzere, bölgedeki orman köylerinden 1980’li yıllardan sonra yaşanan göçler sonucunda beslenen hayvan sayısında önemli ölçüde (%75,1) azalma olmuştur. Ayrıca köylüler tarafından tarım yapılan geniş araziler kendi haline terk edilmiştir. Bu süreç sonrasında, otlatma baskısı azalan veya tarım yapılmayan arazilerde doğal yolla orman örtüsü oluşmaya ve gelişmeye başlamıştır. Gelinen noktada Araştırma Bölgesi’nde son 26 yıl içinde (1984–2010 yılları arasında) orman varlığının %13,7 (66.628,4 ha) artarak 523.526 ha’dan 595.440,4 ha’a yükseldiği belirtilmektedir (OBM, 2010). 1984 yılından genel alanın %28,2’si orman örtüsüyle kaplıyken 2010 yılında orman örtüsüyle kaplı alan %31,9 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında orman varlığı ve değişimi tespiti yapılan 36 orman köyünde ise orman varlığının %9,1 (3.743,3 ha) artarak 41.244 ha’dan 44.987,3 ha’a ulaştığı saptanmıştır. Ayrıca yine 1980 yılı sonrasında verimli orman alanı miktarı da 9561,8 ha (%46,4) artmış ve 30204,6 ha’a yükselmiştir. Terk edilen mera ve tarım alanlarındaki ormanlaşmanın zaman aldığı, yavaş yavaş geliştiği de dikkate alındığında, aynı koşulların sürmesi halinde, gelecek yıllarda orman varlığının daha da artacağı ön görülmektedir.

Ayrıca bölgede tüp gaz, elektrik ve kömür tüketilmesinin yaygınlaşması, yakacak odun ve dolayısıyla tüketilen odun miktarının azalmasına neden olmaktadır. Köylerde yaşayan insanların azalmasıyla birlikte köyde yaşamaya devam eden köylülerin %98’i yakacak olarak hala ormandan kesilen odunu tükettiklerini ifade ederken %23,6’sı da odun yanında kömür kullandıklarını belirtmişlerdir. Özellikle son yıllarda odun yerine ikame malların ki bunlardan en başta gelen kömür kullanımının artması, ormana olan baskının azalmasında önemli bir etkidir. Ayrıca köylülerin ormanlar konusunda bilinçlenmesi, eğitim düzeylerinin yükselmesi, gelirlerinin artması ve aktif, nitelikli bireylerin kentlere göçünden sonra kırsalda kalan yaşlı nüfusun çok sayıda hayvan besleyememesi ormanlar üzerindeki baskıyı azaltmış ve ormanlık alanların artmasını sağlamıştır. Ayrıca köylülerin yaşadıkları günümüz köy evlerinin eskiye oranla daha koruntulu, yalıtımı yüksek konutlardan oluşması, yine bina yapımında ahşap yerine pvc denilen plastik maddelerin tercih edilmesi ormanlar üzerindeki baskıyı azaltan gelişmelerdir.

Ormanlaşma bulunduğu yere ekolojik açıdan olumlu etkilerde bulunmaktadır. Ancak köylülerin terk ettiği kullanılmayan arazilerin orman örtüsü ile kaplanması ve bunun yanında bu bölgede orman kadastro çalışmalarının yeni yapılıyor olması önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Yıllardır belgesiz de olsa kendi kullanımlarında olan alanların uzun yıllar kullanılmamasından dolayı ormanlaşması sebebiyle devlet ormanı olarak

tespit ve tescil edilmesi köylüleri farklı arayışlar içerisine sürüklemiştir. Örneğin, köylülerin bir zamanlar tarla olarak kullandıkları alanların kadastro çalışmaları sırasında ormanlaştığı iddiasıyla devlet ormanı sayıldığını gören köylüler, köylerindeki araziler için aynı uygulamanın yapılmasını önlemek amacıyla, buna benzer alanları tıraşlamakta, üzerindeki bitki örtüsünü yok etmekte ve böylece bu alanların ellerinden gitmesini engellemeye çalışmaktadırlar. Nitekim bölgede 2000’li yılların başından itibaren kadastro çalışmalarının yoğunlaşmasına paralel olarak açma suçlarında önemli artışlar olduğu görülmektedir. Bölgede, 2000’li yıllarda 162 olan açma suçu sayısı 2008 yılında %155 (251 adet) artmış ve 413’e yükselmiştir (Ayaz, 2011).

Yapılan analizler sonucunda çalışma bölgesindeki orman değişimi ile nüfus değişimi arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Bu sebeple 1971–1973, 1986–1987 ve 2000–2007 yıllarında köylerin nüfus ortalamaları ile yine aynı dönemlere ait orman alanlarında meydana gelen değişimin anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Bu 3 farklı zaman bakımından köylerin nüfuslarındaki değişim farklı yani istatistiksel olarak 0,05 önem düzeyinde anlamlı çıkarken, orman alanlarında ise herhangi bir farklılık çıkmamıştır. Bir başka deyişle, orman alanlarında gözle görülen ve miktar olarak sonuçlara yansıyan bir artış vardır. Ancak, bu artış istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır. Yani, orman alanlarında istatistiksel olarak farklılık oluşturacak şekilde bir artış yoktur. Bu sonuçta etkili olan bazı unsurlar söz konusudur. Bilindiği üzere ormanlar yeryüzünde var olduğundan bu yana insanların yararlanmasına konu olmuştur. Ülkemizde yüzyıllar boyunca sanki hiç bitmeyecek, tükenmeyecek gibi aşırı kullanıma maruz kalan ormanlar 1980’li yıllara kadar çok fazla tahrip görmüş hem alansal hem de nitelik olarak ağır darbeler almıştır. Ancak 1980 yılından sonra yoğun biçimde artan göç nedeniyle insanlar kırsal alanları terk ederek kentsel alanlara göç etmeye başlamışlardır. Bölgedeki nitelikli ve genç bireylerin kentlere gitmesi ile geride kalan yaşlı bireyler tarafından ekilip işlenemeyen tarımsal araziler yavaş yavaş ormanlaşmaya başlamıştır. Göçle birlikte doğru orantılı olarak köylerde beslenen büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı azalmış bu da ormanların artmasına neden olan diğer bir faktör olmuştur.

Nüfusun azalmasıyla artmaya başlayan ormanlar için 1980’li yıllar dönüm noktası olmuştur. Bölgedeki orman köylerinin nüfusu azalmış buna karşılık orman alanları artmıştır. Köylerde görüşülen hane reislerinin %79,5’i hatırlayabildikleri dönemden bu yana köy ormanlarının arttığını belirterek ormanlardaki artışı dile getirmişlerdir. Buna neden olarak ta, özellikle son yıllarda azalan nüfus ve hayvan sayısı ile doğru orantılı

olarak ormanlar üzerinde var olan baskının zamanla azalmasını göstermektedirler. Bununla birlikte köylerde kalmaya devam eden hane reislerinin %67,8'i özellikle kendi geçimlerini sağlamaya yetecek kadar alanı tarım arazisi olarak kullanmaya devam etmektedirler.

Ayrıca tüm bunların yanında 1980–2007 yılları arasındaki yaklaşık 30 yıllık süreç ormanların artışını gözlemek için çok uzun bir süreç değildir. Orman varlığı değişiminin incelendiği 30 yıllık süreç daha uzun olsaydı nüfusta meydana gelen azalışın orman artışına neden olması çok daha açık bir şekilde görülebilir ve istatistiksel anlam kazanabilirdi diye düşünülmektedir. Çünkü orman örtüsünün belli bir alanı kaplaması ve orada kapalılık oluşturması uzun yıllar almaktadır. Örneğin, Grau ve arkadaşlarının 2003 yılında Porto Rico'da yaptıkları çalışmada kırsaldaki nüfus azalışı ve buna bağlı olarak bölgedeki orman alanlarının değişimi incelenmiş ancak başlangıç tarihi olarak 1820'li yıllar alınmıştır. Böyle uzun bir süreçte orman varlığının değişiminin daha net ortaya konulacağını düşünen Grau ve arkadaşları, 1820'li yıllardan başlayarak alandaki nüfus azalışıyla birlikte tarım arazilerinin de işlenmeyerek orman alanlarına katılması ayrıca hayvancılığın da azalması gibi sebeplerle ormanların arttığını belirtmişlerdir (Grau ve ark., 2003). Ülkemizde ise ilk orman envanteri 1973 yılında tamamlanmış ve kırsaldan göçte 1980'li yılların ortalarından sonra dikkat çekici bir artışa ulaşmıştır. Dolayısı ile orman artışı ve bunun tespiti için yeterli zaman geçmemiştir.

Geçen zaman zarfında ormana olan insan ve hayvan baskısının azalmasına rağmen köydeki arazilerin gerek kalan köylüler gerekse giden köylüler tarafından hala işleniyor olması da bölgedeki tüm tarım arazilerinin boş kalmadığının, ormana terk edilmediğinin bir işaretidir. Bu sürecin zaman içinde daha etkin bir şekilde sonuç vereceği beklenmektedir. Zira terk edilen alanlardaki insan ve hayvan baskısı kalkmış olsa bile bir alana orman örtüsünün gelmesi ve orada belirli bir kapalılık oluşturması için uzun bir zaman gerekmektedir. Ayrıca tüm bu koşullar aynı şekilde devam ettiği sürece kırsalda kalan yaşlı nüfusun azalacağı, genç nüfusun da köye dönmeyi düşünmemesi (ki göçmen hane reislerinin %96,8'i köyelerine geri dönmek istememekte) nedeniyle köydeki tarım arazilerinin işlenmeyerek boş kalması ve bu alanların da zamanla tamamının ormanlaşacağı düşünüldüğünde nüfus azalışının orman artışına tam olarak yansıtacağı ve istatistiki olarak anlamlı bir ilişki ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Ormanla iç içe yaşayan bölge insanı için orman önemli bir yer tutmaktadır. Orman kimi zaman için yakacak odun kaynağı, kimi zaman için hayvanlarını otlattıkları alanlardır. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde görüşülen hane reislerinin büyük bir çoğunluğu ormanla

olan ilişkilerini yakacak odun temin etme şeklinde ifade etmişlerdir. Her türlü konfordan uzak, sarp, yüksek yerlerde ve zor koşullar altında yaşayan köylüler, ormandan ihtiyaçlarını karşılama noktasında ormancılık örgütüyle pek sıcak ilişkilerinin olmadığını, örgütün kendilerine çok yardımcı olmadığını söylemektedirler. Bunun yanında köylerinin civarında bulunan ormanlar üzerinde yapılacak hiçbir faaliyet sırasında kendi görüşlerinin alınmadığını, hiçbir konuda bilgilendirilmediklerini ifade etmektedirler. Oysa ormancılık politikası çerçevesinde yapılacak çalışmalar planlanırken toplumun beklentileri ve içinde bulunduğu sosyal ve kültürel durum göz önünde bulundurulmalı ve halkın yapılacaklarla ilgili düşünceleri alınmalıdır. Ayrıca köylüler genel olarak ormancılığı bir iş kapısı olarak görmediklerini (%41,2) ve geçimlerini ormanlardan temin etmelerinin kısmen mümkün olduğunu (%24,7) belirtmektedirler. Bu noktada özellikle son yıllarda artış trendi yakalayan ve artmaya devam eden ormanların, orman içinde veya kenarında yaşayan orman köylüsüne iş olanakları sunacak şekilde planlanması yapılarak bu köylülere ekonomik destek sağlama yoluna gidilebilir.

Çalışma bölgesindeki köylüler tarafından kullanılan arazilerin 1970–2007 yılları arasında azalan nüfusla birlikte %1 gibi azaldığı ve bölgenin %32,18'ini kapladığı belirlenmiştir. 30 yıllık dönemde tarım alanlarının azaldığı yerleşim alanlarının ise arttığı görülmektedir. Tarım alanlarındaki artışın en belirgin nedeni köyden kentlere doğru yaşanan göçle beraber tarım alanlarının boş kalması, ekilip biçilmemesi buraların orman veya mera alanlarına dönüşmesidir. Yerleşim alanlarındaki bu artışın nedenini kente göç eden hane reislerinin yaz aylarında köyelerine giderek köy özlemlerini gidermek ve baba ocağını kimsesiz bırakmamak adına köydeki arazilerine ev yaptırmaları ve ayrıca bir süre kentte yaşayıp emekli olduktan sonra kent hayatından uzaklaşıp köyelerine geri dönen köylülerin kendilerine ev yaptırmaları şeklinde açıklamak mümkündür.

Çalışmanın yürütüldüğü orman köylerinde yaşanan nüfus hareketlerinin orman suçlarının azalması üzerinde olumlu etki yaptığını söylemek mümkündür. Bu köylerde 1966–2009 yılları arasında toplam 756 orman suçu işlenmiştir. Araştırmaya konu 36 adet orman köyünde 1970 yılında 43, 1980 yılında 23, 2008 yılında 8 ve 2009 yılında ise 3 adet orman suçunun işlendiği belirlenmiştir. Orman suç sayısı 1970 yılından 1980 yılına gelinceye kadar %46,5 azalmış, 1980–2009 yılları arasında ise %86,9 oranında azalmış olduğu tespit edilmiştir. Azalan nüfusla birlikte orman suçlarının sayısında da bir azalma yaşandığı gözlenmiştir.

Ekonomik sorunlarla mücadele eden orman köylüleri için krediler önemlidir. ORKÖY kredileri daha çok hayvancılık, dam örtülüğü, ısıtma-piştirme gibi konularda verilmektedir. Çalışmanın yürütüldüğü köylerde 1975–2008 yılları arasında 1483 ORKÖY kredisi kullanılmıştır. Bu kredi miktarı ORKÖY tarafından Türkiye’de kullanılan kredi miktarının %0,04’ünü oluşturmaktadır. Araştırma bölgesinde kullanılan kredi miktarının %76,3’ünü oluşturmaktadır. Tarafımızdan 1970–2007 yılları arasında verdikleri göç oranlarına göre oluşturulan gruplar düzeyinde konuya bakıldığında, kullanılan kredilerin %9’u I. grup köyler, %48’i II. grup köyler ve %43’ü III. grup köyler tarafından kullandığı görülmektedir. Ancak yapılan analizler sonucunda, alınan ORKÖY kredilerinin göç eğilimi üzerinde hiçbir etkisi olmadığı, göçü önlemede etkin bir role sahip olmadığı açıkça görülmektedir.

Kırsal göçün özellikle göç edilen büyük kentler üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye’de 1950’li yılların başından bu yana kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru göç yaşanmaktadır. Ekonomik nedenlerin öne çıktığı bu süreçte, açığa çıkan iş gücü fazlalığının da çareyi kentlere göç etmekte bulduğu görülmektedir. Kırsal göç sonrası kırsal alanlar boşalmakta, kentsel alanlarda insan baskısıyla karşı karşıya kalmaktadır. Göç sonrası kalabalıklaşan kentlerde konut, alt yapı aksaklıkları, gecekondulaşma, ulaşım, güvenlik zafiyetleri gibi sorunlar baş göstermektedir. Kentlere yapılan yoğun ve plansız göç sonucu, kentlerde konut sıkıntısı yaşanmakta bu nedenle gecekondular denilen düzensiz yapılar oluşmaktadır. Ayrıca nüfusun kentlerde birikmesi sonucu işsiz insan sayısı artmakta ve doğal çevre bozularak çevre tahribatı yaşanmaktadır.

Kırsaldan kentlere göç edenler, göçün ilk yıllarında zor ve sıkıntılı bir dönem geçirmektedirler. Yeni ortama uyum sağlayamamanın yanı sıra, barınma, iş bulma ve çevreleriyle yeni sosyal ilişkiler kurabilme vb problemler önemli sorunlardır. Kentleşme sürecinde göçmenler bu sorunlarla mücadele ederek durumlarını iyileştirme çabası yaparlar. Ekonomik durumla paralel olarak kentte kalış süreci uzadıkça, göçmenlerin kente uyum sağladıkları ve memleketlerine geri dönme eğilimlerinde bir azalma meydana geldiği belirlenmiştir.

Göçmenlerin geldikleri kenti seçme nedenleri olarak; daha yüksek gelir kazanma beklentisinin ilk sırada, daha iyi iş imkan beklentisi ikinci sırada yer alması ekonomik durumun göçe etkisini gözler önüne sermektedir. Ayrıca göç edilecek yerin belirlenmesinde akrabaların o kentte olmalarının gelecek olan ailelere cesaret verdiği ve

göçü kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Göçmen hane reislerinin %85,4'ü göç edilen kenti seçmelerinde daha önce bu kente gelen akrabasının etkili olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir. Böylece göçmenler, kente göç ettikten sonra şehirdeki akrabalarıyla kültürel alışveriş sayesinde ciddi boyutlarda kültürel bir kırılma yaşamadıkları gibi, aralarındaki dayanışma ve birlikte iktisadi faaliyetlerde bulunma sayesinde kent ortamında karşılaştıkları en önemli problemlerden birisi olan ekonomik sıkıntıları da daha az sarsıntıyla atlattıklarıdır.

Kentte kalış süresi birçok yönü ile göçmenlerin ekonomik ve sosyal hayatını etkilemektedir. Göçmenlerin kentte kalış süreleri uzadıkça, memleketlerine geri dönüş eğilimlerinde düşüş olduğu görülmektedir. 2005 yılı sonrasında kente göç etmiş olan hane reislerinin %31,3'ünün köylerine geri dönme eğiliminde olduğu diğer bir ifadeyle köye geri dönme eğiliminde olan bireylerin %62,5'inin kente 2005 yılı sonrasında göç ettiği belirlenmiştir. Ayrıca kentte kalış süresinin uzaması ailelerin ekonomik durumlarını, oturdukları konut ve araba sahibi olma oranlarını olumlu yönde etkilemiştir. Kentte kalış süresinin uzaması aynı zamanda göçmenlerin kentsel aktivitelere katılımını artırmış ve böylece kentsel bütünleşmeye katkı sağlamıştır. Örneğin, ortalama aylık geliri 2001 TL ve üzeri olan bireylerin %62,7'sinin 1973–1983 yılları arasında kente göç ettikleri, yine aynı dönemde kente göç edenlerin %63,8'inin ev sahibi olduğu, 1955–1972 yıllarında göç eden hane reislerinin %70,6'sının ise araba sahibi olduğu belirlenmiştir.

Göçmen ailelerin hane reisleri köydeki hane reislerine oranla daha çok eğitim görmüş kişilerden oluşmaktadır. Büyük kentlere göç etmiş olan hane reislerinin okuma yazma oranı %94,8 olup köydeki hane reislerinin ortalamasından daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bu durumun ağırlıklı olarak köyde yaşayanların kente yaşayanlara göre daha yaşlı bireylerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kentlerde yaşayan hane reislerinin okuryazarlık oranının hem Türkiye ortalamasından hem köyde yaşayan hane reislerinin ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi artan hane reislerinin sosyal değişimi hızlanmakta, kentle ve toplumla bütünleşme kabiliyeti artmaktadır. Ayrıca gelir düzeyinin yüksek olması da göçmen ailelerin kentle bütünleşme sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Köye geri dönme eğiliminde olan bireylerin %37,5'inin ortalama aylık geliri 500 TL'den az olan bireylerden oluşmaktadır. Yüksek gelire sahip olan göçmenlerin kente uyum sağlamaları, kentle bütünleşmeleri daha kolay olmaktadır.

Kırsal kesimden kente göç eden aileler, kent ortamında yeterli olanaklara kavuşuncaya kadar, geldiği kırsal kesimden destek alma yoluna gitmektedirler. Bu destekler genelde ekonomiktir. Göçmen aileler köyde kalan tarım arazilerinden yararlanmaya ve köydeki akrabalarıyla görüşmeye devam etmektedirler. Yapılan bu çalışmada da göç etmiş olan aileler tereyağı, peynir, patates, meyve vb. temel besin maddelerinin bir kısmını köylerinden ve köyde yaşamaya devam eden yakın akrabalarından sağladıklarını söylemişlerdir. Ayrıca köyden kente göç etmiş olan hane reislerinin %29'u köyde kalan tarım alanlarının akrabaları tarafından işlendiğini, %30,9'u da yarılığa vererek topraklarından yararlanmayı sürdürdüklerini ifade ederek köylerinde bıraktıkları topraklardan hala yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Göçmenler; kent hayatında kendilerini zorlayan koşulların sadece ekonomik olumsuzluklar olmadığını, kent yaşamındaki stresin, kültürel faktörlerin yani sosyal uyumsuzlukların da kent hayatına uyumlarını zorlaştırdığını ifade etmektedirler. Dolayısıyla bu kişiler büyük umutlarla kentlere göç eden fakat umduğunu bulamayarak mutsuz olan insanlar olarak yaşamlarına devam etmek zorunda kalmaktadırlar. Yapılan bu çalışmada göçmenlerin %90'ı ekonomik nedenlerden, %85,6'sı ise kent yaşamındaki stresten dolayı uyum sağlamakta zorlandığını belirtmişlerdir. Yaşanan bu sorunlara rağmen göçmen hane reislerinin %96,8'i başka bir yere göç etmeyi düşünmediklerini belirtmektedirler. %0,9 gibi önemsenmeyecek bir oranı ise sadece köye kesin dönüş yapmayı düşündüklerini söylemişlerdir. Köye geri dönmek isteyen göçmenlerin gerekçeleri ise kentlerin kalabalık olması, çocukların eğitimlerini tamamlamaları, kent yaşamından sıkılma, köye duyulan özlem ve yaşlılık yıllarını çocukluklarının geçtiği yerde yaşama isteği olarak belirlenmiştir.

Görüşülen göçmen ailelerin göç etme zamanı ile köyde malvarlığı sahipliliğinin sürdürülmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. 1980'li yıllar öncesi kente gelen hane reisleri çoğunlukla köylerindeki taşınmazları elden çıkarmışlardır. Ancak 1980'li yıllar sonrası gelen aileler köydeki arazilerini gelecek yıllarda emeklilik-yaşlılık veya zorunlu kalma durumunda geri dönmek için garanti gördükleri gerekçesiyle bu taşınmazları elden çıkarmadıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen verilere göre, köyde arazisi bulunan göçmen hane reislerinin %89,1'inin 1984 yılından sonra kente göç ettikleri belirlenmiştir.

Köylerden kentlere göç etmiş olan hane reislerinin %88,7'sinin ekonomik bakımdan aynı şartlar altında yine kentte yaşamak istediklerini ifade etmiş olmaları ilerleyen yıllarda

köylerin daha da boş olacağını destekler nitelikte önemli söylemlerdir. Kent hayatına alışmış olan hane reislerinin kentte yaşama isteği, sağlık ve eğitim konusunda ihtiyaç duyulan her şeye daha kolay ulaşabilmesi, sosyal çevrenin artması ve şehirde daha konforlu olanakların olması kendilerini kentlerde tutan en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Rahatı ve konforu bırakmak istemeyen göçmenler köyelerine ancak gezmek, dinlenmek, tatil yapmak amacıyla gelmekte ve kesin dönüş yapmayı düşünmemektedirler.

Köye dönüş eğiliminde olanlar sadece %0,9 oranına sahiptir. Bunun yanında köyelerine geri dönmek isteyen hane reislerinin gelir düzeyleri incelendiğinde, gelir düzeyi yüksek olmayan hane reislerinin daha çok köyelerine geri dönme eğiliminde oldukları görülmektedir. Örneğin, ortalama aylık geliri 500 TL'ye kadar olan bireylerin %37,5'i köyelerine geri dönmek istediklerini belirtirken, ortalama aylık geliri 1001–1500 TL arasında olanların ise sadece %0,5'i köye geri dönme eğilimde olduğunu belirtmişlerdir. Köyelerine geri dönmeyi düşünen gelir düzeyi düşük olan hane reisleri buna neden olarak kendilerini kentte güvende hissedemediklerini ve bu yüzden dönmeyi düşündüklerini ifade etmektedirler.

5. ÖNERİLER

Kırsal göç, gerek kırsal yerleşim alanlarını gerekse kentsel yerleşim alanları için büyük sorunlara neden olmaktadır. Devlet tarafından, kırsaldaki insanları göçe zorlayan nedenleri ortadan kaldırmak ya da etkisini azaltarak kırsal göçü yavaşlatacak veya önleyecek bazı girişimlerde bulunmaktadır. Ancak bu konuda istenilen başarı sağlanamamıştır. Örneğin, ORKÖY tarafından yöre halkına ekonomik destek sağlamak amacıyla başta hayvancılık olmak üzere birçok alanda krediler verilmiş ancak yeterli boyutlara ulaşmamıştır.

Devlet kurumları tarafından verilen kurslar da sağlıklı yürütülmemektedir. Bu sebeple burada yaşayan insanlara özellikle tarım konusunda değişen şartlara ve şekillenen ihtiyaçlara göre, devlet tarafından açılan kurslarda modern ziraat teknikleri öğretilerek kendi topraklarında çeşitli ürünleri yetiştirip satmaları ve bu sayede ekonomilerine katkı sağlanarak, bu insanların kente göç etmeleri önlenebilir. Ayrıca yine genç bireyler için sera, balıkçılık, arıcılık gibi çeşitli alanlarda krediler verilerek eğitilmiş ve nitelikli genç bireylerin kırsalda kalmaları sağlanabilir. Yaşlı bireylere oranla tarımdaki yenilikleri kolaylıkla öğrenme ve uygulama kabiliyetine sahip bireylerin kırsalda bulunmaları kırsaldaki üretimin artmasını sağlayarak göçü önleyebilir. Bununla birlikte köylerde yaşamaya devam eden halka ORKÖY kredisi sağlanarak özellikle mera hayvancılığı yapamayan köylülere ahır hayvancılığı yapmaları konusunda yardımcı olunabilir. Böylece büyük kentler üzerindeki göç nedeniyle oluşan nüfus baskısının getireceği olumsuz koşullar da azaltılmış olacaktır.

Özellikle ekonomik nedenler yüzünden boşalan orman köylerinde yaşanan göçü önlemek ve her şeyden önce yöre halkına ekonomik destek sağlamak için yeni gelir kaynakları yaratılmaya çalışılmalıdır. Yeni gelir getirici kaynaklardan biri, 1997 yılından bu yana seçilmiş olan bazı pilot köylerde, gençleştirme, ağaçlandırma, enerji ormanı tesislerinin, otlatma ve usulsüz müdahalelere karşı korunması işleri köy tüzel kişilerine verilmeye başlanmıştır. Böylece köylüler hem ormanların korunmasında söz sahibi olmakta hem de bu işten gelir elde etmektedirler. Diğer yandan 2001 yılında yapılan bir düzenleme ile nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya bulunan hayvanların ortamları ile birlikte korunarak sürekliliğinin sağlanması için yine orman köylüleri ile işbirliği yapılma yoluna gidilmiştir.

Orman köylülerine gelir sağlayıcı işlerden birisi de köy sınırları içindeki ormanların korunması görevinin bu köylülere devri olabilir. Bu konuda da ormancılık örgütü tarafından hazırlık çalışmaları yapılmaktadır.

Orman içi ve civarında ormanla iç içe yaşayan ve bazı ormancılık faaliyetlerinde aktif görev almaya başlayan köylüler kaçakçılığın önlenmesi, yangınların söndürülmesi, ağaçlandırma çalışmalarında da kendilerine aktif görev verilmesini istemektedir. Dolayısıyla bu köylerin yakınında bulunan ormanlarda yapılacak olan yeni faaliyetlerde köy tüzel kişiliğinden faydalanma düzeyi artırılarak bölge halkının refah düzeyini artırmaya yönelik adımlar atılması sağlanabilir. Son yıllarda gerek nüfus azalışı gerek orman suçlarında meydana gelen azalma neticesinde devletin orman koruma giderlerinde bir azalmaya gittiği görülmektedir. Zira araştırma bölgesinde 1990'lı yılların başında 250 orman muhafaza memuru görev yapmakta iken 2009 yılı itibariyle bu sayı 188'e gerilemiştir. Görevli sayısının azaltılmasında nüfusun ve bölgede beslenen hayvan sayısının azalmasının yanı sıra insanların ormanlar konusunda bilinçlenmesi ile orman koruma faaliyetlerinde köy tüzel kişilerine aktif rol verilmesi gibi faktörlerin etkili olduğu bir gerçektir.

Çalışma bölgesinde yöre halkı için gelir getirecek bir diğer kaynak ise yöreye özgü odun dışı orman ürünlerinden yararlanmanın sağlanması olacaktır. Özellikle son yıllarda tıbbi ve aromatik bitkilerin üretim ve tüketiminde hızlı bir artış meydana gelmiştir. Ormanlardan elde edilen ve ikincil ürün olarak da ifade edilebilen bu ürünler hem doğal olarak yetişmekte, hem de ihraç olanakları nedeniyle üreticilere iyi bir gelir getirmektedir. Bunun için, öncelikle odun dışı orman ürünlerinin tür ve yayılışları bir an önce tespit edilmelidir. Bu türlerden doğadan hasat edilebilir olanlar için işletme planları yapılarak fayda sağlanmalıdır. Ayrıca piyasada yoğun talep gören türler orman köylerinde kültüre alınarak üretimleri sağlanmalı, bu yolla orman köylülerine yeni gelir kaynağı sağlanabilir.

Ayrıca son yıllarda özellikle büyük şehirlerde tüketicilerin organik ürünlere olan yoğun talebi de önemli boyutlardadır. Orman köylerinde organik tarımın yapılması için gereken alt yapı mevcut durumdadır. Örneğin buraların ormana yakın olmaları nedeniyle, her türlü kirlilik, atıktan ve kimyasallardan uzak bulunmaları sahip olduğu toprak, hava ve suyun temiz olması bu köyleri organik ürünlerin yetişmesi için cazibe merkezi haline getirmektedir. Orman köylüleri için gelir getirici bir faaliyet olarak iyi bir fırsat sunan organik tarımın bölgede yapılabilmesi için, potansiyel tarım alanlarının belirlenmesi ve elde edilen gelirden orman köylülerine pay verilmesi sağlanabilir.

Çözüm önerileri arasında, artan orman varlığından bu köylülere daha fazla gelir sağlayacak işçilik, dikili satışta orman köylüleri veya bu köylüler tarafından kurulan kooperatiflere öncelik vb. politikaları düşünebilir. Göçle birlikte, nitelikli, genç bireyler köyden gittiğinden, orman köylerinde çoğunlukla yaşlı bireylerden oluşan bir kitle yaşamaya devam etmemiştir. Ancak daha önceki yıllarda orman köylülerine yaptırılan ormancılık faaliyetlerinin son yıllarda dikili satış yönteminin de başlamasıyla birlikte bu köylerde yaşayan köylülere istihdam fırsatı yaratılarak orman köylüsüne ekonomik destek sağlanabilir.

Ayrıca terk edilen kırsal alanda yaban hayvanlarının popülasyonu önemli ölçüde artmaktadır. Bu hayvanlarla ilgili gerekli envanter çalışmaları yapılarak kontrollü biçimde avlatılmaları düşünülebilir. Böylece ekonomik anlamda kalkınmasına olanak tanınan köylülerin köylerinde kalmaları sağlanarak kentlerdeki nüfus fazlalığının açmış olduğu sorunların önüne geçilmesi sağlanabilir. Zira dünya üzerinde birçok ülke av turizminden hatırı sayılır gelirler elde etmektedir. Örneğin, Almanya'nın 1997 yılına ait av ve yaban hayatından elde ettiği gelir 1.46 Milyar Mark, Fransa'nın 1993 yılına ait geliri 1.22 Milyar Frank, Bulgaristan'ın yıllık av geliri ise 2 Milyar Dolar civarındadır (Korkmaz, 2001). Benzer çalışmalar bu bölge içinde yapılarak kırsal nüfusun gelirinin artmasına katkıda bulunulabilir.

Ayrıca son yıllarda kırsal turizm, bölgede yaşayan orman köylüleri için ekonomik düzeylerini yükseltebilmelerine olanak sağlayacak diğer bir aktivite olarak görülmektedir. Kırsal turizm kısa sürede gelir getirmemesine rağmen, bölge ekonomisine yaptığı katkı ve istihdam sağlaması açısından önemli bir ekonomik gelir getirici kaynaktır. Çalışma bölgesinde yer alan tarihi ve turistik alanların yoğun olmasının yanı sıra ulusal ve uluslar arası düzeyde öneme sahip olması kırsal turizm için gerekli olanakları için önemli bir fırsattır. Konuyla ilgili kamu ve özel sektör tarafından yapılacak işbirliği ile yerli ve yabancı turistlerin bölgeye gelmesi sağlanarak bölge ekonomisine kazandırılmasında büyük rol oynayacaktır. Bölgedeki av ve doğa turizmi etkinliklerinin geliştirilmesi, bu sektörde istihdam edilen işçi sayısını artıracak ve bölge insanı için gelir getirici bir etki yaratacaktır.

6. KAYNAKLAR

- Acun, E. ve Geray, U., 1980. Orman Köylerinin Kentleşmesi ve Orman Köy İlişkileri (Safranbolu Örneği), İÜ Orman Fakültesi Yayınları, No 279, İstanbul.
- Acun., E., 1982. Aydın İli Köylerinin ve Özellikle Orman Köylerinin Kalkındırılmaları Üzerine Araştırmalar, İstanbul.
- Akesen, A., Ekizoğlu, A., Erdönmez, C. ve Kuvan, Y., 2003. Ormancılıkta Katılım: Ormancılık Politikası Aşısından Bir Değerlendirme, II. Ulusal Ormancılık Kongresi, Mart, Ankara, Bildiriler Kitabı, 38-48.
- Akış, A. ve Akkuş, A., Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin (GAP) Şanlıurfa'daki Göçe Etkisi. http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makale 10 Mart 2009.
- Akşit, B., 1997. Göçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış, Türkiye'de İçgöç, Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, Haziran, Bolu, Tarih Vakfı Yayınları, 22-37.
- Alkan, S., 2007. Trabzon İli Orman Köylerinde Kadın ve Orman Kaynakları İlişkisi, Doktora Tezi, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Alkan, S. ve Toksoy, D., 2008. Orman Köylerinde Sosyo-Ekonomik Yapı: Trabzon İli Örneği, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8,1, 37-46.
- Andersen, E., L., 2002. Rural-Urban migration in Bolivia : Advantages and disadvantages.Poverty Impacts of Migroeconomic Reforms. Part of Research Project on Stabilization and Structural Adjustment Programs in Bolivia, Institution International de Economia Empresa and The Kiel Institute.
- Anıl, A., 1973. Yukarı Çulhalı Orman Köyünün Sosyo Ekonomik Dokusu, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları, Teknik Bülten, Ankara, 57-77.
- Anonim, 2005. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Anonim, 2006. Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi Bilgi Notu, İçişleri Bakanlığı, Ankara.
- Atalay, B., 1996. Köyden Kente Göçün Analizi, Tarım Orman ve Köy, Ankara, 57.
- Atasoy, M., Biyik, C., Ayaz, H., Karsli, F., Demir, O. ve Baskent, E., Z., 2005. Monitoring Land Use Changes And Determining the Suitability of Land for Different Uses with Digital Photogrammetry, From Pharaohs to Geoinformatics FIG Working Week 2005 and GSDI-8, April 16-21. Cairo, Egypt.
- Au, C.-C. ve Henderson, J.V., 2006. How Migration Restrictions Limit Agglomeration And Productivity in China. Journal of Development Economics 80, 350-388.

- Avşar, G., Z., 1995. Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayaz, H., Mevzuatımızda Orman Mülkiyeti ve Ormanların Korunması, Doğu Karadeniz Bölgesi Heyelan ve Taşkınları Sempozyumu, http://www2.dsi.gov.tr/sempozyum_kitap/dogu_karadeniz_taskin_sempozyumu.htm 20.02.2011.
- Babagiray, Z., 1990. Ülkemizde Köyden Şehre Göçün Durumu ve Alınması Gereken Tedbirler, Tarım Orman ve Köy, Ankara, 57.
- Barcus, H. R., 2004. Urban–Rural Migration in the USA: An Analysis of Residential Satisfaction, *Regional Studies*, 38,6, 643–657.
- Barman, R., N. ve Das, R., 2009. Factors Influencing Migration from Rural to Urban Areas: Micro Evidence from, *Indian Journal of Agricultural Economics*; 64, 3; ProQuest Asian Business and Reference, 475.
- Bayram, N., 2004. Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi, Bursa, 99-106.
- Beauchemin, C. ve Schoumaker, B., 2005. Migration to Cities in Burkina Faso : Does the Level of Development in Sending Areas Matter?, *World Development*, 33, 7, 1129–1152.
- Bilsborrow, E. R., 2002. Migration, Population Change and The Rural Environment, *ECSP Reports*, 8, 69–94.
- Borjas, G., 2003. The Labor Demand Curve is Downward Sloping: Reexamining The Impact of Immigration on The Labor Market, *Quarterly Journal of Economics*, 118, 1135–1174.
- Byerlee, D. 1974. Rural-Urban Migration in Africa: Theory, Policy and Research Implications, *International Migration Review*, 543–566.
- Card, D., 2001. Immigrant Inflows, Native Outflows, And The Local Labor Market Impacts Of Higher Immigration, *Journal of Labor Economics* 19, 22–64.
- Carrington, W.J. ve Detragiache, E., 1998. How Big Is The Brain Drain?, *IMF Working Paper* , 98, 102.
- Çağlar, Y., 1986. Türkiye’de Orman Köylüleri ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler, MPM Yayınları, No 340, 216, Ankara.
- Çağlar, Y., 2001. Köylülükte Farklılaşmanın Yersel Temelleri ve “Orman Köylüleri” Örneği, *Toplum ve Bilim Dergisi*, 88, 144-162.
- Çatal, H., A. ve Türker, M., F., 2003. Orman içi ve Bitişiği Köylerin Sorunları ve Orman Köylülerinin Toplum Ormancılığındaki Yeri (Sürmene Devlet Orman İşletme Örneği) II. Ulusal Ormancılık Kongresi, Mart, Ankara, Bildiriler Kitabı, 389.

- Çelik, O., 1993. Orköy ve Orman Köylerinin Kalkındırılması O:B 1. Ormancılık Şurası Tebliğ, Ankara, 2.
- Çelik, F., 2005. İç Göçler : Teorik Bir Analiz, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14, 2, 167-184.
- Chan, K.W. ve Zhang, L., 1999. The Hukou System And Rural–Urban Migration in China: Processes And Changes, China Quarterly ,160, 818–855.
- Çolak, A., 1993. Orman ve Köy İlişkileri Ön Çalışma Grubu Raporu, Ormancılık Şurası Kasım, Ankara, 2, 296-302.
- DİE, 2007. Genel Nüfus Sayımı, DİE Matbaası, Ankara.
- Docquier, F. ve Marfouk, A., 2002. Measuring The International Mobility of Skilled Workers (1990–2000), World Bank Working Paper, 3381.
- Doğanay, H., 1994. Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitapevi, Ankara, 510.
- Duruöz, E., 1975. Demirköy Orman İşletmesinin Orman Köylerinin Ekonomik Yapılarına Olan Katkısı Üzerine Araştırmalar, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları Teknik Bülten, Seri No 61, 80, Ankara.
- Duruöz, E. ve ark., 1976. Orman Köylüsünün Ormancılık Kesiminde ve Orman Bölge Başmüdürlüklerindeki Kentlerde İşlendirilmesi Olanakları, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları Teknik Bülten, Ankara, 79, 55.
- Elands, B. ve Wiersum, F., 2001. Forestry And Rural Development in Europe: An Exploration of Socio-Political Discourses, Forest Policy and Economics 3, 5-16.
- Erdoğan, Z., 1989. Türkiye’de Kırdan Kente Göçün Sosyal Temelleri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 2, 97–108.
- Eryılmaz, A.Y., 1987. Orman Yasalarında Orman-Halk İlişkileri ve Orman İşçisi ile Orman Köylüsünün Durumu, Cumhuriyet Dönemi Ormancılığımızda 3116 Sayılı Orman Yasası ve Sonrası Sempozyumu, Türkiye Ormancılar Derneği Yayınları No: 10, Ankara.
- Erzan, R., Kuzubaş, U. ve Yıldız, N., Büyüme ve Göç Senaryoları: Türkiye-AB, Boğaziçi Üniversitesi, AB-Türkiye İlişkilerinde Göç konuları: Dış Göç Dinamikleri ve Göçmenlerin Uyumu Konferansı, www.econ.boun.edu.tr/cee/gocturkiyeab.pdf 25 Ekim 2010.
- Fan, S. ve Stark, O., 2008. Rural-to-Urban Migration, Human Capital and Agglomeration, Journal of Economic Behavior & Organization, 68, 234–247.
- Friedlander, D., 1992. “Occupational Structure, Wages and Migration in Late Nineteenth Century England and Wales“, Economic Development and Cultural Change, 40, 2, 295.

- Geray, U., 1982. Toplum Ormancılığı, Türkiye’de Toplum Ormancılığı Geliştirme Projesi, Vezirköprü, Kunduz Eğitim Merkezi Seminer Notları, Ankara, 35-48.
- Gezgin, M. F., 1994. İşgücü Göçü ve Avusturya’daki Türk Göçü, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Gounder, N., 2005. Rural Urban Migration in Fiji : Causes and Consequences, USPEC Working Paper. No: 2005/12.
- Gökçe, O., 1994. Türkiye’de Göç Sorunsalına Yeni Yaklaşımlar, Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi, İzmir.
- Gökçe, O. ve Coşkun, U., 2002. Batı Karadeniz Bölgesi, Orman İçi ve Köylerinin Kalkındırılma Koşul ve Olanakları Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Grau, R., H. ve Aide, T., M., 2007. Are Rural–Urban Migration and Sustainable Development Compatible in Mountain Systems?, Mountain Research and Development 27, 2, 119–123.
- Grau, R., H., Aide, M., T., Zimmerman, J., K. ve Thomlinson, J., R., 2003. The Ecological Consequences of Socioeconomic and Land-Use Changes in Postagri Bioscience, Research Library, 1159.
- Greenwood, M. J. 1975. Research on Internal Migration in The United States: A Survey, Journal of Economic Literature, 13, 397–433.
- Gümüş, C., 1989. Ordu Devlet Orman İşletmesinde Orman Suçu İşleme Nedenleri, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gümüş, C., 1992. Amasya Orman Bölge Müdürlüğünde Orman Suçlarının Nedenleri, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gümüş, C. ve Toksoy D., 1999. Türkiye’de Orman Mülkiyeti ve 4785 Sayılı Yasa Üzerine Bir Değerlendirme, Doğu Karadeniz Bölgesinde Kadastro ve Mülkiyet Sorunları Sempozyumu, Ekim, Trabzon, Bildiriler Kitabı, 156-165.
- Gür, T.H. ve Ural E. 2004. “Türkiye’de Kentlere Göçün Nedenleri”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ankara, 22, 1, 23–38.
- Gürbüz, B. ve Yavuz, O. 2002. Bursa Keles İlçesi Orman ve Çevresi Köylerin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Yeni Tarımsal Üretim Faaliyetleri Önerileri. I. Ulusal Ormanlık Kooperatifleri Sempozyumu, Mart, Kastamonu, Bildiriler Kitabı, 129–137.
- Güreşçi, E., 2007. Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Güreşçi, E. ve Yurttaş, Z., 2008. Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 14, 2, 47–54.
- Haas, H., 2006. Migration, Remittances and Regional Development in Souther Morocco, *Geoforum*, 37, 565–580.
- Kadioğulları, A. İ. ve Başkent E.Z., 2008. Spatial and Temporal Dynamics of Land Use Pattern in Turkey: A Case Study in Gümüşhane. *Environmental Monitoring and Assessment*, 138, 289–303.
- Kahraman, Ö. S., 2005. Gökçeada’da Göçlerin Nüfus Gelişimi ve Değişimi Üzerine Etkileri, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 39-53.
- Keleş, R., 1990. Kırdan Kente Göçün Tarihi ve Türkiye’nin Durumu, *Tarım Orman ve Köy Dergisi*, 57, 6–7.
- Koç İ. ve Hancıoğlu A., Hanehalkı Nüfusu ve Konut Özellikleri, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr./tnsa2003/data/turkce/bolum2.pdf>, 12 şubat 2007.
- Korkmaz, M., 2001. Orman Kaynaklarında Doğa Turizmi ve Av Turizmi Etkinliklerinin Ekonomik Çözümlenmeleri, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuslu, Y., 2008. Effects of an Irrigation Project in Prevention of Migration from Rural Areas, *Water Resour Manage*, 22, 611-619.
- Lanzona, A., L., 1998. Migration, Self-Selection and Earnings in Philippine Rural Communities, *Journal of Development Economics*, 56, 27–50.
- Lewer, J., J. ve Berg, V., H., 2008. A Gravity Model of Immigration, *Economics Letters* 99, 164–167.
- Long, L. H., 1973. Migration Differentials by Education and Occupation : Trends and Variations, *Demography*, 10, 243–258.
- Lu, Z. ve Song, S., 2006. Rural-Urban Migrationand Wage Determination: The Case of Tianjin, China, *China Economic Review*, 17, 337-345.
- Magris, F. ve Russo, G., 2009. Selective Immigration Policies, Human Capital Accumulation and Migration Duration In Infinite Horizon, *Research In Economics* 63, 114-126.
- Maria, C. ve Stryzowski, P., 2009. Migration, Human Capital Accumulation and Economic Development, *Journal of Development Economics*, 90, 306–313.
- Mberu, M. U., 2005. Who Moves and Who Stays ? Rural Out – Migration in Nigeria, *Journal of Population Research*, 22, 2.

Narlı, N., “İlkel Bağlar, Hemşerilik”, BİA Haber Merkezi, Merkezi, <http://www.bianet.org/diger/makale8376.htm>, 05.06.2007.

OBM, 2010. Arşiv Kayıtları, Trabzon.

Oğrak, A., 1998. Göç, Sosyal Değişme ve Bütünleşme, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

OMO, 1988. Ormanlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Baskılar ve Ormanların Korunabilmesi İçin Gerekli Tedbirler, Orman Mühendisliği Dergisi, 8.

ORKÖY, 1979a. Trabzon İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Trabzon.

ORKÖY, 1979b. Rize İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Rize.

ORKÖY, 1979c. Gümüşhane İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Gümüşhane.

ORKÖY, 1979d. Bayburt İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları

ORKÖY, 2007a. Trabzon İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Trabzon.

ORKÖY, 2007b. Rize İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Rize.

ORKÖY, 2007c. Gümüşhane İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Gümüşhane.

ORKÖY, 2007d. Bayburt İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Bayburt.

ORKÖY, 2010. Arşiv Kayıtları, Trabzon.

ORKÖY, 2010a. Trabzon İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Trabzon.

ORKÖY, 2010b. Rize İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Orköy Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Rize.

ORKÖY, 2010c. Gümüşhane İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Orköy Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Gümüşhane.

ORKÖY, 2010d. Bayburt İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Orköy Şube Müdürlüğü Arşiv Kayıtları, Bayburt.

- Özdönmez, M., 1973. Devlet Ormanlarından Köylülerin Faydalanma Hakları, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi B seri, XXII, 2, İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A., 1996. Ormanlık Politikası, İ.Ü. Orman Fakültesi, İ.Ü. Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No:435, ISBN 975-404-429-5, 190, İstanbul.
- Özdönmez, M., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1999. Halkla İlişkiler, İ.Ü. Yayın No: 4225, İstanbul.
- Özkurt, A., 1998. İçel İli Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Orman Köylerinin Yerinde Kalkındırılması Olanakları, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Perez, O., F., S. ve Fernandez, M., J., A., 2006. Forest Externalities, Demography and Rural Development in Inland Spain, Forest Policy and Economics 8, 109– 122,
- Schoch, N., Steimann, B. ve Thieme, S., 2010. Migration and Animal Husbandry: Competing or Complementary Livelihood Strategies, Evidence from Kyrgyzstan, Natural Resources Forum 34, 211–221.
- Silveria, J. J., Espindola, A. L. and Pena, T. J. P., 2006. Agent – Based Model To Rural –Urban Migration Analysis, Physica A, 445 – 456.
- Sjaastad, L.A., 1962. “ The Costs and Returns of Human Migration“,Journal of Political Economy, 70, 5, 80-93.
- Slee, B. 2006. The Socio-Economic Evaluation of The Impact of Forestry on Rural Development: A Regional Level Analysis, Forest Policy And Economics, 8, 542– 554.
- Soysal, M., Kantar, M. ve Yalçın, A., 1998. Köyden Kente Göç Olgusu Ve Göçün Toplumsal Yapıda Meydana Getirdiği Değişmeler: Adana İli (Yüreğir Ovası) Köyleri ve Anadolu Mahallesi Örneği, Türkiye 3. Tarım Ekonomisi Kongresi, Ekim, Ankara, Bildiriler Kitabı, 354-363.
- Şimşek, E. ve Gürler, E., 1994. Kırdan Kente Göç Olgusu ve Kırsal Sanayi, Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi, İzmir.
- Quisumbing, A.R. ve McNiven, S., 2005. Migration And Rural-Urban Continuum: Evidence From The Rural Philippines. Discussion Paper Briefs, Food Consumption and Nutrition Division of The Interneational, Food Policy Research Institute, 197.
- Tekeli, İ., 1997. Türkiye’de İç Göç Sorunsalı Yeniden Tanımlama, Türkiye’de İçgöç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, Bolu.
- Toksoy, D., Ayaz, H., Şen, G. ve Özden, S., 2005. Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Orman-Köylü İlişkileri, K.Ü., Artvin Orman Fakültesi Dergisi, 79-85.

- TÜİK, 2007. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı. <http://report.tuik.gov.tr>, 15 Eylül 2007.
- Tümer, Y., 1992. Orman Köy İlişkileri Açısından ORKÖY Deneyimi ve Sonrası Etkinlikler (Amasya Merkez İlçe Örneği), Yüksek Lisans Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tümertekin, E. ve Özgünç, N., 2005. Ekonomik Coğrafya, Kalkınma ve Küreselleşme, Çantay Kitabevi, 641, İstanbul.
- Türker, M, F., 1995. Ormanların Gizli Yakacak Odun Faydalanması ile Tüketilmesinin Hesaplanması, (Maçka Orman işletmesi Köyleri Örneği), Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Türköne, M, 1992. Siyasi Bir İdeoloji Olarak İslamcılığın Doğuşu, İletişim Yayınları, İstanbul.
- URL 1, [http://orkoy.gov.tr/genel bilgiler](http://orkoy.gov.tr/genel_bilgiler), 20 Mart 2009.
- URL-2, Ormancılık İstatistikleri, TC. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- URL 3, <http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/oik538.pdf>, 19.04.2007.
- URL-4, www.ogm.gov.tr/bolgemudurlukleri, 12 Kasım 2010.
- URL-5, www.trabzon.gov.tr/genelbilgiler, 12 Kasım 2010.
- URL-6, www.rize.gov.tr/genelbilgiler, 12 Kasım 2010.
- URL-7, www.gumushane.gov.tr/genelbilgiler, 12 Kasım 2010.
- URL-8, www.bayburt.gov.tr/genelbilgiler, 12 Kasım 2010.
- URL-9, www.trabzontarim.gov.tr/ 20 Aralık 2010.
- URL-10, www.rizetarim.gov.tr/ 20 Aralık 2010
- URL-11, www.gumushane-tarim.gov.tr/ 20 Aralık 2010
- URL-12, www.bayburttarim.gov.tr/ 20 Aralık 2010.
- URL-13, www.uzungol.org/tarih/1965-vana-goc-fotografi.html, 20 Aralık 2010.
- Wu, X. ve Treiman, D.J., 2004. The household registration system and social stratification in China: 1955–1996. *Demography* 41, 363–384.
- Yağmur, E., 1994. Göksun İlçesinde Orman İçinde Yerleşik Köylerin Sosyo-Ekonomik Yapıları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yavuz, F., Aksoy, A., Topçu, Y. ve Erem, T., 2004. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Kırsal Alandan Göç Etme Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi, Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Tokat.
- Yavuz H, 2007. Bilimsel Araştırmalarda İstatistik, Hizmet İçi Eğitim Program Eğitim Notları (Basılmamış), Mart, Antalya, Bildiriler Kitabı, 85.
- Yılmaz, E., 2003. Mersin İli, Çamlıyayla İlçesine Bağlı Sarıkavak Köyünün Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yapısı ile Orman-Halk İlişkileri, DOA Dergisi No: 9, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayını, Tarsus, 67–93.
- Zhang, K. H. ve Song, S., 2003. Rural-Urban Migration And Urbanization İn China : Evidence From Time – Series And Cross – Section Analyses, China Economic Review, 14, 386 – 400.
- Zhang, Y., Tachibana, S. ve Nagata, S., 2006. Impact of Socio-Economic Factors On The Changes in Forest Areas in China, Forest Policy and Economics, 9, 63– 76.
- Xiaoying,Z., Gong, C., Nilsson, S., Cao, G., Yubo , L. ve Lihua, P., 2010. Population and Human Capital Trends in Metropolitan China: Case of Beijing, Procedia Social and Behavioral Sciences 2, 7120–7129.

7. EKLER

EK 1: Köy Muhtarları Tarafından Cevaplandırılan Anket Soruları

ARAŞTIRMA BÖLGESİ KÖYLERİNİN SOSYAL, EKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPILARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİLGİ FORMU

KÖY TANITIM FORMU

Tarih :

Köyün Adı :

İli :

İlçesi :

KÖY HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1- Köyün ilçeye uzaklığı (km) :

2-5 km

5-10 km

10-20 km

> 20 km

2- Köyün ormanla ilişkisi:

Orman içi köy

Orman bitişiği köy

3. Yasaya göre köyün durumu?

31.madde kapsamında orman köyü

32. madde kapsamında orman köyü

4- Köyün mahalle sayısı ve adları:

5- Köyün topoğrafik yerleşim özelliği:

Ova

Sırt

Vadi

Yamaç

Etek

Karışık

6- Köyünüzün kadastro durumu:

- Orman kadastrosu: () Vardır () Yoktur () Çalışılıyor
 - Arazi kadastrosu: () Vardır () Yoktur () Çalışılıyor

7- Köyünüz sınırları içerisindeki doğal kaynakları yöresel isimleriyle belirtiniz:

Doğal Kaynaklar	Yöresel İsimleri
() Korunan alanlar
() Göller
() Nehir ve dereler
() Şelaleler
() Mağaralar
() Diğer (Belirtiniz)

YERLEŞME VE MESKEN ŞEKİLLERİ

8- Köyün yerleşim düzeni:

- () Toplu yerleşim () Hat boyu yerleşim
 () Dağınık yerleşim

9- Köyünüzde okur-yazar oranını belirtiniz: %.....

10- Köyünüzden yüksek okul bitirmiş kaç kişi olduğunu belirtiniz:.....kişi

11- Köy hane sayısı?:

.....hane

12- dolu hane sayısı:

-Kış aylarında.....hane

-Yaz aylarında.....hane

13- Boş hane sayısı:

-Kış aylarında.....hane

-Yaz aylarında.....hane

14- Köy nüfusuna kayıtlı kişi sayısı?

.....kişi

15- Köy nüfusuna kayıtlı olan ancak köyde oturmeyen kişi sayısı?

.....kişi

16- Köyde oturmasına karşın geçici olarak iş için kent merkezine gidip gelen köylü sayısı?

.....kişi

17- Bu tür köylülerin çalıştıkları alanları belirtiniz:

- Sanayi:kişi
- Tarım :kişi
- Diğer :kişi (Hangi alan olduğunu belirtiniz)

18- Köyünüzden son 10 yıl içinde göç eden aile sayısı nedir belirtiniz:.....aile

19- Köyünüzün tarımsal üretim yapısını belirtiniz:

Köyünüzün önemli tarımsal ürünleri

20- Köyde ikamet eden devlet memurlarını ve sayısını belirtiniz:

() Öğretmen:.....adet	() Ebe:.....adet
() İmam:.....adet	() Orman Muhafaza Memuru:.....adet
() Doktor:.....adet	() Posta Memuru:.....adet
() Hemşire:.....adet	() Astsubay:.....adet
() Sağlık memuru:adet	() Diğer (Belirtiniz)

21. Köye ait kooperatif var mı?

- () Evet () Hayır

22. Kooperatife üye olan hane sayısı?

.....hane

23- Köyünüzde kooperatifi tarafından bugüne kadar ORKÖY kredisi alındıysa, hangi amaçla alındığını belirtiniz:

☐ Dam örtülüğü	☐ Zeytin salamura
☐ Fenni arıcılık	☐ Narenciye
☐ Süt sığırcılığı	☐ Halıcılık
☐ Süt koyuncululuğu	☐ Seracılık
☐ Besi sığırcılığı	☐ Meyvecilik
☐ Besi koyuncululuğu	☐ Balıkçılık-alabalık
☐ Besi tavukçuluğu	☐ Motorlu testere
☐ Yumurta tavukçuluğu	☐ Kuruluş kredisi
☐ Anaç tavukçuluğu	☐ Makine-ekipman
☐ Tarla sebzeciliği	☐ İşletme
☐ Diğer (Belirtiniz)	

24. Orman köylülerine Orman İdaresinin katkısı nedir?

☐ İstihdam sağlıyor(bekçilik, hasat işleri, fidanlık, tohum toplama, ağaçlandırma)	☐ alt yapı desteği sağlama(yapılan yollar, büz tesisleri vb ile köye-tarlara ulaşma)
☐ yapacak ve yakacak odun sağlama(zati ihtiyaç sağlama)	☐ Kültürel destek sağlama(dünya görüşüne, örgütlenmeye, kooperatifleşmeye destek sağlama)
☐ kredi sağlama (ORKÖY kredisi)	☐

EK 2: Orman Köylüleri Tarafından Cevaplandırılan Anket Soruları

Bilgi Formunu Dolduran Kişinin:

- İşi :

- Yaşı :

- Cinsiyeti :

- Eğitim durumu :

- Medeni hali.:

TOPLUMSAL YAPI

Aile Yapısı

1- Hane halkı sayısı kaç?

() 1-3

() 4-6

() 6 dan daha fazla

NÜFUS VE NÜFUS HAREKETLERİ

2. Hep burada mı oturdunuz?

() Evet

() Hayır

3. Başka bir yerde uzun yıllar kalıp daha sonra buraya döndünüz mü? (Cevap hayırsa 5.soruya geçiniz!)

() Evet

() Hayır

4. Ne kadar süre kaldınız? Neden döndünüz?

5. Göç etmeyi düşünüyor musunuz?

() Evet

() Hayır

6- Evetse göç nedenlerini parantez içerisine önem sırasını yazarak belirtiniz:

() geçinememe

() Huzursuzluk (kan davası, geçimsizlik vb.)

() Tarım topraklarının yetersizliği

() Evlilik

() Köydeki iş imkanlarının azlığı

() Boşanma

- () Çocukların eğitimi () Sağlık nedenleriyle
 () Şehirde yaşama isteği () Diğer (Belirtiniz)

7. Ailenizden göç eden kimse var mı?(Cevap hayırsa 10.soruya geçiniz!)

- () Evet () Hayır

8. Kaç kişi?

9. Kaç yaşında?

- () <18 () 18-25
 () 25-40 () >40

10. Ailenizden göç etmiş olan kişiveya kişiler gittikleri yerde nasıl geçinmektedir?

- () Devlet memuru () Esnaf yanında işçi, çırak vb.
 () Özel sektörde işçi () Tarım işçisi
 () Devlet sektöründe işçi () İşsiz
 () Niteliksiz işçi () Kendi arazisinde işçi
 () Esnaf () Kiraladığı arazide çiftçi
 () Seyyar satıcı () Emekli
 () Diğer (Belirtiniz)

11. Köyünüzden en çok nerelere göç edildiğini parantez içerisine önem sırasını yazarak belirtiniz:

- () İlçenin başka köylerine () (Trabzon). il merkezine
 () ilçesine () Diğer ilçe veya illere (Belirtiniz)
 () ilçesine () Yurtdışına
 () (samsun). il merkezine

EKONOMİK YAPI

Gelir Kaynakları

12. Ortalama yıllık gelirinizin nedir?:

- () <500 () 500-1000
 () 1000-1500 () > 1500

Bitkisel Üretim

14. Kaç dönüm araziniz var?

- () 1-10 () 20-30
 () 10-20 () 30-40
 () 40 dan daha fazla () Yok

15- İşlemediğiniz arazi var mı?:

.....dönüm

HAYVANSAL ÜRETİM

16. Hayvanınız var mı?(Cevap hayırsa 18.soruya geçiniz)

- () Evet () Hayır

17. Kaç tane hayvanınız var?

- () Adet Küçükbaş () Adet Büyükbaş

18. Hayvan beslememe nedeni nedir?

- () Yem fiyatlarının yüksekliği
 () Çoban bulmada güçlük çekilmesi, ücretinin yüksekliği
 () Çayır/mera alanlarının yetersizliği
 () Kredi temininde güçlükler ve kredi koşullarının ağırlığı
 () Süt fiyatlarının düşüklüğü

ORMANCILIK ÖRGÜTÜ İLE İLİŞKİLER**19. Son 10 yıl içinde orman suçundan hakkınızda dava açıldı mı?**

() Evet () Hayır

20. Açıldıysa suç nevi?

- () Orman yangını çıkarma
() Ormanda izinsiz hayvan otlatma
() Orman açmacılığı
() Orman içine yerleşmeler
() Orman ürünleri kaçakçılığı
() Usulsüz avcılık
() Usulsüz ağaç kesimi
() Ormandan izinsiz toprak, kum ve çakıl çıkarmak
() Diğer (Belirtiniz)

21. Evvelden beri sahiplendiğiniz alanlardan devlet ormanı olarak kadastro yapıp elinizden alınan yerler var mı?

() Evet () Hayır

Ek 3: Orman Köylüleri Tarafından Cevaplandırılan Anket Soruları

Kesinlikle katılıyorum=5 katılıyorum=4 kararsızım=3 katılmıyorum=2 kesinlikle katılmıyorum=1	Kesinlikle katılıyorum	katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
	5	4	3	2	1
Göç edenler hakkında ne düşünüyorsunuz?					
Göç edenler akıllı davrandılar.....					
Göç edenler bizden daha iyi durumdalar.....					
Göç edenler için değişen bir şey olmamıştır					
Göç edenler daha kötü durumdadırlar					
Göç edenler hakkında bir fikrim yok					
Köyünüz ormanlarının hatırlayabildiğiniz dönemden bu yana nasıl değiştiğini belirtiniz:					
Hatırlayabildiğim dönemden buyana köyümüzün ormanları artıyor					
Hatırlayabildiğim dönemden buyana köyümüzün ormanları azalıyor					
Hatırlayabildiğim dönemden buyana köyümüzün ormanları değişmiyor					
Köylülerin orman kaynakları ile olan ilişkileri					
Ormana Avlanmaya gidilir					
Ormanda Arıcılık yapılır					
Ormanda Hayvanlar otlatılır					
Mantar, kekik, biberiye vb. bitkisel kaynaklı odun dışı orman ürünleri toplanır					
Orman teşkilatında çalışma					
Piknik yapma, eğlenme, dinlenme vb. amaçla kullanılır					
Yakacak odun temin edilir					
Yapacak odun temin edilir					
Yaylalardaki ormanlarda kalınır					
Orman kaynaklarından yararlanmamız halinde köylünün geçimini temin etmesi mümkün müdür?					
Orman kaynaklarından yararlanmamız halinde köylünün geçimini temin etmesi mümkün					
Orman kaynaklarından yararlanmamız halinde köylünün geçimini temin etmesi pek fazla mümkün değil					
Orman kaynaklarından yararlanmamız halinde köylünün geçimini temin etmesi mümkün değil					
Orman kaynaklarından yararlanmamız halinde köylünün geçimini temin etmesi kısmen mümkün					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ne kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan kesilen odun kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan satın alınan odun kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan kömür kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan elektrik kullanılmaktadır					

Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan tüpgaz kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan tezek kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan odun-tezek karışık kullanılmaktadır					
Köyümüzde ısınma amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan odun-kömür karışık kullanılmaktadır					
Köyünüzde yemek pişirme amaçlı yakacak kaynağı olarak ormandan kesilen odun kullanılmaktadır					
Köyünüzde yemek pişirme amaçlı yakacak kaynağı olarak Satın alınan odun kullanılmaktadır					
Köyünüzde yemek pişirme amaçlı yakacak kaynağı olarak Kömür kullanılmaktadır					
Köyünüzde yemek pişirme amaçlı yakacak kaynağı olarak Tezek kullanılmaktadır					
Köyünüzde yemek pişirme amaçlı yakacak kaynağı olarak Elektrik kullanılmaktadır					
Köyünüzde yemek pişirme amaçlı yakacak kaynağı olarak Tüpgaz kullanılmaktadır					
Köylülerin orman köylüsü olmakla ilgili düşünceleri					
Orman köylüsü olmak iyidir					
Orman köylüsü olmak kötüdür					
Orman köylüsü olmanın sakıncaları					
Köyünüzün orman köyü olması nedeniyle Hayvancılık gelişmiyor					
Köyünüzün orman köyü olması nedeniyle Yerleşim yeri genişleyemediği için okul, sağlık ocağı vb. hizmet binaları için yer yok					
Köyünüzün orman köyü olması nedeniyle Devletin ve devlet memurlarının sürekli gözetimi ve baskısı ile karşı karşıya kalınıyor					
Orman köylüsü olmanın yararları					
Köyünüzün orman köyü olması nedeniyle Köylülere verilecek olan kredi bakımından farklı haklar sağlanıyor					
Köyünüzün orman köyü olması nedeniyle Köylülere düşük fiyatlı orman ürünü sağlanıyor					
Köyünüzün orman köyü olması nedeniyle Orman işçiliği istihdamında öncelik veriliyor					
Köylülerin ormancılarla ilgili düşünceleri					
Ormancılar; bilgi düzeyimizi, girişimciliğimizi, dünya görüşümüzü, değer yargılarımızı olumlu yönde etkiler					
Ormancılar; köylüyle ilişkiler olumsuzdur, onları potansiyel suçlu görürler					
Ormancılar; köylümüzü eğitirler, bilgilendirirler					
Ormancılar; Orman köylüsünün kırsal yoksulluğunu ortadan kaldırmaya çalışırlar					
Ormancılar; çevrecidirler					
Köylülerle orman teşkilatı arasındaki iletişim					
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi oldukça bilgilendiriyor					
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi yeterince bilgilendiriyor					
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi az bilgilendiriyor					
Orman Teşkilatı yapılan çalışmalarla ilgili bizi hiç bilgilendirmiyor					
Orman teşkilatının aldıkları kararlarda köylülerin payı					
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz çoğunlukla alınıyor					
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz ara sıra alınıyor					
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz her zaman alınıyor					
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz hiçbir zaman alınmıyor					
Ormana yapılan müdahalelerde görüşümüz nadiren alınıyor					

Köylülerle orman teşkilatı arasındaki ilişki					
Orman teşkilatı ile köylünün ilişkisi iyidir					
Orman teşkilatı ile köylünün ilişkisi kötüdür					
Orman teşkilatı ile köylünün ilişkisi ortadır					
Orman teşkilatı ile köylünün ilişkisi çok kötüdür					
Orman teşkilatı ile köylünün ilişkisi çok iyidir					
Köyümüzün en temel sorunu					
Köyümüzün en önemli temel sorunu İşsizlik					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Sağlık					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Kadastro-mülkiyet					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Meraların verimsizliği ve yetersizliği					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Ulaşım (asfalt yol, köprü vb.) sorunu					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Kanalizasyon, elektrik vb. altyapı sorunları					
Köyümüzün en önemli temel sorunu İlçeye uzaklık					
Köyümüzün en önemli temel sorunu topraksızlık					
Köyümüzün en önemli temel sorunu İçme suyunun olmayışı veya yetersizliği					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Sosyal güvenlik (sigorta)					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Eğitim (okulsuzluk)					
Köyümüzün en önemli temel sorunu Yakacak ve yapacak odun kıtlığı					

EK 4: Göçmen Hane Reisleri İçin Hazırlanan Anket Soruları

KİŞİSEL BİLGİLER

Bilgi Formunu Dolduran Kişinin:

- İşi :

- Yaşı :

- Cinsiyeti :

- Eğitim durumu:

Okuryazar değil

İlköğretim

Lise

yüksek okul ve üzeri

- Medeni hali:

Bekar Evli Boşanmış Eşi Ölmüş

1. Hane halkı sayısı kaç?

1-3

4-6

6 dan daha fazla

2. Ortalama aylık geliriniz ne kadar?

500 YTL' ye kadar

501-1000 YTL

1001-1500 YTL

1501-2000 YTL

2001 ve üzeri

3. Göç öncesine göre ekonomik durumunuzda bir farklılaşma var mı?

Fark yok

Burada daha iyi

Şimdi daha kötü

4. Köyden geliriniz var mı?

Evet

Hayır

5. Evetse hangi ürünler?

Çay

Fındık

Kuşburnu ve ürünleri

Köme

Meyve (Elma, Armut, Vişne...)

Pestil

Peynir

Tereyağ

() Diğer

6. Ailede çalışan kişi sayısı?

() 1

() 2

() 3

() 3'ten fazla

7. Gelir yönünden aynı düzeyde olsanız nerde yaşamayı isterdiniz?

() Köyde

() Şehirde

() Yurt dışı

() Fikrim yok

8. Hangi şehirde yaşıyorsunuz?

() Ankara

() Bursa

() İstanbul

() İzmir

9. Hangi şehirden geldiniz?

() Bayburt

() Gümüşhane

() Rize

() Trabzon

10. Hangi ilçe? Hangi köyden geldiniz?

İlçe.....

Köy.....

11. Ne zaman geldiniz?

() 1955–1972 yılları arası

() 1973–1983 yılları arasında

() 1984–2005 yılları arasında

() 2005 yılı sonrası

12. Göç ettik çünkü;

Kesinlikle katılıyorum=5 katılıyorum=4 kararsızım=3 katılmıyorum=2 kesinlikle katılmıyorum=1	1	2	3	4	5
Aile içi huzursuzluk yaşıyorduk					
Boşandım					
Çocukların eğitimine şehirde devam etmek istedik					
Evlendim					
Kan davası olayı yaşadık					
Köyde geçinemediğimiz için					
Köydeki iş imkanlarının az olması					
Sağlık durumumun kötü olmasından dolayı					
Şehirde yaşamak isteği ağır bastığı için					
Tarım toprakların az olması					
Emekli oldum					

13. Burası ilk göç ettiğiniz yer mi?

() Evet

() Hayır

14. Hayırsa ilk göç yeriniz?

15. Burası kaçınıcı göç ettiğiniz yer?

16. Genel olarak buraya göç ettiğiniz için memnun musunuz?

() Evet () Hayır

() Kararsızım

17. Tekrar göç etmeyi düşünüyor musunuz?

() Evet (.....) () Hayır

18. Köye kesin dönüş yapmayı düşünüyor musunuz?

() Evet () Hayır

19. Evet köye kesin yapmayı düşünüyorum çünkü;

Kesinlikle katılıyorum=5 katılıyorum=4 kararsızım=3 katılmıyorum=2 kesinlikle katılmıyorum=1	1	2	3	4	5
Ailevi nedenlerden dolayı					
Çocukların eğitimi bittiği için					
Geçinemediğim için					
Köyü sevdiğim için					
Şehri sevmediğim için					

20. Göç etme kararını kim aldı?

() Aile reisi () Ortak karar () Mecbur kaldım(İstem dışı)

21. Burayı seçtim çünkü;

Kesinlikle katılıyorum=5 katılıyorum=4 kararsızım=3 katılmıyorum=2 kesinlikle katılmıyorum=1	1	2	3	4	5
Burada daha iyi iş imkanları var					
Burada daha kolay ev edinme imkanı var					
Burada daha iyi eğitim imkanları var					
Burada daha konforlu bir yaşam var					
Akrabalarımın burada olması					
Burada daha yüksek gelir kazanma imkanları var					
Burada sağlık hizmetlerine daha kolay ulaşılabilir olması					

22. Göç edilecek yerin belirlenmesinde kim etkili oldu?

() Kendim belirledim () Daha önce buraya göç etmiş olan akrabalarım etkili oldu

23. Aile bağlarının ve akrabalık ilişkilerinin kuvvetli olması bakımından memleketteki durumunuzu bugünkü durum ile karşılaştırır mısınız?

() Fark yok () Memlekette daha kuvvetliydi

() Burada daha kuvvetli

24. Memlekette oturduğunuz ev size mi aitti?

Evet Hayır

25. Buraya gelmeden önce burada eviniz var mıydı?

Evet Hayır

26. Buraya gelmeden önce burada araziniz var mıydı?

Evet Hayır

27. Buraya gelmeden önce burada arabanız var mıydı?

Evet Hayır

28. Şu anda eviniz var mı? Varsa kaç adet?

Evet Adet Hayır

29. Şu anda arabanız var mı? Varsa kaç adet?

Evet.....Adet Hayır

30. Köyde ailenizden kalan araziler pay edildi mi?

Evet Hayır

31. Köyde size ait araziniz var mı?

Evetda Hayır

32. Köydeki arazilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Akrabalarım bedelsiz kullanıyor Hiçbir şey yapılmıyor

Kendim işliyorum Sattım

Yarılığa verdim

33. Hangi sıklıkta köye gelip gidersiniz?

Hiç gitmiyorum 6 ayda bir

Yılda bir 2 yılda bir

Üç yıl ve üzeri

**34. Hiç gitmiyorsanız bunun nedenlerinden 3 tanesini önem sırasına göre sıralayınız:
(Seçenekler alfabetik sıraya göre sıralanmıştır)**

- () Çalıştığım için gidemiyorum () Çocuklar olduğu için gidemiyorum
 () Köyde hiç kimsem olmadığı için () Köyde hasımlarım olduğu için gidemiyorum
 gidemiyorum
 () Maddi olanaklarım kısıtlı olduğu için () Diğer
 gidemiyorum

35. Çocuklar köye ne sıklıkta gelip gidiyorlar?

- () Hiç gitmiyorlar () 6 ayda bir
 () Yılda bir () 2 yılda bir
 () 3 yıl ve üzeri

36. Burada yapılan etkinliklere(sinema, tiyatro vs.) katılıyor musunuz?

- () Evet () Hayır

37. Burada sizi zorlayan şartları

Kesinlikle katılıyorum=5 katılıyorum=4 kararsızım=3 katılmıyorum=2 kesinlikle katılmıyorum=1	1	2	3	4	5
Ailevi faktörler					
Dil					
Din					
Düşünce ve yaşayış					
Ekonomik şartlar					
Kent yaşamındaki stres					
Kültürel faktörler					
Örf ve adet					

38. Ailenizin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

- () Ailem giderek kentsel toplumla () Ailem kentsel toplumdan kendini ayrı tutarak
 bütünleşiyor kültürünü korumaktadır
 () Ailem kentsel toplumla çoktan
 bütünleşmiştir.

Ek 5. Araştırmada Kullanılan Ki-Kare Sonuçları

1. Bireyin Yaşı ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	394,449(a)	5	,000
Likelihood Ratio	379,117	5	,000
Linear-by-Linear Association	309,266	1	,000
N of Valid Cases	850		

2. Eğitim Düzeyi ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	712,656(a)	4	,000
Likelihood Ratio	671,029	4	,000
Linear-by-Linear Association	326,974	1	,000
N of Valid Cases	850		

3. Medeni Hal ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,762(a)	1	,000
Likelihood Ratio	16,703	2	,000
Linear-by-Linear Association	6,146	1	,013
N of Valid Cases	850		

4. Köyde Arazi Varlığı ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	166,423(b)	1	,000		
Continuity Correction(a)	163,853	1	,000		
Likelihood Ratio	155,659	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	166,227	1	,000		
N of Valid Cases	850				

5. Aileden Göç Eden Birey Varlığı ile Göç Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	10,186(b)	1	,001		
Continuity Correction(a)	9,590	1	,002		
Likelihood Ratio	10,604	1	,001		
Fisher's Exact Test				,001	,001
Linear-by-Linear Association	10,174	1	,001		
N of Valid Cases	850				

6. Köyden Gelme Zamanı ile Arazi Varlığı Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	260,833(a)	3	,000
Likelihood Ratio	227,451	3	,000
Linear-by-Linear Association	190,512	1	,000
N of Valid Cases	850		

7. Köyden Gelme Zamanı ile Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	382,992(a)	12	,000
Likelihood Ratio	246,519	12	,000
Linear-by-Linear Association	11,012	1	,001
N of Valid Cases	850		

8. Arazi Varlığı ile Köye Gidiş Sıklığı Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	235,375(a)	4	,000
Likelihood Ratio	219,789	4	,000
Linear-by-Linear Association	5,234	1	,022
N of Valid Cases	850		

9. Köyden Kente Gelme Zamanı ile Köye Geri Dönme Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	166,613(a)	3	,000
Likelihood Ratio	35,861	3	,000
Linear-by-Linear Association	7,217	1	,007
N of Valid Cases	850		

10. Köyden Kente Gelme Zamanı ile Araba Sahibi Olma Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	84,306(a)	3	,000
Likelihood Ratio	77,374	3	,000
Linear-by-Linear Association	80,162	1	,000
N of Valid Cases	850		

11. Köyden Kente Gelme Zamanı ile Ev Sahibi Olma Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	82,625(a)	3	,000
Likelihood Ratio	77,446	3	,000
Linear-by-Linear Association	77,651	1	,000
N of Valid Cases	850		

12. Eğitim Düzeyi ile Kentsel Bütünleşme Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	45,730(a)	3	,000
Likelihood Ratio	48,186	3	,000
Linear-by-Linear Association	32,789	1	,000
N of Valid Cases	849		

13. Gelir Düzeyi İle Köye Geri Dönme Eğilimi Arasındaki İlişki

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,252(a)	4	,001
Likelihood Ratio	4,505	4	,002
Linear-by-Linear Association	2,321	1	,128
N of Valid Cases	850		

14. Orman Varlığı Değişimi İle Nüfus Değişimi (ANOVA Testi)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
nüfus	Between Groups	1584755,019	2	792377,509	5,396	,002
	Within Groups	15419121,528	105	146848,776		
	Total	17003876,546	107			
orman	Between Groups	304275,927	2	152137,964	,503	,606
	Within Groups	31753321,229	105	302412,583		
	Total	32057597,157	107			

15. Orman Değişimi ile Nüfus Değişimi Arasında Korelasyon

		Orman 1971-1973	Orman 1986-1987	Orman 2000-2007	Nüfus 1970	Nüfus 1980	Nüfus 2007
Orman 1971-1973	Pearson Correlation	1	-,330(*)	,455(**)	-,227	-,228	-,189
	Sig. (2-tailed)		,049	,005	,182	,181	,271
	N	36	36	36	36	36	36
Orman 1986-1987	Pearson Correlation	-,330(*)	1	,674(**)	,181	,112	-,067
	Sig. (2-tailed)	,049		,000	,292	,514	,699
	N	36	36	36	36	36	36
Orman 2000-2007	Pearson Correlation	,455(**)	,674(**)	1	,028	-,122	-,205
	Sig. (2-tailed)	,005	,000		,872	,479	,230
	N	36	36	36	36	36	36
Nüfus 1970	Pearson Correlation	-,227	,181	,028	1	-,156	,070
	Sig. (2-tailed)	,182	,292	,872		,363	,686
	N	36	36	36	36	36	36
Nüfus 1980	Pearson Correlation	-,228	,112	-,122	-,156	1	-,022
	Sig. (2-tailed)	,181	,514	,479	,363		,897
	N	36	36	36	36	36	36
Nüfus 2007	Pearson Correlation	-,189	-,067	-,205	,070	-,022	1
	Sig. (2-tailed)	,271	,699	,230	,686	,897	
	N	36	36	36	36	36	36

Ek 6.

Verimli Orman Alanı, Bozuk Orman Alanı, Tarım Alanı ve Nüfus Arasındaki Korelasyon Tablosu

		Verimli Orman 1971–1973 ve 1986– 1987 Yılları Arası	Verimli Orman 1986–1987 ve 2000– 2007 Yılları Arası	Bozuk Orman 1971–1973 ve 1986– 1987 Yılları Arası	Bozuk Orman 1986–1987 ve 2000– 2007 Yılları Arası	Tarım Alanı 1971–1973 ve 1986– 1987 Yılları Arası	Tarım Alanı 1986–1987 ve 2000– 2007 Yılları Arası	Nüfus 1970– 1980	Nüfus 1980–2007
Verimli Orman 1971– 1973 ve 1986–1987 Yılları Arası	Pearson Correlation	1							
	Sig. (2-tailed) N	36							
Verimli Orman 1986– 1987 ve 2000–2007 Yılları Arası	Pearson Correlation	-,320	1						
	Sig. (2-tailed) N	,057 36	36						
Bozuk Orman 1971– 1973 ve 1986–1987 Yılları Arası	Pearson Correlation	-,684(**)	,197	1					
	Sig. (2-tailed) N	,000 36	,249 36	36					
Bozuk Orman 1986– 1987 ve 2000–2007 Yılları Arası	Pearson Correlation	,175	-,759(**)	-,184	1				
	Sig. (2-tailed) N	,307 36	,000 36	,282 36	36				
Tarım Alanı 1971– 1973 ve 1986–1987 Yılları Arası	Pearson Correlation	,264	-,099	-,552(**)	,005	1			
	Sig. (2-tailed) N	,120 36	,566 36	,000 36	,975 36	36			
Tarım Alanı 1986– 1987 ve 2000–2007 Yılları Arası	Pearson Correlation	,185	-,095	-,127	,061	-,086	1		
	Sig. (2-tailed) N	,279 36	,583 36	,461 36	,722 36	,618 36	36		

Durumu																	
	Sig. 2-tailed	,812	,005	,014	,157	,706	,875	,006									
	N	850	850	850	850	850	850	850	850								
Hayvan Varlığı	Pearson Correlation	,082 *	,063	,051	-,090 **	-,065	-,003	-,187 **	,144 **	1							
	Sig. 2-tailed	,017	,064	,135	,009	,059	,928	,000	,000								
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850							
Son 10 yılda Dava Açılıp Açılmama Durumu	Pearson Correlation	,045	-,070 *	,003	,021	,027	-,037	-,021	,073 *	,028	1						
	Sig. 2-tailed	,194	,040	,935	,542	,429	,282	,532	,034	,420							
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850	850						
Elinizden Alınan Arazi Varlığı	Pearson Correlation	,101 **	-,049	,069 *	,089 *	,153 **	,053	,033	-,041	,022	,031	1					
	Sig. 2-tailed	,004	,159	,049	,011	,000	,128	,342	,238	,538	,382						
	N	815	815	815	815	815	815	815	815	815	815	815					
Göç Eğilimi	Pearson Correlation	,025	-,419 **	,109 **	-,131 **	-,006	-,060	-,005	-,055	-,021	,057	,028	1				
	Sig. 2-tailed	,465	,000	,001	,000	,860	,083	,886	,111	,540	,094	,425					
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850	850	815	850				
Medeni Durum	Pearson Correlation	,054	-,010	-,057	-,146 **	-,229 **	-,007	-,008	-,001	,019	-,034	,026	,085 *	1			
	Sig. 2-tailed	,115	,766	,095	,000	,000	,838	,826	,984	,580	,318	,460	,013				
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850	850	815	850	850			
Eğitim	Pearson Correlation	-,015	,265 **	,087 *	,413 **	,568 **	,103 **	,011	-,003	,025	-,013	,068	-,519 **	-,205 **	1		
	Sig. 2-tailed	,657	,000	,011	,000	,000	,003	,754	,935	,460	,707	,053	,000	,000			
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850	850	815	850	850	850		
Ortalama Aylık Gelir	Pearson Correlation	-,143 **	,033	-,355 **	,037	-,010	,015	,034	,136 **	-,060	,053	-,063	-,062	-,003	-,010	1	
	Sig. 2-tailed	,000	,342	,000	,278	,761	,665	,318	,000	,081	,125	,074	,070	,942	,767		
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850	850	815	850	850	850	850	

Yaş	Pearson Correlation	-,061	-,011	,276 **	-,028	-,043	-,008	-,173 **	,055	,163 **	-,031	-,027	-,571 **	-,055	-,050	-,243 **	1
	Sig. 2-tailed	,075	,753	,000	,410	,205	,824	,000	,112	,000	,362	,444	,000	,111	,148	,000	
	N	850	850	850	850	850	850	850	850	850	850	815	850	850	850	850	850

Ek 8: Korelasyon Analizinde Kullanılan ve Köylere Ait Nüfus-Orman Varlığı Değerleri

Köyler	Yıllara Göre Orman Alanları			Yıllara Göre Nüfus		
	1971–1973	1986–1987	2000–2007	1970	1980	2007
İlecik	159,8	155,2	257,7	39	49	24
İnkılap	709,1	678,9	1162,3	262	283	171
Çamlıca-Yanık	1483,1	1092,8	1310,9	330	290	116
Çayırlar	940,2	1024,8	954,3	712	493	205
Ağaçlı	1338,4	1253,2	1293,1	1997	2304	674
Alinyayla	321,1	330	612,5	152	132	15
Alaçam	877,9	694,5	582,3	174	254	64
Altındere	2019,1	2007,3	2088,4	271	284	105
Arpalı	1445,3	1447,7	1492,5	269	183	23
Atalar	986,9	738,1	1663,7	501	579	152
Bahçelik	824,1	814,5	1311,2	543	488	193
Bicinlik	1767,6	1595	1787,2	326	221	112
Cebeli	1754,4	1870,8	2026,6	405	410	179
Cevizlik	2321,9	2424,8	2311,9	648	559	274
Gökçeler	1032,3	1153,7	1227,4	1179	1270	865
Güzeloluk	438,3	427,6	380,9	232	232	47
Hızarlı	709,7	689	689,1	418	317	122
Hamsiköy	1631,6	1360,2	1511,4	725	760	324
Hamzalı	1171,2	353	603,2	728	686	666
Köseçik	1297,2	1039,5	1175,8	312	323	231
Kozağaç	1213,7	1068,5	947,1	331	375	122
Kuşçu	981,7	949,2	939,2	380	304	132
Mataracı	1042,8	1004	1069,6	937	765	353
Melikşah	1535,9	872,8	1030,5	796	859	584
Ormaniçi	933,9	908,1	774,6	319	239	107
Oğulağaç	1955,8	1488,2	1294,6	888	958	275
Peliticik	1150	1055,8	946,8	598	525	151
Sındıran	2466,5	2398,1	2471,1	514	569	239
Sertkaya	1120,9	984,9	1024,1	1725	996	812
Tepeağzı	917,8	657,5	840,3	403	337	141
Tokçam	1720,1	1804,6	2136,5	430	425	176
Yücebelen	2021,2	1952,3	2005,4	503	523	207
Yaylabası	1433,4	1492,7	1422,8	672	668	328
Yazlık	1151,8	1201,7	1173,8	1303	1269	544
Yukarıköy	1763,6	1747,9	1737,7	933	825	340
Ağılı	911	507,3	731	859	1034	355
Toplam	45549,1	41244	44987,3	21814	20788	9458

Ek 9: Korelasyon Analizinde Kullanılan ve Köylere Ait Nüfus- Verimli Orman Varlığı Değerleri

Köyler	Yıllara Göre Orman Alanları			Yıllara Göre Nüfus		
	1971-1973	1986-1987	2000-2007	1970	1980	2007
İlecik	33,4	28,8	85,8	39	49	24
İnkılap	140,9	27,5	561,1	262	283	171
Çamlıca-Yanık	487,4	477,7	936	330	290	116
Çayırılar	758,6	631,4	917,3	712	493	205
Ağaçlı	593,7	753,2	953,4	1997	2304	674
Alınyayla	18,9	64,8	206	152	132	15
Alaçam	226,9	185,1	352,9	174	254	64
Altındere	1579	1460,3	1862,7	271	284	105
Arpalı	191,2	336,4	563	269	183	23
Atalar	196,5	172	328,8	501	579	152
Bahçelik	31,9	107,8	526,2	543	488	193
Bicinlik	463,9	364,9	1355,7	326	221	112
Cebeli	227,7	362,5	461,4	405	410	179
Cevizlik	757,3	671,1	1905,7	648	559	274
Gökçeler	661,8	809	1106,3	1179	1270	865
Güzeloluk	0	71,5	91,9	232	232	47
Hızarlı	103,9	326,1	555,9	418	317	122
Hamsiköy	554,4	1042	1122,2	725	760	324
Hamzalı	0	265,5	507,5	728	686	666
Kösecik	519,1	637,4	1061,4	312	323	231
Kozağaç	346,9	278,2	493,3	331	375	122
Kuşçu	946,7	886,6	894,2	380	304	132
Mataracı	284,3	354,1	791,2	937	765	353
Melikşah	878	381,6	958,1	796	859	584
Ormaniçi	569	671,3	755,1	319	239	107
Oğulağaç	411,1	883,6	1123	888	958	275
Peliticik	305,5	364,6	448,9	598	525	151
Sındıran	2212,6	2000,1	2037,8	514	569	239
Sertkaya	717,6	605,3	838,8	1725	996	812
Tepeağızı	474,4	513,1	729,6	403	337	141
Tokçam	1196,8	1359,4	1442,5	430	425	176
Yücebelen	235,3	750,5	659,4	503	523	207
Yaylabası	1185,9	1072,8	1300,3	672	668	328
Yazlık	412,7	434	708,5	1303	1269	544
Yukarıköy	599,9	937,1	1119,6	933	825	340
Ağıllı	719,9	355,6	443	859	1034	355
Toplam	19042,9	20642,8	30204,6	21814	20788	9458

Ek 10: Korelasyon Analizinde Kullanılan ve Köylere Ait Nüfus-Bozuk Orman Varlığı Değerleri

Köyler	Yıllara Göre Bozuk Orman Alanı			Yıllara Göre Nüfus		
	1971-1973	1986-1987	2000-2007	1970	1980	2007
İlecik	126,4	126,4	171,9	39	49	24
İnkılap	568,2	651,4	601,2	262	283	171
Çamlıca-Yanık	995,7	615,1	374,9	330	290	116
Çayırklar	181,6	393,4	37	712	493	205
Ağaçlı	744,7	500	339,7	1997	2304	674
Alınyayla	302,2	265,2	406,5	152	132	15
Alaçam	651	509,4	229,4	174	254	64
Altındere	440,1	547	225,7	271	284	105
Arpalı	1254,1	1111,3	929,5	269	183	23
Atalar	790,4	566,1	1334,9	501	579	152
Bahçelik	792,2	706,7	785	543	488	193
Bicinlik	1303,7	1230,1	431,5	326	221	112
Cebeli	1526,7	1508,3	1565,2	405	410	179
Cevizlik	1564,6	1753,7	406,2	648	559	274
Gökçeler	370,5	344,7	121,1	1179	1270	865
Güzeloluk	438,3	356,1	289	232	232	47
Hızarlı	605,8	362,9	133,2	418	317	122
Hamsiköy	1077,2	318,2	389,2	725	760	324
Hamzalı	1171,2	87,5	95,7	728	686	666
Kösecek	778,1	402,1	114,4	312	323	231
Kozağaç	866,8	790,3	453,8	331	375	122
Kuşçu	35	62,6	45	380	304	132
Mataracı	758,5	649,9	278,4	937	765	353
Melikşah	657,9	491,2	72,4	796	859	584
Ormaniçi	364,9	236,8	19,5	319	239	107
Oğulağaç	1544,7	604,6	171,6	888	958	275
Peliticik	844,5	691,2	497,9	598	525	151
Sındıran	253,9	398	433,3	514	569	239
Sertkaya	403,3	379,6	185,3	1725	996	812
Tepeağzı	443,4	144,4	110,7	403	337	141
Tokçam	523,3	445,2	694	430	425	176
Yücebelen	1785,9	1201,8	1346	503	523	207
Yaylabası	247,5	419,9	122,5	672	668	328
Yazlık	739,1	767,7	465,3	1303	1269	544
Yukarıköy	1163,7	810,8	618,1	933	825	340
Ağıllı	191,1	151,7	288	859	1034	355
Toplam	26506,2	20601,2	14782,7	21814	20788	9458

Ek 11: Korelasyon Analizinde Kullanılan ve Köylere Ait Nüfus-Tarım Alanı Değerleri

Köyler	Yıllara Göre Bozuk Orman Alanı			Yıllara Göre Nüfus		
	1971-1973	1986-1987	2000-2007	1970	1980	2007
İlecik	0	0	144,9	39	49	24
İnkılap	0	0	3,6	262	283	171
Çamlıca-Yanık	1451,2	1255,6	1164,3	330	290	116
Çayırlar	898,6	210,4	413,3	712	493	205
Ağaçlı	1225,3	1282,4	1147,3	1997	2304	674
Alınyayla	0	0	158,7	152	132	15
Alaçam	1321,4	1469,2	844,8	174	254	64
Altındere	803,9	65	223,2	271	284	105
Arpalı	31,5	0	230,1	269	183	23
Atalar	955,5	66,9	109,4	501	579	152
Bahçelik	670,9	756,9	55,4	543	488	193
Bicinlik	1209,7	1041,4	952,1	326	221	112
Cebeli	451	335,4	241,9	405	410	179
Cevizlik	530,6	578,4	502,2	648	559	274
Gökçeler	1931,2	1838,3	1642,1	1179	1270	865
Güzeloluk	0	0	158,2	232	232	47
Hızarlı	710,9	724,8	115,9	418	317	122
Hamsiköy	0	402,5	740	725	760	324
Hamzalı	1841,9	2660,9	2404	728	686	666
Kösecik	1351,7	1416,3	1314,3	312	323	231
Kozağaç	879,9	1172,4	1151	331	375	122
Kuşçu	275,2	143,1	197,5	380	304	132
Mataracı	1678,7	1731,1	1099,1	937	765	353
Melikşah	1112,9	1463,1	1364,4	796	859	584
Ormaniçi	881,5	631	790,5	319	239	107
Oğulağaç	840,3	1192,9	1408,7	888	958	275
Peliticik	703,8	779,8	423,9	598	525	151
Sındıran	376,4	428,5	79,9	514	569	239
Sertkaya	1522,1	1647,5	1446,9	1725	996	812
Tepeağızı	1193,1	1444,4	1182,2	403	337	141
Tokçam	0	419,5	351	430	425	176
Yücebelen	0	329,2	305,3	503	523	207
Yaylabası	1536	752,4	79,8	672	668	328
Yazlık	829,5	695,5	750,8	1303	1269	544
Yukarıköy	904,2	884,6	832,7	933	825	340
Ağılı	1757,9	2233	1974,6	859	1034	355
Toplam	29876,9	30052,3	26004	21814	20788	9458

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında İzmir ili Buca ilçesinde doğdu. İlkokul, Ortaokul ve Lise tahsilini Buca'da tamamladı. 1995 yılında Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümünü kazandı, 1999 yılında bölüm birincisi olarak mezun oldu. 2001 yılında Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Anabilim Dalında Orman Ekonomisi kürsüsünde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2002 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'ne Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2005 yılının Temmuz ayında "Türkiye'de 4122 Sayılı Yasa Öncesinde ve Sonrasında Ağaçlandırmalar" adlı yüksek lisans tezini tamamlayarak, Yüksek Mühendis unvanı almış ve akabinde doktora eğitimine başlamıştır. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesinde görevini sürdüren Sevim İNANÇ orta derecede İngilizce bilmektedir.